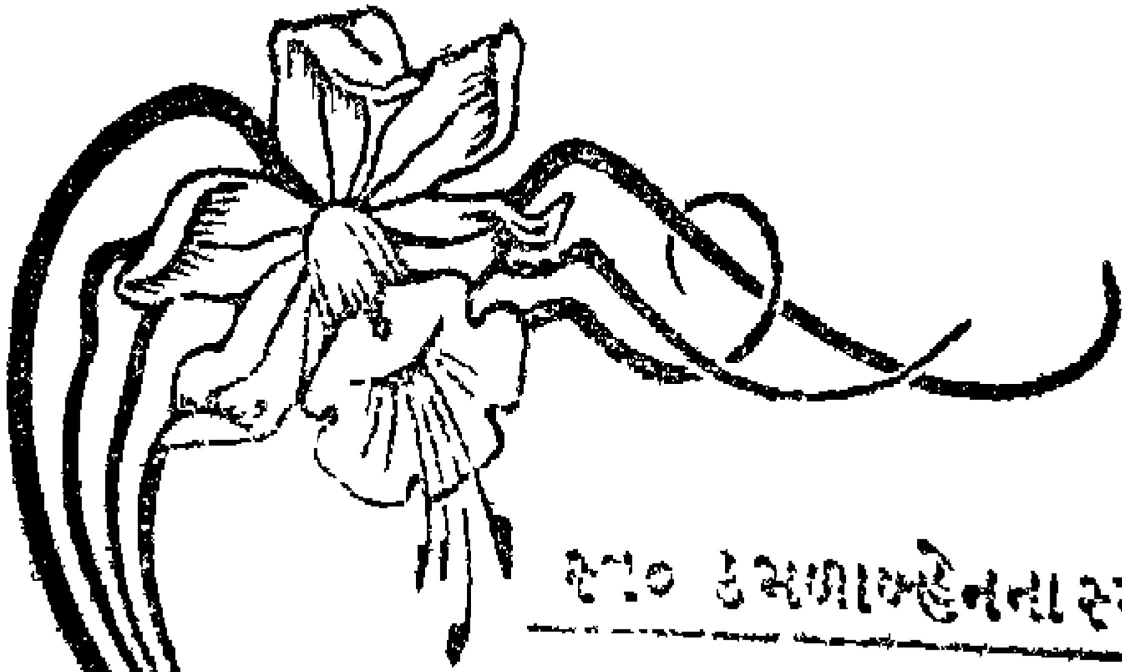

સ્વ૦ ઉમિયાબ્હેનના સ્મરણાર્થે

પ્રણવસાર

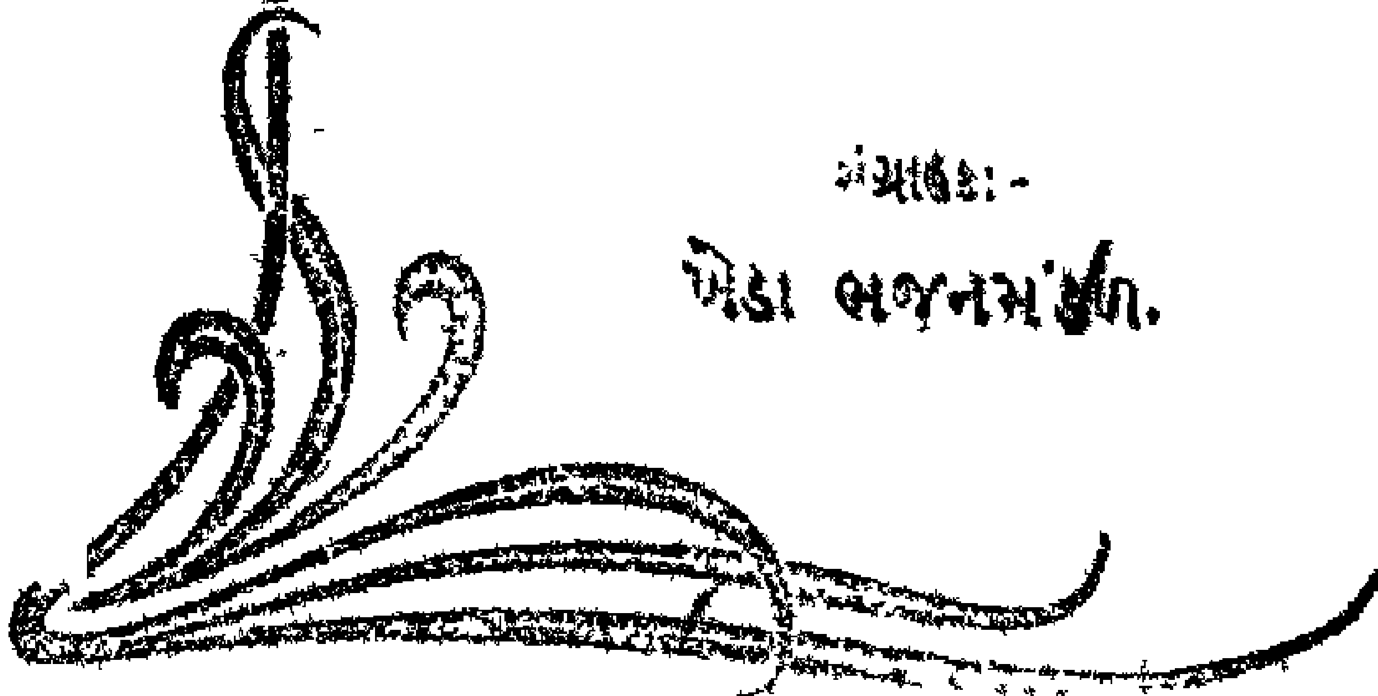
અને

ભજનો.

સંગ્રાહક:-

ખેડા ભજનમંડળ.

गूजरात विद्यापीठ ग्रंथालय

[गुजराती कॉपीराअिट विभाग]

अनुक्रमांक ૧૨૭૪૯ वर्गांक

पुस्तकनुं नाम [illegible]

विषय ૮ : ૧

સ્વ૦ કમળાબ્હેનના સ્મરણાર્થે.

પ્રણવસાર

અને

ભજનો.

રાગ ખમાચ.

ગુણ ગાએ જે આહે તે થાયે સહાય,
પ્રિતીથી સ્વબરા થઇ જાયે જગરાય. ગુણ૦
અન્ય ઉપાય કઠણ [illegible] કલિમાં,
આતો સદા સહુથી સુખથી કરાય. ગુણ૦

સંપાદક: ખેડા ભજનમંડળ.

પ્રકાશક: ભટ રેવાશંકર ભોળાશંકર.

ડ્રોઈંગ માસ્તર. ખેડા હાઇસ્કુલ.

સવિનય આભાર

આ પુસ્તક અત્રેના એક્ઝીક્યુટીવ ઇન્જીનીયર રા. રા. દુર્લભજી વાઘજીભાઇ ગોધારીએ પોતાની ભગવદીય પુત્રી સ્વ. કમલાબ્હેનના સ્મરણાર્થે પ્રસિદ્ધ કરવા અને અધિકારી વર્ગમાં વિના મૂલ્યે વ્હેંચવા જે સહાય કરી છે તે માટે ખેડા ભજનમંડળ તેમનો અંતઃકરણપૂર્વક આભાર માને છે.

—પ્રકાશક—

આવૃત્તિ ૧ લી. પ્રત ૧૦૦૦

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
સને ૧૯૨૫
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૉપીરાઇટ-સંગ્રહ

મુદ્રકઃ રતીલાલ બાલકૃષ્ણ ત્રિવેદી.
મુદ્રણસ્થાનઃ સરસ્વતી પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ.
ભટવાડી પોળ આગળ-ઉમરેઠ. (ખેડા.)

સ્વર્ગસ્થ બ્હેન કમળાના સ્મરણાર્થે.

જન્મઃ—તા. ૧-૩-૧૯૦૯ સોમવાર. મૃત્યુઃ—તા. ૧૩-૭-૧૯૨૫ રવિવાર.

અનુક્રમણિકાઃ—

સુચનાઃ—(ભૈ)=ભૈરવી.

શુદ્ધિપત્ર.

પૃષ્ટ.	લીટી.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.
૫	૧૨	બ્રહ્મ	બ્રહ્મની
૧૦	૨	कर्मणः	कर्मणा
૧૮	૭	द्वीर्घ	दूीर्घ
૧૯	૭	(ૐકાર)	(ॐકાર)
૨૦	૩	उपनिषद्	उपनिषत्
૨૨	૪	प्रणवव्यङ्ग्यं	प्रणवव्यङ्ग्यां
૨૯	૧૦	ખોડાય છે.	ખોશાય છે
૨૯	૧૫	જ્યારે	જો કે
૨૯	૧૬	ત્યારે	છતાં
૩૪	૫	निर्विकल्पम्	निर्विकल्पम्
૩૪	૮	पुराणाना	पुराणानां
૫૭	૧	ગુરૂ	ગુરૂ ॐ
૭૧	૬	[योगावसिष्ठम]	[योग वासिष्ठम्]
૭૮	૨	धनु;	धनुः
૭૮	૩	वेधव्यं	वेधव्यं
૭૮	૫	લક્ષ્ય	લક્ષ્યબ્રહ્મ
૮૬	૧	રામ	રામ બોલો
૧૧૧	૧૪	સ્વર્ગમૃયુ	સ્વર્ગમૃત્યુ
૧૧૫	૨	૦	અંતરમેં ઇશ્વર
		દિખલાવે, ભેદ ભાવ મિટ જાવે;	
૧૩૧	૧૨	સુતરકી	સુરતકી
૧૩૪	૧૧	જાય	જાયા
૧૬૫	૨	ણિમ્સારા	બિસારા
૧૬૮	૬	શકે	શકે ન
૧૮૯	૭	સુરા પદાવત સુણુકા	સુડા પદાવત મસ્કીકા
૨૨૧	૧૪	ગ	સંગ

परमहंस श्री परमानंदजी.

Khurshid Press, Bombay-3

१२७४१

श्रीसद्गुरवे परमात्मने नमः ॥

॥ ॐ श्रीँ ॥

वन्दे सद्गुरुम् ।

१ पद. [वन्दे मातरम्—लयः]

वन्दे सद्गुरुम् ।

रुचिरम्, नृहरिम्, त्रिभुवनमोहनम्,

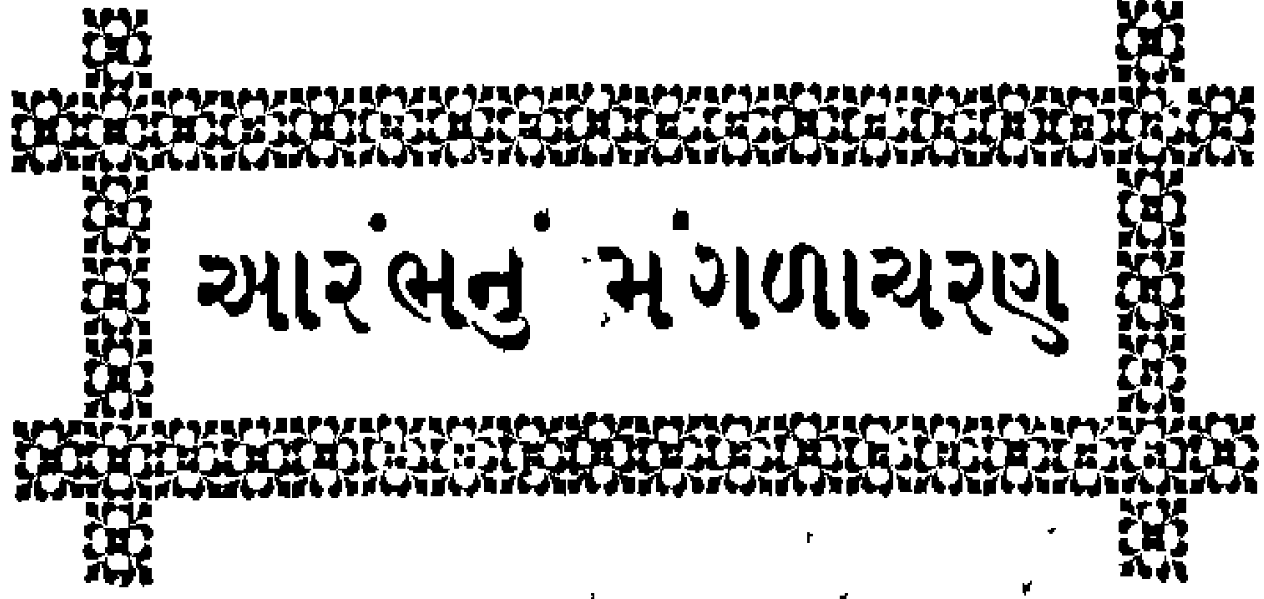
भक्तवत्सलम्, नागरम् । वन्दे० ।

शशिशुभ्रम्, हसितयुताननम्,

परमहितदम्, सुमधुरशासनम् ।

कृपाकरम्, वरदपुरन्दरम्

सकलम्—अकलम्—श्रीवरम्—वन्दे० ।

२

" ॐ सत्यं ज्ञानमनंतं यन्निष्कलं निष्क्रियं परम् ।
अद्वितीयं निर्विशेषं ब्रह्म तत्समुपास्महे "

" शंकरं शंकराचार्यं केशवं बादरायणम् ।
सूत्रभाष्यकृतौ वन्दे भगवन्तौ पुनः पुनः "

" अज्ञानतिमिरांधस्य ज्ञानांजनशलाकया ।
चक्षुरुन्मीलितं येन तस्मै श्रीगुरवे नमः "

" ब्रह्मानन्दं परमसुखदं केवलं ज्ञानमूर्तिम् ।
द्वंद्वातीतं गगनसदृशं तत्त्वमस्यादिलक्ष्यम् ॥
एकं नित्यं विमलमचलं सर्वधीसाक्षिभूतम् ।
भावातीतं त्रिगुणरहितं सद्गुरुं तं नमामि" ॥

॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

२

यं शैवाः समुपासते **शिव** इति **ब्रह्मे**ति वेदान्तिनो,
बौद्धाः **बुद्ध** इति प्रमाणपटवः **कर्ते**ति नैयायिकाः ।
अर्हन्नित्यथ जैनशासनरताः **कर्मे**ति मीमांसकाः,
सोऽयं नो विदधातु वांछितफलं त्रैलोक्यनाथो हरिः ॥

૨

જેને શૈવજનો પુજે **શિવ** કહી, વેદાન્તમાં **બ્રહ્મ** જે,
બૌદ્ધો **બુદ્ધ** કહે, પુજે જીનજનો **અર્હંત** તેને કહે;
માને જૈમિનિસૂત્રને અનુસરી, મીમાંસકો **કર્મ**ને,
કર્તા-સત્ય, પ્રમાણ શાસ્ત્રથિ કહે નૈયાયિકો જેહને;
(શાંડિલ્યાદિ મહર્ષિઓ કહિ ગયા, જે સૃષ્ટિથી ભિન્ન છે,
સ્વામિ-સેવક ભાવ રાખી વિભુને શ્રદ્ધા થકી જે પુજે;
એવા દેવ અચિંત્ય સત્ય સઘળે, સત્તાથકી વ્યાપ્ત જે,)
પૂરો તે મનવાંછિતાર્થ સઘળા ત્રૈલોકયના નાથ જે,

४. अथ साधनपंचकस्तोत्रम् ।

श्रीगणेशाय नमः ।

वेदो नित्यमधीयतां तदुदितं कर्म स्वनुष्ठीयताम्
तेनेशस्य विधीयतामपचितिः काम्ये मतिस्त्यज्यताम् ।
पापौघः परिधूयतां भवसुखे दोषोऽनुसंधीयताम्
आत्मेच्छा व्यवसीयतां निजगृहात्तूर्णं विनिर्गम्यताम् ॥१॥

संगः सत्सु विधीयतां भगवतो भक्तिर्दृढाधीयताम्
शान्त्यादिः परिचीयतां दृढतरं कर्माशु संन्यस्यताम् ।
सद्विद्वानुपसर्प्यतामनुदिनं तत्पादुके सेव्यताम्
ब्रह्मैकाक्षरमर्थ्यतां श्रुतिशिरोवाक्यं समाकर्ण्यताम् ॥२॥

वाक्यार्थश्च विचार्यतां श्रुतिशिरःपक्षः समाश्रीयताम्
दुस्तर्कात्सुविरम्यतां श्रुतिमतस्तर्कोऽनुसंधीयताम् ।
ब्रह्मास्मीति विभाव्यतामहरहो गर्वः परित्यज्यताम्
देहेऽहंमतिरुज्झ्यतां बुधजनैर्वादः समुत्सृज्यताम् ॥३॥

क्षुद्व्याधिश्च चिकित्स्यतां प्रतिदिनं भिक्षौषधं भुज्यताम्
स्वाद्वन्नं न तु याच्यतां विधिवशात्प्राप्तेन संतुष्यताम् ।
शीतोष्णादि विषह्यतां न तु वृथा वाक्यं समुच्चार्यताम्

૪ અથ સાધનપંચક સ્તોત્ર : –શ્રીગણેશાય નમઃ

૧. નિત્ય વેદનું અધ્યયન કરવુ, તેમા કહેલા કર્મનું સારી રીતે અનુષ્ઠાન કરવું, તે કર્મ વડે ઇશ્વરની પૂજા કરવી. કામ્ય કર્મમા રહેલી પ્રીતિ મૂકી દેવી, પાપના સમૂહને સારી રીતે ધોઇ નાખવો, સંસારના સુખમા દોષનું અનુસંધાન કરવું. આત્માને જાણવાની દૃઢ ઇચ્છા કરવી, ને (પછી) પોતાના ઘરમાથી શીઘ્ર નીકળી જવું. (વિવિદિષા સન્યાસ ધારણ કરવો.)

૨. (પછી) સત્પુરૂષોનો સમાગમ કરવો, પરમાત્માની દૃઢ ભક્તિ કરવી, શાતિ આદિ (શુભ ગુણો) નો સારી રીતે સંગ્રહ કરવો, વધારે દૃઢતાથી કર્મનો શીઘ્ર સારી રીતે ત્યાગ કરવો, સારા વિદ્વાન (શ્રોત્રિય-બ્રહ્મનિષ્ઠ) પુરૂષનું શરણ ગ્રહણ કરવું, પ્રતિ દિવસ તેમની પાદુકાનું સેવન કરવું, (તેમની પાસે) એક અવિનાશી બ્રહ્મ (ના ઉપદેશની) (એકાક્ષરી પ્રણવ બ્રહ્મની) પ્રાર્થના કરવી. (ને તેમની પાસેથી) ઉપનિષદોના વાક્યોનું સાવધાનતાપૂર્વક શ્રવણ કરવું

૩. (પછી તે) વાક્યના અર્થનો વિચાર કરવો, વેદાતના પક્ષનો સારી રીતે આશ્રય કરવો, કુતર્કથી સારી રીતે વિરામ પામવું, શ્રુતિને અનુકુળ એવા તર્કનું (વારંવાર) અનુસંધાન પામવું, " હુ બ્રહ્મજ છું " એવી (દૃઢ) ભાવના નિત્યપ્રતિ કરવી, મિથ્યાભિમાનનો પરિત્યાગ કરવો, શરીરમા રહેલી હુંપણાની બુદ્ધિને તજી દેવી, ને જ્ઞાની પુરૂષોની સાથેના વાદનો પરિત્યાગ કરવો.

૪. ભૂખરૂપ રોગની ચિકિત્સા કરવી (ઉપાય કરવો),–પ્રતિ દિવસ ભિક્ષાન્નરૂપ ઔષડ ખાવું, પરન્તુ સ્વાદવાળા અન્નની માગણી ન કરવી–પ્રારબ્ધથી પ્રાપ્ત થએલાવડે સંતોષ રાખવો, ટાઢ તડકા આદિને

औदासीन्यमभीप्स्यतां जनकृपानैष्ठुर्यमुत्सृज्यताम् ॥४॥
एकान्ते सुखमास्यतां परतरे चेतः समाधीयताम्
पूर्णात्मा सुसमीक्ष्यतां जगदिदं तद्बाधितं दृश्यताम् ।
प्राक्कर्म प्रविलाप्यतां चितिबलान्नाप्युत्तरैः श्लिष्यताम्
प्रारब्धं त्विह भुज्यतामथ परब्रह्मात्मना स्थीयताम् ॥५॥

इति श्रीमच्छंकराचार्यविरचितं साधनपंचकस्तोत्रं संपूर्णम् ।

५ ॥ विचारस्वरूपमाह ॥

कोऽहं कथमिदं जातं को वै कर्ताऽस्य विद्यते ।
उपादानं किमस्तीह विचारः सोऽयमीदृशः ॥१॥

नाहं भूतगणो देहो नाहं चाक्षगणस्तथा ।
एतद्विलक्षणः कश्चिद्विचारः सोऽयमीदृशः ॥२॥

अज्ञानात्प्रभवं सर्वं ज्ञानेन प्रविलीयते ।
संकल्पो विविधः कर्ता विचारः सोऽयमीदृशः ॥३॥

एतयोर्यदुपादानमेकं सूक्ष्मं सदव्ययम्
यथैव मृद्घटादीनां विचारः सोऽयमीदृशः ॥४॥

સારી રીતે સહન કરવાં, તથા પ્રયોજન વિનાનું વચન ન બોલવું, ઉદાસીનપણાને,સર્વ ભણીથી ઇચ્છવું, (ને) મનુષ્યો ઉપર કૃપા કરવાનું તથા નિર્દયતા કરવાનું મૂકી દેવું.

૫. એકાંતમા સુખપૂર્વક બેસવું, માયાથી પરમાં (બ્રહ્મમાં) ચિત્તને સારી રીતે એકાગ્ર કરવું, પૂર્ણાત્માનો સારી રીતે સાક્ષાત્કાર કરવો, તે (પૂર્ણાત્મા) વડે આ જગતને બાધ પામેલું જોવું, (કલ્પિત જોવું,) ચૈતન્યના સામર્થ્યથી સંચિત કર્મોનો સારી રીતે લય કરવો, ઉત્તરોની (ક્રિયમાણકર્મોની) સાથે પણ ન જોડાવું, (અભિમાન ન કરવો), અહિં પ્રારબ્ધ તો ભોગવવું ને પછી (પ્રારબ્ધ કર્મની સમાપ્તિ પછી વિદેહમુક્તિકાલમા) પરબ્રહ્મરૂપે સ્થિતિ કરવી.*

(ઇતિ શ્રીમત્ શંકરાચાર્યે રચેલ સાધનપંચકસ્તોત્ર સમાપ્ત.)

૫ વિચારનું સ્વરૂપ કહે છે*

૧ હું કોણ છું, આ (દશ્ય જગત) કેવી રીતે ઉત્પન્ન થયું, આનો કર્તા કોણ છે, આ દશ્ય જગતનું ઉપાદાન કારણ શું (તે શેમાંથી બનેલું છે)? આ આવા પ્રકારનો વિચાર તે (વિચાર).

૨ હું (પંચ) ભૂતના સમૂહરૂપ દેહ નથી, તેમ હું ઇન્દ્રિયોનો

*ભાવાર્થ-અહિં પરબ્રહ્મ રૂપે સ્થિતિ કરવી જોઇએ, એવું વિધાન નથી, પણ તેમની પરબ્રહ્મરૂપે સ્થિતિ થાય છે એમ વસ્તુ-સ્થિતિનું માત્ર નિરૂપણજ છે.

*પ્રથમ શ્લોકના જવાબરૂપે દરેક પ્રશ્નના અનુક્રમે શ્લોક ૨, ૩, ને ૪ છે. છેલ્લો (પાંચમો) શ્લોક વિચાર પ્રકરણના ઉપસંહારરૂપ છે.

अहमेकोऽपि सूक्ष्मश्च ज्ञाता साक्षी सदव्ययः ।
तदहं नात्र संदेहो विचारः सोयमीदृशः ॥५॥

इति अपरोक्षानुभूतिः श्लोक १२–१६

६ ॥ वैराग्यविचाराः ॥

आदरेण यथा स्तौति धनवन्तं धनेच्छया ।
तथा चेद् विश्वकर्तारं को न मुच्येत बन्धनात् ॥१॥

यथा सुनिपुणः सम्यक् परदोषेक्षणेरतः ।
तथा चेन्निपुणः स्वेषु को न मुच्येत बन्धनात् ॥२॥

धर्माख्याने स्मशाने च रोगिणां या मतिर्भवेत् ।
सा सर्वदैव तिष्ठेच्चेत् को न मुच्येत बन्धनात् ॥३॥

भोजनान्ते स्मशानान्ते मैथुनान्ते च या मतिः
सा मतिश्चेत् सदैव स्यात् को न मुच्येत बन्धनात् ॥४॥

समासक्तं यथा चित्तं जन्तोर्विषयगोचरे ।
यद्येवं ब्रह्मणि स्यात्तत् को न मुच्येत बन्धनात् ॥५॥

સમૂહ નથી: એથી વિલક્ષણ કોઇક છું.–આ આવા પ્રકારનો વિચાર તે (વિચાર).

૩ બધું (દૃશ્ય જગત) અજ્ઞાનથી ઉત્પન્ન થએલું છે, અને જ્ઞાનવડે તેનો અત્યંત લય થાય છે. વિવિધ પ્રકારનો સંકલ્પ તેનો કર્તા છે.–આ આવા પ્રકારનો વિચાર તે (વિચાર).

૪ જેમ માટી, ઘટ આદિનું કારણ છે, તેમ આ બન્નેનું (પંચભૂત તથા ઇન્દ્રિયોનું: અથવા અજ્ઞાન તથા વિચાર જ્ઞાનનું) જે મૂળ કારણ છે, તે એક, સૂક્ષ્મ, સત્ અને અવિનાશી છે.–આ આવા પ્રકારનો વિચાર તે (વિચાર).

૫ હું એક, અને વળી સૂક્ષ્મ, જ્ઞાતા, સાક્ષી, સત્ અને અવિનાશી છું. તેથી હું (બ્રહ્મ) છું તેમાં સંદેહ નથી.–આ આવા પ્રકારનો વિચાર તે (વિચાર).

ઇતિ અપરોક્ષાનુભૂતિ શ્લોક ૧૨ થી ૧૬.

૬ વૈરાગ્ય વિચાર

૧ ધનની ઇચ્છાથી ધનવાનની આદર સહિત જેમ સ્તુતિ કરે છે, તેમ જો વિશ્વકર્તાની સ્તુતિ કરે તો, બંધનમાંથી કોણ મુક્ત ન થાય ?

૨ જેમ પારકા દોષ જોવામા ઘણી હોંશિયારીથી સારી રીતે લાગેલો રહે છે, તેમ જો પોતાના દોષો જોવામાં નિપુણ રહે તો, બંધનમાંથી કોણ મુક્ત ન થાય ?

૩ ધર્માખ્યાન અને સ્મશાનમાં, તેમજ રોગીઓની, જે વૃત્તિ હોય છે, તેવી વૃત્તિ જો સર્વદા રહ્યા કરે તો, બંધનમાંથી કોણ મુક્ત ન થાય ?

७ ॥ भो मुमुक्षवः सावधाना भवत ॥

आशायां बध्यते लोकः कर्मणा परिबद्ध्यते ।
आयुः क्षीणं न जानाति तस्माज्जागृहि जागृहि ॥१॥
कामक्रोधौ लोभमोहौ देहे तिष्ठंति तस्कराः ।
हरंति ज्ञानरत्नानि तस्माज्जागृहि जागृहि ॥२॥
ऐश्वर्यं स्वप्नसंकाशं यौवनं कुसुमोपमम् ।
क्षणं चंचलमायुष्यं तस्माज्जागृहि जागृहि ॥३॥
माता नास्ति पिता नास्ति नास्ति बंधुः सहोदरः
अर्थो नास्ति गृहं नास्ति तस्माज्जागृहि जागृहि ॥४॥
जन्मदुःखं जरादुःखं नित्यदुःखं पुनः पुनः ।
संसारसागरे दुःखं तस्माज्जागृहि जागृहि ॥५॥

૪ ભોજનના, સ્મશાનના અને મૈથુનના અંતમાં જેવી મનોવૃત્તિ હોય છે, તેવી વૃત્તિ જો હમેશાં હોય તો, બંધનમાંથી કોણ મુક્ત ન થાય?

૫ વિષયમાં પ્રાણીનું મન જેવું સારી રીતે આસક્ત હોય છે, તેવું જો બ્રહ્મમાં હોય તો, બંધનમાંથી કોણ મુક્ત ન થાય?

૭ હે મુમુક્ષુઓ! સાવધાન થાઓ.

૧ લોકો, આશાની અંદર બંધાય છે, કર્મથી ચારે પાસ બંધાય છે, આયુષ ક્ષીણ થતું જાણતા નથી. માટે જાગો, જાગો.

૨ દેહમાં કામ, ક્રોધ, લોભ અને મોહ રૂપી તસ્કરો વસે છે, અને જ્ઞાનરૂપી રત્નોનું હરણ કરે છે. માટે જાગો, જાગો.

૩ ઐશ્વર્ય સ્વપ્ન જેવું છે, જુવાની ફુલ જેવી (જલદી કરમાઇ જાય તેવી) છે, આયુષ્ય ક્ષણભર અને ચંચળ છે. માટે જાગો, જાગો.

૪ (વાસ્તવિક રીતે કોઇ) માતા નથી, પિતા નથી, બંધુ (કે) સહોદર નથી, અર્થ નથી, (અને) ગૃહ નથી. માટે જાગો, જાગો.

૫ જન્મનું દુઃખ, જરાનું દુઃખ, વારંવાર હમેશાં દુઃખ, (એમ) સંસાર સાગરની અંદર દુઃખ (જ) છે. માટે જાગો, જાગો.

८ ॥ अज्ञानस्वरूपमाह ॥

आत्मा विनिष्कलो ह्येको देहो बहुभिरावृतः ।
तयोरैक्यं प्रपश्यन्ति किमज्ञानमतः परम् ॥१॥
आत्मा नियामकश्चान्तर्देहो बाह्यो नियम्यकः ।
तयोरैक्यं प्रपश्यन्ति किमज्ञानमतः परम् ॥२॥
आत्मा ज्ञानमयः पुण्यो देहो मांसमयोऽशुचिः ।
तयोरैक्यं प्रपश्यन्ति किमज्ञानमतः परम् ॥३॥
आत्मा प्रकाशकः स्वच्छो देहस्तामस उच्यते ।
तयोरैक्यं प्रपश्यन्ति किमज्ञानमतः परम् ॥४॥
आत्मा नित्यो हि सद्रूपो देहोऽनित्यो ह्यसन्मयः ।
तयोरैक्यं प्रपश्यन्ति किमज्ञानमतः परम् ॥५॥

इति अपरोक्षानुभूतिः श्लोक १७–२१

९ ॥ ज्ञानस्वरूपमाह ॥

ब्रह्मैवाहं समः शान्तः सच्चिदानंदलक्षणः ।
नाहं देहो ह्यसद्रूपो ज्ञानमित्युच्यते बुधैः ॥१॥

૮ અજ્ઞાનનું સ્વરૂપ કહે છે

૧ આત્મા અંશ રહિત (નિરવયવ) અને એક છે, (જ્યારે) દેહ બહુ બહુ અંશોથી આવૃત છે. (છતાં) તે બન્નેનું એકપણું જુએ છે! (તે બન્ને એક છે એમ જુવે છે!) આથી વધારે અજ્ઞાન શું હોય ?

૨ આત્મા નિયામક અને આંતર છે, (જ્યારે) દેહ નિયમમાં રહેનાર અને બાહ્ય છે. (છતાં) તે બન્નેનું એકપણું જુવે છે! આથી વધારે અજ્ઞાન શું હોઇ શકે ?

૩ આત્મા જ્ઞાન-મય, પવિત્ર છે, (જ્યારે) દેહ માંસમય, અપવિત્ર છે. (છતા) તે બન્નેનું એકપણું જુવે છે: આથી વધારે અજ્ઞાન શું હોઇ શકે ?

૪ આત્મા પ્રકાશક, સ્વચ્છ છે, (જ્યારે) દેહ જડ છે. (છતાં) તે બન્નેનું એકપણું જુવે છે! આથી વધારે અજ્ઞાન શું હોઇ શકે ?

૫ આત્મા નિત્ય તેમજ સદ્રૂપ (બાધ નહિ પામનાર) છે, (જ્યારે) દેહ અનિત્ય અને અસદ્રૂપ છે. (છતાં) તે બન્નેનું એક-પણું જુવે છે! આથી વધારે અજ્ઞાન શું હોઇ શકે ?

ઇતિ અપરોક્ષાનુભૂતિ શ્લોક ૧૭ થી ૨૧.

૯ જ્ઞાનનું સ્વરૂપ કહે છે.

૧ હું સમ, શાંત, સચ્ચિદાનંદ સ્વરૂપવાળું બ્રહ્મજ છું. હું મિથ્યા રૂપવાળો દેહ નથી-આ (વૃત્તિ) ને જ્ઞાની પુરૂષો જ્ઞાન કહે છે.

निर्विकारो निराकारो निरवद्योऽहमव्ययः ।
नाहं देहो ह्यसद्रूपो ज्ञानमित्युच्यते बुधैः ॥२॥

निरामयो निराभासो निर्विकल्पोऽहमाततः ॥
नाहं देहो ह्यसद्रूपो ज्ञानमित्युच्यत बुधैः ॥३॥

निर्गुणो निष्क्रियो नित्यो नित्यमुक्तोऽहमच्युतः ॥
नाहं देहो ह्यसद्रूपो ज्ञानमित्युच्यते बुधैः ॥४॥

निर्मलो निश्चलोऽनन्तः शुद्धोऽहमजरोऽमरः ।
नाहं देहो ह्यसद्रूपो ज्ञानमित्युच्यते बुधैः ॥५॥

इति अपरोक्षानुभूतिः श्लोक २४–२८

॥ १० प्रणवोपासना ॥

ॐकारः सर्ववेदानां सारस्तत्वप्रकाशकः ।
तेन चित्तसमाधानं मुमुक्षूणां प्रकाश्यते ॥२॥

"इति सुरेश्वराचार्यः पंचीकरणवार्तिके"

ॐकारनिर्णय आत्मत-त्वप्रतिपत्त्युपायत्वं प्रतिपद्यते ।

इति मांडूक्यकारिका शांकरभाष्यम् ।

૨ હું નિર્વિકાર, નિરાકાર, દોષ રહિત અને અવિનાશી છું. હું અસત્ (મિથ્યા) રૂપવાળો દેહ નથી-આ (વૃત્તિ) ને જ્ઞાની પુરૂષો જ્ઞાન કહે છે.

૩ હું વ્યાધિ રહિત, આભાસ રહિત, વિકલ્પ રહિત અને વ્યાપક છું. હું મિથ્યા રૂપવાળો દેહ નથી-આ (વૃત્તિ) ને જ્ઞાની પુરૂષો જ્ઞાન કહે છે.

૪ હું નિર્ગુણ, નિષ્ક્રિય, નિત્ય, નિત્યમુક્ત અને અચ્યુત (નાશ પામતો નથી એવો) છું. હું મિથ્યા રૂપવાળો દેહ નથી-આ (વૃત્તિ) ને જ્ઞાની પુરૂષો જ્ઞાન કહે છે.

૫ હું નિર્મળ, નિશ્ચલ, અનંત, શુદ્ધ, અજર અને અમર છું. હું મિથ્યા રૂપવાળો દેહ નથી-આ (વૃત્તિ) ને જ્ઞાની પુરૂષો જ્ઞાન કહે છે.

ઇતિ અપરોક્ષાનુભૂતિ શ્લોક ૨૪ થી ૨૮.

૧૦ પ્રણવની ઉપાસના:-

ૐકાર સર્વ વેદનો સાર અને તત્ત્વનો પ્રકાશક છે. તે વડે મુમુક્ષુઓનાં ચિત્તનું સમાધાન થાય છે - તે સ્ફુટ કરવામાં આવે છે.

[ઇતિ પંચીકરણ વાર્તિકમાં સુરેશ્વરાચાર્ય.]

ૐકારનો નિર્ણય, આત્મતત્ત્વની પ્રાપ્તિના ઉપાય રૂપ છે.

[ઇતિ માંડૂક્ય કારિકા-શાંકરભાષ્ય.]

" समाहितेनोंकारोच्चारणे यच्चैतन्यं स्फुरति तदोंकार-
सामीप्यादेव शाखाचन्द्रन्यायेनोंकारशब्देन लक्ष्यते
तेन लक्षणयोंकारनिर्णयो ब्रह्मधीहेतुः " ॥

इति मांडूक्यकारिका-शांकरभाष्य-आनन्दगिरिटीका ।

ॐ-ओमित्येतत्-ओमित्यक्षरस्य ब्रह्मवाचकत्त्वाद्
ब्रह्मप्रतीकत्वाच्चौमित्याकारकमेव तत्पदमित्यर्थः ।

यस्य शब्दस्योच्चारणे यद्वस्तु स्फुरति तत्तस्य वाच्यमिति प्रसिद्धम् । समाहितचित्तस्यो (अर्थात् अविक्षिप्त चित्तस्यो) ङ्कारोच्चारणे यत् साक्षिचैतन्यं स्फुरति तदोङ्कारमवलम्ब्य तद्वाच्यं 'ब्रह्माहमस्मीति' ध्यायेत ॥

[अहंग्रहोपासनाथवा ध्यानम्]

तत्राप्यसमर्थ ॐ शब्दे एव ब्रह्मदृष्टिं कुर्यात् ॥

॥ प्रतीकोपासना ॥

इति उपनिषद् अमरदासटीका ।

" ओमित्येकाक्षरं ब्रह्म व्याहरन्मामनुस्मरन् ।
यः प्रयाति त्यजन्देहं स याति परमां गतिम् ॥
अनन्यचेताः सततं यो मां स्मरति नित्यशः ।
तस्याहं सुलभः पार्थ नित्ययुक्तस्ययोगिनः " ॥

इति. गीता. अ. ८ श्लोक १३-१४

શાંત મનથી, ૐકારના ઉચ્ચાર વખતે, જે ચૈતન્યનું સ્ફુરણ થાય છે, તે (ચૈતન્ય) શાખાચંદ્ર ન્યાય મુજબ, ૐકારની સમીપ હોવાથી, ૐકાર શબ્દ વડે લક્ષ્ય થાય છે. તે માટે ૐકારનો નિર્ણય લક્ષણાવૃત્તિ વડે, બ્રહ્માકારવૃત્તિ પ્રાપ્ત કરવાનું સાધન છે.

[ઇતિ માંડૂક્યકારિકા–શાંકરભાષ્ય–આનંદગિરિ ટીકા.]

ૐ–ૐ એ, તે (પદ) છે–ૐ એ અક્ષર, બ્રહ્મનો વાચક હોવાથી, તેમ જ બ્રહ્મની પ્રતીક હોવાથી, તે પદ "ૐ" આકૃત્તિ-વાળું જ છે, એવો અર્થ થાય છે. જે શબ્દનો ઉચ્ચાર કરવાથી જે વસ્તુનું સ્ફુરણ થાય છે, તે વસ્તુ, તે શબ્દની વાચ્ય છે, એ પ્રસિદ્ધ છે. શાંત એટલે વિક્ષેપ રહિત ચિત્તવાળાને ૐકારના ઉચ્ચાર વખતે જે શાક્ષી ચૈતન્યનું સ્ફુરણ થાય છે, તે ૐકારનું અવલંબન કરીને, તેનું વાચ્ય "હું બ્રહ્મ છું" એમ ધ્યાન કરવું-(અહંગ્રહ ઉપાસના કે ધ્યાન). તેમા પણ અસમર્થ અધિકારીએ, ૐ શબ્દમાં જ બ્રહ્મદષ્ટિ કરવી-(પ્રતીક ઉપાસના.)

(ઇતિ ઉપનિષદ્–અમરદાસ ટીકા.)

"ૐ" એજ એકાક્ષરી બ્રહ્મનો જાપ કરતો અને મ્હારૂં સ્મરણ (ધ્યાન) કરતો કરતો, જે દેહ ત્યજી પ્રયાણ કરે છે, તે પરમ ગતિને પામે છે.

હે પાર્થ! અનન્ય ચિત્તવાળો થઇ, જે સતત (સદા સર્વદા) તેમજ હર હમેશા મ્હારૂં સ્મરણ કરે છે, તેવા નિત્ય યુક્ત યોગીને હું સુલભ છું.

[ઇતિ ભગવદ્ગીતા અ. ૮ શ્લોક ૧૩–૧૪.]

१० ॥ प्रणवध्यानम् ॥

" ॐ इत्यात्मानं युंजीत "

ओमित्येवं [प्रणवालंबनेन] ध्यायथ आत्मनम् ।

एतत् (प्रणवाख्यं–ॐ) आलम्बनंश्रेष्ठम् ॥

॥ श्रुतिः ॥

बुद्धतत्वेन धीदोषशून्येनैकान्तवासिना ।

दीर्घं प्रणवमुच्चार्य मनोराज्यं विजीयते ॥

जिते तस्मिन्वृत्तिशून्यं मनस्तिष्ठति मूकवत् ।

इति पंचदशी द्वैतविवेकप्रकरणम् श्लोक ६२-६३

दीर्घमोंकारमुच्चार्य नादान्ते निर्विकल्पकम् ।

चित्तं कृत्वा यथाशक्ति स्वात्मतत्त्वे स्थिरो भवेत् ॥

मंत्रार्थे प्रणवं दीर्घमुक्त्वा चित्तं विलापयेत् ।

अमूर्तमद्वयं ब्रह्मानुभवन् वर्तते तदा ॥

। इति अनुभूतिप्रकाशः ।

नष्टे पूर्वविकल्पे तु यावदन्यस्य नोदयः ।

निर्विकल्पकचैतन्यं स्पष्टं तावद्विभासते ॥

एकद्वित्रिक्षणेष्वेवं विकल्पस्य निरोधनम् ।

क्रमेणाभ्यस्यतां यत्नाद्ब्रह्मानुभवकांक्षिभिः ॥

॥ इति लघुवाक्यवृत्तिः ॥ श्लो. ११–१२

૧૦ પ્રણવનું ધ્યાનઃ-

" ૐ-એમ કરી, મનને (બ્રહ્મમાં) લગાવવું."

" ૐ-એ પ્રમાણે (પ્રણવનું અવલંબન કરી) આત્માનું ધ્યાન કરો."

" (પ્રણવ નામનું ૐ) એ અવલંબન શ્રેષ્ઠ છે."

॥ શ્રુતિ ॥

તત્વને જાણનાર, બુદ્ધિ દોષ રહિત અને એકાંતમાં રહેનાર (અધિકારી) લાંબા સ્વરે પ્રણવ (ૐકાર) નો ઉચ્ચાર કરી મનોરાજ્ય જીતી શકે છે. તેને (મનોરાજ્યને) જીતાતાં વૃત્તિ (સ્ફુરણ) રહિત થએલું મન મુંગા જેવું (અવાક્-વાણી વ્યાપાર વિનાનું) થઇ રહે છે.

(ઇતિ પંચદશી દ્વૈતવિવેક પ્રકરણ શ્લોક ૬૨-૬૩.)

ૐકારનો દીર્ઘ ઉચ્ચાર કરી, નાદને અંતે વિકલ્પ રહિત ચિત્ત કરી, શકિત પ્રમાણે, આત્મતત્વમાં સ્થિર થવું. જ્યારે દીર્ઘ પ્રણવ બોલીને (ૐ) મંત્રના અર્થમાં ચિત્તનો લય કરે, ત્યારે (અધિકારી) નિરાકાર, અદ્વય બ્રહ્મનો અનુભવ કરતો થાય છે.

(ઇતિ અનુભૂતિ પ્રકાશ)

પૂર્વ વિકલ્પનો નાશ થયા પછી બીજા વિકલ્પનો ઉદય ન થાય ત્યાંસુધીમાં વિકલ્પ રહિત ચૈતન્ય સ્પષ્ટ ભાસે છે. બ્રહ્માનુભવની ઇચ્છાવાળાએ ધીમે ધીમે અને યત્નથી આ પ્રમાણે એક, બે, ત્રણ ક્ષણ પર્યંત વિકલ્પના નિરોધનો અભ્યાસ કરવો.

(ઇતિ લઘુવાક્યવૃત્તિ)

आत्मानमरणिं कृत्वा प्रणवं चोत्तरारणिम् ।
ध्यान (ज्ञान) निर्मथनाभ्यासात्पाशं दहति पण्डितः ॥
॥ इति कैवल्योपनिषद्मंत्र १३ ॥

११ ॥ ॐकारजपस्तध्यानंच ॥

तस्य वाचकः प्रणवः ॥
तज्जपस्तदर्थभावनम् ॥
ततः प्रत्यक्चेतनाधिगमोऽप्यन्तरायाभावश्च ॥
इति. पा. योगसूत्र समाधिपाद.

सूत्र–२७–२८–२९

पद्मासनं समास्थाय समकायशिरोधरः ।
नासाग्रदृष्टिरेकान्ते जपेदोङ्कारमव्ययम् ॥
इति गोरक्षपद्धति श० १ श्लो० ८३
शुचिर्वाप्यशुचिर्वापि यो जपेत्प्रणवंसदा
न स लिप्यति पापेन पद्मपत्रमिवाम्भसा ।
इतियोगचूडामण्युपनिषदि.

सर्वेषां जपसूक्तानामृचां च यजुषां तथा ।
साम्नां चैकाक्षरादीनां गायत्री परमो जपः ॥

મનને (નીચેની) અરણી બનાવી, અને પ્રણવને ઉપરની અરણી બનાવી, ધ્યાન (જ્ઞાન) રૂપી મંથનના અભ્યાસવડે, વિદ્વાન બંધનને બાળી દે છે.

(ઇતિ કૈવલ્યોપનિષદ્ મંત્ર ૧૩)

૧૧ ૐકારનો જપ તથા ધ્યાન

તેનો (ઇશ્વરનો) વાચક પ્રણવ છે. તે (પ્રણવ) નો જપ કરવો અને તેના અર્થની ભાવના કરવી. તેથી સાક્ષી ચૈતન્યનો સાક્ષાત્કાર અને વિઘ્નનો અભાવ થાય છે.

(ઇતિ પાતંજલ યોગસૂત્ર સમાધિપાદ સૂત્ર ૨૭-૨૮-૨૯)

પદ્માસન વાળીને, શરીર તથા મસ્તક સીધાં રાખી, નાસિકાના અગ્રભાગ ઉપર દૃષ્ટિ રાખી, એકાન્તમાં અવિનાશી ૐકારનો જપ કરવો.

(ઇતિ ગોરક્ષપદ્ધતિ. શતક ૧ શ્લોક. ૮૩)

પવિત્ર હોય કે અપવિત્ર હોય, તોપણ જે હંમેશાં પ્રણવનો જપ કરે છે, તે મનુષ્ય, જેમ કમળનું પત્ર જળથી લેપાતું નથી, તેમ, પાપથી લેપાતો નથી.

[ઇતિ યોગચૂડામણિ ઉપનિષદ્માં]

બધાં જપ સૂક્તો, ઋગ્વેદનાં સૂક્તો, યજુર્વેદનાં સૂક્તો તથા એકાક્ષરાદિ સામ સૂક્તોમાં ગાયત્રી મહાન જપ છે. અને તે(ગાયત્રી

तस्य चैव तु ॐकारो *ब्राह्मणाय उपासते ।

इति पाराशरस्मृतिः

तैलधारामिवाच्छिन्नं दीर्घघण्टानिनादवत् ।
अवाच्यं प्रणवव्यङ्ग्यं यस्तं वेद स वेदवित् ॥
अमात्रं शब्दरहितं स्वरव्यंजनवर्जितम् ।
बिन्दुनादकलातीतं यस्तं वेद स वेदवित् ॥

इति ध्यानबिन्दूपनिषदि तथा उत्तरगीतायाम्

"ॐकारध्वनिनादेन वायोः संहरणान्तिकम् ।
निरालम्बं समुद्दिश्य यत्र नादो लयंगतः ।
तद्विष्णोः परमं पदम् ॥ "

इति उत्तरगीतायाम् ॥

प्रणवो धनुः शरोह्यात्मा ब्रह्म तल्लक्ष्यमुच्यते ।
अप्रमत्तेन वेद्धव्यं शरवत्तन्मयो भवेत् ॥

इति मुण्डकोपनिषदि.

ब्रह्मैवास्मीति सद्वृत्त्या निरालम्बतयास्थितिः ।
ध्यानशब्देन विख्याता परमानन्ददायिनी ॥

इति अपरोक्षानुभूतिः श्लो० १२३ ॥

* ब्रह्मभवितुमिच्छुः—मुमुक्षुः इति ब्राह्मणः ।

જપ) માં પણ ઉપાસક *બ્રાહ્મણને માટે તો ૐકારજ (શ્રેષ્ઠ) છે.

[ઇતિ પારાશર સ્મૃતિ.]

તેલની ધારા માફક અવિચ્છિન્ન, ઘંટાના દીર્ઘ રણકારના જેવું, અવાચ્ય અને પ્રણવથી પ્રતીત થતું (એવું તત્વ) જે જાણે છે, તે વેદ જાણનારો છે.

માત્રા વગરનું; શબ્દ વગરનું; સ્વર તેમજ વ્યંજન વગરનું; બિંદુ. નાદ, અને કલાથી પર; (એવું તત્વ) જે જાણે છે તે વેદ જાણનારો છે.

(ઇતિ ધ્યાનબિન્દૂપનિષદ્ અને ઉત્તર ગીતામા.)

ૐકાર શબ્દના ઉચ્ચાર વડે નિશ્વાસની લગભગ સમાપ્તિ થતામાં, અવલંબન વિનાની સ્થીતિને લક્ષ્ય કરીને જ્યાં નાદ લય પામે છે, તે વિષ્ણુનું પરમ પદ છે.

(ઇતિ ઉત્તર ગીતામા.)

પ્રણવ એ ધનુષ છે, ચિત્ત એ શર (બાણ) છે, બ્રહ્મ તેનું લક્ષ્ય કહેવાય છે. પ્રમાદ રહિત થઇ (લક્ષ્યનો) વેધ કરવો અને બાણની માફક (બ્રહ્મમાં) તન્મય થવું.

(ઇતિ મુંડકોપનિષદ્માં.)

(હું) બ્રહ્મજ છું, આ સત્યવૃત્તિવડે (કોઇપણ પ્રમાણવડે બાધ નહિ પામનાર વૃત્તિનું અવલંબન લઇને) નિરાલમ્બરૂપ વડે પરમાનંદ દેનારી (જે) સ્થિતિ, (તે) ધ્યાન શબ્દવડે પ્રસિદ્ધ (છે).

[ઇતિ અપરોક્ષાનુભૂતિ શ્લોક. ૧૨૩].

---

*બ્રહ્મરૂપ થવાની ઇચ્છાવાળો મુમુક્ષુ એ બ્રાહ્મણ.

लक्ष्ये ब्रह्मणि मानसं दृढतरं संस्थाप्य बाह्येन्द्रियं ।
स्वस्थाने विनिवेश्य निश्चलतनुश्चोपेक्ष्य देहस्थितिम् ॥
ब्रह्मात्मैक्यमुपेत्य तन्मयतया चाखण्डवृत्त्यानिशम् ।
ब्रह्मानन्दरसं पिबात्मनि मुदा शून्यैः किमन्यैर्भृशम् ॥

इति विवेकचूडामणिः । श्लोक ३७८

हरिः ॐ तत्सत् हरिः ॐ तत्सत्

१२ अथ परापूजा प्रारभ्यते ।

। श्रीगणेशाय नम : ।

पूर्णस्यावाहनं कुत्र सर्वाधारस्य चासनम् ।
स्वच्छस्य पाद्यमर्घ्यं च शुध्धस्याचमनं कुतः ॥१॥
निर्मलस्य कुतः स्नानं वस्त्रं विश्वोदरस्य च ।
निरालंबस्योपवीतं पुष्पं निर्वासनस्य च ॥२॥
निर्लेपस्य कुतो गन्धो रम्यस्याभरणं कुतः ।
नित्यतृप्तस्य नैवेद्यं तांबूलं च कुतो विभोः ॥३॥
प्रदक्षिणा ह्यनंतस्य ह्यद्वयस्य कुतो नतिः ।
वेदवाक्यैरवेद्यस्य कुतः स्तोत्रं विधीयते ॥४॥

લક્ષ્ય બ્રહ્મમા મનને નિશ્ચલ સ્થાપન કરીને, બહારની ઇન્દ્રિયોને પોતપોતાના ગોલકોમાં સ્થિર કરીને, અચલ શરીરવાળો (થઇ), તથા શરીરની સ્થિતિની ઉપેક્ષા કરી (દેહાધ્યાસ ભૂલીને) બ્રહ્મ અને આત્માના એકપણાને પામી, તન્મયપણાવડે, અખંડ વૃત્તિથી, (તું) બ્રહ્માનંદરૂપ અમૃતનું, પ્રસન્નતાવડે, નિરંતર (પોતાના) અંતઃકરણમાં પાન કર. અન્ય (ફલ) શૂન્ય (સાધનો) વડે શું વધારે (મળવાનું છે) ?

(ઇતિ વિવેક ચૂડામણિ–શ્લોક. ૩૭૮.)

હરિ: ૐ તત્સત્

૧૨ અથ પરાપૂજાનો પ્રારંભ થાય છેઃ—

શ્રી ગણેશાય નમ :

૧. પૂર્ણનું (વળિ) આવાહન કયા (કરવું) ? સર્વના આધારભૂતને (વળિ) આસન કયા (દેવું) ? સ્વચ્છ ને (વળી) પાદ્ય અને અર્ઘ્ય કેવી રીતે (આપવા) ? અને શુદ્ધને (વળિ) આચમન કેવું ?

૨. નિર્મળને સ્નાન શું, જેના ઉદરમાં વિશ્વ છે તેને વસ્ત્ર શું, આલંબનની જરૂર વગરનાને (વળિ) ઉપવીત શું, અને વાસના-રહિતને પુષ્પ શું ?

૩. નિર્લેપને (વળિ) સુગંધી પદાર્થો શા માટે ! રમ્યને આભારણ શા માટે ! નિત્ય તૃપ્તને નૈવેદ્ય શા માટે ! અને સર્વ વ્યાપકને તાંબૂલ શા માટે ?

૪. અનંતની વળિ પ્રદક્ષિણા કેવી રીતે થાય, અદ્વયને નમસ્કાર કેમ સંભવે. વેદનાં વાક્યોથી પણ ન જાણી શકાય એવાનું, સ્તોત્ર શી રીતે થઇ શકે ?

स्वयंप्रकाशमानस्य कुतो नीराजनं विभोः ।
अंतर्बहिश्च पूर्णस्य कथमुद्वासनं भवेत् ॥५॥
एवमेव परापूजा सर्वावस्थासु सर्वदा ।
एकबुध्या तु देवेशे विधेया ब्रह्मवित्तमैः ॥६॥

इति परांपूजासमाप्ता ॥

૫. સ્વયંપ્રકાશમાન સર્વ વ્યાપકની (વળિ) આરતી ક્યાંથી (ઉતારાય)? અંદરને બહાર જે પૂર્ણ છે એવા પરમાત્માનું (વળિ) વિસર્જન કેમ કરી કરવું?

૬. આ પ્રમાણેજ સર્વ સ્થિતિમાં, સર્વ વખતે, અદ્વૈત વૃત્તિ વડે, શ્રેષ્ઠ બ્રહ્મવેત્તાઓએ દેવોના પણ દેવની પરાપૂજા કરવી.

ઇતિ પરાપૂજા સમાપ્ત.

॥ હરિઃ ૐ તત્સત ॥

वचनामृत.

१

क्षुरस्य धारा निशिता दुरत्यया दुर्गं पदं तत्कवयो वदन्ति ।

[कठोपनिषद्]

અર્થ:-તે (મુક્તિનું) દુર્ગમ પદ અસ્ત્રાની તીક્ષ્ણ અને દુઃસહ ધારા રૂપ છે, એમ કવિઓ કહે છે.

(કઠોપનિષદ)

२

न हि कल्याणकृत्कश्चिद्दुर्गतिं तात गच्छति ॥

(श्रीभगवद्गीता)

અર્થ:-હે તાત (અર્જુન) કલ્યાણ કરવાવાળો કોઇ પણ દુર્ગતિને પ્રાપ્ત થતોજ નથી.

(શ્રી ભગવદ્ગીતા)

३

स्वल्पमप्यस्य धर्मस्य त्रायते महतो भयात् ।

(श्रीभगवद्गीता)

અર્થ:-આ ધર્મનો થોડો પણ અંશ મહાન ભયથી રક્ષણ કરે છે.

(શ્રી ભગવદ્ગીતા)

૪

ये यथा मां प्रपद्यन्ते तांस्तथैव भजाम्यहम् ॥

(श्रीभगवद्गीता)

અર્થ:-જેઓ જે રીતે મારી તરફ આવે છે તેઓને તેજ રીતે હું અનુગ્રહ કરૂં છું.

(શ્રી ભગવદ્ગીતા)

૫

यावतः कुरुते जंतुः संबंधान्मनसः प्रियान्

तावन्तोऽस्य निखन्यन्ते हृदये शोक–शंकवः ॥

(विष्णुपुराण)

અર્થ:-પ્રાણી જેટલા સંબંધ મનને પ્રિય કરે છે, તેટલા તેના હૃદયમાં શોકના ખીલાઓ ખોડાય છે.

(વિષ્ણુ પુરાણ)

૬

अवश्यं नश्वरे देहे दुर्जेय यमे द्विषि ।

हास्यं नास्याद्विनिर्याति यत्पुंसामिदमद्भुतम् ॥

[गरुडपुराण]

અર્થ:-જ્યારે દેહ અવશ્ય નાશવંત છે, અને યમ જેવો દુર્જય શત્રુ છે, ત્યારે મનુષ્યોનાં મુખ ઉપરથી હાસ્ય દૂર નથી થતું એ અદ્ભુત છે.

(ગરૂડ પુરાણ)

૭

कुरंगमातंगपतंगभृंगमीना हताः पंचभिरेव पंच ।

एकः प्रमादी स कथं न हन्यते यः सेवते पंचभिरेव पंच ॥

[गरुडपुराण]

અર્થ:-હરણ, હસ્તી, પતંગ, ભમરો, અને માંછલુ એ પાંચ, પાંચ (ઇન્દ્રિયોમાંની એક એકની લોલુપતા) વડેજ નાશ પામે છે. (ત્યારે) જે એકલો પાંચે (ઇન્દ્રિયો) વડે પાંચ (વિષયો) ને સેવે છે તે પ્રમાદી પુરૂષ કેમ ન નાશ પામે ?

(ગરૂડ પુરાણ.)

૮

मरणं नाभिनंदेत नाभिनंदेत जीवनम् ॥

[श्री महाभारत]

અર્થ:-મરણને અભિનંદન આપવું નહિ (તેમ) જીવનને અભિનંદન આપવું નહિ.

(શ્રી મહાભારત)

૯

उत्सेक उदधेर्यद्वत्कुशाग्रेणैकबिन्दुना

मनसो निग्रहस्तद्वद्भवेदपरिखेदतः ॥

(गौडपादकारिका)

અર્થ:-દર્ભના છેડાવતી એક એક ટીપે સમુદ્ર ઉલેચવાની

મારફ મનનો નિગ્રહ થાકી ન જવાથી (અને પ્રયાસ જારી રાખવાથી) થાય છે.

(ગૌડપાદ કારિકા)

૧૦

प्रमादो ब्रह्मनिष्ठायां न कर्तव्यः कदाचन ।

प्रमादो मृत्युरित्याह भगवान्ब्रह्मणः सुतः ॥

(विवेकचूडामणि)

અર્થઃ-બ્રહ્મનિષ્ઠાની અંદર કદી પણ પ્રમાદ ન કરવો. પ્રમાદ એ મૃત્યુ છે એમ બ્રહ્માના પુત્ર ભગવાન (સનત્કુમાર) કહે છે.

(વિવેક ચૂડામણિ)

૧૧

नाधर्मश्चरितो लोके सद्यः फलति गौरिव

शनैरावर्तमानस्तु कर्तुर्मूलानि कृन्तति ॥

અર્થઃ-લોકોમાં કરેલો અધર્મ ખેતર (કે ગાય) ની માફક તુરત ફળ આપતો નથી પણ ધીમે ધીમે પાછો ફેરો લઇ કરનારનાં મૂળને કાપી નાખે છે.

૧૨

कर्तव्यमेव कर्तव्यं प्राणैः कंठगतैरपि ॥

અર્થઃ-પ્રાણ કંઠે આવ્યા હોય તોપણ કર્તવ્ય કરવુંજ જોઇએ.

૧૩

याद्दशी भावना यस्य सिद्धिर्भवति तादृशी ॥

અર્થઃ-જેવી જેની ભાવના તેવી સિદ્ધિ થાય છે.

૧૪

न देवा दंडमादाय रक्षन्ति पशुपालवत् ।
यस्यानुग्रहमिच्छन्ति सुबुध्ध्या योजयन्ति तम् ॥

અર્થઃ-દેવો લાકડી લઇને ગોવાળની માફક રક્ષણ કરતા નથી. (પરંતુ) જેઓનો અનુગ્રહ ઇચ્છે છે તેમને સદ્‌બુદ્ધિ આપે છે.

૧૫

मरणं प्रकृतिः शरीरिणां विकृतिर्जीवितमुच्यते बुधैः
क्षणमप्यवतिष्ठते श्वसन्यदि जन्तुर्ननु लाभवानसौ ॥

(कालिदास)

અર્થઃ-મરણ એ સ્વાભાવિક છે, જીવન એ વિકારરૂપ છે, એમ ડાહ્યા પુરૂષો કહે છે. જો પ્રાણી એક ક્ષણ પણ જીવતો રહે તો ખરેખર તેને લ્હાવ છે.

(કાળીદાસ)

૧૬

सतां सद्भिः संगः कथमपि हि पुण्येन भवति ॥

(भवभूति)

અર્થઃ-સન્તોનો સંતો સાથે સમાગમ કોઇ પુણ્યથીજ થાય છે.

(ભવભૂતિ).

१७

सपदि विलयमेतु राजलक्ष्मीरुपरि पतन्त्वथवा कृपाणधाराः ।

अपहरतुतरां शिरः कृतान्तो मम तु मनो न मनागपैतु धर्मात् ॥

અર્થઃ-રાજ લક્ષ્મી ભલે એકદમ નાશ પામો, અથવા ઉપર તરવારોની ધારીઓ પડો, કૃતાન્ત મસ્તક છેદી નાખો, પરંતુ મારૂં મન ધર્મથી જરા પણ ચળો નહિ.

१८

अद्यैव वा मरणमस्तु युगान्तरे वा न्याय्यात्पथः

प्रविचलन्ति पदं न धीराः ॥

અર્થઃ-મરણ આજેજ થાઓ કે યુગ પછી થાઓ, (પરંતુ) ધીર પુરૂષો ન્યાયને રસ્તેથી એક પદ પણ ડગતા નથી.

१९

जातमेवान्तकोऽन्ताय जरा चान्वेति देहिनम् ।

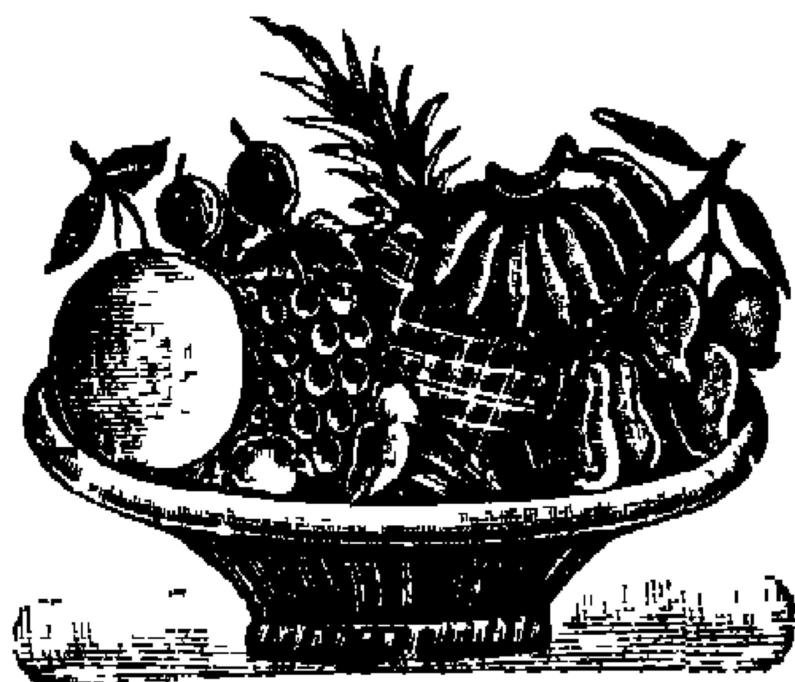
अनुषक्ता द्वयेनैते भावाः स्थावर जंगमाः ॥

અર્થઃ-જન્મતાંની સાથેજ દેહધારીની પચ્છવાડે નાશ કરવા માટે મૃત્યુ અને વૃદ્ધાવસ્થા ચાલે છે. આ બન્ને (મૃત્યુ અને વૃદ્ધાવસ્થા) સ્થાવર અને જંગમ વસ્તુઓ સાથે લાગેલા હોય છે.

समाप्तिनुं मंगळाचरण

“नमस्ते सते ते जगत्कारणाय, नमस्ते चिते सर्व लोकाश्रयाय;
नमोऽद्वैततत्त्वाय, मुक्तिप्रदाय, नमो ब्रह्मणे व्यापिने शाश्वताय.”
“त्वमेकं शरण्यं त्वमेकं वरेण्यम्, त्वमेकं जगत्पालकं स्वप्रकाशम्;
त्वमेकं जगत्कर्तृपातृप्रहर्तृ, त्वमेकं परंनिश्चलं निर्विकल्पम्.”
“भयानां भयं भीषणं भीषणानाम्, गतिः प्राणिनां पावनं पावनानाम्;
महोच्चैः पदानां नियन्तृ त्वमेकम्, परेषां परंरक्षणं रक्षणानाम्”
“ श्रुति स्मृति पुराणानामालयं करुणालयम्;
नमामि भगवत्पादं शंकरं लोकशंकरम्. ”

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः

" OM "

God-Realization: How to Reali e.

16 The way to the Realization of Self.

-Swami-Rama.

" There are two processes in the game of 'Gilli'. The first is to raise it and the second is to make it fly into the air."

Therefore, by this way-first of all the mind is to be raised just a little, and the second process is to shoot it far off in the spiritual atmosphere.

Make the mind run along, go on and on, and on, until it loses all body-consciousness and is God and nothing but God. *Make the mind rise higher by chanting the syllable 'OM'.*

This Atman, this true Ocean of Reality, this Controlling and Governing Self, this is to be realized, this is to be felt, to be seen, and known in order to be one with the infinite. This true Self or Atman is called the "I am". This true Self, the perfect "I" is beyond cause, and time, and space. This perfect, this true Self is represented by "OM". "OM" means 'I am', and while chanting "OM", you have not to address

ઇશ્વર સાક્ષાત્કાર

સાક્ષાત્કાર કેમ કરવો:- આત્મ સાક્ષાત્કાર કરવાની રીતિ.

—સ્વામીરામ—

"ગિલ્લી" ની રમતમા બે ક્રિયા કરવાની હોય છે; "પહેલી તેને ઉંચી કરવી તે, અને બીજી તેને હવામાં ઉડાડવી તે છે"

તે પ્રમાણે, આ રીતિએ પહેલાં તો ચિત્તને જરા ઉન્નત કરવાનું છે, (મનનું જરા ઉત્થાન કરવાનું છે) અને બીજી વિધિ એ છે કે તેને આધ્યાત્મિક વાતા વરણમા દૂર ઉડાડવું. (ગરકાવ કરવું)

જ્યાં લગી ચિત્ત, શરીરનું બધું ભાન ભૂલી જાય, ઇશ્વરમય થાય, અને ઇશ્વર શિવાય કંઇ ન રહે, ત્યાં સુધી ચિત્તને આગળ, આગળ અને આગળ દોડાવો. "ૐ" **પદનો ઉચ્ચાર કરી ચિત્તનું ઉત્થાન કરો.**

આ આત્મા-સત્યનો આ યથાર્થ સમુદ્ર, આ નિયામક અને શાસક-આત્મા-તેનો સાક્ષાત્કાર કરવાનો છે (તેને) અનુભવવાનો છે, નિહાળવાનો છે અને જાણવાનો છે, કે જેથી અનંત (ઇશ્વર) ની સાથે ઐકય પમાય. આ સત્ય સ્વરૂપ, અથવા આત્માને "હું છું" એમ કહેવામાં આવે છે. સંપૂર્ણ "અહમ્" રૂપ આ સત્ય આત્મા કારણ, કાલ અને દેશથી પર છે આ સંપૂર્ણ સત્ય આત્માનું "ૐ" પ્રતીક છે. "ૐ" નો અર્થ "હું છું" એવો છે. અને "ૐ" પદનો ઉચ્ચાર કરતી વખત તમારે કોઇ બીજાના સંબોધન કરવાનું નથી. "ૐ" નો ઉચ્ચાર કરતી વેળા તમારથી બહાર રહેલા કોઇને તમે બોલાવતા હો, એવું ધારો નહિ. "ૐ" નો ઉચ્ચાર કરતા

yourself to somebody else. While chanting 'OM' think not of some one out side yourself whom you are calling. While chanting 'OM' you must feel yourself to be one with this true 'I am'. Because 'I am' is everywhere, ond 'I am' is an unchangeable thing. It is the same '*I am*' which was yesterday, and is to-day, as well as it will exist to morrow also. ("I am I" that the 'I' of yesterday is the 'I' of to-day and the 'I' of to-day will be the 'I' of to-morrow; that in spite of all the changes that are happening to the body I yet believe that I am the same I: as:-'I do' 'I go' 'I dream' 'I sleep' 'I move' and here you will find it claimed that the doing, going, dreaming etc. have been changing but what remained constant *was that 'I'.-Suami-Vivekanand*) By this strong feeling, the mind is merged in the Reality. By this strong belief, by this living knowledge of the mind, the mind becomes, as it were, a bubble which bursts into the mighty Ocean of Reality.

This is the way to Realization.

This strong feeling, this living knowledge

વખતે આ સત્ય સ્વરૂપ " હું છું " ની સાથે તમારે ઐક્ય અનુભવવુંજ જોઇએ. કારણ કે " હું છું " એ સર્વત્ર છે. અને " હું છું " એ અવિકારી વસ્તુ છે. જે " હું છું " ગઇ કાલે હતું, આજે છે, તેમજ આવતી કાલે પણ રહેશે, તે એનું એજ છે. (" હું એ હું છું "– ગઈ કાલનો " હું " એ આજનો " હું " છું, અને આજનો " હું " એ આવતી કાલનો " હું " રહેશે; શરીરમાં તમામ જાતનાં પરિવર્તનો થયાં કરે છે, તે છતાં હું માનું છું કે, હુતો તેનો તેજ " હું " છું, જેમકે હુ (કામ) કરૂં છું, હું જાઉં છું, હું સ્વપ્ન જોઉ છુ, હું ઉંઘુ છું, હું ચાલું છું; અને આ ઠેકાણે તમને એ સિદ્ધ થએલું જણાશે કે કરવું, જવું, સ્વપ્ન જોવું વિગેરે ફર્યા કરે છે, પણ જે સ્થિર રહે છે તે " હું " છે (**સ્વામી વિવેકાનંદ**) આવા પ્રબળ અનુભવથી ચિત્ત સત્યમાં ગળી જાય છે. આવી દઢ માન્યતાથી, ચિત્તનાં આવાં ચૈતન્યમય જ્ઞાન વડે, મનનો જાણે કે એક પરપોટો બની જાય છે અને તે (પરપોટો) સત્યના મહાન સમુદ્રમાં ફુટી જાય છે. (મન સત્યમાં ગળી જાય છે.)

સાક્ષાત્કારની રીતિ આ છે.

તમારા ઉપર અસર કરી, તમારાં માયિક હુંપણાં (અસ્મિતા) ને મોહ નિંદ્રામાંથી જાગૃત કરનાર આ ચિત્તનો પ્રબળ અનુભવ, આ ચૈતન્યમય જ્ઞાન, એ સત્યને પામવાનો, તમારી મુક્તિ માટેનો માર્ગ છે.

" તમારા ઇશ્વરત્વનો સાક્ષાત્કાર કરો.
આને બધું થઈ ચુકયું છે (એમ સમજજો)."

on the part of the mind laying hold of you, and dehypnotizing your false self, is the way to gain truth, to free yourself.

{ Realize your Divinity
And everything is done. }

17 The Method of practice; the method of concentrating the mind: The Method of Realization:—

In the morning or at any time when you begin to practise. your mind will merge into a state of Divinity, ecstasy, superconsciousness. When that state is reached do not continue repeating " OM ". Stop Let that state remain as long as it pleases; gradually the worldly or body consciousness will come up of itself. Don't force anything, do not force the repitition of " OM ". When that state is reached, the body consciousness will come up readily

It may be that many of you may be able to remain in that state of superconsciousness for half an hour, perhaps for one, two or three hours or more; but to-morrow you will be able to keep up that state for a longer time. Day

પ્રયોગની રીતિ: ચિત્તને એકાગ્ર કરવાની રીતિ:
સાક્ષાત્કાર કરવાની રીતિ:—

પ્રાતઃકાળમાં અથવા જે કોઇ વખતે તમે પ્રયોગ શરૂ કરશો ત્યારે ઇશ્વરત્વ, મસ્તી સમાધિની અવસ્થામાં તમારૂં મન લીન થઇ જશે. તે સ્થિતિ આવી પહોંચે ત્યારે "ૐ" નો જાપ જારી રાખશો નહિં. સ્થિર થાઓ. તે અવસ્થા તેની મેળે જેટલો વખત રહે તેટલો વખત રહેવા દો; ધીમે ધીમે સંસારીક કે શારિરિક ભાન તેની મેળે આવી જશે. કંઇ પણ પરાણે નહિ કરો, "ૐ" નું રટણ પરાણે ન કરો. જ્યારે તે સ્થિતિ આવી પહોંચશે ત્યારે (પછીથી) શારીરિક ભાન તુરત આવી જશે. તમારામાંના ઘણા તે સમાધિની સ્થિતિમાં અર્ધા કલાક સુધી, કે કદાચ એક, બે, કે ત્રણ અથવા વધારે કલાક સુધી રહેવા સમર્થ હો; પણ બીજે દિવસે તે સ્થિતિ વધારે વખત સ્થિર રાખવા તમે શકિતમાન થશો. દિવસે દિવસે આ વખત લંબાશે, અને છેવટે આ રીતે (અભ્યાસથી) ક્રમે, ક્રમે, પગથીએ પગથીએ તમારી આધ્યાત્મિક શક્તિ વધશે. પણ જેઓ આ પ્રયોગ હજુ શરૂજ કરતા હોય તેઓએ પોતા માટે ૨૦ કે ૨૫ મિનીટની હદ બાંધવી.

એક વાત વધારે—જ્યારે તમે ચિત્ત એકાગ્ર કરવા માંડો અને તમારી અંદર ઇશ્વરી ભાનનો સાક્ષાત્કાર કરો, ત્યારે તમારા ચિત્તમા કોઇ વિચાર કે વિચારો સ્ફુરી આવશે; તે વખતે "ૐ" નો ચ્ચાર કરતા જાવ, અને તેજ વેળા તમારા મનમાં દેખાવ દેતા આ વિચારના તંતુને ઉઠાવો (હાથ ઉપર લો-ઉકેલો) અને તેને [illegible] (દૂર કરો).

after day the time will increase until in this way gradually, by slow degrees your spiritual power will increase.

But those who are beginners in this practice should limit themselves to 20 or 25 minutes of this practice.

ONE THING MORE: When you begin to concentrate the mind, and realize your God consciousness, some idea or ideas will spring up before your mind; at that time go on chanting 'OM' and at the same time take up this thread of thought which makes its appearance in your mind and finish it.

Suppose about half an hour is spent in eradicating that idea, in strengthening and overcoming that thought, in chanting 'OM', and suppose all the time is taken up in overcoming that thought or idea and there is no time to get the state of superconsciousness, never mind. If the superconscious state be not reached that day, never mind, it will come some other day; if on that day one evil thought has been overcome, your character is strengthened.

Therefore, sit alone, chant 'OM', chant aloud, feel God, and when you think God, when you feel God, then come out

(Practise this method and *Rama* is wrong if you do not realize Divinity and Truth in one week.)

ધારો કે તે વિચારને નિર્મૂલ કરવામાં. દૃઢ થઇ તેને હઠાવવામાં અને "ૐ" ના રટણમાં અડધો કલાક લાગ્યો, અને ધારો કે તે બધો વખત તે વિચાર અથવા વિકલ્પને હઠાવવામાં ખતમ થયો, અને સમાધિ અવસ્થા પ્રાપ્ત કરવા વખત ન રહ્યો, (તો પણ) કંઇ વાંધો નહિ જો તે દિવસે સમાધિ અવસ્થા પ્રાપ્ત ન થાય તો વાધો નહિ; કોઇ બીજે દિવસે તે પ્રાપ્ત થશે. જો તે દિવસે એક નઠારા વિચારને હઠાવ્યો હોય તો તમારૂં ચારિત્ર દૃઢ થાય છે.

માટે એકલા બેસો, "ૐ" નો ઉચ્ચાર કરો. મોટેથી ઉચ્ચાર કરો, ઇશ્વરનો અનુભવ કરો, અને જ્યારે વિચારમાં તેમજ અનુભવમાં (કેવળ) ઇશ્વર આવે ત્યારે (તે સ્થિતિમાંથી) બહાર આવો.

{ આ રીતિનો પ્રયોગ કરો, અને જો તમે
એક અઠવાડીઆમાં ઇશ્વરત્વ અને
સત્યનો સાક્ષાત્કાર ન કરો તો (સ્વામી)
રામ ખોટા છે, (એમ સમજજો). }

ૐ ! ૐ ! ! ૐ ! ! !

॥ निरतिषय आनन्द प्राप्तिका साधन ॥

Process of Practice.

રાગ. સવૈયા એકત્રીસા.

ઘરમા કે કોઇ બાહ્ય પ્રદેશે, એક સ્થાને નિત્યે રે;
જઇને કંઇક સમય ગાળ્યાથી, લાભ થાય બહુ ચિતેરે
બાહ્ય વસ્તુ ત્યાં રાખો ન એવી, (જે) જગવે મલિન સંસ્કારોરે
સ્વચ્છ નિરૂપદ્રવ દેશે જઇને, સંગતિ માત્ર વિસારોરે ૧

યથેચ્છ આસનથી ત્યા સ્થિર થઇ, શાન્તિ શબ્દ ઉચ્ચારોરે;
શાન્તિનું વાતાવરણ જમાવી, અધિક સ્વાસ્થ્યને ધારોરે.
"**प्रणवो धनुः शरोहि आत्मा,**" બ્રહ્મતેનું લક્ષ્યરે;
અપ્રમાદથી વેધ કરીને, શરવત્ તન્મય થાઓ રે. ૨

શરીર પણ નથી આવ્યુ તમારૂ, એ સ્થાનમાં એવું રે;
મન પણ ત્યાંથી દૂર રહ્યું છે, એવું જાણી લેવું રે.
"હું" એવી એક વસ્તુ મ ત્ર ત્યાં, અન્ય ન કોઇ ઉપાધીરે;
"હું" ત્યાં બેસે, "હું" ત્યા બોલે, "હું" ત્યાં કરે સમાધિરે ૩

આવો ભાવ અખંડ જમાવી, રાખવા પ્રયત્ન સેવોરે;
અન્ય કોઇ સંકલ્પ ઉઠે ત્યા, સહજે શમાવી દેવો રે.
જાણો ત્યાં "હું" નું મુક્ત પણે, કેવળ સામ્રાજ્ય વર્તે રે.
સ્વભાવથી પછી "હું" એવું પણ, જાગ્રત ભ ન નિવર્તે રે. ૪

ઘટિ કે અર્ધ ઘટિ આ રીતે, મસ્તજ પડી રહેજો રે;

પૂર્ણ સ્વાતંત્ર્ય અને સ્વચ્છંદે સ્થિતિ અનુભવી લેજો રે.

કંઇક કાલ અભ્યાસ જામતા, આનંદોર્મિ ઉઠશેરે;
અને પછી એ ભાવ દઢાતાં, દુ:ખ ત્રિવિધિ ત્રુટશે રે. ૫

બહુ જીજ્ઞાસા હોય કોઇને, (તો) અનુભવી પાસે જાઓ રે;
એ તમને બતાવે રસ્તો, સુખથી ચાલ્યા જાશો રે..
સ્વામિ રામ કહે છાતી ઠોકીને, Practice th s method[1] રે;
only[2] સાત દિવસમાંજ થશે સાક્ષાત્કાર, સંશય "**किमपि नास्तिरे,**" ૬

પરમાનન્દ પામ્યા પરમાનન્દ, અનુભવીઓની કૃપાથી રે;
તમે પણ અભ્યાસ કરો તો, (પોતે) પરમાનન્દ થઇ જશો રે.
આનંદની ઉર્મિ ઉઠે છે, Every day a new year's day;[3]
ફરીથી પણ કહું પુકારી, Every night a x'mas night[4]. ૭

ૐ! ૐ!! ૐ!!!

---

૧. પ્રયોગ કરો આ રીતે રે. ૨. માત્ર. ૩ હર દિન નૂતન વર્ષનો દિન રે. ૪. દીપોત્સવિ પ્રતિ રાતે રે.

19, The kindom of Heaven is within you; how have you to realize that ?.........

In order to come by this treasure within or in order that the Kingdom of Heaven may be unlocked,

(*'OM' is the key to be used,*

(*'OM' is the seed of all knowledge.*

It is necessary to show *the importance of this Mantram* in order that the people may take to it with their whole heart:—

(1) It is the name of God.

(2) This syllable comes to you from within, nobody teaches you this syllable It comes to you at birth. The child's cry resembles remarkably the sound 'O-om', om, A am a perverted form of 'OM'; the word 'OM' comes from within to every child.

(3) When boys are very happy in their streets, their overflowing joy finds natural expression in the noisy sound of prolonged 'o', which is simply 'Om' cut short.

(4) This sound occurs in every language-Sanskrit, Persian, English, Japanese, etc;

ૐ

ઇશ્વરનું રાજ્ય તમારી અંદર છે. તેની પ્રાપ્તિ તમારે કેવી રીતે કરવાની છે?

આ આંતર ખજાનો હાથ કરવા, અથવા ઇશ્વરનાં રાજ્યનાં તાળાં ખોલવા માટે.

"વાપરવાની કુંચી "ૐ" છે."

"સર્વ જ્ઞાનનું બીજ "ૐ" છે."

આ મંત્રનું મહત્વ બતાવવું આવશ્યક છે, કે જેથી લોકો ખરા અંતઃકરણથી તેનો આશ્રય લે.

(૧) તે ઇશ્વરનું નામ છે.

(૨) આ પદ તમારી અંદરથી તમને પ્રાપ્ત થાય છે. આ પદ તમને કોઇ શિખવતું નથી. જન્મને વખતે તે તમને પ્રાપ્ત થાય છે. "ૐ" નું અપભ્રંશ થએલું સ્વરૂપ "ઓ–ઓં" "ઓં" "આ–આં" એ ધ્વની છે તે બાળકના રૂદનને સ્પષ્ટ રીતે મળતો આવે છે. "ૐ" શબ્દ દરેક બાળકને અંદરથી પ્રાપ્ત થાય છે.

(૩) જ્યારે પોતાના મહેલામાં છોકરાઓ ઘણી મઝામાં આવી જાય છે, ત્યારે તેમના ઉભરાઇ જતા આનંદમાંથી લાંબા સ્વરના "ઓ" ની ગર્જનાવાળો ધ્વની આપોઆપ (કુદરતી રીતે) બહાર નિકળી આવે છે. તે માત્ર ટુંકો 'ૐ" છે.

(૪) સંસ્કૃત, પરશીઅન, અંગ્રેજી, જેપાનીઝ, વિગેરે દરેક ભાષામાં આ ધ્વનિ છે. **થોડા કે વત્તા સંપૂર્ણ સ્વરૂપમાં તે ધ્વની બધામાં છે.**

all have it in a more or less perfect form.

(5) When people fall sick or are in trouble, when they are suffering excruciating pain, what sound finds utterance through their lips ?

It is 'oh', 'oh', or 'um' which is a mere corruption of 'OM'.

Why should this sound come to everybody, why should this sound come from the lips of everybody in illness, be he a European, American, Hindu, Persian, or of any denomination ?

The Hindu answers:—

"This Sound is like a beautiful tree yeilding a cool shade to the sickman who is being scorched by the burning Sun, so naturally does this sick person seek the cool shelter of spreading tree. Thus it is true that everybody, when sick or suffering, naturally resorts to this syllable 'OM', this natural sound. It gives him a little relief. We see, it naturally brings relief under all circumstances & the sick are relieved by chanting this sound.

If it can bring relief even to the sick and suffering, may it not bring peace and harmony if you sing it, in the right way ?

(૫) જ્યારે લોકો માંદા પડે છે કે વિપત્તિમાં હોય છે, જ્યારે તેઓ તીક્ષ્ણ વેદના સહન કરતા હોય છે, ત્યારે તેઓના મુખમાંથી કયો અવાજ ઉચ્ચરવા પામે છે?

તે (અવાજ) "ઓહ", "ઓહ", કે "ઉં" છે અને તે માત્ર "ૐ" નો અપભ્રંશ છે.

આ ધ્વનિ દરેકને કેમ પ્રાપ્ત થતો હશે? યુરોપિયન, અમેરિકન, હિંદુ, પરશીઆન કે ગમે તે જાતનો હોય તે દરેક માણસની જીભમાંથી માંદગીમાં આ ધ્વનિ કેમ નિકળતો હશે?

હિંદુ જવાબ આપે છેઃ—

પ્રચંડ સૂર્યથી બળતા દર્દીને શીતળ છાયા આપનારાં એક સુંદર વૃક્ષ જેવો આ ધ્વનિ છે, તેથી સ્વાભાવિક રીતે દરદી તે વિશાળ વૃક્ષની શીતલ છાયા શોધે છે.

આ પ્રમાણે દરેક માણસ જ્યારે બિમારી કે દુઃખી હોય ત્યારે સ્વાભાવિક રીતે આ "ૐ" પદનો, આ કુદરતી ધ્વનિનો, આશ્રય લે છે. તેથી તેને થોડો આરામ મળે છે. આપણે જોઇએ છીએ કે ગમે તે સ્થિતિની અંદર તે સ્વાભાવિક રીતે આશ્વાસન આપે છે; આ ધ્વનિનો ઉચ્ચાર કરવાથી માંદા માણસને શાન્તિ વળે છે.

માંદા અને દુઃખીઓને પણ તે સાંત્વન આપી શકે છે, ત્યારે ખરી રીતે (ખરા જીગરથી) તેનું ગાન કરો તો તમને તે સ્વાસ્થ્ય અને શાન્તિ આપશે.

ૐ! ૐ!! ૐ!!!

" OM "

20 " There is but one Reality " OM "

Chant " OM ", read " OM " and lay aside all the other books or Sastras; let them rest there.

You know that, it is the " truth ".

Instead of reading out all other words, one, two, three, four, five words, say only one word " OM "; as this one word " OM " represents the whole idea for you:—

Just as in Algebra, we represent big quantity by X or Y, A or B or some other letters.

Therefore, as X is equal to the big quantity, so " OM " is equal to the whole universe.

However, " OM " is all in all.

" OM " is the essence or substance of the whole universe, all the books or Sastras and anything else.

{ Pranavah Sarva Vedeshu " प्रणवः सर्व वेदेषु " }
{ Vedyam Pavitram Omkaram " वेद्यं पवित्रमोंकारम्" }

-Gita-

" ૐ "

" ૐ " એજ એક સત્ય છે.

" ૐ " નો ઉચ્ચાર કરો. "ૐ" વાંચો અને બીજાં બધાં થોથાં કે શાસ્ત્રો એક બાજુ મૂકી દો; ત્યાં તે ભલે પડયાં રહે.

તમો જાણો છો કે- તેજ "સત્ય" છે. એક, બે, ત્રણ, ચાર, પાંચ એ શબ્દો, તેમજ બીજા બધા શબ્દો વાચવાને બદલે માત્ર એકજ શબ્દ " ૐ " કહો; કારણ કે આ એકજ શબ્દ " ૐ " તમારે માટે (ઇશ્વર સંબંધી) અખિલ વિચારનું પ્રતીક છે (ની ગરજ સારે છે).

દાખલા તરીકેઃ-જેમ બીજ ગણિતની અંદર આપણે ક્ષ, ય, અ, કે બ, અથવા બીજા કોઇ અક્ષરોને મોટી સંખ્યાનું પ્રતીક (રૂપક) બનાવીએ છીએ તેમ.

તેટલા માટે જેમ ક્ષ મોટી સંખ્યાની બરાબર છે; તેવીજ રીતે " ૐ " આખા વિશ્વની બરાબર છે, એટલુંજ નહિ પણ "ૐ" એજ સર્વમાં સર્વ (સર્વસ્વ) છે.

આખા વિશ્વનો, બધાં પુસ્તકો કે શાસ્ત્રોનો, અને બીજી દરેક બાબતનો " ૐ " એ સાર કે સત્વ છે.

{ "સર્વ વેદોમાં પ્રણવ મુખ્ય છે ".
"જાણવાને યોગ્ય (તો) પવિત્ર ૐકાર (છે). " }

-ગીતાજી-

" Leave the company of your friends and return to solitude. Time & solitude will make you strong; Chant "OM" -- Chant it aloud and think Vedanta, think and realize your Divinity, your Godhead; and you will gain your balance & be at rest ".

" Rama tells you-- he is realy above fear, above anxiety, above annoyance; but it is achieved by constant practice. It has brought Rama up from a state of the lowest depths of weakness and superstition. At one time Rama was most superstitious; every whif of wind threw Rama off his balance. If one man can do this, you can ".

-Swami Rama,-

" Chanting of "OM" is only the method,- the very process of practice. "

OM ! OM ! ! OM ! ! !

તમારા મિત્રોની સંગત છોડો, અને એકાન્તમાં જાઓ. વખત જતાં એકાન્ત તમને દૃઢ બનાવશે; "ૐ" નું ગાન કરો, મોટેથી તેનું ગાન કરો, અને વેદાન્તના વિચાર કરો, તમારા ઇશ્વરત્વનો, બ્રહ્મત્વનો, વિચાર તથા સાક્ષાત્કાર કરો, અને તમે સ્થિરતા (સમતા) પ્રાપ્ત કરશો તથા શાન્તિ પામશો.

(સ્વામી) રામ તમને કહે છે કે- હું ખરેખર ભયથી પર છું, ઉદ્વેગથી પર છું. ત્રાસ (વિક્ષેપ) થી પર છું, પણ સતત્ અભ્યાસથી આ પ્રાપ્ત થયું છે. આ વડે, નિર્બળતા અને વહેમની મહાન્ અધોગતિની દશામાંથી હું ઉન્નત થયો છું. એક વખત (અગાઉ) હું ઘણોજ વહેમી હતો, પવનના દરેક સપાટાથી હું સ્થિરતામાંથી ડગી જતો. જો એક માણસ આ સ્થિતિની પ્રાપ્તિ કરી શકે, તો તમે પણ કરી શકો.

-સ્વામી રામ-

"ૐ" નું ગાન કરવું એજ રીતિ છે- "
"તેજ પ્રયોગની ખરી રીતિ છે."
ૐ ! ૐ !! ૐ !!!

ૐ ની ધૂન.

૨૧. ભૈરવી-એકતાલ

ૐ બોલો ૐ બોલો ૐ બોલો ભાઇ, (૨)
ૐ બોલો ભાઇ, ૐ બોલો ભાઇ; (૨)
ૐ બોલો ૐ બોલો ૐ બોલો ભાઇ. (૨)
હરિ ૐ હરિ ૐ, હરિ ૐ હરિ ૐ. (૪)
ગુરૂ ૐ ગુરૂ ૐ, ગુરૂ ૐ ગુરૂ ૐ. (૪)
ૐ ૐ ૐ ૐ, ૐ ૐ ૐ ૐ. (૪) (સર્વ સાથે, અનેકવાર.)

ૐકાર વિના મુમુક્ષુ જનોકા,
અન્ય કછુ ગતિ નાહિ.—ૐ બોલો૦
ધ્રુવને બોલા પ્રલ્હાદને બોલા,
જન્મ મરણ ગમાઇ.—ૐ બોલો૦
જો કોઇ બોલે ૐ વાણી
પરમાનંદ સમાઇ.—ૐ બોલો૦
(પ્રથમની છ લીટીનું પુનરાવર્તન.)

---

* અનેક વાર શ્વાસ થાકે ત્યાં સુધી, બોલ્યા પછી ઓછામાં ઓછી બે મીનીટ, નેત્ર મીંચીને, મૌન રાખી, સ્વસ્થ બેસવું; તેથી અભ્યાસ એટલે શું તે સમજાશે, તેમજ ખરા દીલથી ધૂન લાગેલી કે કેમ તેનો તોલ થઇ શકશે.

॥ ॐ ॥

શ્રી સદ્ગુરુ સ્તવન.

૨૨. રાગ પીલુ-તાલ દીપચંદી

ગુરૂ હમ વારી તોપર જાઉં
દયાકે સાગર મૈં તો શીશ નમાવું—ટેક
મુજપર દયા તેરી હોવે હો ગુરૂજી,
તો ક્ષણમેં ભવ નિધિ તરજાઉં—ગુરૂ૦
પરમાનંદ પર કરી ગુરૂ દયા,
જીવનમુક્તિ કે ફલ પાઉં—ગુરૂ૦

૨૩. રાગ હમીર-ત્રિતાલ.

ગુરૂ બિન કૌન કરે સહાઇ, અંતકાલ જબ આઇ, ગુરૂબિન-ટેક૦
માત તાત સુત બાંધવ નારી, જો તો કહત સબ મેરી મેરી;
સભી હૈ મતલબકી સગાઇ —ગુરૂબિન૦
જયગુરૂ જયગુરૂ જયગુરૂ પ્રભો, પાહિમાં પાહિમાં પાહિમાં વિભો;
શરણાંગત જનન સુખદાઇ —ગુરૂબિન૦
માલે માલે ગભીર નિનાદ બોલે, રક્ષામિત્વાં સદ્ગુરૂ બોલે;
"ગુરૂ ૐ મંત્ર તાતેં જપ ભાઇ —ગુરૂબિન૦
જો ગુરૂ ભક્તિ કરે ચિત લાઇ, ઇહ લોક પરલોકે સુખદાઇ;
અંતમેં પરમાનંદ સમાઇ —ગુરૂબિન૦

सद्गुरुनी प्राप्ति.

२४. राग भैरव-त्रिताल

સદ્દગુરૂ તો મિલે પૂરણ ભાગ્યમેં, જીન્હેં મિલા તિન્હે સહજહિમેં.-ટેક૦
ઢુંઢેસે સદ્દગુરૂ નહિ મિલેંગે, (ગુરૂ) નહિ મિલેંગે હદીમેં.-સદ્દગુરૂ૦
ઇશ્વર ભક્તિ અધિક ઉછાલી; (સદ્દ) ગુરૂ આમિલે તબ પાસહિમેં. „
સદ્દગુરૂ બિના મોહ ન ટરહિં, (ભાઇ) કેવલ હરિકી ભક્તિમેં. „
હરિકી કૃપાસેં સદ્દગુરૂ મિલે, (ભાઇ) એહી મત સબ શાસ્ત્રોમે. „
પરમાત્મા હો સ્વરૂપ ધરાવે, ઇશ્વર અરૂ સદ્દગુરૂ રૂપમેં. „
ઇશ્વર તેં બડો સદ્દગુરૂ જાણો, (ગુરૂ) ઠહરાવે નિજ સ્વરૂપમે. „
ભક્તિસેં રામ ગુરૂ બની આવે, (ગુરૂ) ઉપદેશે અદ્વૈતનમેં. „
અદ્વૈત બિન શાન્તિ ન પાવહિં, (ભલે) ભક્તિ કરો જન્મ કોટિનમેં. „
પ્રલ્હાદને જબ ભક્તિ કીની, (ગુરૂ) દત્તાત્રેય મિલા સદનમેં. „
તુકારામકો સદ્દગુરૂ મિલા, (ગુરૂ) મંત્ર સુનાયા સ્વપ્નેમેં. „
કબીરકો ગુરૂ એસા મિલા, (વો) હો ગયા મસ્ત નિર્ગુણમેં. „
પરમાનંદને સદ્દગુરૂ પાયા, (ભાઇ) મસ્ત હુવા ૐ ફકીરીમેં. „

"गुरुॐ" मंत्रना जापनो महिमा.

२५. ભૈરવી-ખેમટાતાલ.

ગુરૂૐ ગુરૂ ૐ ગુરૂ બોલો ભાઇ, ગુરૂ બોલો ભાઇ, ગુરૂ બોલો ભાઇ(૨)-ટેક.
ગુરૂૐ ગુરૂ ૐ ગુરૂ બોલો ભાઇ, ગુરૂ બોલો, ગુરૂ બોલો; ગુરૂ બોલો ભાઇ(૨) ગુરૂ.

ગુરૂ ૐ ગુરૂ ૐ ગુરૂ ૐ ગુરૂ ૐ, ગુરૂ ૐ ગુરૂ ૐ ગુરૂ ૐ ગુરૂ (૪)-ગુરૂ. "
ગુરૂ ગુરૂ ગુરૂ ગુરૂ, ગુરૂ ગુરૂ ગુરૂ ગુરૂ. (૪)-ગુરૂ. "
ગુરૂ ગુરૂ રટતાં પ્રકાશ હોવે, અંધકાર નાશાઇ; -ગુરૂ. "
"ગુરૂ ૐ અમર મંત્ર કહાવે, જપે અમર હો જાઇ -ગુરૂ. "
સાધન-ગાડીમેં મુમુક્ષુ બૈઠે, પાછલ "ગુરૂ" ગાર્ડ હોઇ,-ગુરૂ. "
સાધન-"ૐ" કી ગાડી ચલી હે, નિજધામે "ગુરૂ" લાઇ,-ગુરૂ. "
બ્રહ્મદ્વારપે સદ્‌ગુરૂ બિરાજે, દ્વાર ઉઘાડી લે જાઇ, -ગુરૂ. "
"ગુરૂ" અરૂ "ૐ" યહ દોનો વાચક હૈ વાચ્ય બ્રહ્મ કહાઇ,-ગુરૂ. "
"ગુરૂ" નો ૐ કો પુષ્ટ કરાવે. જપિયે "ગુરૂ ૐ" ભાઇ -ગુરૂ. "
"ગુરૂૐ" શબ્દકું અવલંબીકે, પરમાનંદ સમાઇ, -ગુરૂ. "

ગુરુ કૃપાની ઝાંખી.

૨૬. રાગ. ધનાશ્રી ત્રિતાલ.

કૃપા કરી બડી આજ, ગુરૂ રાયા, કૃપા કરી બડી આજ-ટેક૦
હમારી ઝુંપડીમેં ગુરૂ તુમ પ્રવેશી, દર્શન દીન્હા મુજે આજ-ગુરૂ રાયા૦
ઝુંપડી મેરી પન્તોંકી બની હૈ, માંહી ૐ કા સાજ. - "
ઝુંપડી બની ઓરસંગ નદી પૈ, છોટાઉદેપુર રાજ. - "
વિધિલોકસેં આયે દીવાલી કે રાતે, ગુરૂ હમારે કાજ - "
જ્યોતિર્મય તત્ત્વ-સ્વરૂપ દેખી કે, વિસ્મય પાયા સમાજ - "
[illegible] કરી દર્શન દીન્હા, ૐ સુનાયા [illegible] - "

સદ્ગુરૂ-સિંહતો કર્યુન કુંક્ત, બોડેલી-વન ઉડે ગાજ. - „
બહાર કે જૈસા અંદરભી દેખા, ચિન્મય દિવ્ય એકરાજ- „
નિર્ગુણ પ્રદેશમેં જાતાં જાતાં. (નિર્ગુણ તત્ત્વમેં તલ્લીન હોતાં)- „
(ૐ કી ધૂનમેં તન્મય હોતાં), બીચમેં ગુરૂરાજ. - „
ત્રિવેણી પર તેજોમયી ઝુંપડી, તહાં બિરાજે ગુરૂરાજ - „
સાધન રહસ્ય સમુજાયો મોહે, બલિહારી મહારાજ - „
સદ્ગુરૂ તોહે માની કુર્બાન, પરમાનંદ છોડી લાજ. - „

मन–मृगने वश करवानी कला.

૭ રાગ ઝીંઝોટી-તાલ કવાલી.

મન-મૃગકો વશ કરના હો તો, શબ્દકી લગાવો ધૂન.—ટેક૦
શબ્દકી લગાવો ધૂન, ૐ કી લગાવો ધૂન. —મન૦
અનુભવીઓંસે જાનો એતો, શાસ્ત્રોંકા છોડો કાનુન;
શાસ્ત્રોંકા છોડો કાનુન, પંડિતકા છોડો કાનુન. —મન૦
શિકારી એક બનમેં આયકે, મચાયા બડી ધૂન;
મચાયા બડી ધૂન, ગજાયા બડી ધૂન. —મન૦
પરમાનંદ બોડેલીમાંહી, શબ્દકો લિયા શુન;
શબ્દકો લિયા શુન, ૐ કા લિયા શુન. —મન૦

तत्त्वमसि.
(सामवेद.)
शिवोऽहं.
प्रज्ञानंब्रह्म
(ऋग्वेद.)
शुद्धोऽहं.
अहंब्रह्मास्मि.
(यजुर्वेद.)
बुद्धोऽहं.
अयमात्माब्रह्म.
(अथर्वणवेद.)
सोऽहं.

નિર્ગુણ બ્રહ્મ-તુરીય-નિર્માત્રા.

૧.

માયા. (સમષ્ટિ, દેવી-શક્તિ.)	અવિદ્યા. (વ્યષ્ટિ-અજ્ઞાન)
વિરાટ કે વૈશ્વાનર. હિરણ્યગર્ભ કે સૂત્રાત્મા ઇશ્વર.	વિશ્વ. તૈજસ. પ્રાજ્ઞ.
જાગ્રત. સ્વપ્ન. સુષુપ્તિ.	જાગ્રત. સ્વપ્ન. સુષુપ્તિ.
અકાર. ઉકાર. મકાર.	અકાર. ઉકાર. મકાર.
વિષ્ણુ-સ્થિતિ. બ્રહ્મા-સૃષ્ટિ મહેશ-સંહાર.	સ્થૂલશરીર. લિંગશરીર. કારણશરીર.
સત્વગુણ. રજોગુણ તમોગુણ.	અન્નમયકોશ. વિજ્ઞાનમય, આનંદમયકોશ મનોમય, પ્રાણમયકોશ.
	નેત્રસ્થાન. કંઠસ્થાન. હૃદયસ્થાન.

૨. ઇન્દ્રિયો.

જ્ઞાનેન્દ્રિય.	કર્મેન્દ્રિય.
શ્રોત્ર. ત્વક્. ચક્ષુ. જીવ્હા. નાસિકા.	વાણી. હાથ. પગ. પાયુ ઉપસ્થ.
દેવો= દિશા. વાયુ. સૂર્ય. વરૂણ. અશ્વિનિકુમાર.	અગ્નિ ઇન્દ્ર. વિષ્ણુ. યમ. પ્રજાપતિ.

૩. અંતઃકરણ-ચતુષ્ટય.

ચિત્ત. (ચિન્તવન). મન. (સંકલ્પ).	બુદ્ધિ. (નિશ્ચય). અહંકાર. (અહંપણું).
દેવો = ક્ષેત્રજ્ઞ. ચંદ્રમા	બૃહસ્પતિ. રૂદ્ર.

લય[1]-ચિંતન-૨.

વ્યષ્ટિ.			સમષ્ટિ.		
વિશ્વનો પોતાના[2] કારણ	તૈજસમાં	લય.	વિરાટનો પોતાના કારણ	હિરણ્યગર્ભમાં	લય.
તૈજસનો	" પ્રાજ્ઞમાં	"	હિરણ્યગર્ભનો	" ઇશ્વરમાં	"
પ્રાજ્ઞનો	" અવ્યક્તમાં	"	ઇશ્વરનો	" અવ્યક્તમાં	"
અવ્યક્તનો	" નિર્ગુણમાં	"	અવ્યક્તનો	" નિર્ગુણમાં	"

૧ લય=કાર્યને કારણ સ્વરૂપજ જાણવું તે. ૨ પોતાના કારણ=પોતાના અધિષ્ઠાન.

લય-ચિંતન-૩.

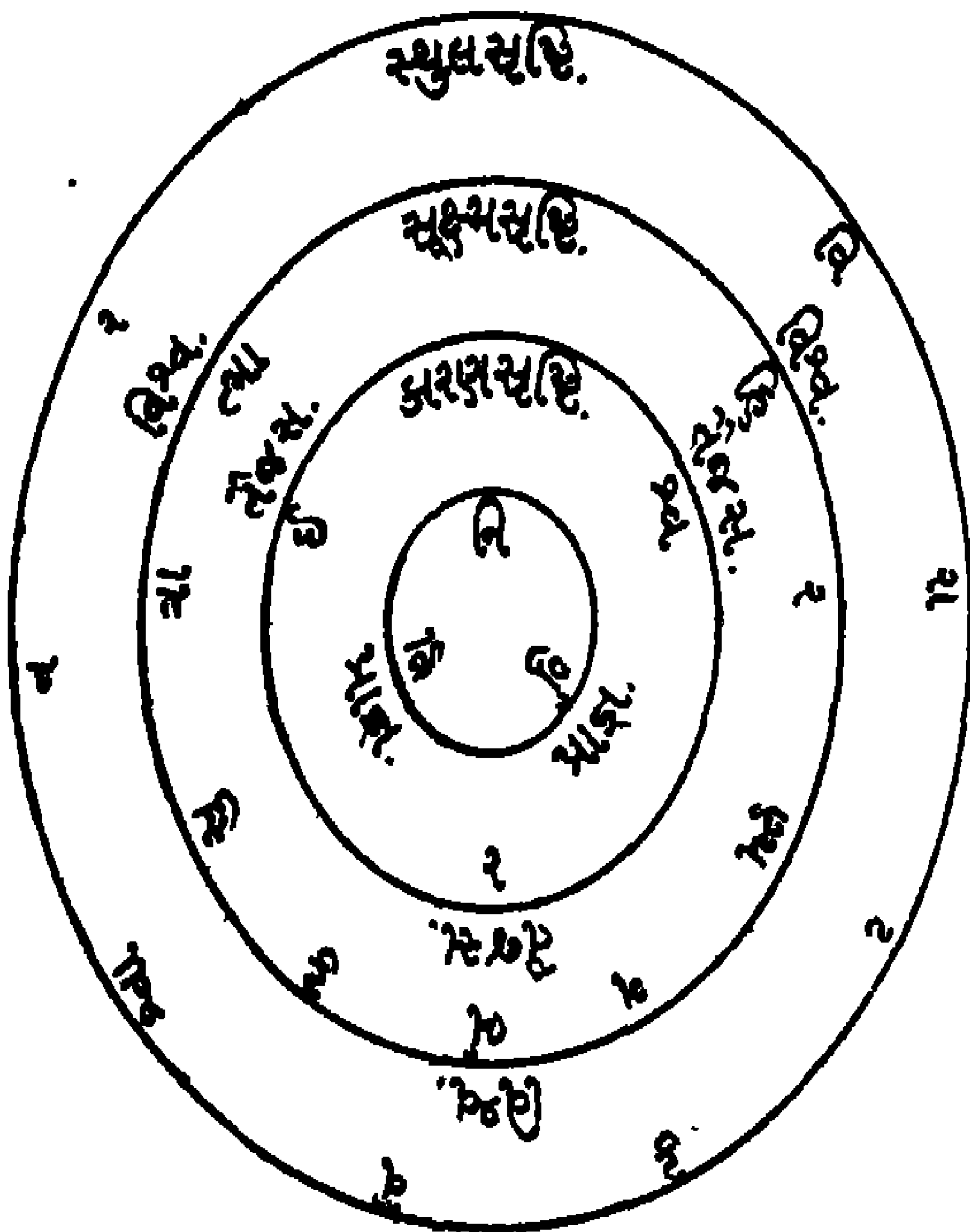
અકારનો	ઉકારમાં	લય.
ઉકારનો	મકારમાં	લય.
મકારનો	અર્ધમાત્રામાં	લય.
અર્ધમાત્રાનો	બિંદુમાં	લય.
બિંદુનો	નિર્ગુણમાં	લય.

માત્રા.	વ્યષ્ટિ.	સમષ્ટિ.
અકાર.	વિશ્વ.	વિરાટ.
ઉકાર.	તૈજસ.	હિરણ્યગર્ભ.
મકાર.	પ્રાજ્ઞ.	ઇશ્વર.
અર્ધમાત્ર.	સર્વજગત.	સગુણબ્રહ્મ.
નિર્માત્ર. (બિંદુ)	સર્વાધિષ્ઠાન.	નિર્ગુણબ્રહ્મ.[1]

૧. એ "નિર્ગુણબ્રહ્મ" હું છું એવી વૃત્તિ રાખીને ધ્યાન કરવું. પછીથી એ વૃત્તિનું પણ વિસ્મરણ થવું જોઇએ.

લયચિંતન.

૧.

કાર્ય કારણની એકતા એટલે કાર્ય, કારણ-રૂપજ છે એ જાણવું તેને "લય" કહે છે.

ઉँकार महिमा.

૩૮. રાગ ભૈરવી—એકતાલ.

જપ જપ જપ ઉંકારા, ભજ ભજ ભજ ૐ કારા.—ટેક૦
ઉંકાર નામ સ્મરણસેં, મિટે જન્મકા ફેરા.—જપ, જપ૦
આદ્યનામ ઉંકાર હૈ જો, સકલ નામોમેં શેરા;
જાનત હૈ સબ કોઇ જગમાંહી (જાનત હૈ સબ બોડેલીમાંહી)
તું સમજ સમજ ભાઇ મેરા—જપ૦

સકલ સૃષ્ટિ ઉંકાર માંહી, તીનહી માત્રા સમાયા;
કર બિચાર ઉંકાર તત્ત્વ, મિટે જન્મ મરણકા ફેરા.—જપ૦
સ્થુલ સૃષ્ટિ "अ"કાર માંહી સૂક્ષ્મ "उ"કાર કહાયા;
"म"કારમાંહી કારણ સૃષ્ટિ, સુન યહ લય પ્રકારા. —જપ૦
કાર્યકો કારણ રૂપજો સમઝન, કહત તાહિકો "લય-ચિંતન";
યહી હૈ યુક્તિ મન-નિરોધન, વેદ હી દેત ઢંઢેરા—જપ૦
અર્ધમાત્રા શાક્ષી અવિનાશી, કૂટસ્થ ચેતન સ્વયપ્રકાશી;
ઇશ સદા અભેદ શુદ્ધ સાંથી. પરમાનંદ સોઇ રૂપ હમારા—જપ૦
ૐ જપનેકા ઉત્તમ ફલ યેહી, વિઘ્ના સર્વ તત્કાલ નાશાવહી;
પતંજલિ મુનિયોગસૂત્રમેં કહી, પરમાનંદ યહી તત્ત્વ નિર્ધારા.—જપ૦

ॐकार बीज.

૨૯ ભૈરવી-પંજાબી ઠેકો

બીજ આ ગયા હાથમેં જીસકો, શીર કોનસા પરવા હૈ.
શીર કોનસા પરવા હૈ, શીર કોનસા શીકર હૈ. ટેક૦
સદ્‌ગુરૂસે બીજ પ્રાપ્ત કરી કે, જન્મ મરણ છુટ ગયા હૈ. શીર૦
જીસ ખેડુતને બીજ રખા હૈ, વહી સુખકો પાયા હૈ;
દુસરા સાલમેં બીજ છીટાયકે, ફસલ પેદા કરતા હૈ. ,,
બીજ અવિનાશી વસ્તુ હૈ એક, વૃક્ષ નાશ હો જાતા હૈ;
ઇસ ભાતિ સત્ય મિથ્યાકા નિશ્ચય. (એક) ખેડુતનેહી કીયા હૈ. ,,
મહાવાકયમેં જો " **તત્ત્વમસિ** " તાકા બીજ તો **સોહં** હૈ;
સોહંકા બીજ "ॐ" હોતા હ, એતો બીજેકાભી બીજ હૈ. ,,
'સ'કાર 'હ'કારકો લોપ કરી કે, સંધી-પૂર્વ રૂપ કરી હૈ;
શાસ્ત્રોંકે અનુસારે એતો, સોહં "ॐ" હો જાતા હૈ- ,,
ઇસ બીજકા બિચાર કરે જો, ગર્ભવાસ નહિ આતા હૈ;
પરમાનંદ ઓડેલી માંહી, **પરમાનંદ** કો પાયા હૈ. ,,

कुण्डलिनी जाग्रत करवानो एक ऊपाय

૩૦ ભૈરવી-પંજાબી ઠેકો

કુન્ડલિનીકું જાગ્રત કર લે, સાધક મેરે ભાઇ.
સાધક મેરે ભાઇ, મુમુક્ષુ મેરે ભાઇ. ટેક૦

કુન્ડલિનીકી જાગ્રતિ હોનેસે, જન્મ મરણ છુટ જાઇ. કુન્ડલિની૦
કુન્ડલિની હૈ બ્રહ્મકી શક્તિ, સર્પાકાર કહાઇ;
અગ્નિવર્ણ સમ આધાર ચક્રે, સુખસેં નિદ્રા જાઇ. ,,
સર્પકીસી કુન્ડલિ બનાકર, ઉપરી મુખ ઉઠાઇ;
સુર્યવર્ણ સમ સ્વાધિષ્ઠાનમેં, દેણુ અપની લાઇ. ,,
ઇહ વિધ કુન્ડલિનીકી સ્વરૂપ, યોગશાસ્ત્રમેં ગાઇ;
વેદાંત મતમેં વૃત્તિહીહૈ, કુન્ડલિની કહાઇ. ,,
ૐ શબ્દકી લાઠી મારી કે, સર્પ કો જગાઇ;
ૐ શબ્દસે વૃત્તિકોભી, ઉત્થાન કરાઇ. ,,
ૐ શબ્દકા અન્તે વૃત્તિ, બ્રહ્માકાર હો જાઇ;
ૐ શબ્દકે સાથે સર્પ, બ્રહ્મ રંધ્ર પોંછાઇ. ,,
દીર્ઘ ૐ ઉચ્ચારનેસેં, કુન્ડલિની જગ જાઇ;
ચમત્કૃતિ કાંઇ દર્શાઇકે, બ્રહ્માનંદ સમાઇ ,,
દીર્ઘ ૐ ઉચ્ચારનેસેં, મનોરાજ મિટ જાઇ;
વિદ્યારણ્ય મુનિ પંચદશીમેં. કહ્યા ઢોલ બજાઇ. ,,
અસ વિચારી દીર્ઘ ધ્વની, બોડેલી ગજાઇ;
બ્રહ્મનિષ્ઠ સદ્ગુરૂ પ્રતાપે, પરમાનંદ સુનાઇ. ,,

अष्टदल उपर मन फरे छे त्यारे केवी वृत्ति प्रकटे छे.

૩૧ રાગ ઝીંઝોટી-દાદરો

અષ્ટદલ કમલ ઉપર મન ધહ ફેરેરે,
મન યહ ફરે જે-હૃદય કમલે વિચરે રે. ટેક૦

પૂર્વદલ માહિ જબ, પિત વર્ણે વિશ્રમત; (મન)
ઔદાર્ય ધૈર્ય ધર્મ-કીર્તિ, માંહિ મતિ વર્તે રે. અષ્ટદલ૦
અગ્નિ કોણ દલે જબ, રક્તવર્ણે વિશ્રમત; (મન)
નિદ્રા આલસ્ય મંદ, બુદ્ધિ પ્રગટે રે. ,,
દક્ષદલ માંહિ જબ, કૃષ્ણ વર્ણે વિશ્રમત; (મન)
ક્રોધ દ્વેષ દુષ્ટતામેં, મતિ તબ હોય રે. ,,
નૈરૂત્ય કોણ દલે જબ, નીલ વર્ણે વિશ્રમત; (મન)
સ્ત્રી પુત્ર ધન મોહ જાલે, મતિ તબ વસે રે. ,,
પશ્ચિમ દલમાંહી જબ, કપિલ વર્ણે વિશ્રમત; (મન)
હાસ્ય વિનોદ વિષયાનંદે, મન તબ મચે રે. ,,
વાયુ કોણ દલે જબ, શ્યામ વર્ણે વિશ્રમત; (મન)
તિર્થાટન કરકે તબ, વૈરાગ્ય કો પાવે રે. ,,
ઉત્તરમાંહી પીત વર્ણ-દલે જબ વિશ્રમત; (મન)
શૃંગાર ભોગાદિ સાધન, માંહી તબ રૂચે રે. ,,
ઈશાન કોણ દલે જબ ગૌર વર્ણે વિશ્રમત; (મન)
દયા ક્ષમા શાન્તિ દાન્તિ, જ્ઞાનાદિમેં વર્તે રે. ,,
સંધિ સ્થાન માંહી જબ, મિશ્રવર્ણે વિશ્રમત; (મન)
આધિ વ્યાધિ ઉપાધિતેં, ગ્રસ્ત તબ હોવે રે. ,,
કમલકે મધ્ય દેશમાંહી, જબ મન વિશ્રમત; (મન)
શાન્ત સમાધિમેં તબ, બ્રહ્મમેં લીન હોવે રે. ,,
સદ્ગુરૂકી કૃપા ભઈ, વૃત્તિ બ્રહ્માકાર હુઈ;
પરમાનંદ સમાઈ, ૐ ૐ બોલો રે (ભાઈ)
(સર્વે) ૐ ૐ બોલો રે, અષ્ટદલ કમલ ઉપર મન યહ ફરે રે.

अजपा जापनुं स्वरुप.

૩૨ ભૈરવી–તાલ ત્રિતાલ.

"અજપાજાપ" જપીલે પ્રાણી, એતો જન્મમરણ નાશાની. ટેક૦

કાયા કષ્ટ કછુ નહિ બેઠત, નહિ થાકે મન વાણી;
પ્રાણભીતો નહિ થાકત હે, ગુરૂ ગમસેં લે જાણી. અજપાજાપ૦
શ્વાસોંકી બનાવો માલા, જાકી નહિ કભી હાની;
શ્વાસોંશ્વાસ સ્વભાવસે ચાલે, ફક્ત વૃત્તિ જોડાની. ,,
ઇક્કીશહજાર છસોંકા જપ, હોતા હૈ દીન રેણી;
હરતા ફરતા કાર્યોં કરતા, મન ઉર ઠહરાણી, ,,
ચાર પ્રકારકા જપ હોતા હૈ, ઉત્તર કો શ્રેષ્ઠ માની;
વૈખરી, મધ્યમા, પશ્યંતી, પરા, ચારહી જાતકી વાણી. ,,
બાહ્ય આંતર ભેદ કરી કે, જાપ અજપા દો જાણી;
પ્રાણાયામભી દો પ્રકાર કે, બાહ્યાંતર કહાની. ,,
વૈખરીકો તો સબ કોઇ સમજે, દૂસર હોઠ હલાની;
પશ્યંતિ ચાલે મનકેમાંહી, પરા પ્રાણમેં આની. ,,
નાસિકામે પૂરક માંહી, સ્વભાવતઃ "સો" ધ્વની;
રેચક માહી "હમ" હોતા હૈ, (એતો) બાહ્ય જાપ લે શુની ,,
નાભિ કમલસેં પ્રાણ ઉઠતહૈ, તામેહિ "સો" જાની;
"હમ" શબ્દસેં ઉતરે વાયુ, અપાન આય સમાની. ,,
હૈ આન્તર જાપ અજપા, (જાપ) સુષુમ્નામેં ચલાની;
"સોઽહં" "સોઽહં" નિશીદીન જપૈ, સદ્ગુરૂસેં જીવજાની ,,
પ્રથમ બાહ્ય શ્વાસો-શ્વાસકી; ગતિ ઉર ધ્યાન કાની;

બાહ્ય જાપ પરિપાક હોનેસેં } આંતર પ્રાણ જપાની. ,,
બાહ્ય ધ્યાન પરિપાક હોનેસેં }

આંતર અભ્યાસ ઘણા હોય જબ, (પ્રાણ) બ્રહ્મરંધ્ર પોંછાની;
ષટ્ચક્રોંકા ભેદ કરી કે, સોઽહં સોઽહં ગર્જાની. ,,

" સોઽહભી "ૐ" હો જાતા હૈ, (એતો) ગુરૂ શાસ્ત્ર પ્રમાણી;
તાંત્રીકસેં વૈદીકમેં આકર, પરમાનંદ લિયા જાની. ,,

॥ अजापा जापनी विधि. ॥

૩૩. રાગ-ગઝલ તાલ-રૂપક

અજપા જાપ કરના હો તો, વિધિતો જાનના ચાહિયે;
વિધિતો જાનના ચાહિએ, સદ્ગુરૂસેં પૂછના ચાહિએં—અજપા૦
વિધિ જાને વિના ફલના મિલે, તાતેં વિધિ કહિયે;
તાતેં વિધિ કહિયે, કૃપા કર શુનાઈએ.—અજપા જાપ૦
સદ્ગુરૂ બડા દયાલુ હૈ, સત્યકૂં તો ખોલિયે;
સત્ય કૂં તો ખોલિયે, ભ્રાન્તિ કૂં મિટાઇએ,—અજપા જાપ૦
ગુરૂશાસ્ત્ર અનુસારે વિધિ, નિચેકો અબ લિખિએ;
નિચેકો અબ લિખિયે, મન લગાકર શુનિયે.—અજપા જાપ૦
મંત્ર યોગકે અનુસારે એતો, તાંત્રીક વિધિ કહિયે;
તાંત્રીક વિધિ કહિયે, સમ્યક્ વિધિ કહિયે.—અજપા જાપ૦
ગરૂડ પુરાણમેં ભગવાન વિષ્ણુ, ગરૂડ પ્રતિ કહિયે;

ગરૂડ પ્રતિ કથિયે, સક્ષેપ અત્ર કથિયે.—અજપા જાપ૦

પ્રથમ આધારાદિ ચક્રો વિષે, દેવોંકી પૂજા કરિયે;
દેવોકી પૂજા કરિયે, માનસ પૂજા કરિયે.—અજપા જાપ૦

પૂજા કરિકે નિત્યપ્રતિ જપ, અર્પણ કરના ચાહિયે;
અર્પણ કરના ચાહિયે, વિધિસેં કરના ચાહિયે.—અજપાજાપ૦

ગુદા લિંગકે મધ્યદેશમાંહિ, **આધાર ચક્રહિ** જાનિયે;
આધાર ચક્રહિ જાનિયે, ગુરૂશાસ્ત્રસેં જાનિયે.—અજપા જાપ૦

વં શં ષં સં અક્ષરો કરકે, ચતુર્દલ યુકત જાનિયે;
ચતુર્દલ યુકત જાનિયે, અગ્નિ વર્ણ સમ જાનિયે—અજપા૦

ઇસ ચક્રમેં ગણેશજીકા વાસ, ધ્યાન તાકા ધારિયે;
ધ્યાન તાકા ધારિયે, પૂજા તાકી કરિયે.—અજપા જાપ૦

સશકિત ઔર વાહનકે સહિત, પૂજા તાકી કરીએ;
પૂજા તાકી કરિયે, માનસ પૂજા કરિયે—અજપા જાપ૦

પુષ્પ ગંધોં સમર્પણ પૂર્વક, વિધિ સંયુકત પૂજીયે;
વિધિ સંયુકત પૂજીએ, ષોડસોપચારે પૂજીયે.—અજપા૦

પૂજાકી સમાપ્તિ કર, એકાગ્ર ચિત્તે બેઠિયે;
એકાગ્ર ચિત્તે બૈઠિયે, ધ્યાન ધર કર બૈઠિયે.—અજપા જાપ૦

પીછે માલા હાથમેં લેકર, 'સોઽહં'' 'સોઽહં'' જપિયે;
'સોઽહં'' 'સોઽહં' જપિયે, એકાગ્ર હો જપિયે.—અજપા૦

ઇક્કીશ હજાર છસોંમેંસે, ગણેશજીકૂં અર્પિયે;
ગણેશજીકૂં અર્પિયે, છસોં જાપ અર્પિયે. —અજપા૦

લિંગકે ઉપર ગુહ્ય દેશમેં, દૂજો ચક્ર જાનિયે;
દૂજો ચક્ર જાનિયે, **સ્વાધિષ્ઠાન** જાનિયે. —અજપા૦
સૂર્ય કે સમાન વર્ણ જીસકા, ષટ્દલવાલા જાનિયે;
ષટ્દલવાલા જાનિયે, યોગિ જનોસેં જાનિયે. —અજપા૦
બં ભં મં યં રં લં કરિકે, અંકિત ઉસકૂં જાનિયે;
અંકિત ઉસકૂં જાનિયે, ષડાક્ષરોંસેં જાનિયે. —અજપા૦
તા ચક્રમેં બ્રહ્માજીકાવાસ, પૂજા તાકી કરિયે;
પૂજા તાકી કરિયે, પૂર્વોકત રીતે કરિયે. —અજપા૦
સશક્તિ વાહનોંસેં પૂજા, બ્રહ્માકીભી કરિયે;
બ્રહ્માકીભી કરિયે, ગણેશકીભી કરિયે. —અજપા૦
પીછે ૭ હજાર જાપ બ્રહ્માજીકૂં, અર્પણ કરના ચાહિયે;
અર્પણ કરના ચાહિયે, ગણેશકૂ જેંસા ચાહિયે. —અજપા૦
ત્રીજો નાભિ સ્થાને રકત વર્ણ, **મણિપુર** ચક્ર જાનિયે;
મણિપુર ચક્ર જાનિયે, દશ દલ યુકત જાનિયે. —અજપા૦
દશ અક્ષરોંસેં અંકિત એતો, 'ડ'કારસેં 'ફ'કાર જાનિયે;
'ડ'કારસેં 'ફ'કાર જાનિયે, 'ડં' 'ઢં' ઇત્યાદિ જાનિયે —અ.

(**ડં ઢં ણં તં થં દં ધં નં પં ફં**)

તા ચક્રે હૈં વિશ્નુ ભગવાન, પૂજા તાકી કરિયે;
પૂજા તાકી કરિયે, આગે જેંસી કરિયે. —અજપા૦
પૂજા કરકે શકિત વાહનોસેં, ૭ હજાર જાપ અર્પિયે;
૭ હજાર જાપ અર્પિયે, વિશ્નુજીકો અર્પિયે. —અજપા૦
ચોથો ચક્ર હૈ હૃદય દેશ વિષે, **અનાહત્** ચક્ર કહિયે;
અનાહત્ ચક્ર કહિયે, કાંચન વર્ણસા કહિયે. —અજપા૦

દ્વાદશ દલોં કરકે યુક્ત એતો, અક્ષરોં અંકિત જાનિયે;
અક્ષરો અંકિત જાનિયે, 'ક' કાર 'ઠ' કાર જાનિયે,—અજપા૦

(કં ખં ગં ઘં ઙં ચં છં જં ઝં ઞં ટં ઠં)

તા ચક્રમેં મહાદેવજી હૈ, પૂજા તાકી કરિયે;
પૂજા તાકી કરિયે, ઉક્ત વિધિ કરિયે. —અજપા૦
શક્તિ વાહનોસેં પૂજા કરીકે, જાપ તાકૂં અર્પિયે;
જાપ તાકૂં અર્પિયે, ૭ હજાર જાપ અર્પિયે. —અજપા૦
પાંચમો ચક્ર 'વિશુદ્ધ' નામ હૈ, કંઠ સ્થાને જાનિયે;
કંઠ સ્થાને જાનિયે, ચંદ્ર વર્ણ સમ જાનિયે. —અજપા૦
ષોડશ્ દલોં કરકે યુક્ત એતો, ધ્યાન લગાકર દેખિયે;
ધ્યાન લગાકર દેખિયે, યોગશાસ્ત્રમેં દેખિયે. —અજપા૦
ષોડ અક્ષરોસેં અંકિત દલો, 'અ' કારસેં 'અઃ' કાર જાનિયે;
'અ' કારસે 'અઃ' કાર જાનિયે, ષોડશ્ સ્વરો જાનિયે—અજપા૦
(અં આં ઇં ઈં ઉં ઊં ઋં ૠં લૃં લૄં એં ઐં ઓં ઔં અં અઃ)
તા ચક્રમેં 'જીવાત્મા' જો હૈ, તાકી પૂજા કરિયે;
તાકી પૂજા કરિયે, પૂર્વોક્ત રીતે કરિયે. —અજપા૦
તા જીવાત્માકૂં એક હજાર જાપ, અર્પણ કરના ચાહિયે;
અર્પણ કરના ચાહિયે, વિધિસેં કરના ચાહિયે. —અજપા૦
છઠ્ઠા ચક્રાં હૈ ભ્રુવોંકે મધ્યે, 'આજ્ઞાચક્ર' કહિયે;
આજ્ઞાચક્ર કહિયે, રક્ત વર્ણ કહિયે —અજપા૦
દ્વિદલોં કરકે યુક્ત એતો, અંકિતભી જાનિયે;
અંકિતભી જાનિયે; અક્ષર દોસે જાનિયે —અજપા૦
'હ' 'ક્ષ' યહ દો અક્ષરોસેં, અંકિત દો દલ જાનિયે;

અંકિત દો દલ જાનિયે, આજ્ઞાચક્ર જાનિયે. —અજપા૦

તા ચક્રમેં 'ગુરૂ મહારાજ' વિરાજમાન હૈ જાનિયે;
વિરાજમાન હૈ જાનિયે, પૂજા તાકી કરિયે. —અજપા૦

વિધિ યુક્ત પૂજા કરી કે તાકી, જાપ અર્પણ કરિયે;
જાપ અર્પણ કરિયે, (એક) હજાર અર્પણ કરિયે.—અજપા૦
સાતમો બ્રહ્મરંધ્ર ચક્રતો હૈ, દશમે દ્વારમેં જાનિયે;
દશમેં દ્વારમેં જાનિયે, જ્યોતિ સ્વરૂપ જાનિયે—અજપા૦

શુદ્ધ સ્ફાટિકકે વર્ણકે જૈસા, શહસ્ત્ર દલવાલા જાનિયે;
સહસ્ત્ર દલવાલા જાનિયે, હજાર દલવાલા જાનિયે—અજપા૦
તા ચક્રમે હૈં વ્યાપક બ્રહ્મ, નિર્ગુણ તત્વ કહિયે;
નિર્ગુણ તત્વ કહિયે, પરબ્રહ્મ કહિયે. —અજપા જાપ૦

યહ શુદ્ધ બ્રહ્મકી પૂજાં, વિધિ યુકત કરિયે;
વિધિ યુકત કરિયે, પૂર્વોકત રીતે કરિયે. —અજપા જાપ૦

પૂજા કરિકે અંન્તે જાપભી તો, અર્પણ કરના ચાહિયે;
અર્પણ કરના ચાહિયે, (એક) હજાર કરના ચાહિયે.—અજપા૦
ઇહ વિધિ (એક) ક્રોટી જપ નિર્વિઘ્નસેં, પૂરા કરના ચાહિયે;
પૂરા કરના ચાહિયે, સમર્પણ કરના ચાહિયે. —અજપા જાપ૦
બ્રહ્મચર્યાદિ સાધન સંપન્ન, સાધક હોના ચાહિયે;
સાધક હોના ચાહિયે, મુમુક્ષુ હોના ચાહિકે. —અજપા જાપ૦
નિત્યપ્રતિ પૂજા કરીકે ચક્રે, જાપ અર્પણ કરિએ;
જાપ અર્પણ કરિયે, દેવોકો અર્પણ કરિયે. —અજપા જાપ૦
એકાગ્ર ચિત્તે નિત્યપ્રતિ, અનુષ્ઠાન ઇસકા કરિયે;

અનુષ્ઠાન ઇસકા કરિયે, પૂજા જાપ કરિયે. —અજપા જાપ૦
અનુષ્ઠાન કરતાં કોટિ જાપ જબ, પુરા હોઇ જાઇએ;
પુરા હોઇ જાઇએ, નિર્વિઘ્ને હો જાઇએ- —અજપા જાપ૦
ષટ્ ચક્રોકૂં ભેદાઇ કે તબ, અજપા જાપ ચાલિયે;
અજપા જાપ ચાલિયે, સુષુમ્ના માહી ચાલિયે —અજપા જાપ૦
જબ ષટ્ ચક્રોંકા ભેદનરૂપી, લાઇન ક્લિયર હોઇયે;
લાઇન કિલયર હોઇયે, સુષુમ્ના માર્ગ ખુલિયે.—અજપા જાપ૦
સાતમો બ્રહ્મરંધ્ર ચક્રમાહી, જાપ તબહીં ચાલિયે;
જાપ તબહિ ચાલિયે, સોઽહં-સોઽહં ગજાઇયે.—અજપા જાપ૦
એક કોટિ જપકે અન્તે તો ભાઇ, નાદોકોભી શુનિયે;
નાદોકોભી શુનિયે, દશ પ્રકારકો શુનિયે. —અજપા જાપ૦
ઉસ નાદોકો શુનતા શુનતા, ધ્યાન મગ્ન હો જાઇયે;
ધ્યાન મગ્ન હો જાઇયે, સમાધિસ્થ હો જાઇયે.—અજપા જાપ૦
યહ દોનોંકી વિશેષ વાર્તા,હંસોપનિષત્ મેં દેખિયે;
હંસોપનિષત્ મેં દેખિયે, અથર્વવેદકી જાનિયે —અજપા જાપ૦
યહ વિધિ અજપાજાપકી, મંત્ર યોગ રીતે કથિયે;
મંત્ર ગોગ રીતે કથિયે. સમ્યક્ રીતે દર્શાઇયે.—અજપા જાપ૦
હઠ-રાજયોગ રીતિસે ભી ષટ્ ચક્ર ભેદાઇયે;
ષટ્ ચક્ર ભેદાઇયે, અજપા જાપ જપિયે. —અજપા જાપ૦
હઠયોગ મેં પ્રાણાયામ, અરૂ રાજમેં ધ્યાન જાનિયે;
રાજમેં ધ્યાન જાનિયે, સદ્ગુરૂસેં શીખી લિજીયે. —અજપા૦
સદ્ગુરૂ મુગટરામજી કૃપાસેં, અનુભવ કિંચિત્ સુનાઇયે;
અનુભવ કિંચિત્ સુનાઇયે, **પરમાનંદ** નિજ સુનાઇયે.-અજપા૦

૩૪ ॥ ૐ ॥

અત્ર—ઇસિ ભજનમેં જો ષટ્ ચક્રોંકા તથા તત્તત્ દેવતાઓંકા વર્ણન હુઆ હૈ-ઉસકું, તથા ચક્રોકે દરેક દલમેં જો અક્ષર અંકિત હૈ-ઉસકું, ઔર,-ઔર અન્ય અન્ય અનેક હકીકતોકો સુનકર નાસ્તિક લોકોં ઉપહાસ કરેંગે, તથા “એ સબ ગપોડા હૈ” એસા કહેંગે,-સો મેં જાનતા હું. ક્યોંકિ મેરેકૂં અપના જાતકા અનુભવ હૈ કે મૈંભી એક સમય એસાહી માનતાથા; તથા આજ સુધી જો નાસ્તિક લોકો મેરેકં મિલતા હૈ, સો સબહી એંસેહી ઉપરોક્ત પ્રમાણે કહતા રહેતા હૈ. ઔર એ નાસ્તિક લોકો અપનેકૂં જ્ઞાની કહકર “સબહી કલ્પના હૈ” ઐસા કહેતા હૈ. પરંતુ વાસ્તવસેં વહ વેદાન્તી અથવા જ્ઞાની નહીં હૈ. ક્યોંકિ યથાર્થ વેદાન્તી વા જ્ઞાની ઔર એ નાસ્તિક વા મિથ્યા વેદાન્તી-જ્ઞાની-ઇન દોનોમેં ઇતના તફાવત હૈ કે, જો સચ્ચા જ્ઞાની હૈ, સોતો વ્યવહાર ઔર પરમાર્થ-દોનોકૂં દેખતા હૈ તથા દોનોકૂં જૂદા જૂદા રખતા હૈ; અર્થાત્ વ્યવહારકૂં પરમાર્થમેં તથા પરમાર્થકૂં વ્યવહારમેં મિલાતા નહિ, વાસ્તે વહ સચ્ચા તત્વજ્ઞાની વ્યવહારદશા વિષે ઘટ પટ ઇત્યાદિ-સંપૂર્ણ-પ્રપંચ વસ્તુકૂં માનતા હૈ, ઔર પરમાર્થ દશા વિષે એક સચ્ચિદાનંદ ચેતન્ય સત્તા સિવાય અનુકૂળ પ્રતિકૂલ કોઇભી વસ્તુકૂં નહિ માનતા. યથાઃ—

न कश्चिज्जायते जीवः संभवोऽस्य न विद्यते ।

एतत्तदुत्तमं सत्यं यत्र किंचिन्न जायते ॥

न निरोधो न चोत्पत्तिर्न बद्धो न च साधकः ।
न मुमुक्षुर्न वैमुक्त इत्येषा परमार्थता ॥

(इति गौडपादमाण्डूक्यकारिका)

" बन्धमोक्ष दशाहीना द्वित्त्वैकत्व विवर्जिता ।
सर्वैव ब्रह्मसत्तेयमित्येषा परमार्थता " ॥

[इति योगावसिष्ठम्]

ओर वहजो नास्तिक वेदान्ती अथवा जूठा ज्ञानी है-सो अपना जो-शरीर इन्द्रिय-मनका अनुकूल पदार्थ वा वातों हे, जैसे के-स्त्री पुत्र धनादिक-सो उनकूंतो मानता हैं, और जो अपना प्रतिकूल पदार्थ वा वातों हे-सो उनोकूं नहि मानता; वास्ते नास्तिकोंकी बुद्धि तथा दृष्टि एकदेशी परिच्छिन्न हैं. और ज्ञानीओकी बुद्धि तथा दृष्टि सर्वदेशी-अपरिच्छिन्न हें.

और कितनेक नास्तिको ऐसा कहेता हे के-" जो दृष्ट वस्तु है सो तो भला ठीक हैं-मानने योग हें; परंतु जो अदृष्ट वस्तु जो आंखोसे नहि देखने मे आताहें-उसकूं किसतरहसें मान शकता है-नहि माना जा शकता है "

समाधानः-परंतु विचार करके देखनेसें मालूम पडता हैं कि- उन् अदृष्ट वस्तुमेंसेभी जो वस्तुवों नेत्रोसें नहि देखा जाताहैं उन् वस्तुवोमेंसेंभी जो जो अपना अनुकूलका हैं सो उनोंकूं तो वह नास्तिक मानता हें; जैसेकि-क्षुधा, तृषा, सुख,

દુઃખ, શોક, મોહ ઇત્યાદિ. વાસ્તે ઐસા સ્વાર્થી અપના મતલબકા યાર અથવા મતલબી નાસ્તિકોસેં તો શાસ્ત્રોંભી ઉપરામકૂં પ્રાપ્ત હોતા હૈં. ઇસલિયે હમકૂંભી ઉચિતહૈકિ ઉનો મહાશયોસે હાથ જોડકર "નમો નારાયણાય" પૂર્વક મૌન ધારના.

(૨) પરંતુ છતાં-નીચેકૂં એક દૃષ્ટાંત તથા યુક્તિ લિખકર મૈં ક્ષાન્ત હોતા હું; જીસસેંકિ પરમ કૃપાલુ બ્રહ્મનિષ્ટ શ્રી સદ્‌ગુરૂ દેવકી કૃપા દૃષ્ટિસેં અપના હૃદયમેં અનુભવપ્રાપ્ત યહ હમારા બનાયા હુઆ ભજન સર્વોકૂં માનનીય હોવૈ હૈં.

દૃષ્ટાંત તથા યુક્તિ-જૈસા માનોકે કોઇ એક નાસ્તિક પુરૂષ શરીરકે અન્તઃ પ્રદેશમેં સ્થિત નાડી, મર્મસ્થાન ઇત્યાદિ કોઇભી પદાર્થોકૂં જો આંખોસેં નહિ દેખનમેં આતા હૈ ઉનોકૂં નહિ માનતા હૈં. પરંતુ વહી પુરૂષ જબ ડોકટરી પઢતાહૈં તબ ચિકિત્સા ગ્રંથોસેં અથવા ડોકટરી ગ્રંથોસેં પઢકર સબ શરીરકા અંદરકા હાલ માલૂમ કરતા હૈ. તબ વહ પુરૂષ શરીરકે ભિતરકા સબ નાડી વિગેરે પદાર્થોકો માનને લગતા હૈ. તથા ઉસકૂં વિશ્વાસ હોતાહૈકિ વાત સત્ય હૈકિ શરીરકે ભિતર સબ વસ્તુ હૈં. ફિર જબ વહ પુરૂષ પઢકરકે બડા ડોકટર હોતાહૈ તબતો યંત્રોદ્વારા અથવા શરીરમેં યંત્રો (instruments) બેઠાકર સંપૂર્ણ વસ્તુકૂં પ્રત્યક્ષ દેખતા વા અનુભવ કરતા હૈં. ફેરતો છાતી ઠોક કર બે ધડક હોકર હાથમે છૂરી લેકર કોઇ દર્દીકે અન્તઃપ્રદેશમેં મર્મસ્થાનકો કાટને ફાડને લગતા હૈં.

ઇસિતરહસેં જો કોઇ નાસ્તિક પુરૂષ શરીરકે ભિતર ષટ્ ચક્રાદિકોકૂં નહિ માનતા હો, તો ઉનકૂં ચાહિયેકિ પ્રથમ તો યોગ ગ્રંથોકૂં દેખે વા પઢે; પીછે જબ ધ્યાનરૂપી યંત્રોદ્વારા દેખતા હૈં, તબ

ઉસકૂં પ્રત્યક્ષ માલૂમ પડતા હૈં, પ્રત્યક્ષ દીખ પડતા હૈં, પ્રત્યક્ષ અનુભવ હોતા હૈં. ઔર યદિ ઐસી શંકા કરૈંકિ, "ડોકટર લોકોં શરીરકે ભિતરકા ઇતના સૂક્ષ્મ અવયવો વા પદાર્થોંકૂં દેખતા હૈ, પરંતુ તુમ્હારે યોગિજનોંકે દેખા હુઆ વા યોગશાસ્ત્રોમેં બતાયા હુઆ યહ ષટ્ ચક્રાદિક તથા કિતને અન્ય સૂક્ષ્મ નાડી આદિકકૂં વહ લોક કયું નહિ દેખતા ? "

ઇસકા સમાધાન યહ હૈ;-કિ દુનિયામેં સબકોઇ જાનતા હૈ.-એક છોટા બાલકભી જાનતા હૈ-કિ-ડોકટર લોકોકિ ગતિ કરતાં યોગિ જનોકિ ગતિ સૂક્ષ્મતર હૈ. ડોકટર લોકોં કરતાં યોગિ લોકો સૂક્ષ્મ પ્રદેશમેં વિશેષ ઉન્નત હૈં, વિશેષ ઉડાનમેં ઉતરા હૈં અને ડોકટર લોકો કરતા યોગિ લોકોકૂં શરીરકા સૂક્ષ્મ પ્રદેશકા હાલ વિશેષ અવગતહૈં. ઇસિ રીતિસેં ડોકટરી ગ્રંથો કરતાં યોગ ગ્રંથોભી વિશેષ હૈં. નહિતો, બડે બડે ડોકટર સર્જન લોકો ટોપી ખોલ ખોલ યોગિલોકોકે ચરણોમેં કાહેકૂ પડતા હોગે ?

परमानंद

॥ अनाहत–ध्वनि माहात्म्य ॥

૩૫. ભૈરવી—એકતાલ.

અનહદકી ધૂન સુન લે પ્રાણી, જન્મમરણ છુટ જાતા હે ટેક૦
જન્મમરણ છુટ જાતા હે, ત્રિવિધી તાપ મિટિ જાતા હૈ;
નાદાનુંસંધાનસેં રે ભાઇ, બ્રહ્મકા ધ્યાન લગતા હૈ. જન્મ૦

દશ પ્રકારકે અનહદ બાજૈ, જપ કોટી જબ હોતા હૈ;
ઘટહીંમાંહી શુનતા શુનતા, મન મસ્તાના હોતા હૈ. જન્મ૦
નાદહિમેં મશગુલ રહકર મન, શાન્ત ઉસીમેં હોતા હૈ;
નાદહિમેં ગુલતાન જો કિસે, યમરાજકા કયા ડર હૈ. જન્મ૦
પ્રથમ નાદ તો **ચિણિ ચિણિ** બાજૈ, દુસર **ચિંચિણિ** હોતા હૈ;
તીસરા નાદ (તો) **ઘંટાકી** બાજા, **શંખ** ચૌથે બજત હૈ. જન્મ૦

પંચમ નાદ હૈ **તંત્રીકી** બાજા, છઠા **તાલ** બજાતા હૈ;
સાતમો હૈ **વેણુંકી** ધ્વની, **મૃદંગ** આઠમો બજતા હૈ. જન્મ૦
નવમો હૈ **ભેરી** નાદ, દશમો **મેઘ** ગર્જતા હૈ;
સભી નાદોકું છોડકર આખર, દશમકા અભ્યાસ કરીએ હૈ. જન્મ૦
દશમ હૈ બ્રહ્મ પ્રાપ્તિકા સાધન, ઉપનિષદમેં ગાઇ હૈ;
ઉપનિષદોકું વિચારનેસેં, સબહીકા જ્ઞાન હોતા હૈ. જન્મ૦
દીર્ઘ ૐ કા ઉચ્ચારનેસેં, બાહ્ય નાદ પ્રગટતા હૈ;
બાહ્યનાદકું શુનતા શુનતા, અંતરમેંભી શુનતા હૈ. જન્મ૦

ૐ કે ગુંજનસેંહી ભાઇ, નાદોકું શુન લિયા હૈ;
પરમાનંદ સદ્દ્ગુરૂ કૃપાસેં, નાદોકે પાર ગયા હૈ. જન્મ૦

शब्दानुविध्य सविकल्प समाधि,
शब्दवेधी राजा दशरथनुं-साधकरूपथी-वर्णन,

૩૬. રાગ. ખમાચ-તાલ દાદરો.

શબ્દ વેધી બાણુ છોડા, દશરથ રાજા;
દશરથ રાજા છોડા, સાધકોંકા રાજા. શબ્દ૦

ઇન્દ્રિય દશ વશ કરી. ચિત્તકો એકાગ્ર કરી;
મનકો લક્ષ્યમેં જોડી, દશરથ રાજા. શબ્દ૦

બારંબાર યતન કીયા, પ્રમાદસેં રહિત હુવા;
સત્ત્વ પ્રધાન મન ભયા, વિંધ્યો યતિ રાજા. શબ્દ૦

બૈઠે સ્થિર આસન કરી, દઢતા મનમેં ધરી;
શબ્દ ફક્ત લક્ષ્ય કરી, દશરથ રાજા. શબ્દ૦

નજરસેં તો નહિ દેખ્યા, તદપી શિકાર વિંધ્યા;
શબ્દહિસે બિધ્ય કીયા, દશરથ રાજા. શબ્દ૦

કર્ણકો સંબંધી ૐ વૃત્તિકો સંબંધી બ્રહ્મ;
મન-બાણુ કીયા વિધ્ય, દશરથ રાજા. શબ્દ૦

શબ્દકું આશ્રય કરી, લક્ષ્ય બ્રહ્મ વેધ કરી;
પરમાનંદ ભયો હૈ, દશરથ રાજા. શબ્દ૦

મનરુપી બાલકને સાધનની યુક્તિ શીખવવા બાબતઃ—

૩૭. રાગ જેજેવંતી-તાલ પંજાબી ઠેકો.

રે મન–બાલક મેરે, તું ચડજા, ચડજા, ચડજા,
બ્રહ્મ આગાશીમે, જા કર તું તો સુખસેં સોજા. ટેક૦

પ્રણુવ દોરી આશ્રય કરી, હાથોંસે મજબુત ધરી;
ધીરે ધીરે પગલું ભરી, સીડી પર તું ચડજા, —રે મન૦

ષટ્ચક્રોંકી સીડી બની હૈ, આધારાદિ જાકો નામ હૈ;
જલદી જલદી ઉસ સીડીકો, રે મન તુંતોં છોડતા જા -રે મન૦

થકા હે જબ સીડી ચડતે, કછુ કાલ તબ વિશ્રામ કરલે;
હૃદય સ્થાને થોડા બૈઠકે, આજ્ઞા ચક્રે તું પોંછજા.—રે મન૦

સદ્‌ગુરૂ હૈ આજ્ઞા ચક્રૈ, આગાશી કે દરવાજાપૈ;
પહેરા હૈ સખત તાકી, તહા બૈઠ તું સેવા કરજા.—રે મન૦

ઘણા કાલ જબ સેવા કરે, ગુરૂ દેવ પ્રસન્ન હોવે;
આજ્ઞારૂપી કુંચી દેવે, આગાશી મેં તું ચડજા. —રે મન૦

સદ્‌ગુરૂકી કૃપા ભઇ, આજ્ઞા કુંચી હાથમેં આઇ;
દરવાજા તો ખુલ ગઇ, **પરમાનંદ** તું લે મજા. —રે મન૦

प्रणव शब्दना उच्चारथी मन सत्वप्रधान थइने वृत्ति ब्रह्माकार थाय छे.

૩૮. રાગ જોનપુરી-ત્રિતાલ.

(આવો અરે સૌ આવો ?-એ લય.)

મનુવા મેરા જગ ગયા, શુન શબ્દકી ગર્જના,
મોહ નિદ્રા તજી ઉઠી ધાવા, હોકર મસ્તાના. —ટેક૦

આ હૃદય-કંદરા માંહી, મનુવા તો નાચ નચાહી;
નાભિ કમલસેં હુઇ રે...........શબ્દકી ગર્જના.—મનુવા૦

ૐ શબ્દ ઉઠે પ્રાણ વિષે, આ પહોચ્યા હૃદય દેશે;
તમ રજસેં છોડાયા રે...........શબ્દકી ગર્જના.—મનુવા૦

સાત્વિક વાતાવરણ, સ્થાપી મનમેં તતક્ષણ;
દૂર કીયા તમ રજ કેરે...........શબ્દકી ગર્જના.—મનુવા૦

સત્વ પ્રધાન જબ હુવા, શબ્દ કે સાથે ગયા;
બ્રહ્માનંદ સમાયા રે...........શબ્દકી ગર્જના.—મનુવા૦

શબ્દ આકાશમેં લય હુવે, કાર્ય કારણકે ન્યાયે;
મનતો રહા એકેલા રે.........શબ્દકી ગર્જના.—મનુવા૦
શબ્દાલંબન છુટી ગયા, મનુવાતો નિરાલંબ હુવા;
વૃત્તિ બ્રહ્માકાર હુવા રે...........શબ્દકી ગર્જના.—મનુવા૦

ૐ ૐ ઉચ્ચાર કિયે, મનતો ઉત્થાનકું પાયે;
પરમાનંદ અનુભવે રે...........શબ્દકી ગર્જના.—મનુવા૦

" ॐ द्वारा ध्यान करवानी रीती. "

" प्रणवो धनु; शरो ह्यात्मा, ब्रह्म तल्लक्ष्यमुच्यते ।
अप्रमत्तेन बेधव्यं, शरवत्तन्मयो भवेत् " ॥

–इति मुण्डकोपनिषद्–

ॐ धनुष तीर आत्मानुं, लक्ष्य बनाववुं;
त्वराथी विंधवाने हो तीरवत् तन्मय थवुं. "

૩૯ રાગ ભૈરવ—તાલ ત્રિતાલ

લક્ષ્ય વિંધરે જીવ તું શિકારી, જીવ શિકારી રે-મતિધારી. ટેક૦
પ્રણવ ધનુષમેં બાણ ચડાવો, વારંવાર પ્રયાસ કરી. લક્ષ્ય૦
વૃતિ બાણકો ધાર બનાવો, ઉપાસના શિલાયે ધરી. લક્ષ્ય૦
ધનુષસેં બાણ છુટકર, લક્ષ્ય બ્રહ્મકો વેધ કરી. લક્ષ્ય૦
વેધત વેધત વિદ્ધ ભયો જબ, તનમયતા વૃત્તિ ધારી. લક્ષ્ય૦
પરમાનંદ-સ્થિતિ જો (તું) ચાહે, પ્રમાદસેં ક્ષણ ક્ષણ ડરી, લક્ષ્ય૦

" भगवान् भाववश्य छे. "

૪૦ રાગ આશાવરી અથવા ધનાશ્રી-તાલ-ત્રિતાલ.

ભાવવશ્ય ભગવાન, નારાયણ, ભાવવશ્ય ભગવાન. ટેક૦

જપ તપ સાધન કીન્હે બહુ ભારે, ભાવ વિના નિકામ. નારાયણ૦
ભાવ વિના જપ તપ જ્ઞાન ધ્યાન, સાધન ધૂર સમાન. ,,
ભક્ત જન કાનુન ન જાને, ભાવ હીમેં મસ્તાન. ,,
જહાં પ્રેમ તહાં નિયમ ન રહહીં, ગાવત શાસ્ત્ર પુરાણ. ,,
પવન જબ બહૈ બહુ વેગસેં, તોડ કરે મૈદાન. ,,
સગુણ કહો કે નિર્ગુણ કહો, ઈશ્વર એક પ્રમાણ. ,,
જીન્હે મિલા તિન્હે ભાવહીસેં મિલા, (તામેં) નહીં કોઇ શાસ્ત્ર જ્ઞાન. ,,
ભાવહિમેં મીરાં ગણિકા શબરી, ગોપી મસ્ત હનુમાન. ,,
સર્વત્ર એક બ્રહ્મ ભાવમેં, **પરમાનંદ** ગુલતાન. ,,

ભજનનો મહિમા.

૪૧ રાગ ધનાશ્રી. તાલ-ત્રિતાલ.

રામ સચ્ચિદાનંદ, ભજમન, રામ સચ્ચિદાનંદ. ટેક૦
જો સુમરે ત્રય તાપ મિટતહૈ, કટત ભવકા ફંદ. ભજમન૦
રામ ભજનસેં જો સુખ ઉપજે, જાનત નહિ મતિમંદ ,,
જોતો વિવેકી વિષય વિરાગી, સોહિ પાવત આનંદ ,,
રામ સુધારસ તહાં લૌ ફીકો, જહાં લૌ વિષયાનંદ ,,
રામ રામ ભજતે **રામહી** ભયો, પાયા **પરમાનંદ** ,,

मृत्यु अवश्यं भावी ।

૪૨. રાગ રામકલિ-તાલ પંજાબી ઠેકો.

આખર મરના હૈ ભાઇ મરના, (રે ભલા) કાહેકું મગરૂરી કરના. ટેક.

ચાર દીનોંકે લિયેરે ભાઇ, (ભલા) કયા ધાધલ મચાના;
ધન દૌલત કછુ સંગ ન જાવે, (સબ તો) ઇહાંહી છોડ જાના.-આખર.

ભાઇબંધુ સગાં સહોદર, (એસબ) ચાર દીનકે મહેમાના;
ગુણવંત સ્ત્રી પુત્ર હો તો ભી, (રેભાઇ) મોહ ઉનકા ન કરના. ,,

અપના શરીર જો બડો પ્યારા, (ભલા) વહભી તો નહિ રહેના;
સ્મશાનમેં લાકર ફુંક દેવે હૈ, (આખર) ખાકહી ખાક રહેજાના. ,,

પંડિત હોકે પંડિતાઇ કરે, (રે ભાઇ) ગુમાનમેંહી બાત બોલના;
યતિ સન્યાસી પંડિત યોગી, (કાલતો) કોઇકોભી નહિ છોડના. ,,

ભલાઇ અપના ચાહોતો પ્યારે, (ભાઇ) બચ્ચા વાકા બન જાના;
બડાઇ અભિમાનકું છોડ કરકે, (રે ભાઇ) ભજનમેં મશગુલ રહેના ,,

સબહિકો જ્ઞાન વિચારીકે, (ભાઇ) **પરમાનંદ** આયે ઠિકાના;
ૐ, ૐ તો રટના પ્યારે, (આખર) ૐ હી ૐ હો જાના. ,,

मस्त-फकीरनी दशा.

૪૩ રાગ જીલ્લો અથવા ભૈરવી—એકતાલ.

(લેતા જાઓરે કાનુડા બીડી પાનનકી—એ લય.)

મેરા મન લગા ફકીરીમેં, ફકીરીમેં ખુદ મસ્તી મેં. ૨૬૦
યહ ફકીરી હૈ ખુદાકી પ્યારી, ચિત્ત ઉસીમેં લગાને મેં;
રાજી ન અલ્લા અમીરીમેં, અમીર બિચારા કૌન ગીનતીમેં. મેરા મન૦
જો સુખ પાયા અદલ ફકીરીમેં, સો નહિ અમીરીમેં;
જો સુખ પાયા રસુલ ઇશ્કમેં, સો નહિ સ્ત્રી પુત્રનમે. ,,
જો તો મઝા હૈ ઝુંપડીમાહી, સો નહિ હૈ બંગલેમેં;
જો મઝા હૈ જંગલ માહી, સો નહિ શહેર બસ્તીમેં. ,,
જો તો મઝા હૈ કાલી કફનીમેં, સો નહિ કોટ પાટલુનમેં;
જો મઝા કંથા ગોદડીમેં, સો નહિ શાલ દોશાલોમેં ,,
જો તો મઝા હૈ મોટા કપડેમેં, સો નહિ સર્બતી મલમલમેં;
જો મઝા ટાટ બિછૌનામે, સો નહિ મખમલ ગાદીમેં. ,,
જો તો મઝા હૈ ભૂમિ શૈયામેં, સો નહિ સેજ પલંગમેં;
જો મઝા હૈ કુદરતીમેં, સો નહિ બનાવટીમેં. ,,
જો મઝા હૈ ભાખરીમેં ભાઇ, સો નહિ લડ્ડુ પેંડેમેં;
જો મઝા નદી કે જલમેં, સો નહિ કોલ્ડ-વૉટરમેં. ,,
જો તો મઝા હૈ ઠીકરામેં ભાઇ, સો નહિ કાંચન પાત્રમેં;
જો મઝા લોટીમેં મુઝે, સો નહિ કમંડલુમેં. ,,
મહબુબસેં ઉલ્ફત્ લગાલે, ક્યા દુનિયાકી દોસ્તીમેં;
પરમાનંદ માલિક મિલેંગે, નિશ્ચૈ સચ્ચા ફકીરીમેં. ,,

सद्गुरुश्रीनुं आवाहन.

૪૪. રાગ માઢ-તાલ ખેમટો.

સદ્દગુરૂ રાયા આવો, આવો મેરે સ્વામી;
આવો મેરે સ્વામી, દયાળુ અંતરયામી. ટેક.
"श्री" ગુરૂ પૂજન નિમિત્તે, આયો ગુરૂદ્વારે; (મૈ)
"स" પ્રેમે પૂજા કરૂં હું, કૃપા કરી સ્વીકારે (ગુરૂ) સદ્દગુરૂ.
"द्" યા કરી સુનો અરજ મેરી, જો મન બહુ ચ્હાવે; (પ્રભુ)
"गु" પ્ત રૂપકો પ્રકટાવો તો, કયા તેરો ઘટ જાવે. (વ્હાલા) ,,
"रु" પ તેરો હૈ અપરંપારા, નહિં તામેં કછુ ખામી; (પ્રભુ)
"मु" ખ-ચંદ્રસે અમૃત ઝરે,ચકોર-મૈં હોં કામી. (હા) ,,
"कु" મુદિની-લોચન હે મેરી, રૂપ-ચંદ્રકી આશ; (તેરી)
"द्" કે ન જીવન જીવ-ભ્રમરકા, બીન ચંદ્ર-પ્રકાશ (અહા) ,,
"रा" જ હંસ-તુમ ક્રીડા કરો હો, પવિત્ર "મંજુસરે;" (ગુરૂ)
"म" હા જલધિમે તરતા તરતા, લગા "ઓર"-કીનારે. (પ્રભુ) ,,
"क्री" પહી અકારણ દયા મુજ પેં, તેસેહી કરો આજ; (ગુરૂ)
"जै" યોપ-પુષ્પ લાયા (પ્રભુ) તોડી, તેરો પૂજન કે કાજ. (વ્હલા) ,,
"ॐ"-ગંધ સહ પુષ્પ ચઢાવું, "સોઽહમ્" કા નમસ્કાર; (ગુરૂ)
"પરમાનંદ" કૃપા-વર માગે, દે અપના દિદાર. (પ્રભુ) ,,

"श्री सद्गुरु मुकुटरामकी जय."

रुप स्तुति तथा पुष्पथी पूजन.

૪૫. રાગ રામકલિ અથવા કાલીંગડો-પંજાબી ઠેકો.

(જય જય દત્તરાજ યોગી-એ લય.)

જય જય સદ્‌ગુરૂ સ્વામી, [૨]
જય જય યોગીરાજ સ્વામી. [૨]

"मु" ખ્ય રૂપતો નિર્ગુણ હૈ તેરો, સગુણ ધરી કરી લીલા;
"कु" ણ્ઠીત હોવે વાણી મેરી, વર્ણનતા વો લીલા. જય.
"ट" રે સકલ સંતાપ મનકી, જો જય-ગુણ તેરો ગાવે;
"रा" જીવ-લોચનેે કમલ-આસને, શાભવી મુદ્રા દર્શાવે. જય.
"म" નકા વિક્ષેપ દૂર ભયા સબ, દેખી હાસ્ય-મુખ મુદ્રા;
"की" ન્હો ગુરૂરાયા કૃતાર્થ મુઝે, બુદ્ધિ ભઇ સુભદ્રા. જય.
"जय"-ઘોષ-પુષ્પ [યહ] અર્પું ચરણે તવ, નહી જાણું સ્તુતિ-પૂજા;
'પ્રેમ'-'આનંદ'-'પરમાનંદ', નહિ નહિ સાધન દૂજા જય.

ધૂન.

જય સદ્‌ગુરૂ જય, જય સદ્‌ગુરૂ જય, [૨] જય સદ્‌ગુરૂ જય-જય ગુરૂ; [૨]
જય જય જય જય-જય સદ્‌ગુરૂ જય, જય સદ્‌ગુરૂ જય-જય ગુરૂ. ૧.
ગુરૂૐ, ગુરૂૐ ગુરૂૐ ગુરૂૐ, [૨] ગુરૂૐ, ગુરૂૐ-ૐગુરૂ. [૨]
ૐ ૐ ૐ ૐ-ૐગુરૂ, ૐગુરૂ, ગુરૂૐ, ગુરૂૐ-ૐગુરૂ. ૨

મુકુટરામજીકી જે, સદ્‌ગુરૂ દેવજીકી જૈ;
બોલો બ્રહ્મસ્વરૂપી ગુરૂજીકી જય જય જય.

॥ श्री सद्‌गुरुदेवकी जय ॥

૪૭ ભૈરવી-એકતાલ.

બોલો બ્રહ્મનિષ્ઠ સદ્‌ગુરૂ શ્રી મુગુટરામજીકી જય. ટેક૦
મુગુટરામજીકી જય, યોગી રાજકી જય જય બોલો

મુગુટરામતો નહિ મરા ભાઈ, સ્થિત્યન્તરકું પાયાહેં:
સ્થિત્યન્તરકું પાયાહેં, ઇશ્વર ગતિકું પાયા હેં. બોલો

વ્યક્ત સ્વરૂપકું છોડી કરી કે, અવ્યક્તમેં રહા હૈ;
અવ્યક્તમેં રહા હૈ, નિજ સ્વરૂપમેં રહા હૈ, બોલો

યોગી જનોકું એક કલ્પાન્ત, પુર્યષ્ટક રહેં હૈ:
પુર્યષ્ટક રહે હૈ, જીવન્મુક્ત વિચરેં હૈ. બોલો

મુગુટરામ વિચરતા હુવા, **બોડેલીમેં** આયા હેં:
બોડેલીમેં આયા હેં, દર્શન મુઝે દિયા હેં. બોલો

"**ઓર**" નદી કિનારે આકર, ૐ શબ્દ શુનાયા હૈ;
ૐ શબ્દ શુનાયા હૈ, મુઝે તો શુનાયા હૈ. બોલો

હમ્ સામાન્ય ચૈતન્ય શિવાય, વિશેષકું ધ્યાવતા નહિ હૈ;
વિશેષકું ધ્યાવતા નહિં હૈ, ચિન્તનભી કરતા નહિ હૈ. બોલો

(પણ) અહેતુક-કૃપાસે વિશેષ, દર્શન મુજકું દિયા હૈ:
દર્શન મુજકુ દિયા હૈ, ૐકું શુનાયા હૈ. બોલો

પરમાનંદ બલિહારી ઉસ, ઇશ્વર સ્વરૂપકું હૈ;
ઇશ્વર સ્વરૂપકૂં હૈ, મુગટરામજીકૂં હૈ. બોલો

॥ प्रभु महिमा ॥

૪૮ રાગ-આશાવરી-ત્રિતાલ.

પ્રભુ તેરી મહિમા અપરંપાર ... ...ટેક૦
અદભુત હૈ તુમારી માયા, નહિ પાર કીસીને પાયા;
ઋષિમુનિ ગયે સબ હાર ... ...પ્રભુ૦
ભૂમંડળ ઔર તારે, ચરાચર જીવ જડ સારે;
તુમ્હીકો રહે પુકાર ... ... ”
તુમ્હી હિરણ્યગર્ભ કહલાયે. સારે બ્રહ્માંડ રચાયે;
કોણ કર શકે સુમાર.. ... ... ”
તુમ્હી વિશ્નુ રૂપ ધરાયે. સકળ જગતકી સ્થિતિ કરાયે;
તુમ્હી કરત સંહાર... ... ... ”
હો જગત કે આદિ કારણ, તુમ્હી કીયે હુવે હો ધારણ;
તુમ્હી કરત સંહાર... ... ... ”
સબ બલોમેં તુમ્હી બલ હો, સબ ચલ હૈ તુમ્હી અચલ હો;
તુમ્હી સુખ કે ભંડાર... ... ... ”
પરમાનંદ યુ ગાતા હૈ, જો શરણ તેરી આતા હૈ;
મિલે મુકિતકા દ્વાર૦... ... ... ”

॥ राम बोलो भाई राम ॥

૪૯ ભૈરવી-એકતાલ.

રામ બોલો ભાઇ રામ બોલો. (૨)
રામ બોલો ભાઇ રામ બોલો. (૨) ટેક૦
દુનીયા કહે મરતે બખત, રામ બોલો ભાઇ રામ બોલો;
સાધુ કહે જબલગ જીવો, રામ બોલો ભાઈ રામ બોલો. ૧. રામ૦
રામ રામ રટતે રહો, જબલગ ઘટમેં પ્રાણ;
કબહું દીનાનાથકી, ભનક પડેગી કાન. ૨. રામ૦
રામ નામકી લૂંટ હૈ, લૂંટ સકે તો લૂટ;
પીછેસેં પસ્તાયગા, (જબ) પ્રાણ જાયગા છુટ. ૩. રામ૦
રામ ઝરોખે બેઠ કર, સબકા મજરા લેત;
જૈસી જીનકી ચાકરી, તૈસા તીનકો દેત ૪. રામ૦
તીન નામ હેં બ્રહ્મકા, ॐ, **सोऽहम्**, **राम**;
છએ ભેદસે જપતે હેં, ન્યારે ન્યારે નામ ૫. રામ૦
જ્ઞાની સોઽહમ્ કહતે હેં, **યોગીહું** ॐકાર;
ભકત રામ રટતે હેં, કહે કબીર બીચાર. ૬. રામ૦
રામ કહો ॐ કહો, કૃષ્ણ આનંદ કદ
જામે ઉપજે આનંદ, સોઇ " **પરમાનંદ** " ૭. રામ૦

" तत्त्वमसि "

૫૦ રાગ ભૈરવ-તાલ લાંગડી

ત્રિપદમયિ " તત્ત્વમસિ " કો વિચાર,

"તત્ત્વમસિ" કો વિચાર, મહાવાક્ય વિચાર. ત્રિપદમયિ૦
'તત્' પદ ઇશ્વર, 'ત્વં' પદ જીવહી
"અસિ' પદ બ્રહ્મ નિહાર..... ....ત્રિપદમયિ૦

તું સબમેં, સબહી તુજ ભીતર;
વ્યાપક એક અપાર.... ... ..."

નિજહીમેં નિજકો ભૂલી રહ્યો હૈ;
નિજહીસેં નિજકો સમાર... ... ..."

ગુરૂકૃપા **પરમાનંદ** બતાવે;
તબ ભવજલ હોઇ પાર... ... ..."

૫૧ રાગ **ધનાશ્રી-ત્રિતાલ**

સત્ ચિદ્ આનંદ ઘન્, સ્વરૂપે હું તો, સત્ ચિદ્ આનંદ ઘન્ ટેક૦
દેશ અબાધિત, કાલ અબાધિત, વસ્તુ અબાધિત સન્.-સ્વરૂપે૦
સર્વ પ્રકાશક સર્વ નિયામક, અનપેક્ષિત્ ચેતન. ..."
પ્રિય હું પ્રિયતર, પ્રિયતમ પોતે, પ્રેમાસ્પદ હું પ્રસન્ન. ..."
આદિ રહિત હું, અંત રહિત હું, નાશ રહિત ચિદ્ ઘન્ "
સ્થાવર જંગમ પ્રાણી પદારથ, માયિક મમ દર્શન ... "
વિશ્વ સમસ્ત છે કલ્પિત મુજમાં, જેમ રજજુમા ભુજંગ "
અગમ અગોચર, ગુરૂગમ ગોચર, સાધન સાત્વિક મન. "
ક્લેશ રહિત હું કેવળ સુખમય, જાણે અનુભવિ જન...."
પરમાનંદ દેવ ગુરૂ કૃપાથી, લીયો લક્ષ કથન... ... ..."

૫૨ રાગ. ધનાશ્રી-ત્રિતાલ.

બ્રહ્મ વિચારે મન, વિરામ્યું જેનું, બ્રહ્મ વિચારે મન, ટેક૦
તાપ ત્રિવિધ નહિ તેને તપવે, શશી સમ શીતળ અંગ વિરામ્યુ૦
ઇંદ્રાદિકથી અતિ સુખ એને, નિશદિન આનંદ ઘન્ વિરામ્યુ૦
સ્વર્ગ અને અપવર્ગ અધિક નહિ, ન્યુન નિરંજન વન વિરામ્યુ૦
પુત્ર કલત્ર અધિક નહિ લેશે, સઘળે સમ દર્શન. વિરામ્યું૦
જગદાકાર ન વૃતિ જેની, સ્વરૂપમાંહિ મગન. વિરામ્યુ૦
આપ કૃતાર્થ છતા અન્યાર્થે, અર્પે તન મન ધન. વિરામ્યુ૦
જન્મ મરણ તેણે નકિક કાપ્યા, જીવન મુકત સદન વિરામ્યું૦
સત્ય સંકલ્પ જીતેંદ્રિય ત્યાગી. નિર્વાસિત દ્દઢ મન વિરામ્યુ૦
સાધન બોધની અવધિ છતા પણ, સંત સેવાનુ વ્યસન. વિરામ્યુ૦
પરમાનંદ ભવ તારક ગુરૂથી, નિત્ય રહુ છુ હું પ્રસન્ન વિરામ્યું૦

રામ-ધૂન

૫૩ રાગ ઝીંઝોટી-પંજાબી ઠેકો.

ભજો રામ ભજો રામ ભજો રામનેરે: (૨)
ભજો રામનેરે, મૂકી સ્વમાનનેરે. ભજો રામ૦
ભજો રામ રામ રામ, ભજો રામ રામ રામ; (૪)
રામ રામ રામ રામ, રામ રામ રામ રામ. (૪)

રામ રામ-રામ. રામ રામ-રામઃ (૪)
રામ રામ રામ રામ, રામ રામ ગમ રામ. (૪)—
-(સૌ સાથે, અનેકવાર) ભજો રામ૦

વાલ્મિક શબરીની ભીલ જાતિ, રામ ભજનથી થઇ પંકાતી.
નાત જાત પર ભાવ નથી, છે ભકિત વ્હાલી રામનેરે. ”
રામનામે પત્થર તાર્યા, અનેક ભકતોને ઓધાર્યા,
જાણો છો, પણ મોહયા ચામ દામને રે ... ... ”
મસ્ત બનો સૌ રામ ભજનમાં, જવું પડે ના યમ સદનમાં;
મેલ શનુ જંજાળ, નિત્ય ભજ રામનેરે... ... ”
(પ્રથમની ૭ લીટીનુ પૂનરાવર્તન)

श्री बालकृष्णना शृंगारनुं वर्णन

૫૪. “ લાલ વારે આવો તો વ્હેલા આવજો રે ” એ લય.

ચાલો જઇએ ગોકુળ રૂડા ગામમાં રે,
મ્હારો વ્હાલો વસે છે નંદ ધામમા રે. ટેક૦
ભાર ભૂનો ઉતારવાને આવીઆ રે,
ગોપ રૂપે દેવોને સાથે લાવીઆ રે. ચાલો૦
ધન્ય ધન્ય યશોદાજી માત છે રે,
બાળરૂપે શ્રીવર સાક્ષાત છે રે. ચાલો૦
ચરણ કમળ દીસે છે રવિ થામણા રે,
નેપુર સુંદર પ્હેરાવ્યા સોહામણા રે. ચાલો૦

કટિયે કિંકણી કનક તણી છે ધરી રે,
અતિ સુંદર કીધી છે કારીગરી રે. ચાલો૦
બાહે બાજુબંધ બાંધ્યા રત્નો તણા રે,
શોભે કૌસ્તુભ હૃદય વિષે નાહ મણા રે. ચાલો૦
વનમાળા વિશાળ કંઠમા ધરી રે,
અધિક શોભે શૃંગાર એથી કરી રે. ચાલો૦
શોભે મોરલી નાજુક હરિ હાથમા રે;
દીઠી વિશ્વની સુંદરતા મારા નાથમાં રે. ચાલો૦
શ્યામ નીરખે છે મુખ મલકતુ કરી રે;
દાત સુંદર દીસે છે દાડમ કળી રે. ચાલો૦
કાને કુંડળ મકાકૃત પહેરીઆં રે;
નકવેસરના તેજે મન હેરીઆં રે. ચાલો૦
ભાલે તિલક વિશાળ કેસર તણુ રે;
અંગે અત્તર ઉત્તમ બહેકે ઘણું રે. ચાલો૦
વાળ વાંકડીઆ શિર પર ફરફરે રે;
મયુર મુકુટ શ્રીજીનો મન હરે રે. ચાલો૦
શ્યામ સર્વાંગે સુંદીર શોભતા રે;
નરનારી નીરખી મોહ પામતા રે. ચાલો૦
ગોપીવૃંદ પૂજન માટે આવતા રે;
કુંકુમ અક્ષત ને પુષ્પથી વધાવતાં રે. ચાલો૦
છાઇ રહ્યો આનંદ નંદ આગણે રે;
જશ બોલે બંદી જન બારણે રે. ચાલો૦
સંતો એકવાર કૃષ્ણ જય બોલજો રે;
શ્યામ સાનુ હૃદયપટ ખોલજો રે.

૫૫. રાગ ધનાશ્રી-ત્રિતાલ

રામકૃષ્ણ ગોવિંદ, ભજીલે રામકૃષ્ણ ગોવિંદ. ટેક૦
તજી જગતના ફંદ, ભજીલે રામકૃષ્ણ ગોવિંદ.
જે જે જૂએ છે સૃષ્ટિ વિષે તું, સર્વ માયાના બંધ. ભજીલે.
માત પિતા સ્ત્રી સુતને બાંધવ, મળ્યા રૂણાનુંબંધ. ”
જાવું પડશે સર્વેને મૂકી, પૂરો થતા સંબંધ. ભજીલે૦
માટે ચેત ઝટ સમય વિચારી, ભૂલીશ મા રઘુનંદ, ”
પ્રભુ સ્મરણથી ઉરમા પ્રકટે, આનદાનંદ આનંદ. ”
શનુ સજ થા હરદમ રટવા, રાધાવર વ્રજચંદ. ”

૫૬. રાગ. ધનાશ્રી-ત્રિતાલ

ગોવિંદ કૃષ્ણ હરિ, પ્રેમે ભજો. ગોવિંદ કૃષ્ણ હરિ. ટેક૦
નહિ મળે અવસર ફરી, પ્રેમે ભજો ગોવિંદ કૃષ્ણ હરિ.
કાયા કાચા કુંભના જેવી, તે શુ મમતા ધરી......પ્રેમે ભજો૦
સગાં સમ્બંધી મિત્રો ગયા જે, તે નવ દીઠા ફરી...... ”
અલ્પાયુષ છે દેહ આપણો, જાણો સાગર લહરી. ”
જે જન મોહ્યા તે સહુ રોયા, લક્ષ ચોર્યાસી દેહ ધરી. ”
કરી લે સાર્થક **શનુ** આ દેહનુ, હ્રદયે પ્રભુનું ધ્યાન ધરી. ”

૫૭. રાગ **ધનાશ્રી—ત્રિતાલ.**

ગુરૂ વિણ ગમ નવ પડે, પ્રાણીઆ ગુરૂ વિણ ગમ નવ પડે. ટેક૦
ભલે જગત આથડે... ... ... પ્રાણીઆ૦
પરંપરા ગુરૂ તણી પૃથા છે, એ વિણુ કાજ બગડે;
ગુરૂ વિનાના ભવસાગરમાં, દુ:ખી થઇ રડવડે. "
બાલપણે માબાપ ગુરૂથી, ઉચરતાં આવડે;
યુવાનીમાએ વિદ્યાગુરૂથી, સુવિદ્યા સાપડે. "
વૃદ્ધ પણે ધર્મગુરૂ બોધેથી, સ્હેજે સમજણ પડે;
પણ મનડું ઠરે એવી શાન્તિ, વિના મન તરફડે. "
શ્રવણ અધ્યયન મે કર્યું બહુ પણ, શાન્તિ નામ નવ જડે;
પૃથક પૃથક સર્વે બતલાવે, મન સંશયમા પડે. "
બ્રહ્મનિષ્ઠ સદ્દગુરૂ મળેતો, ભવનો ફેરો ટળે;
બ્રહ્મ સાથે તદ્દરૂપ બનાવે, શ્રી સદ્દગુરૂ જ્ઞાન વડે. "
એવા ગુરૂ શ્રી મળ્યા **શનુને**, પૂર્વ પુન્યની વડે;
તરવાનું શ્રીગુરૂએ બતાવ્યું, પ્રભુ નામ નાવડે. "

૫૮. રાગ **ધનાશ્રી—ત્રિતાલ.**

જન્મમરણ નહિ ટળે, ભજન વિના, જન્મમરણ નહિ ટળે. ટેક૦
જન્મમરણનું દુ:ખજ મ્હોટું, ભજન પ્રભાવે ખળે[1]. ભજન૦

---

1 અટકે.

અમોઘ ઉપાય આ કલિયુગમાં, ભજન સમો ન મળે. ”
દામ ન બેસે પ્રભુના ભજનમાં, ભજન ભાતુ કો ન રળે. ”
આયુષ એળે ચાલ્યું જાયે, ભજન વિના પળે પળે. ”
જન્મ મરણુ દવ સચરાચરમાં, ભજન વિના પ્રજળે. ”
ઉગર્યા વિરલા શનુ એ દવથી, પ્રભુ ભજનના બળે. ”

૫૯. રાગ સોરઠ—ત્રિતાલ.

હરિૐ અંતરયામી અમને સુબુદ્ધિ આપજો રે
કુબુદ્ધિ કાપજો રે. ટેક૦
અસાર આ સંસારે લોભાઇ, જાણી ખરી સ્રી પુત્ર સગાઇ;
મમતા વધતી દિન દિન એવી દબાવજો રે. હરિૐ૦
અકળિત માયા પ્રભુ તમારી, શુક બ્રહ્માદિ ગયા જ્યાં હારી;
એવી અટપટી માયાથી છોડાવજો રે. હરિૐ૦
યોગી ભક્તો જે અનુભવે કહે છે, સ્વરૂપ એવું ચિત્ત ચહે છે;
દર્શન દઇ તે રૂપે શરણે રાખજો રે હરિૐ૦
રટના નિશદીન નાથ તમારી, કરવા બળ આપો ગિરિધારી;
અરજી સેવક શનુની પ્રભુ ઉર ધારજો રે. હરિૐ૦

૬૦. રાગ ઝીંઝોટી—તાલ દાદરો.

“દીનન દુઃખ હરન દેવ” એ લય.

દયાળુ રામ રાજા ભરોસો આપ ભારી.
ભરોસો આપ ભારી, ભવસિંધુ દ્યો ઉતારી. દયાળુ૦

ગૌતમના શ્રાપે અહલ્યા બનીંતી શલ્યા;
બનાવી દીધી ચર્ણરજે, ગૌતમ સુનારી. ”
વાટ નિત્ય જોતી રામ રટતી શબરી નારી;
પ્રેમે એંઠા બોર ખાઇ, લીધી એને તારી. ”
આર્તવાણી ગજની સુણી, અંત વેળા જાણી;
ધાયા તે સમય પ્રભુ, આપ છડી સ્વારી. ”
રીઝયા મુષ્ટિ તાદુલે, દારિદ્ર દીધું ટાળી;
કચનના મ્હેલ કીધા, ભક્તનું હીત ધારી. ”
ભાવે ભજો શ્રીવર દેશે, આવાગમન વિદારી;
શ્રીરામ સ્વામિ **શનુ** તણા, ભવ રોગ દ્યો નિવારી. ”

૬૧. રાગ **ઝીંઝોટી—એકતાલ.**

“ હૈયાના ફુટયા હરિ ” એ લય.

આ દુનિયા જૂઠી, મનડું મ્હારૂં કેમ મોહ્યું.
મ્હારૂં મ્હારૂં કરતાં આખું, જીવતર એળે ખોયુંરે. આ દુનિયા૦
આ કાયામાં શું લોભાયો, વિચારી જો મન મ્હારા;
હાડ માસને રૂધીર તણા આ, બની રહ્યા મિનારારે. ”
સગા સંબંધી સૌ સ્વારથના, અંતે અળગાં રહેશે;
જમના મારો નહિ મૂકાવે, હશે તે વીણી લેશેરે. ”
ગાડીઘોડા માલ ખજાના, નહિ આવે તુજ સાથે;
પાપ પુણ્યના હિસાબ લેશે, જે કીધાં તે હાથેરે. ”
જાદુગરની બાજી જેવા, ખેલ જગતના ખોટા;

વણસતાં કંઇ વાર ન લાગે, પાણીના પરપોટારે ”
જંજાળ જગની મરતાં સુધી, ઘડીક ફુરસદ લેજે;
પ્રભુએ જે આપ્યું તેમાંથી, દાન સુપાત્રે દેજેરે. ”
મનુષ્ય દેહ દેવો માગે છે, સાર્થક એનું કરજે;
પરકાજે આ જૂઠી કાયા, પડે તો પડવા દેજેરે. ”
મૂકીને પંચાત જગતની, સદ્‌ગુરૂ શરણે જાને;
શાન્ત થશે ત્રિતાપ શનુ તુજ, શ્રીહરિના ગુણ ગાને. ”

૬૨. રાગ. બડહંસ-એક તાલ.

"તારો નેડો લાગ્યો મુજને" એ રાગ.

ધન્ય ઘડી શુભ દિવસ આજનો, સંત પધાર્યા બારણે;
સંત પધાર્યા બારણે, મંગળ કરવા કારણે. ધન્ય૦
સંત રૂપે શ્રી પ્રભુ પધાર્યા, ઘર પાવન મુજ કીધું રે;
સંત તણા મંગળમય રૂપે, મન મારૂં હરી લીધું રે. ”
ચરણ પખાળી ચરણામૃત લઇ, તનના તાપ સમાવું રે;
પાવનકર્તા સંત પ્રભુના, ચરણે શીશ નમાવું રે. ”
સર્વે તિર્થ મ્હારા સંત ચરણમા, ગંગા યમુના કાશી રે;
સંત ચરણના સ્પર્શ વડે, મુંજ પાપ ગયાં સૌ નાશી રે. ”
સંત કલ્પતરૂ શીતળ છાયા, જે જન આશ્રય કરશે રે;
શાન્તિ દાતા સંત કૃપાથી, સર્વે કાર્ય સુધરશે રે. ”
સંત સમાગમ દુર્લભભાઇ, અહોભાગ્ય તે પામે રે;
સંત તણાં વચનામૃતથી શનુ, જન્મમરણ દુઃખ વામે રે. ”

૬૩. રાગ બડહંસ—એકતાલ

" તારો નેડો લાગ્યો મુજને " એ રાગ.

ત્હારે શરણે આવ્યો પ્યારા, ગોવિંદ ગોપાળરે, ટેક૦
ગોવિંદ ગોપાળરે, દીનના દયાળરે. ત્હારે૦

અધમાચરણી હું છું સ્વામિ, મદાધને વળી કામીરે;
ક્રોધ લોભને લાલચથી મુજ, પાપવૃત્તિ દીલ જામીરે. "

અનેક પાપો મેં કીધા છે, શિક્ષા તે શી થાશેરે;
એકાંતે હું કર્મો મ્હારા, સંભારૂ જીવ ત્રાસેરે. "

નથી કર્યું મેં કિર્તન દર્શન, વળી ન કીધું દાનરે;
આખર મ્હારી શી ગતિ થાશે, વિસાર્યા ભગવાનરે. "

ક્ષમા કરો સેવકને વ્હાલા, ગુન્હા થયા બહુ ભારેરે;
અધમોધ્ધારણ બિરદ તમારૂં, આપ વિના કોણ તારેરે "

કયા જવું ને હવે શું કરવું, મતિ મુઝાણી મ્હારીરે;
દયાનિધિ હું શરણ તમારે, લેજો **શનુ**ને તારીરે. "

૬૪ રાગ જીલ્લો-એકતાલ.

" તમે હળવે હોડી હાંકોરે " એ રાગ

પ્રાણી માત્ર, પ્રભુના સરજેલા, અવગણના કોઇની ન કરશો. ટેક.

ઉંચ નીચ યોનિમાં જન્મ લે, સૌ પોતાના કર્મે;
તેથી તેમને નિંદવા એવો, નથી આપણો ધર્મ રે. અવ૦

પૃથક્ પૃથક્ મણકા માળાના, એક દોરે પરોવેલા;
સર્વ જીવોના ઘટમાંહે તેમ, શ્રી હરિ છેજ વસેલારે. અવ૦
પ્હેરણ ટોપીને પાયજામો, ઘાટ જુજવા જાણો;
પેહેરનાર સર્વેનો એક છે, પ્રભુને એમ પિછાણોરે. અવ૦
સમદૃષ્ટિ રાખે સર્વે પર, પૂર્ણ જ્ઞાની એ કહીએ;
ભેદ બતાવે એક બીજામાં, તેથી દૂરજ રહીએરે. અવ૦
સમ વિષમનો ભેદ ટાળજો, પ્રભુને લાગશો પ્યારા;
એક તાતનાં **શનુ** છે સૌએ, ગણશો ન મનથી ન્યારાંરે. અવ૦

૬૫ રાગ. **જીલ્લા.–એક તાલ.** "પ્રાણીમાત્ર પ્રભુના" એલય.

તમે હળવે હોડી હાંકો રે, તમે ધીમે હોડી હાંકો રે;
ભવસાગર ઘણો તોફાની... ... ...તમે૦
ભવસાગરમાં હોડી તરતી, ફરતી આનંદ લેવા;
માંહિ વસે છે મહાન જળચરો, કામ ક્રોધાદિ જેવારે. તમે૦
સંભાળ જીવડા હોડી તારી, રખે ખરાબે ચડતી;
સાવધ રહેજે તૃષ્ણા ખરાબે, નહિતો થાશે ફજેતીરે. તમે૦
સતસંગનો જ્યાં સઢ ચઢાવ્યો, હોડી ચાલી પુરમાં;
વૈરાગ્યનો ત્યા વાયરો વાયો, આનંદ ઉલટયો ઉરમારે. તમે૦
ભવસાગરનાં ઉંડાં પાણી, વિચારી પગલું ભરજો;
સદ્ગુરૂની **શનુ** ઓથ ગ્રહીને, મન ચાહે ત્યા ફરજોરે. તમે૦

૬૬. રાગ ઝીલ્લા પહાડી—તાલ ખેમટો.

"ધન્ય જેણે હરિગુણ ગાયા" એ લય.

થ તમે સાથ મ્હારી રહેજો, સંકટ સમે, નાથ તમે સાથ મ્હારી રહેજો. ટેક૦
વિનતિ એ મ્હારી ઉર ધરજો. સંકટ સમે૦
અબુધ અજ્ઞાન બાળ હું આ સંસારનો;
નાથ નિભાવી મને લેજો. સંકટ સમે૦
કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહ, મત્સર ને માયા;
બાળને બચાવી એથી લેજો. સંકટ સમે૦
જ્ઞાન, દાન, ભક્તિ તણા ઉત્તમ વિચારો;
હરજી હમેશ મને દેજો. સંકટ સમે૦
ભકતોના પ્યારા પ્રભુ માગે શનુ એટલું;
મરણાન્તે સાનિધ્યે રે'જો. સંકટ સમે૦

૬૭. રાગ ઝીલ્લો-તાલ પંજાબી ઠેકો.

"રામે રામ રટોને" એ રાહ.

સંતો રામ રટેથી જગમાં નહિ મરવું અવતરવું, ટેક૦
નહિ મરવું અવતરવું, નહિ ચોર્યાશીમાં ફરવું. સંતો૦
રામ નામનો મહિમા મ્હોટો, પતીત પાવન થાયે રામ;
કરણી કેવી અજામેળની, નામે વૈકુંઠ જાયે. સંતો૦
ન્હોતી જાણતી વ્રત નિયમોને, વનમાં શબરી નારી રામ;

રામ રટણથી મહાપદ પામી, નામતણી બલિહારી. સંતો૦
વનચર જાતી હનુમાનજી, દેવ થઇ પૂજાયા રામ;
જીવતણી કયા વાતો કરવી, જડ જલમા તરાયા. સંતો૦
નિશદીન જેનું ધ્યાન ધરે શીવ, મસ્ત બની રહાશે રામ;
વિસરીશમા એ રામ હૃદયથી, **શનુ** ભજ શ્વાસે શ્વાસે. સંતો૦

૬૮. રાગ **જોનપુરી—ત્રિતાલ.**

"આવો અરે સૌ આવોરે" એ રાગ.

જોયું નહિ સુખ જગમારે, દુઃખીઓ છે સૌ સંસાર.
સંસાર દુઃખથી તરવાને, પ્રભુ વિના નહિ આધાર ટેક૦
સંસાર છે દુઃખ દેનારો, સુખ બિંદુતણો ઉધારો;
ઇન્દ્રવરણા જેવો ધારોરે. દુઃખીઓ૦
દુધ આકતણું છે ધોળું, થાય મૃત્યુ ભલે પીએ થોડું;
સમજો થયુ નથી મોડુંરે દુઃખીઓ૦
ધન ધામ સહુ અહિં રહેશે, ખાલી હાથે નિકળવું પડશે;
કોઇ સગું નહિ સંચરશેરે. દુઃખીઓ૦
ભજો ભાવે શ્રીઘનશ્યામ, એ પરમાનંદનું ધામ;
છે છેવટનો વિશ્રામરે. દુઃખીઓ૦
કહે વેદ પુરાણુ પોકારી, જો દ્રઢતા હોય તમારી;
સંસાર તારો મન મારીરે. દુઃખીઓ૦
શનુ સદ્ગુરૂ પાસે જાઓ, શુણી જ્ઞાન કૃતારથ થાઓ;
પછી આનંદે હરિ ગાઓરે. દુઃખીઓ૦

૬૯. રાગ-કાલીંગડો-એકતાલ.

"કોઈ પ્રેમી અંશ અવતરે" એ લય.

મન તું શીદ મનસુબા કરે, પ્રભુએ ધાર્યું હોય તે ખરે-ટેક૦
ઘડી પળની તને ખબર નથીને, મનથી મેહેલજ ચણે;
સુળમાં પાઇ મળે નહિને, લાખે લેખાં ગણે............પ્રભુ૦
આ કર્યું મેં, તે કર્યું મેં, મિથ્યા બકવા કરે;
ધાર્યું ધરણીપતિનું થાયે, હુંપદે મરડાઇ મરે.........પ્રભુ૦
ઘડીમાં છાંયડો ઘડીમાં તડકો, વાદળ ભૂ પર ફરે;
સુખદુઃખ તેમ આવે ને જાયે, રેંટ ચક્ર જેમ ફરે.......પ્રભુ૦
ઉદય તેનો અસ્ત થવો છે, વિશ્વ નિયમ એ ખરે;
ખિલ્યું તે નિશ્ચે કરમાશે, કો કાળે નવ ફરે.......પ્રભુ૦
કાળ તણી અતિ પ્રચંડ શક્તિ, પ્રાણી માત્ર પર ફરે;
પ્રભુ શરણે જાશે તે બચશે, શત્રુ શાને તું ડરે.........પ્રભુ૦

૭૦. રાગ-માઢ-એકતાલ.

કોઇ મને કૃષ્ણ બતાવો, એ મુરલી વાળો, કોઇ મને કૃષ્ણ બતાવો.
જેની મુરલીએ મોહ્યું, અખિલ બ્રહ્માંડ ભાઇ;
ઘેલું કર્યું ગોકૂળિયું, વધુ ના બજાવો. એ મુરલી૦
બાવરી બનેલી નિકળી, ઘરમાંથી ગોપીઓરે;
નાદે નાદે નાશે, મુખે બોલે શ્યામ આવો. "
પશુ પક્ષી તરૂવરને એ, પૂછે મ્હોટે સાદેરે;
કોઇ તો બતાવો દયા લાવી, મ્હારો માવો. "

પગલે પગલે કૃષ્ણને જોતું, જાય ગોપીવૃન્દરે;
ભેર થઇ યમુના તીરે, લઇ લ્યોને લ્હાવો. ”
રાસ રમાડી સહુના, મનોરથ પૂર્ણ કરીઆ;
હવે વારી **શનુની** તાપ, ત્રિવિધી સમાવો. ”

૭૧. રાગ-ગોડી-તાલ દીપચંદી.

“ નાથ કૈસે ગજકો બંધ ” એ રાગ.

ભજો સંતો ભાવ થકી યદુરાય,જેથી જનમ મરણ ટળી જાય.-ટેક૦
બાળપણામા ધ્રુવે ભજ્યા, કષ્ટ વેઠી વનમાય;
દર્શન સાથે અચળ પદ પામ્યા, સફળ કરી નિજ કાય...ભજો૦
પ્રલ્હાદ નિજ તાત વિરૂદ્ધ થઇ, ભજતા શ્રી જગરાય;
સ્થંભે પ્રકટી ભકત ઉગાર્યો, સ્હાય થયા નૃસિંહરાય. ”
હુંડી, મામેરૂ, શામળશાનો વિવાહ, એવાં કંઇ કામો સહાય;
પૂર્ણ કર્તા ભકતાધિન થઇ, નરસીંના રણછોડરાય. ”
ભાવ થકી સર્વે અર્પણ કીધું, રાજ્યસહિત નિજ કાય;
થઇ છડીદાર રૂપે શ્રી નાથે, રક્ષણ કર્યું બળિરાય. ”
ભક્ત તમારો કહીને વિભિષણ, શરણે આવ્યો રઘુરાય;
લંકેશ મારી રાજા બનાવ્યો, શરણાગત કરી સ્હાય. ”
લજ્જા લેવા દ્રુપદ સુતાની, કૌરવો મન હરખાય;
વિનતિ સુણી વિઠ્ઠલે ચીર પૂર્યાં, ઢાકી દ્રૌપદીની કાય: ”
આધાર છે અવિનાશી તમારો, આ જૂઠા જગની માંહ્ય;
દાસ **શનુ** ઉરની ઉલટથી, ભક્તિ ચરણની ચાહ. ”

૭૨. રાગ-કાફી-તાલ પંજાબી ઠેકો.

"માયામા મનડું મોહ્યુરે. પામર પ્રાણી." એ લય.

દાવા કરૂં શું તુજથીરે, નંદના લાલા;
તુજ ગતિ કળાય ન મુજથીરે, નંદના લાલા દાવે૦
ગુણ ગણતામા થાકયા, અજ નારદ શારદ શીવ;
તો વદે શું પામર જીવરે, નંદના લાલા. "
હીંમત હું સર્વે હાર્યો, ના પહોચે બુદ્ધિ મારી;
શીદ કરવી વ્યર્થ લવારીરે, નંદના લાલા. "
રાહ બતાવો મુજને, એ અરજ મારી સ્વામી;
હું જડ બુદ્ધિનો કામીરે, નંદના લાલા. "
અંતરમા પ્રભુએ પ્રેર્યું, જા સદ્ગુરૂજીને શરણે,
હરશે માયા આવરણેરે. નંદના લાલા "
સંકલ્પ થયો જ્યાં મનમા, મળીયા **પરમાનંદ સ્વામી;**
વૃત્તિઓ **શનુની** વિરામીરે. નંદના લાલા. "

૭૩. રાગ-બરવો-તાલ ખેમટો.

"મારો પીટયો આવ્યો, ખાવાનું કંઇ ના લાવ્યો" એ લય

પ્રભુને પ્રેમે ભજશે, તે સ્હેજે ભવજળ તરશે;
માટે ચેતો પ્રભુ ભજવામા સાર છે. ... ટેક૦
જે જે દીન જાશે, તે પાછા ન દેખાશે... ...માટે ચેતો૦
પુત્રને પરિવાર, આવે ન કામ લગાર .. ... "
સ્વારથના સૌ બેલી, અંતે મેલે છે ઠેલી... ... "

મ્હારૂં મ્હારૂં કરતાં, દીઠાં વ્હાલાં કંઇ મરતાં ...માટે ચેતો૦
ક્રોડાધિપતિ કહાવે, પણ સાથે પાઇ ન આવે ... ”
અહીંનું અહીં સઉ રહેશે, એકલું જાવું પડશે ... ”
આવ્યા'તા મૂઠીવાળી, જાશું મૂઠી ઉઘાડી ... ”
પાપ પુન્ય હાથે, કીધેલાં આવે સાથે ... ”
શનુ કહે પોકારી, છે ગતિ કાળની ન્યારી... ”

૭૪. રાગ. હોરી-તાલ દીપચંદી.

પ્રભુને ભજી લેને પ્રાણી, વૃથા શીદ ખુવે જીંદગાની. ટેક૦
ફરી ફરી નહિ મળે આ માનવ તન, કરી લે કઇક કમાણી,
રચી પચી રહ્યા શું જોઇ માયામાં, મિથ્યા વલોવ માં પાણી;
થશે ભવ આ ધૂળધાણી. પ્રભુ૦
માનવ જન્મ છે હરિ ભજવાને, નહિ બનવાને સે'લાણી,
યાદ કરતું કોલ ગભવાસનો, વાત એ કેમ વીસરાણી;
ભજીલે તું સારંગપાણી. ”
ચિંતામણી આપ્યો તુજ હાથે. ઝવેરી તુજને પ્રમાણી,
થઇ ન પરિક્ષા તેની તુજથી, ફેંકી દીધો કાચ જાણી,
ભલે પૂઠે રૂવે રાગ તાણી. ”
સમજી હજી પણ જઇ ગુરૂ શરણે, પ્રભુને લે તું પિછાણી,
શિખ **શનુની** ધરીને હૃદયમાં, હરદમ રટ વ્રજદાણી,
ખરેખરી એજ કમાણી. ”

૭૫. રાગ ગઝલ-તાલ પંજાબી ઠેકા.

મ્હારે તો એક રામ સ્વામિ, બીજાનું શું કામ છે   ટેક૦
બીજાનું શુ કામ છે, સ્વામી રામથીજ તમામ છે   મ્હારે૦
જર જમીન ને જોરૂ એ સૌ, જગના જૂઠા દમામ છે. ”
કથીરને કેમ કંચન કહીએ, મૂલ્ય જેનુંજ બદામ છે. ”
ખોટા ને ખરા જાણુ મા એ, અત વેળાએ નકામ છે ”
પ્રિત બંધાઇ પ્રેમી સાથે, પ્રેમી મ્હારો શ્રીરામ છે. ”
અજરામર શ્રીસ્વામી મળ્યાથી, સદા **શનુને** આરામ છે. ”

૭૬. રાગ ભૈરવ—એકતાલ.

મળ્યુ માનવ તન ભક્તિ કરવા, ભક્તિ કરવા, હરિને સ્મરવા. ટેક૦
ગર્ભ વિષે તેં કોલ કર્યો છે, ભજન કરી ભવ જળ તરવા. મળ્યું૦
વાત વિસારી ગર્ભ તણીને, બની ગયો તું બેપરવા. ”
સ્ત્રી ધન પુત્રના સ્નેહે કરીને, ગર્વ થકી લાગ્યો ફરવા. ”
દાન ધર્મ શુભ કર્મ કર્યું નહિ, સમજ્યો ધન ભેગું કરવા. ”
પસ્તાવો થાશે બહુ તુજને, જ્યારે પડીશ તું તો મરવા. ”
મેલી જંજાળને સજ થા **શનુ** તું, પ્રભુ ચરણે મસ્તક ધરવા. ”

૭૭. ભૈરવી—ત્રિતાલ.

પ્યારે 'હરિૐ' 'હરિૐ' ભજને, તારી વૃથા લવારી તજને. ટેક૦

જળ પ્રવાહ સમ આયુષ્ય તારૂં, જાય વહી તું સમજને;
ચેત હજુ પણ વખત હાથ છે, ગોવિંદ ગોવિંદ રટને. પ્યારે૦

કૃષ્ણ કૃપાએ મળ્યો માનવ દેહ, બખ્તર ભક્તિનં સજને;
ભુલ્યો તો ચોર્યાશી ફરતાં, પડશે દુઃખ બહુ તુજને. ”

શક્તિ શરીરમા છે ત્યા સુધી, નાથ નિરંજન રટને;
વૃદ્ધપણે તુજ હાડ ધ્રુજસે, થશે નહિ રજ ભજને. ”

શીશ નમાવી પ્રભુ ચરણનું, ધ્યાન હૃદયમાં ધરને;
વિનંતિ શાનુની શ્રીવર આપો, ભક્તિ ચરણની મુજને. ”

૭૮. ભૈરવી-એકતાલ

તૂં રામ સુમર ક્યોં સોતા હૈ,
ફિર મનુષ જન્મ નહિ આતા હૈ. તૂં રામ૦

પૂર્વ પુન્યસેં તન ધન પાયા, ખાવા ન કોઇકું ખીલાતા હૈ;
એક દીન ચોર ઉઠા જાયગા, પતા ન ઉનકા મિલતા હૈ-તૂં રામ૦

સ્વારથમેં દિન રેન ગવાવે, પરમારથમેં અંધા હૈ;
આખર તેરી કયા ગતિ હોગી, ગયા બખત નહિ આતા હૈ ”

સંસાર સમુદ્ર અપરંપારા, પાર કોન હો સકતા હૈ;
શરણ લિયા જીને રામ નામકા, સો નર પાર ઉતરતા હૈ. ”

ઝટપટ કરકે પાજ બાંધ લે, પાની સબ બહે જાતા હૈ;
પ્રમાદમેં પડકે મૂર્ખ કયું, પ્યાસે જાન ગવાંતા હૈ. ”

કભી જાયગા વો નહિ માલુમ, ફિર કયું ગાફિલ રહતા હૈ;
સુકૃત કરલે રામ સુમર લે, વોહિ સાથ **શનુ** ચલતા હૈ. ”

૭૯ રાગ-**ધનાશ્રી.**

પ્રભુ સમ કોણ દયાળ, જગતમા, પ્રભુ સમ કોણ દયાળ. ટેક૦
ભક્તને કારણ કરે દેહ ધારણ, સ્વામી શ્રી ગોપાળ. જગતમાં૦
મનોરથ પૂરણ કરવા માતના, થયા અદિતિ બાળ. ”
બળિ પાતાળે આપી વામનજી, બની ગયા રખવાળ. ”
પ્રલ્હાદ મારવા ખડ્ગ તાણીયું, હિરણ્યકસ્યપ ભૂપાળ. ”
સ્થંભમાહે પ્રભુ પ્રગટ થયા ધરી, નૃસિંહ રૂપ વિકાળ. ”
હુંડી સ્વીકારવા મહેતાજીની, દ્વારકેશ કરૂણાળ. ”
શેઠ શામળશા બની રૂપૈયા, ગણી આપ્યા તત્કાળ. ”
વિવિધ રૂપે સંકટ સમયે, રાખે પ્રભુ સંભાળ ”
શનુબાલ પ્રભુ સુખના સાગર, સદા ભક્ત પ્રતિપાળ. ”

૮૦ માતાજીના સાતવાર.

"પાવા તે ગઢથી ઉતર્યા" એ રાહ.

આદિત્યે અન્નપુરણા, આશ તમારી રે;
કરજો સર્વે પર મેહેર, વિનતિ **એ** મારી રે.
સોમવાર શુભ દીન, મા બહુ સારો રે;
થયો દર્શનથી અમ આજ, સફળ જન્મારો રે.
મંગળવારે મંગળ સૌનું કરજો રે;
કરી અમૃત દૃષ્ટિ માત, દુ:ખડાં હરજો રે.
બુધવારે સુબુદ્ધિ અમને આપો રે;
સંસાર તણા સૌ કલેશ, અમારા કાપો રે.
ગુરૂવારે અમ ગર્વ માઝ હરજો રે;
શુદ્ધ નિર્મળ સાત્વિક ભાવ, હૃદય અમ ભરજો રે.
શુક્રવારે સંકલ્પ અમારા મનના રે;
કરી પૂર્ણ હરો ત્રિતાપ, અમારા તનના રે.
શનિવારે શનુ માગે કૃપા મહાકાળી રે;
સંકટ સમયે લેજો, સદા સંભાળી રે.
આ સાત વાર જે કોઇ પ્રેમે ગાશે રે,
તેના મન વાચ્છિત સૌ કાર્ય, પૂરણ થાશે રે.

૮૧ ભજન

"મેં તો માળા મોહનની લીધી કર વિષે" એ લય

હું તો ઘેલો બન્યો છું હરિના ગાનમાં, (૨)
ભાન ભૂલ્યો (હું) ત્રિકમજીના તાનમાં. (૨) હું તો૦
જગની જંજાળ છોડી, સુરતા શ્રી હરિમા જોડી; (૨)
લગની લાગી છે સુંદીર શ્યામમા, શ્યામમાં, શ્યામમાં રે. હું તો૦
ખાવા પીવા ન ભાવે, નિદ્રા ન મુજને આવે; (૨)
તલ્લીન રહું છું, ત્રિભુવન ધ્યાનમાં, ધ્યાનમાં, ધ્યાનમાં રે. હું તો૦
તાલાવેલી લાગી તનમાં, મળવા મોહનને મનમાં; (૨)
જાદુ ભરેલું ગિરિધર નામમાં, નામમાં, નામમાં રે. હું તો૦
વ્યાકુળ થઇ વ્હાલા માટે, ફરતો હું વાટે ઘાટે; (૨)
વ્હાલા દીઠા, **શનુએ** શ્રી રામમાં, રામમાં, રામમાં રે. હું તો૦

૮૨ ૐ "ગુરુદેવ"

સાખીઓ. (દરેક રાગમા ગવાય છે.)

શ્રી ગુરૂ દીવો ગુરૂ દેવતા, ગુરૂ વિણ ઘોર અંધાર;
જે ગુરૂવાણીથી વેગળા, તે રવડ્યા સંસાર.
શ્રી હરિકૃપા તબ જાનિયે, દે માનવ અવતાર;

ગુરૂકૃપા તબ જાનિયે, જબ છોડાવે સંસાર.
સદ્‌ગુરૂ ધોબી જ્ઞાન જલ, સાબુ સર્જનહાર;
સુરત શીલાપર ધોયકર, પ્રગટે જ્યોત અપાર.
ગુરૂ બીન જ્ઞાન ન ઉપજે, ગુરૂ બીન મીટે ન ભેદ;
ગુરૂ બીન સંશય ના મીટે, જય જય શ્રી ગુરૂદેવ.
શ્રી ગુરૂ ગોવિંદ દોનું ખડે; કીનકું લાગું પાય;
બલિહારી ગુરૂદેવકી, જીસને ગોવિંદ દીયા બતાય.
મન મારનકી ઔષધી, સદ્‌ગુરૂ દેત બતાય;
ઇચ્છત પરમાનંદકો, સો ગુરૂ શરણે જાય.

પ્રાર્થના.

૮૩. રાગ. કલ્યાણ-ત્રિતાલ.

પ્રિયતમ પ્રભુ કરીએ વંદના, જય ઘોષ સહિત આનંદના. ટેક૦
આપ પ્રભો અમ બાલક પાલક, સાચું ધન અમ રંકના. પ્રિયતમ૦
ક્ષણુ ક્ષણુના છો આપજ સ્હાયક, છો સાથી ભવ અંતના. ,,
શુભ જોનારા આપ ન જોશો, દોષો આ મતિ મંદના. ,,
સત્તા રૂપે વિશ્વ સકલમાં, વ્યાપક આપ નિરંજના. ,,
અમ સત્તા ધન અમને આપો, બાળક અમે શ્રીમંતના. ,,
નિજ સત્તા બલ અધિક પ્રકાશો, કરવું રહે આક્રંદના. ,,
નરહરિ સત્તા સ્વરૂપે પ્રકટો, હૃદયે સાધક સંતના. ,,

૮૪. રાગ રામકલી-એકતાલ.

જય જય ગુરૂ મહારાજ ગુરૂ, જય જય પરબ્રહ્મ સદ્‌ગુરૂ. ટેક૦
ચારી મુક્તિ દાયક દાતા, ઉદાર કલ્પતરૂ. (૨) (ગુરૂ) જય જય૦
અલક્ષ્ય અરૂપ અનામ અદ્વય, અંશે પરાત્પરૂ. (૨) (ગુરૂ) જય જય૦
સદ્‌ગુરૂ નારાયણ શરણાગત, રાઘવ કરૂણાકરૂ. (૨) (ગુરૂ) જય જય૦

૮૫. અભંગ-એકતાલ,

તીન શીરે સહા હાથ, તયા માઝા દંડવત. ટેક૦
કાખે ઝોળી પુઢે શ્વાન, નિત્ય જાન્હવીચે સ્નાન.-તીન૦
માથા શોભે જટાભાર, અંગિ વિભુતિ સુંદર.—તીન૦
શંખ ચક્ર ત્રિશુળ હાતી, પાયી ખડાવા ગર્જતી.-તીન૦
તુકા મ્હણે દત્તનાથ, તુમચે ચરણી માઝા માથ.—તીન૦

૮૬. રાગ રામકલી-એકતાલ લાવણી.

"જય જય દત્તરાજ યોગી" એ લય.

ગુરૂને બાત સુનાયા બે,(૨) મુજકું ફકીર બનાયા બે. - ટેક૦
નિરાકાર શિરતાજ બનાયા, નિર્ગુણ કફની ગેલી; (૨)
ચિદાકાસકી કફની ડાલી, હાથમેં ચિન્મય ઝોલી. ગુરૂને૦
આત્મજ્ઞાનકા લીયા કટોરા, ઘર ઘર ટુકડા માંગે; (૨)
કામ ક્રોધકી ધુની જલાઇ, અનહદ લંગર બાજે, ગુરૂને૦
ઑાટ હાટકા માનવ પિંજરા, સોઽહમ્ પોપટ બોલે; (૨)
નિરંજન રઘુનાથ હુકમસેં, અંદરકા પટ ખોલે. ગુરૂને૦

૮૭ રાગ રામકલી-એકતાલ.

ભજ લે રામ દયાઘનકું, સમજલે જૂઠી માયાકું. -ટેક૦
ચાર દિનકા રહેના બાબા, શોચ કરે કયા હોવે; (૨)
બડે બડે કે હવાલ દેખે, ચંદ્ર સુરજ દો જાવે. ભજ લે૦
સ્વર્ગ મૃત્યુ પાતાલ રહે નહિ, પંચભૂત ધુલ ધાની;(૨)
જીસ માયા કે ઘટા ટોપસેં, આખર ગઈ નિશાની "
જહાં હોય તહાં મીટ જાવેગા, બેદ કહે એ બાની; (૨)
કહત કબીરા એક રામ બીન, ઔર નહિ મન માની "

૮૮. રાગ **રામકલી-એકતાલ.**

જય જય દત્તરાજ યોગી, જય જય મહારાજ યોગી. – ટેક૦
શૈલી શૃંગી કંથા ઝોલી, ભભુત લગાયો તનમેં; (૨)
કોટી ચંદ્રકા તેજ ઝુલત હૈ, ચલે અપની ગતમેં. જય જય૦
શંખ ચક્ર અરૂ ત્રિશુળ બિરાજે, ગલે બડી બનમાલા; (૨)
યોગ-દંડ અબધૂત દિગંબર, બનારસ રહેને વાલા. ”
કૃપા કરો હમ દીન રંક હૈ, લે જાઓ અપની માયા; (૨)
મહાદેવ સુત ધ્યાન ધરત જબ, તબહી દરશન પાયા. ”

૮૯. રાગ **રામકલી-એકતાલ.**

બંગલા ખૂબ બનાયા મે, અંદર નારાયણ સોયા. ટેક૦
પંચ તત્ત્વકી ભીંત બનાઇ, તીન ગુનકા ગારા;
ઓમ્ સોઽહમ્કી છાન ચલાઇ, ચેતન કરને હારા. બંગલા૦
ઉસ બંગલેકું દશ દરવાજે, બીચ પવનકા ખંભા;
આવત જાવત કોઇ નહિ દેખે, એહી બડા અચંબા. ”
પાચ પચીસા પાત્ર નાચે, મનવા તાલ બજાવે;
સુરત નુરતકા મૃદંગ બાજે, રાગ છત્તીસા ગાવે. ”
અપર પાર ભરાહે યારો, સદ્ગુરૂ ભેદ બતાયા;
કહત **કબીરા** સુનો ભાઇ સાધુ, જીને પાયા ઉને છુપાયા. ”

૯૦ રાગ રામકલી—એકતાલ.

હરિકા ભજન કરૂંગા એ, જમસેં ખુબ લડુંગા એ. ટેક૦
અહંતા મારૂ, મમતા મારૂ, ખાન જાનમેં કહાઉં;
મન મેરા અબ ચોકસ રખું ચિત્ત ચેતનમેં મિલાઉં હરિકા૦
રામ નામકા ઘોડા મેરા, મેદાન બીચ દવડાઉં;
ભજન પ્રતાપકી હાથમાં બર્છી, સન્મુખ લે કર જાઉં "
ઔર લોક તો સબકે ચાકર, મૈં હજુરકા કાજી;
કામ ક્રોધકી ગરદન મારૂ, સાહેબ રાખું રાજી. "
મૈં સાહેબકા સચ્ચા ચાકર, મેરા નામ કબીરા;
સબ સંતનકું શીશ નમાઉં, જો હરિ પારખે હીરા. "

૯૧. રાગ રામકલી—એકતાલ.

જમકા અજબ તડાકા એ, તું કયા જાને લડકા એ. ટેક૦
બડે મીજાસી કઠડે બૈઠે, તકીઆ બિછાઇત સાજા;
માર ઝપટ કર જમ લે જાવે, જયો કબુતર બુજા. જમકા૦
નવ બી મરગયે દશ બી મરગયે, મરગયે સહસ્ત્ર અઠ્ઠાસી;
તેત્રીસ કોટી દેવ બી મરગયે. પડે કાલકી ફંસી "
પીર મરે પયગંબર મરગયે, મરગયે જીદા જોગી;
જપી તપી સન્યાસી મરગયે, મરગયે હકીમ રોગી. "
તીન લોક પર છત્ર બિરાજે, લૂંટે કુંજબિહારી;
કહત કબીરા પાખર લૂંટા, રૈયત કૌન બિચારી. "

૯૨. રાગ રામકલી—એકતાલ.

ગુરૂદત્ત નિરંજન બનમો, કયા ઝુલ રહે નિર્ગુનમો ટેક૦
જટા મુગુટ શિર લટા બિરાજે, ધ્યાન દિગંબર મુંદ્રા; (૨)
બાલ ચંદ્ર ઝળકે મુખ મંડળ, કુંડળ જ્યોત કરનમો ગુરૂદત્ત૦
બભુત બદન બિચ હાથ કડાસન, વ્યાઘ્રામ્બર મૃગછાલા; (૨)
કંઠમાળ ત્રિશુળ કમંડલુ, સુમરન ફેરા સનમો. ”
ચાર બેદ કુત્તન રૂપ ઠાડે, જોડે કર નિરાગ્નિમો;
માયા નંદી કામસંતુ ચેવીસ નામ દરશાનમો ”
રંગ રૂપ નહિ કછુ બ્રહ્મકું, સબ બનાવટ ગબારી;
દાદુદાસ શ્રી ગુરૂદત્તકે, ચરન સ્મરૈ મહા સુનમો. ”

૯૩. રાગ રામકલી—એકતાલ.

ગુરૂકી અજબ કલા ભાઇ, મુમુક્ષુ સમજો મનમાંહિ. ટેક૦
ચાર વેદ ષટ્ શાસ્ત્ર અઢારા, પુરાન કંઠ કર ગાવે;
ગુરૂ કલા કો ગુરૂકૃપા બીન, અનુભવ લેશ ન આવે. ગુરૂકી૦
આપ મતિસેં પયત્ન અપને, જ્યું જ્યુ બહોત ચલાવે;
[illegible]
મંત્ર યંત્ર અરૂ તંત્ર બહુત હૈ, જૂઠા હાઠ કહાવે;
બેદ મંત્ર ગુરૂ મુખસેં સુનલે, સત્ય અર્થ સમજાવે. ”
ગુરૂ શરણ રહી શ્રવણ મનન કરી, નિદિધ્યાસકું ધાવે;

બિના પ્રયાસે સો નર સહેજે, સત્‌ચિદ્‌ સુખ હો જાવે. ગુરૂકી૰
કહે ડોસો ગુરૂ વિશ્વનાથસેં, જીવન મુક્તિ પાવે. ”

૯૪. રાગ રામકલી-ત્રિતાલ.

નાવમેં નદીઆં ડુબી જાય, ભલારે તુમ દેખોરે લોકો, નાવમેં૰
કીડી ચાલી સાંવરે, નવ મન કાજલ સાર;
હાથી ઘોડા લીયા બગલમેં, ઉંટ લીયે લટકાય. ભલારે૰
એ કીડીકે મૂતનેસેં, નદી નાવ બહે જાય;
બંમન આવે ધોતી ધોવે, માધુ જાપ કર જાય ”
ઘડા ન ડૂબે ઘડુલી ન ડૂબે, હાથી મલમલ નાહ્ય;
કીચડ પાની જલ ગયા સબ, મછીઆ રહે ગઇ આપ. ”
કહત કબીરા સુનો ભાઇ સાધુ, એ પદ હે નિર્વાણ;
એ પદકા જો અર્થ બતાવે, સોઇ સંત સમાન. ”

૯૫ રાગ પીલુ અગર ધનાશ્રી-તીન તાલ.

રઘુવીર તુમકો મેરી લાજ.

સદા સદા મૈં સરન તિહારી, તુમ બડે ગરીબ નિવાજ. રઘુવર૰
પાતિત ઉધારન બિરૂદ તિહારો, શ્રવનન સુની અવાજ. ”

હૌં તો પતિત પુરાતન કહિયે, પાર ઉતારો જહાજ. ”
અઘ-ખંડન દુઃખ-ભંજન જનકે, યહી તિહારો કાજ. ”
તુલસીદાસ પર કિરપા કરયે, ભક્તિ-દાન દેહુ આજ. ”

96. Prayer.

My honour, O ! God, is in Thy keeping;
Thou art ever My Refuse,
For Thou art Protector of the weak,
It is Thy promise to listen to the wail of sinners;
I am a sinner of old, help me
Thou to cross this ocean of darkness.
It is Thine to remove the sin
And the misery of mankind.
Be gracious to Tulsidas
And make him Thy devotee.

૯૭. રાગ ધનાશ્રી-ત્રિતાલ:

રામ રામ ભજલે, પલ પલ રામ રામ ભજલે. ટેક
પલની પલકમાં અલ્પ આયુષ્ય છે, મનની કલ્પના તજલે. પલ

વેદ વિચારે ને તું શું હારે, મૂરખ સમજ સમજરે. પલ૦
ભજને નિરંતર અંતરમાંથી, એ મહા મત્ર જપલે. ”
રામદાસના સ્વામીને ભજતાં, લોક લાજ સબ તજરે. ”

૯૮. રાગ ધનાશ્રી-ત્રિતાલ.

સબ મતલબકે યાર, જગતમેં. સબ મતલબકે યાર.- ટેક૦
માત, પિતા, ભ્રાતા, ભગિની, સુત ઔર નીજ નાર. જગતમેં૦
સ્વજન કુટુંબી મિત્ર પ્રાણ પ્રિય, દાસ દાસી પરિવાર. ”
રાજા પ્રજા ગરીબ તવંગર, ચોર અરૂ શાહુકાર. ”
જોગી ભોગી અરૂ વૈરાગી, પંડિત ઔર ગુમાર. ”
પતિવ્રતા અરૂ કૂલટા નારી, વર્ણાશ્રમ શુભ આચાર. ”
પશુ પંખી જલજંતુ કીટ મૃગ, જીવયોનિ અપાર. ”
સ્વારથ બિન કોઇ પાસ ન આવે, કરે ન કછુ ઉપકાર. ”
નિઃસ્વારથ કોઇ હરિ કે પ્યારે, જિનકે હૃદય ઉદાર. ”
જિનકો પરઉપકાર સદા પ્રિય,તિન પર મૈં બલિહાર. ”

૯૯. રાગ ધનાશ્રી—ત્રિતાલ.

ગોવિંદ કૃષ્ણ હરિ, બોલોને ભૈયા, ગોવિંદ કૃષ્ણ હરિ. ટેક૦
માલ, દામ, કછુ નહિ બૈઠત, છુટત ના ગઠરી. બોલોને૦
એ કાયા કાગદકી પુતરી, સો છીનમે જાત જરી. ”
જા મુખ સુર પ્રભુ, નાહીં ઉચ્ચારત, તા મુખ ધૂર પરી. ”

૧૦૮ રાગ ધનાશ્રી—ત્રિતાલ.

અબ તુમ કબ સુમરોગે રામ, જીવડા, દો દિનકા મિજમાન અ૦
ગરભાપનેમેં હાથ જુડાયા, નિકલ હુવા બેઇમાન. અબ૦
બાલપનેમેં ખેલ ગુમાયા, તારૂનપનમે કામ. અબ૦
બુઢ્ઢાપનમેં કાપન લાગા, નિકલ ગયા અવસાન. અબ૦
જૂઠી કાયા જૂઠી માયા, આખર મોત નિદાન અબ૦
કહત કબીરા સુનો ભાઇ સાધુ. યહી ઘોડા મેદાન અબ૦

૦૧. રાગ ધનાશ્રી-ત્રિતાલ.

રામ કૃષ્ણ હરિ, જય જય, રામ કૃષ્ણ હરિ. ટેક૦
રામ કૃષ્ણના, નામ સ્મરણથી, જન્મ મરણ નહિ ફરી જય જય૦
અધમોદ્ધારણ, પતિત પાવન, સેવક જન સુખકારી ”
અજામિલ ગજ, ગણિકા તાર્યાં, નામે શબરી તારી. ”
ગોવરધન ધર, ગૌ પાલન કર, રાધા કુન્જ વિહારી. ”

“ रटण ”

૦૨. રાગ ધનાશ્રી-ત્રિતાલ.

, તૂંહિ તૂંહિ ’ રટ દિલદાર, હે મન, ‘ તૂંહિ તૂંહિ ’ રટ દિલદાર. ટેક૦
જબ લગ પઙમેં અણુ વસત હે, તબ લગ રટેન તાર. હે મન૦

લિંગ ઉલ્લેખકા ગુરૂને ઉવેખ્યો, દીઓ અલિંગ વિચાર ”
ફિરત ફિરત તોડે પાયા પિયાકા, કહાત કુંવર ૐકાર. ”
તન વૃન્દાવન, મન બ્રજવાસી, નાચત થેઇ થેઇ કાર. ”
આતમ સાગર મહાજલ મથ કે, દેખત દિલમેં દીદાર. ”

૦૩. રાગ ધનાશ્રી-ત્રિતાલ

માયા મર્મ કા કળે, પ્રભુ વિણ, માયા મર્મ કા કળે.
અઘટીત ઘટના અટપટી રચના, પલટાયે પળે પળે પ્રભુ૦
બ્રહ્મ જ્ઞાનમાં મગ્ન થઇને, રમણ ધ્યાનમાં કરે;
એવા મહા મુનિવર ભૂલ્યા, ભાન માયાના બળે. ”
ક્યાં સુત શૃંગી, ક્યા માત હરણી, નામ નિશાન ન મળે;
નિજ માયાને નિમિત્ત કરીને, હરિ ચાહે તે કરે. ”

૧૦૪. રાગ ધનાશ્રી-ત્રિતાલ.

ક્યું ગફલતમેં પડા, દીવાના, ક્યું ગફલતમેં પડા. ટેક૦
હરિસેં કોઇ નહિ બડા, પ્રભુસેં. કોઇ નહિ બડા. દીવાના૦
પ્રલ્હાદ બેટા હરિસેં લપટા, જમ્મી થંભ કડકડા. (૨) ”
પુંડરિકને સેવા કીની, વીઠ્ઠલ ઇંટ પર ખડા. (૨) ”

હનુમાનને સેવા કીની, લે દ્રોણાગિરિ દોડા. (૨) ”
ગોપીચંદા બચન સુનકર, મહાલ મુલક સબ છોડા. (૨) ”
કહત કબીરા સુનો ભાઇ સાધુ, હરિ ચરણ ચિત્ત જડા (૨) ”

૧૦૫. રાગ પીલુ—એકતાલ.

ઝટપટરે, તજ ખટપટ, તુ મન મારા;
ચટપટરે, ભજ ભગવત, નામજ પ્યારા. ટેક૦

ધન ધામ ધરા સુત નારી, પિતુ બાંધવને સહચારી;
કોઇ સાથ ન રહેશે તારી, લટપટરે, શા સારૂ કરે મન મારા. ચટ૦

સાખીઃ—મનસુબા મોટા કરે, પણ શીર ઘુમે કાળ;
ઓચિંતો ઝડપી જશે, તેનો કર જરી ખ્યાલ.
રટ પટરે, જગદીશ સદા મન મારા. ”
છે જૂઠી જગની બાજી, તે દેખી નવ થા રાજી;
નહિ નિત્ય સમજરે પાજી, નટખટરે, બન જ્ઞાનગૃહી મન મારા. ”

સાખીઃ—શમ દમ સંયમ નીયમમાં, રોજ રહે તલ્લીન;
તો તેથી થાશે નક્કી, મુકિત વધુ આધીન,
ગટપટરે, કર તે સાથે મન મારા. ”

૧૦૬ રાગ. પીલુ-ત્રિતાલ અથવા દીપચંદી

હમ બીગરે તો બીગરે ભાઇ,
તુમ બીગરે તો રામ દુહાઇ... ...ટેક૦
ગંગાકે સંગ સરિતા બીગરી;
વો સરિતા ગંગા હો નીબરી... ...હમ૦
ચંદન કે સંગ તરૂવર બીગરા,
વો તરૂવર ચંદન હો નીબરા... ... ”
પારીસ કે સંગ લોહા બીગરા,
વો લોહા કંચન હો નીબરા... ... ”
સંતનકે સંગ કબીરા બીગરા,
વો કબીરા સંતન હો નીબરા... ... ”

૧૦૭ રાગ. પીલુ—તાલ દીપચંદી

હરી બોલો હરી બોલો હરી બોલો ભાઇ,
હરી ના બોલે વાકુ રામ દુહાઇ... ...ટેક૦
હરી હરી ભજકે કયા ફલ પાયા,
હરી હરી ભજતે નિરગુણ માયા... ...હરી બોલો૦
કાયકૂં સીનતે પઢ પઢ ગીતા,
હરી હરી ભજતે સબ કછુ હોતા... ... ”
કહત કબીરા હરી ગુણ ગાવે,
ગાવત નાચત વૈકુંઠ જાવે... ... ”

૧૭૮ રાગ પીલુ—દીપચંદી.

ગુરૂ કૃપાંજન પાયો મેરે ભાઇ,
રામ બીના કછુ સારહી નાહિ... ...ટેક૦
જાગત રામ સોવત રામ,
સપનેમેં દેખે રામહી રામ... ...ગુરૂ૦
અંદર રામ બાહિર રામ,
જહા દેખું તહાં પૂરન કામ... ...ગુરૂ૦
એક જનાર્દની નામહિ જીકો,
જહા દેખું તહાં રામ સરીખો... ...ગુરૂ૦

૧૭૯ રાગ પીલુ—તાલ દીપચંદી.

જય જય જય જય, ત્રિભોવન ત્રાતા,
સુર મુનિવર જેના ગુણ ગાતા... ...જય જય૦
યદુપતિ જગજીવન સુંદર,
ભકત જનોને દયો સુખ દાતા... ...”
નટવર સુખકર નામ તમારૂં,
સેવક જન પંકજ સુખ ચા'તા... ...”
પરમાનંદ પૂરણ પુરૂષોત્તમ,
ભવભય ભંજન નરહરિ ત્રાતા.... ...”
શ્રીવર ભૂધર જગધર નટવર,
પાયે પડું કયો શાન્તિ દાતા.... ...”

૧૧૦ ગરબો. રાગ પીલુ-પંજાબી ઠેકો.

"મહેતાજી રે, શુ મહિ મલ બતાવું" એ રાગ

મરવું છે રે, એ નવ ભૂલી જાવું, શરણુ શ્રી વરનું સહાવું ટેક૦
આ શરીર બાળી દેશે રે, અન્યનું સઉ અહીંજ રહેશે રે;
નહિ અન્ય કોઈ શુદ્ધ લેશે રે, તે ટાણે રે, પડે નહિ મુઝાવું શરણુ ૦
ન પ્રમાણ વડા નાનાનું રે, નથી નકકી રોગી સાજાનું રે;
આવતુ અચાનક છાનું રે, તે માટે રે, જલ્દી સજ થઇ જાવું, "
જન નિત્ય જાય છે ચાલ્યાં રે, બહુ ગયા આપણાં વહાલા રે:
જેમણે વૃથા વય ગાળ્યાં રે, તે સહુને રે, પડ્યુ હશે પસ્તાવું "
સહુ સ્મશાન જ્ઞાની થાતાં રે, પણ ક્ષણમાં ભૂલી જાતા રે,
એ મુરખમાં લેખાતાં રે, નવ એવાં રે, કદી આપણે થાવું; "
મરવાથી જે જન ડરતા રે, તે એ ભય વધતો કરતા રે;
શીદ ઉપાય નથી આચરતા રે, ભકિતથી રે, નહિ પડે ગભરાવું."
મરવા માટે સજ રહેવું રે, જગ ક્ષણિક સમજી લેવું રે;
પ્રભુભજનભણીમન દેવું રે આનું સાચુ રે, જગમા એજ કમાવું"

"सनमनुं नाम"

૧૧૧. રાગ પીલુ-તાલ ખેમટો અથવા ગરબી.

(આવજો આવજો આવજોરે-એ લય)

નામ છે નામ છે નામ છે રે, મારી સનમનું ॐ ॐ નામછે-ટેક૦
જેના સ્મરણમાં હું મુજને ભુલું છું, મ્હારૂં એ યાત્રાનું ધામછેરે. મારી૦

તૂંહી તૂંહી રટતાં તલ્લીન થાઉં પ્રેમમાં, બીજા પ્રભુનું શું કામછેરે; ”
ૐ ૐ રટતાં તલ્લીન થાઉં પ્રેમમાં, બીજા પ્રભુનું શું કામછેરે. ”
પ્રીતિ એજ ભકિત અને પ્રીતિએજ જ્યોતિ, પ્રીતિમાં મુકિતનો મુકામછેરે ”
મીઠડી મઝઓને મીઠડું દર્દ બસ, એમાં પ્રેમીને તમામ છેરે. ”
સાગર સુખી સુર ગુરૂ પ્રસાદે, ભજનની ધૂનમાં આરામ છે રે. ”
પરમાનંદ પામ્યા ગુરૂ પ્રતાપે, ૐ ની ધૂનમા આરામ છે રે. ”

૧૧૨ રાગ પીલુ-ગઝલ-દીપચંદ.

ભાગ બડે જા ઘર સંત પધારે
    કર સુમરણ ભવ સાગર તારે. ટેક૦
આયે સંતકા આદર કીજે,
    ચરણ પખારી ચરણામૃત લીજે. ભાગ૦
યેહી સંત હે પર ઉપકારી,
    શરણ આયેકો લેત ઉબારી. ”
જીનકે મુખકી સુનીયો બાની,
    સુનતે મેટેહી ચાર ખાની. ”
ભવસાગરતેં ડુબત કાઢે,
    સાહેબસેં અતિ પ્રીતિ બાઢે. ”
સાહેબકા ઘર સંતનમાંહી,

સાહેબ મંત કછુ અંતર નાંહિ. ”
કહે કબીર મંત બસેહી પધારે,
જન્મ જન્મ કે કારજ સારે. ”

૧૧૭ ધોળ—સુર—સારંગ-એકતાલ.

સંત પધાર્યાં સજનીરે, તું થાને વે'લી
અમૃતના ઘન વરષ્યા રે, આનંદની એ'લી. ૧

સંત ચરણની રજમારે, સજની જઇ લોટો;
અડસટ તીરથ આવ્યાં રે, અવસર છે મોટો. ૨

કોઇ કામ નહિ આવે રે, કાચી છે કાયા.
ધંધો કરતાં ઢલશો રે, મૂકી દોને માયા. ૩

શબ્દ ગુરૂના સાચા રે જઇ ઉરમાં લાગ્યા;
મોહ નિદ્રાથી પ્રાણી રે, ઝબકીને જાગ્યા. ૪

જાગ્યો જગત ન દીસેરે, તેના સંશય ભાગ્યા;
તનના પડદા તૂટયા રે, અનુભવ થઇ લાગ્યા. ૫

અગમ અગોચર જાગીરે, કોઇ એકજ જાણે;
સાહેબ કબીરાના પદનેરે, કોઇ વિરલા જાણે. ૬

૧૧૪ ધોળ-સુર-સારંગ-એકતાલ

આટલો સંદેશો મારા ગુરૂજીને કે'જો,
સેવકના હૃદયામાં રહેજોરે—મારા૦ ટેક૦
કાયાનું દેવળ અમને લાગે છે કાચું,
તેની ભલામણ અમને દેજો રે—મારા૦
કાયા પડશે ને હંસા કયાં જઇ સમાસે,
તે ઘર બતલાવી અમને દેજો રે—મારા૦
અમને ને તમને તમને ને અમને,
જન્મો જન્મ પ્રીતિ રહેજો રે—મારા૦
બ્રહ્મ સ્વરૂપ મારી નજરે ન આવે,
દર્શન દીદાર અમને દેજો રે—મારા૦
બે કર જોડી દાસ અંબારામ બોલ્યા,
મુક્તિનો મારગ અમને કે'જો રે—મારા૦

૧૧૫ રાગ પહાડી-તાલ કેરબો.

પ્રભુ સુનલે બીનતી હમારી રે. —ટેક૦
ભવસાગરમેં ડૂબ રહ હું, લીજીયે બેગ ઉબારીરે. —પ્રભુ૦
કામ ક્રોધ મદ દુશ્મન ભારે, નિશદિન કરત ખુવારીરે.— ”

સ્વાર્થકે સબ બંધુ જગતમેં, કેવલ તુમ હિતકારીરે — ”
બ્રહ્માનંદ આશા તજે સબકી, આયો શરણ તુમારીરે.— ”

૧૧૬ રાગ પહાડી-તાલ કેરબા.

મત સોના મુસાફિર નીંદ ભરી (૨) ટેક૦
તુમ પરદેશી ભૂલે પડે હો, યહ સબ ચોરનકી નગરી. મત૦
પલ પલ છિન છિન તાક લગાવેં, ચંપત માલ ચુકાનજરી. ”
લોક લુટાઇ ગયે બહુતેરે, વિરલા જાય બચા ગઠરી ”
બ્રહ્માનંદ કરો અબ ત્યારી, રૈન બિતાય ગઇ સગરી. ”

૧૧૭ રાગ હોરી-તાલ દીપચંદી.

અરે, તે [illegible] ટેક૦
સફલ કરો આ સહજ [illegible] સુખ [illegible] અમે૦
આવ્યા જેમ જશું તે રીતે, સર્વે એગ સમાન;
પાછા કોઇ દીન નહી મળીએ, ક્યાં કરશો સન્માન. ”

સાચવજો સંબંધ પરસ્પર, ધર્મે રાખી ધ્યાન;
સંપી સદ્‌ગુણ લેજો દેજો, દૂર કરી અભિમાન. "
લેશ નથી અમને અંતરમાં, માન અને અપમાન;
હોય કશી કડવાસ અમારી. તો પ્રિય કરજો પાન, "
કેશવ હરિએ કરૂણા કીધી, ન ભમો ભુલી ભાન;
તત્વે તાન રહે છે તેને, થાય ન જરીએ જાન. "

૧૧૮ રાગ. **હોરી-કાફી-તાલ-દીપચંદી.**

હરિ બીન તેરો કોન સહાઇ. ટેક૦
ધન ધરતી ઔર સંપત સગરી, લપટ કયાં ઇનમાંહિ.હરિ૦
તન છૂટે કછુ સંગ ન જાવે, તામેં કયોં લપટાઇ. "
દીન દયાઘન સબ દુઃખભંજન, કયોં રૂચી નં બઢાઇ. "
ના કેકહત અસાર જગતમેં, મત ઉરઝો અતિ ભાઇ "

૧૧૯ રાગ જંગલો ઝીંઝોટો-તાલ દાદરો.

(મહીદીપ છંદની ચાલ.)

દોડમાં ગમાર દૂર, ઇશ્વર છે આંહી, પૂર્ણને પ્રકાશમાન સર્વમાંહિ. ટેક૦
દૂર દૂર જાય તેમ, દૂર વિશ્વબંધુ, સ્વમમાં ન મળે એમ કદી કૃપા સિંધુ દોડ૦
અંતરે છે એક ધામ, શ્રી નિવાસ કેરૂં, બહિર્દષ્ટિ રૂપ પડગો, મધ્યમાંહિ મેરૂ. ”
જનનીને જેમ અંધ, બાલકા ન જાને, એમ જગતનાથ રહી જાયછે અજાને. ”
દેશ કાલ વસ્તુનો ન ભેદ બાધ તેને, જાગ્રત કે સ્વમ કે, સુષુપ્તિ હોય કેને. ”
નામ રૂપ સર્વ એ વિના ન લેશ ભાગે, જ્ઞાનરૂપ થઇ રહ્યો સદૈવ સર્વ પાસે. ”
જગત સર્વ છે વિવર્ત શુદ્ધરૂપ પોતે, એ અનાદિ દેવને બહાર કેમ ગોતે ”
સાધનશુભ ધર્મકર્મ, શુદ્ધભક્તિ નાવે, શમ, દમ, નિયમાદિ ગે સહજહ થઆવે. ”
અંતર્મુખ ઇન્દ્રિયો કરી, વિચારવડાલા, કેશવહરિ આમતેમ, મળે કેમ કાલા. ?”

૧૨૦ રાગ રામકલી-કેરબો.

પ્રભુ શું લાજ લેવી ધારી, (૨) થાએ અમતણી ખુવારી. ટેક૦
જનમ્યા મનુષ્ય દેહ ધારી, આપની કૃપા અતી ભારી;
વૃત્તિ છતાં રહે વિકારી. પ્રભુ૦
પૂણ્ય કર્મ ન પૂર્વે કરેલું, પ્રતિકુળતાથી જીવન ભરેલું;
રહે અંતર ન તેથી ઠરેલું ”

આ જન્મમા પૂણ્ય ન કરીએ, તૃણવત્ અમે જ્યાં ત્યાં ફરીએ,
પણ શાતિ ન મળતી જરીએ. ,,
ચિંતાતુર મન સદા રહે છે, તેથી શરીર અશક્તિ ગ્રહે છે;
છતાં વૈરાગ્ય મન ન ચહેરે. ,,
સત્વગુણ ન ઉરમાં પ્રકટે, પરિશ્રમ કરીએ પણ અટકે;
આનંદ ન રહે તેથી ખટકે. ,,
આપ ઉપર પ્રેમ ન થાતો. વિષયો વિષે રહે ઉભરાતો;
રસ્તો કંઈ ન મને ભળાતો. ,,
નથી સુખ મળ્યું સંસારે, મન જેથી ન સ્નેહ વિસારે,
પ્રતિબંધ કરતું કોણ ત્યારે. ,,
વિનવીએ પ્રભુ શું આથી, અજ્ઞાન ન કશું આપનાથી;
કૃપા કરી ગ્રહો કરૂણાથી. ,,

૧૨૧ રાગ માંડ-તાલ કેરબો.

મન તું ગોવિંદ ગોવિંદ બોલરે, તુજે કયા લગેગા મોલ. ટેક૦
દશ પાંચ કોસ નહિ ચલતા, તેરે હાથ પાઉં નહિ હીલતા;
તેરે ગાંઠકા દામ નહિ ખુલતા, તેરી અખીઆ ખોલરે. મન તું૦
કદી ખોલ જગતમેં આયા, માયા કે સંગ લપટાયા;
યે માયા હૈ જગ ઠગની, યે ઠગનીકા સંગ છોડરે. મન તું૦

મન તું બહુ રંગી હે ઘોડા, તેરેકું પાંચ બછેરા;
કાયામેં કયા હે તેરા, કયું કરતા મેરા મેરા.
તું અબ નિકાલ મરોડરે. મન તું૦

મન તું ગોવિંદ ગોવિંદ ગાવે, તો ફેર જન્મ નહિ પાવે;
કહતા હે દાસ કબીરા, તું ભવ સાગરકું છોડરે. મન તું૦

૧૨૨ રાગ માંડ–એકતાલ.

રામ રસ પ્યાલા હે ભરપુર, પીઓને ઘટક. ઘટક. ઘટક. ટેક૦
લાગી ગુરૂ બચનસેં ચોટ, કલેજે ખટક. ખટક ખટક. રામ૦
સાહેબ તુંમેં તું માહેબ મેં, જ્યો બીજમેં બટક બટક બટક.
ઉલટા સુલટી સાન ગુરૂકી, મીટગઇ મનકી ભટક. ભટક. ભટક. ”
આપન ખોત્રે દીલકું ધોવે, ચઢે ગમરંગ ચટક. ચટક. ચટક.
પકડ સુતરકી દોર ગગનમેં, ચઢજા સટક. સટક. સટક. ”
આતમ મગે ચોર પીછાનો, મારોને પટક પટક. પટક.
ઉગ્યા અનુભવ સુર સો ઘટમેં, હુવા ઉજાલા ફટક. ફટક. ફટક. ”
સાદે સીધે સાહેબ હોવે, એ માયાકી અટક. અટક. અટક.
તીરથ વ્રત કરતેહી મરગયે, મરગયે લટક. લટક. લટક. ”
અગમ પંથકા ખેલ અટપટા, ખેલે સાધુ કો નટક નટક. નટક.
સાન ગોહડી ગુલાબ પુરીકી, બીછાવો ઝટક. ઝટક. ઝટક. ”

ૐ રટને.

૧૨૩ રાગ માંડ-એકતાલ.

"મારી સજની તું રજની ક્યાં" એ લય.

ૐ રટને, તારો અવસર જાય અભાગી;
રટ તું, ૐ ૐ ૐ. ૐ રટને૦

વળી ત્યજીને, આ સ્થુળ દેહના લ્હાવા,
રટ તું, ૐ ૐ ૐ, ૐ રટને૦

હમણા ફૂલ્યો ફાલ્યો ફરે છે, સંસારિક સુખ માટે; (૨)
એક દિન એવો આવશે વીરા, (૨) પડશે જવું વસમી વાટે;
રટ તું, ૐ ૐ ૐ. ૐ રટને૦

નાશવંતમાં સુખ હોય ક્યાંથી, સુખ અખંડે મળતું;
માટે જગ જંજાળ ત્યજીને, (૨) ૐ સ્નેહે ઉચ્ચર તું;
રટ તું ૐ ૐ ૐ. ૐ રટને૦

ૐ રટીને આ જગમાંહે, સાત્વિક કાર્યો કરજે;
અહંભાવ ત્યજીને ભાઇ, (૨) કર્મનિષ્ટ થઇ ફરજે;
રટ તું, ૐ ૐ ૐ. ૐ રટને૦

" શ્રી સદ્‌ગુરુ-દેવના ચરણ કમળમાં પ્રાર્થના. "

૧૨૪. રાગ. માંડ-એકતાલ.

(દાસપરે દયા લાવો રે) એ રાગ.

ચરણ કમળે ચિત્ત જોડો રે, સદ્‌ગુરૂ દેવા, ચરણ કમળે ચિત્ત જોડો૦
નિરંકુશ વૃત્તિ ધારી, હર્યો ફર્યો પૃથ્વી સારી; (૨)
મળી નહિ શાન્તિ, ભ્રાન્તિ તોડો રે. સદ્‌ગુરૂ દેવા૦

જુવાની દીવાની આવી, અનેક ઉપાધિ લાવી; (૨)
ભમાવી દમાવી કાઢયો ખોડો રે. ૦

કીધાં બહુ પાપ પ્રીતે, રાખ્યું નહિ માપ ચિત્તે; (૨)
વિત્તથી વિંખાયો ના કંઇ થોડો રે. "

તનડું તપાવી નાખ્યુ, મનડું ભમાવી નાખ્યું; (૨)
અંતરના પડદા આપ મરોડો રે. "

વિષયોપભોગ ભોગી, બન્યો રૂંવે રૂંવે રોગી; (૨)
યોગીજન તાપ તનના તોડો રે. "

દૃષ્ટિથી દીઠા જ્યારે, વૃષ્ટિ થઇ અમૃત ત્યારે; (૨)
વૃત્તિનો સોંપ્યો નાથ અછોડો રે. "

મનને વચન કર્મ, સોંપ્યા તવ હાથ ધર્મ; (૨)
મર્મો સમજાવી જાળ વછોડો રે. "

જીવ-શિવ રૂપે થાયે, ભેદ-અભેદ જણાયે; (૨)
સોઽહમ્-સોઽહમની ધુન છોડો રે. "

૧૨૫. રાગ માંડ—એકતાલ.

(દાસ પરે દયા લાવોરે)

જય જય જય જગરાયારે, વંદન વંદન, જય જય જય જગરાયા.
અજ્ઞાન દૃષ્ટિનીમાંહે, ભ્રમ-વશતાથી દેખાએ;
પ્રતિજન આ આપની માયા, માયારે. વંદન વંદન૦
અલ્પ જ્ઞાન દૃષ્ટિમાંહિ, રહે છે મગ્ન જણાઇ;
પ્રતિજન આ આપની છાયા, છાયારે. ”
જ્ઞાન દૃષ્ટિનીમાહિ, સૌને ભાસે છે આંહિ;
પ્રતિજન આ આપની કાયા, કાયારે. ”
ધ્યાન દૃષ્ટિનીમાંહિ, જે અનુભવ દૃષ્ટિ ગણાઇ;
આપજ પ્રતિજન રૂપ જાય, જાયારે. ”
એ અનુભવ દૃષ્ટિ થાવા, આપમાં આપ સમાવા;
આજે આપનેજ સ્હાયા, સ્હાયારે ”

૧૨૬. રાગ માંડ—એકતાલ.

કાયા માયા કોઇકી ના ભઇ સબ કહેને અપની અપની. ટેક૦
કાયા કોઇકી ના ભઇ, માયા કોઇકી ના ભઇ. સબ૦
સતયુગમેં ભયો હરિશ્ચંદ્ર રાજા, સતકી કાસ ધરી;
સતકે કારણ દેહ બીકાયો, પણ સતસેં ના ડગી. ”

ત્રેતામેં ભગો રાવણ રાજા, ચૌકડી રાજ્ય કરી;
સુરેળાચળપે દેહ પડી તબ, આખર ધૂળ મળી. ”

દ્વાપરમેં દુર્યોધન રાજા, અખંડ રાજ્ય કરી;
એક દીન ભારતકે રણ ઉપર, આખર દેહ પડી. ”

કલીયુગમેં પ્રભુ ભકતન ખાતર અખંડ મૌન ધરી;
સચ્ચિદાનંદ પ્રભુ રહત કાશીમાં, ભવજલ પાર કરી. ”

૧૨૭. રાગ ભાઢ—તાલ રૂપક.

શામ સેવીએરે, ગોવિંદ ગાઇએરે, કોરી કથનીથી શું થાય. ટેક૦
વિષ તણું વખાણ કરે, કોઇ કહે ન મરાય;
તેલ છોટું, ઘૃત મોટું કહેથી, પિંડ પુષ્ટિ ન પમાયરે. શામ૦
ત્હાં લગી લાભ શો મ્હોટી, મીઠી વસ્તુ મુખે ગાય;
ગુણ ને સ્વાદતો ત્યારે પામે, જ્યારે ખણુંસ ખાયરે. ”
સહુકોને શિખામણ દે ને, આપ ચાલે અન્યાય;
શિષ્યને સ્ત્રીનો દોષ બતાવે, પોતે લાગે પાયરે ”
લખી અંગારા દારૂમાં ચાંપે, તે ક્યમ લાગે લાય;
કેહેણી તેવી હયા રેહેણી મળે નહિ, કયમ રીઝે મંજરાયરે. ”

૧૨૮ રાગ માઢની ગઝલ-તાલ રૂપક.

તું ધીમે ગાડી હાંકરે, સુન લડકે ગાડીવાન. ટેક૦
ગાડી તેરી રંગ બેરંગી, બેલ દીસે ગુલજાર;
હાંકનેવાલા છેલ છબીલા, બૈઠનેવાલા લાલ. તું ધીમે૦

સુનેકી તેરી કોટડી, રૂપે જડે કંવાડ;
દસ દરવાજે બંધ કરે જબ, નીકલ ગયા અસવાર. ”

મારગ બીચમે ગાડી અટકી, મજલ પડી અબ દૂર;
સદ્‌ગુરૂકા હુકમ હુવા જબ, ક્યા જાના ક્યા દૂર. ”
કહત કબીરા સુનો ભાઇ સાધુ, યે પદ હે નિરવાણ;
યે પદકા જો અર્થ લગાવે, સોઇ ગુરૂ ઘર જ્ઞાન. ”

૧૨૯ રાગ ઝીંઝોટી અથવા આસા-તાલ દાદરો.

પંકજ-દલગતજલમિવ, ચંચલમિહ જીવનમ્ ।
સ્થાસ્યતિ ન હિ, યાસ્યતિ કિલ, કુરૂ હરિપદચિન્તનમ્ ॥
કુસુમોપમમહિ સીદતિ, તવ સુન્દરયૌવનમ્ ।
ગર્વં જહિ ખર્વં કુરૂ, સર્વં ભવબન્ધનમ્ ॥
સ્વપ્નોપમ ધન જન ગૃહ, દારાદિક બાન્ધવમ્ ।
સંગં ત્યજ ભજરે ભજ, હરિં પ્રાણવલ્લભમ્ ॥
પરિહર રે પાપં જન ભોગં રોગાસ્પદમ્ ।
યોગં કુરૂ ભોગે ન હિ, આપ્સ્યસિ ચિરસંપદમ્ ॥

૧૩૦ રાગ ઝીંઝોટી-તાલ-બેમરો.

"વારો જશોદા માવડી" એ લય.

બેશીએ હરિગુણ ગાવા, એવાં થઇ, બેશીએ હરિગુણ ગાવા. ટેક૦
ગુણ ગાવા તે નાથને વ્હાવા, ત્હેના જેવાં ગુણી થાવા એવાં થઇ૦
કૃતિ કહી તે રાખી સ્મૃતિમાં, સાર હૃદયમાં ભગાવા. "
રૂપ વર્ણીએ તે સંભારી, લાગ મળે ત્યારે ધ્યાવા. "
ભૂલ કહીએ તેવા નવ રહીએ, પૂરે પૂરા પસ્તાવા. "
ભકિત માગીએ તે કરવા લાગીએ, જાગીએ છુટી જાવા. "
કરગરીએ હરિનો ભય ધરીને, પાપને પડખે ન જાવા. "
કહીએ તે બબડી નવ જઇએ, સાચા મને સંભળાવા. "
ઉપકારો સ્મરીએ તે ઘડીએ, ઉર પ્રેમે ઉભરાવા. "
રૂબરૂમાં તો અનું રહી રૂબરૂ, એમાંજ લગની લગાવા. "

इष्ट मंत्रनो जप करवा मनने उपदेश.

૧૩૧ રાગ ઝીંઝોટો-એકતાલ.

ચરખો. "તુહિ રામ તુહિ રામ તુહિ રે" એ લય.

ગુરૂ ૐ ગુરૂ ૐ ગુરૂ ૐ, (૨)
તું તો જપી લે મનવા ૐ મંત્ર, જપ ગુરૂ ૐ, ૐ ગુરૂ ૐ ગુરૂ.

સાર તણા છે સાર સદ્‌ગુરૂ, પ્રણવ મંત્ર લક્ષ્યાર્થ;
જપીને સત્વર સારી હવે લે, શાસ્ત્ર વિહિત પુરુષાર્થ;
હૃદયે વૃત્તિ સ્થાપીરે. તું તો જપી લે૦
વાચકથી વહી ઉપાંશુમાંહિ, મનોમયે ચઢ વીર;
ધ્યાન તથા શુન્યે વધી ગુરૂવર, જોજે અંતર્ બહીર્; હૃદયે૦
સાર રહિત સંસાર નીરખવા, સાર તણો આગાર;
જાગ્રત સ્વપ્ન સુષુપ્તિમાં રટ, ગુરૂ સુખ પારાવાર. હૃદયે૦
જપે ભક્ષે કો તન ધન દારા, સુત ગૃહ ગ્રામ ગરાસ;
સઉનું મૂળ શ્રીગુરૂૐ જપી તું, ગુરૂત્વમાં કર વાસ; હૃદયે૦
ગુરૂથી ગુરૂ નથી અન્ય કશું અહિં, લઘુ આ વિશ્વ સમગ્ર,
નરહરિ ગુરૂ રટી ગુરૂમય થાતાં, પુનઃ ન રહેવું વ્યગ્ર; હૃદયે૦

अलखनी वीणा.

૧૩૨ રાગ. **માંડ-એકતાલ.** રાહ-એક તારાનો.

કોઇ વીરલા વીણા અલખ નામની વગાડે. ટેક૦
અલખ નામની વગાડે-અભેદને જગાડે. કોઇ વીરલા૦
સુની વેણુ વાઇ ધુની, પ્રેમની ધગાવે વ્હાલા;
હૃદય મિલાવી લ્હે લગાડે. ”
એરે વીણામાં સપ્ત, સુર મળી સાથે વ્હાલા;
નાદ ૐકારનો કઢાડે. ”

ખુંટીઓ ચડાવી ભમરી, બેસતી કરીને વ્હાલા;
તારને તાનમાં રમાડે. ”
તાર સાથેરે એક, તાર થાય ત્યારે વ્હાલા;
અલખની ઓળખાણ પાડે. ”
તાર તુટયે સઘળું, તુટયું સમજવું વ્હાલા;
ખીલેલી બાજીને બગાડે. ”
તારને કેળવવામાં, સાર સૌ ભર્યો છે વ્હાલા;
હું તું ના ભેદને ભગાડે. ”
આવી મધુરી વીણા, જાણે તે જાણે વ્હાલા;
અવર ન આવે તેની આડે. ”
કૃષ્ણ એ વીણા શોધે:: સર્વદા મુમુક્ષુ વ્હાલા;
મળી રહે તેને કોઇ દહાડે. ”

सोनानुं कुन्दन.

૧૩૩ રાગ. **માંડ-એકતાલ.** રાહ એક તારાનો.

કોઇ વીરલા સોની સોનાનું કુન્દન બનાવે. ટેક૦
સોનાનું કુન્દન બનાવે-સોનાને ખુબ તાવે. કોઇ૦
કુન્દન હતું તે કાળે, કંચન વદાયું વ્હાલા;
પ્રકૃતિ યોગને સ્મરાવે ”

ભેદ ગાળીને જ્યારે, અભેદને શોધે વ્હાલા;
અલખના ઉભરા શું લાવે. ”

સોનાને ટીપી ટીપી, જતરડે ખેંચી વ્હાલા;
ધીમે ધીમે તારને લંબાવે. ”

તારનું ગુંડાળું વાળી, કુલડીમાં મૂકે વ્હાલા;
ભઠ્ઠીમાં કુલડી ભરાવે. ”

છાણા અડાયાં કેરી, આચ દેવા જોઇએ વ્હાલા;
સોનીના પ્રયાસને શોભાવે ”

તત્ત્વમસિની જ્યારે, ફુંક મારે છે વ્હાલા;
પ્રકટતા દેવતા પ્રભાવે. ”

અનળ અને સોનું બન્ને, એક રૂપ થાતાં વ્હાલા;
અદ્વૈતાભાસ ઉપજાવે. ”

કુન્દન હતું તે કૃષ્ણ, કુન્દન બને છે વ્હાલા;
સ્વરૂપની ઐકયતામા આવે. ”

૧૩૪. આશા માંડ—એકતાલ.

“ જાનું તો થયુંરે, દેવળ જાનું તો થયું ” એ રાગ

સુનું છો થયુંરે, દેવળ સૂનું છો થયું,
દેવળ પ્રભુને સ્મરીને, દેવળ સૂનું છો થયું. ટેક૦

ભક્તિ રસ ભાવે જાગે, ભારે ભવ ભીતિ ભાગે;
અજબ પ્રકાશમાંહી પંખીડું રહ્યું ! કેવળ૦

માટીના મોહ જૂઠા, પાડે તે સૌને ભુંડા;
ધન્ય જીવન જો કંઇ ચહ્યું ને સહ્યું ! કેવળ૦

નયનોના બંધ તૂટે, જુઠડા સંબંધ છૂટે:
અખંડાનંદ પામે બાકી શું રહ્યું ? કેવળ૦

સુખ દુઃખ હર્ષ હાનિ, તૃષા ભૂખ કલેશ ગ્લાનિ;
બધુંએ સમાન ભાળું જાયે ના કહ્યું ! કેવળ૦

કટુ વિખ જામ જાતાં, સુધારસ પાન થાતાં;
નિશો બહુ લાગે "હૃદય-યોગી" આ થયુ ' કેવળ૦

૧૩૫ રાગ આસા માંડ-ત્રિતાલ.

"જૂનું તો થયુ રે દેવળ" એ લય.

મોતિ ચરેરે, હંસા મોતિ ચરે, સુખરે સાગરમાં હંસા, મોતિ ચરે;
એરે મોતિનું કોણ મૂલ્ય કરે, સુખરે સાગર૦

અમુલખ મોતિ કેરૂં, અતિ અજવાળુંરે, (૨)
ઝવેરી જુવે તો ત્હેનું મનડું ઠરે. સુખરે સાગર૦

એરે મોતિમાં ચોદ, લોક સમાયારે, (૨)
બ્રહ્મા-વિષ્ણુ ને શંકર શોધ કરે. સુખરે સાગર૦
જતન કરી એને, રાખે કોઇ જાળવીરે, (૨)
શુરા વિણ ના કોઇ સંભાળ કરે. સુખરે સાગર૦
ખરીદ કરે ત્હેને, ખોટ ન આવેરે, (૨)
નિર્ભાગી દેખી, તેથી દૂર ભાગે. સુખરે સાગર૦
સદ્દગુરૂ સાહેબ કેરી, હોય મહેરબાનીરે, (૨)
તે રે મોતિનો સાચો, વણજ કરે. સુખરે સાગર૦
ત્રિકમ કહેરે મોતિ દેખી મન માહ્યરેરે, (૨)
લેવાને કારણ-હંસા સાગર ઉતરે. સુખરે સાગર૦

૧૩૬ રાગ **ભીમપલાસ તાલ—દાદરો.**

પ્રભુ ભાવના ભૂખ્યા, પ્રભુ ભાવના ભૂખ્યા, પ્રભુ ભાવના ભૂખ્યા. ટેક૦
ભકતને સુખે સુખી, ભકતને દુઃખે દુઃખી, હ્રદયમાં તમે વસ્યા. પ્રભુ૦

શબરીના એઠાં બોર, વિદૂર કેરી ભાજી;
દયાળુ આપશ્રી જમ્યા. ”

અર્જુન કેરા સારથી, દામાજી ઘેર મ્હારાથી;
વ્હાલે કેવાં કેવા રૂપ ધર્યાં. ”

નરસિંહના કામ કર્યાં, દ્રૌપદીના ચીર પૂર્યાં.
તૂકાને સ્વપ્ને સોંપડયા. ”

વિનવું કૃપાળુ પ્રભુ, તાર્યા તમે ભકત બહુ;
જેણે ભાવથી ભજયા ”

રવડીએ અમે બધે, હૃદયે ના ભાવ વધે;
સંસાર સાગરે સડયા. ”

ન્યાત જાત કર્મ ધર્મ, રાખ્યો ન તેં કાંઈ મર્મ;
એવાં બિરદ આપનાં ભર્યાં. ”

જેવો તેવો તોય તમારો, ભુલવણીમાં હું ભમનારો;
નાથ કરો હવે દયા. ”

૧૩૭ રાગ અડ્ડો (ઠુમરી . તાલ—બિહાગ.

" ભજ ગોવિંદમ્ " એ લય.

મન અમનસ્ક થયા વિણ જગમાં, શકન કોણ ભવ જલ તરવા. ટેક૦
શબ્દ શાસ્ત્ર કે ન્યાય ભણે એ, બુદ્ધિને કર્કશ કરવા;
તર્ક વિતર્ક ભણી અતિશય સૌ, દર્પ ઘણો માંડો કરવા. મન૦
કરી ભોયરાં વસો ભોયમાં, ત્યાં બેસો નિત્ય સ્વર ભરવા.
ધ્યાન કરી સિદ્ધ સમાધિ, ભલે મચો જપ તપ કરવા. "
ભલે મૂત્ર મલ ભક્ષ કરીને, મથો અમર તનને કરવા;
કરી ભોગ યુવતિ જગમાંયાં, ઉર્ધ્વ રેત માંડો ભરવા. "
વિવિધ યોગ મુદ્રાઓ સાધી, ખાઇ ધાતુ રહો નરવા;
નદી તલાવો પહાડ દેવળો, તીર્થ તીર્થ માડો ફરવા. "
મંત્ર તંત્ર ને જંત્ર ભણીને, ભલે મચો ફુંકાં કરવા;
નાચી કૂદી ગાઇ બજાવી, ભક્ત થઇ માંડો ફરવા. "
છાપાં તિલક વિભૂતી ભુંસી, માલા માંડો ફેરવવા;
દંડ કમંડલ સેલી સીગી, ઓઢીને ભગવાં ધરવા. "
નગ્ન રહો યા મગ્ન રહો, અલગ્ન રહો સૌથી નરવા;
હો નરસીંહ સીંહણી કોઇ, મન મતંગ દો મા ફરવા. "

૧૩૯. રાગ સોરઠ—ત્રિતાલ.

"કામણ દીસે છે અલબેલા તારી આંખમાં રે" એ દેશ.

મારા મન તું ક્યારે પ્રિય પ્રભુને ભેટાડશે રે,
ક્યારે દર્શન અમૃતનો સુસ્વાદ ચખાડશે રે. ટેક૦

કપિસમ તુજ ચાંચલ્ય તજીને, સર્વેશ્વરમાં પ્રેમ મજીને;
ક્યારે પ્રભુ ચિન્તનની ધુન જગાડશે રે- મારા૦

સાધનમાં કાયરતા છોડી, પ્રતિક્ષણ વધી ક્રમમાંહી અગાડી;
હૃન્મંદિરનો ક્યારે ઘંટ વગાડશે રે- મારા૦

ક્યારે બાહ્ય ભ્રમણથી ત્રાસી, બહિરંતર કર્ણોને વાસી;
ગગને જોવા પ્રભુને નેત્ર ફટાડશે રે- મારા૦

ત્યાગી કરવાં વડા વાતનાં, દૃઢ થઇ સાધી શુદ્ધ સાધના;
ભુખ હરનારાં ભોજન ક્યારે જમાડશે રે- મારા૦

દુર્ગુણ પંકે ના રોળાઇ, દૈવી સદ્‌ગુણ ક્ષેત્રે ધાઇ;
નિર્મળ તત્વ નદીમાં ક્યારે નવાડશે રે- મારા૦

દૃશ્ય વિષે દૃશ્યત્વ ન ભાળી, સુખમાં વિવર્ત ગાળી,
સૌમાં નૃહરિ ક્યારે પ્રિય દેખાડશે રે- મારા૦

૧૩૭. રાગ **સોરઠ-ત્રિતાલ.**

જ્ઞાની જ્ઞાન દશાની દોર કદી ચૂકે નહિ રે. (૨) ટેક
વિધ વિધ વ્યવહારો સૌ કરતાં, સઘળું કરતાં છતાં અક
દોર ઉપર જેમ નટ સુરતા ચૂકે નહિ રે. જ્ઞાની
જળમાં કમળો નિશદિન નહાતાં, જળ સાથે તે જળમય
અસંગતા જેમ સંગ છતા મૂકે નહિ રે. જ્ઞાની
હાવભાવ વિધવિધના કરતી, આડી અવળી દૃષ્ટિ ધરતી;
હેલ નજરથી યુવતિ જેમ ચૂકે નહિ રે. જ્ઞાની
રસના રસમાં રસમય બનતી, સ્વાદે સ્વાદે તન્મય થાતી;
અલેપતા જેમ લેપ છતા મૂકે નહિ રે જ્ઞાની
જ્ઞાની ગુરૂ ભગવાન મહાત્મા, પ્રપંચરૂપ છતાં પરમાત્મા;
નિજ મહિમામાં રમતાં હદ મૂકે નહિ રે જ્ઞાની

૧૩૮. રાગ **સોરઠ—ત્રિતાલ.**

ગુરૂજી મુકત થવાનો અપૂર્વ માર્ગ બતાવજો રે. (૨)
ગંડુ થઇ બહુ કાળ ગુમાવ્યો, અથડામણનો પાર ન આ
નાલાયકમાં લાયકતા હવે લાવજો રે. ગુ
તિમિર તમામ સ્થળે છવરાયું, હિત અહિત જરા ન જણ

અંધકારમાં પ્રકાશને પ્રકટાવજો રે. ગુરૂજી૦

દરદીના છે અનેક દોષો, જડતા સામું કદી નવ જોશો;
વિશાળ દૃષ્ટિ કરીને અમી વરસાવજો રે. ગુરૂજી૦

ઉર્ધ્વ સ્થાન શુભ વૃત્તિ ચડે છે, અનેક વિઘ્નો આવી નડે છે;
આ અગવડની સરસ દવા સમજાવજો રે. ગુરૂજી૦

અંજન નેત્ર અજબ લગાવો, સત્ય રહસ્ય મુને સમજાવો;
દયા કરી (ગુરૂ) એવા ચાંપ દબાવજો રે. ગુરૂજી૦

જન્મ મરણ જાયે ગુરૂ મારા, નીકળી દોષ રહે સહુ ન્યારાં;
સંત, શિષ્યને સત્ય કરી સમજાવજો રે. ગુરૂજી૦

૧૩૮. રાગ સોરઠ—ત્રિતાલ.

તન્મય થાવું રે, સદ્‌ગુરૂના દેવી ધ્યાનમા રે. ટેક૦
સત્ ચિત્ આનંદ જ્યોતિર્મય છો,
સકળ ભૂવનમાં વ્યાપ્ત થયા છો;
રામકૃષ્ણ રૂપ ધારી શાન્તિ પ્રસારતા રે. તન્મય૦
અનંત શક્તિ પ્રભો આપ શરણમાં,
અનંત જ્યોતિ તવ નામ રટણમાં;
ઘટ ઘટ પ્રાણ જગાવો લીલા ખેલતા રે. „
ૐ સ્વરૂપે પ્રભો આપ પ્રકાશો,

શ્રીં શકિતથી વિશ્વ જગાવો;
હ્રીં શકિતથી આનંદ મંગળ આપતા રે. ”
ઘોર તિમિર પ્રભુ વ્યાપી રહ્યું છે,
તામસનું વિષ વ્યાપી ગયું છે;
સત્વ રૂપે જાગીને જ્યોતિ પ્રકાશજો રે. ”

૧૪૦. રાગ સોરઠ-ત્રિતાલ.

ભજ મન રામ રામ રામ. (૨)

મારૂં મારૂં કરતાં તારૂં, જીવિત નક્કી થશે જનારૂં;
અંતે તારૂં સર્વ જનારૂં, દામ, ધામ, ગામ, ... ભજમન૦

સગાં સહોદર સહુ છે ખોટાં, એ માયાના ગોટંમગોટા;
સમજ સમજ ભજ પ્રીતે, સુંદર શ્યામ શ્યામ શ્યામ. ”

લક્ષ ચોર્યાસી ફેરા ફરીને, પામ્યો નરતનુ કષ્ટે કરીને;
માટે ભજશ્રી હરિને, સુખના ધામ ધામ ધામ. ”

રજ્જુમાં જેમ સર્પ ભાસે, એ માયાનો ખેલ વિકાસે;
ભક્તિથી પ્રભુ સત્ય જણાશે, સર્વે ઠામ ઠામ ઠામ. ”

છોડ અહંતા જૂઠી મમતા, સચરાચરમાં ધરજેસમતા;
પ્રભુ ચરણમાં રાખો તુલસી રામ રામ રામ. ”

૧૪૧. રાગ ગઝલ-તાલ કવાલી

ખપી જવું પ્રેમમાં ત્હારા, **સમર્પણ** એ હમે કહીએ.
દફન થવું શેરીમાં ત્હારી, હમારૂં **સ્વર્ગ** એ કહીએ. ખપી૦

દરસ ત્હારૂં, શ્રવણ ત્હારૂં, અને તુંમાજ ગુમ થાવું;
પરમ પ્રજ્ઞાન ' મુક્તિ, **ધરમ** એને હમે કહીએ. "

સફર ત્હારી ગલીમાં તે, શહેનશાહી હમે કહીએ;
રહેવું ચિન્તને ત્હારા, **પરાભક્તિ** હમે કહીએ. "

તું માં છે જે-તું છે જેમાં, પછી શું શોધવું તેને ?
ખબર નથી એજ ગફલત છે, અગર **અજ્ઞાન** એ કહીયે; "

શિખ્યા આ વેદની ઋચા, બધું બ્રહ્માંડ સાક્ષીમા;
અસલ એ શબ્દ બ્રહ્માનો, **પ્રભુવાણિ** હમે કહીયે. "

નિરાકારે રહે અન્દર, મગર દર્શન ન દે દિલ્બર;
કહીયે એ નફટ જીવતર, અગર **મૃત્યુ** હમે કહીએ. "

ચરણ ચૂમતાં કપાવ્યુ શિર, સનમના પ્રેમની ખાતિર;
સમર્પણ એ હમે કહીયે, **પરાભક્તિજ** એ કહીયે. "

પીધું જે જ્યોતિ પ્રીતિનું, નિરંજન નેતિ નેતિનું;
ખરેખર વેદના સોગન, **પ્રભુ** એ એ હમે કહીયે. "

દીવાનું ઘેલું તુજ પ્રેમી, ત્વદર્પિત પ્રાણ તન મન ધન;
ગુલામી કાયમી ત્હારી, **સનમનો શાહ** એ કહીએ. "

॥ तत्वज्ञानीनी उक्ति. ॥

૧૪૨. રાગ ગઝલ-તાલ-કવાલી.

અમે તો જ્ઞાનના યોગી, જગતનું સર્વ અમે છોડયું,
નિરંતર તત્વની સાથે, અખંડિત ચિત્તને જોડયું.
ક્ષણે યોગી, ક્ષણે ત્યાગી, ક્ષણે ભોગી થઇ ફરીએ;
અમારૂં રૂપ છે ન્યારૂં, અહં નિર્મૂલ કરી મોડયું.-અમે૦
નથી જગની હવે પરવા, ભલે ફરીએ જગે નિત્યેઃ
ન ઇચ્છા કાર્ય કે ફલની, સકલ આ કર્મબલ તોડયું.-અમે૦
અમે ઉપદેશની છાએ, સજીવન આકૃતિ વિશ્વે;
ઉપરથી દેખવા પૂરતું, અવિદ્યા ચર્મ છે ઓઢયું.-અમે૦
પરંતુ જ્ઞાન દૃષ્ટિને, અમારૂં રૂપ નથી છુપું;
જ્ઞાની (એક) જાણી શકતા શું, અમે ગ્રહ્યું ને શું તરછોડયું; ,,
નિજાનંદે અમે છઇએ, સદાએ મસ્ત બહિરન્તર;
મઝાછે સર્વમાં મન આ, રહે જ્યાં બ્રહ્મમાં પોઢયું. ,,

૧૪૩. રાગ ગઝલ-તાલ કવાલી.

જીસ રાહમેં ચલતેહે હમ, તુમ વહાં ન આ સકોગે,
તુમ વહાં ન આ સકોગે, તુમ વહાં ન આ સકોગે.

વહાં ચંદ્ર સૂર્ય પ્રકાશ નહિ, વહાં અન્ય જ્યોતિ ઉજાશ નહિ;
ચીન માત્ર નિત્ય વિકાસ હે, તુમ વહાં ન આ સકોગે.
વહાં પુત્ર નહિ, પ્યારા નહિ, નહિ મિત્ર નહિ દારા નહિ;
મન ઇન્દ્રિકા મારા નહિ, તુમ વહાં ન આ સકોગે.
જીન આશ પ્યાસ તુમારીહે, મમતાકી ભૂખ ન ટારીહે;
અહંતાકું વહાં ભય ભારી હે, તુમ વહાં ન આ સકોગે.
વહાં કીસીસે નહિ દેખના, નહિ બુદ્ધિસેં કછુ પેખના;
નિરાલમ્બ તત્વ વિશેખના, તુમ વહા ન આ સકોગે.
વિદ્વાન વહાં ભરમાતહે, વહાં ભક્તજન ભય ખાતહે;
રાગી અધમ તન પાત હે, તુમ વહા ન આ સકોગે.
યહ રાહ ખાડાધાર હે, ચલનેકો દુનિયા પાર હે;
નટદોરવત્ વ્યહવાર હે, તુમ વહાં ન આ સકોગે.
વહા દ્રશ્ય દાહક યાગ હે, કરતા બડા બડી ભાગ હે;
સ્વપ્રકાશ ચિદ્ ઘન્ યાગ હે, તુમ વહાં ન આ સકોગે.
વહાં બ્રહ્મ રસકા પાન હે, પાતે ગુરૂ ભગવાન હે;
રંગીન શીરકા દાન હે, તુમ વહાં ન આ સકોગે.

૧૪૪ રાગ ગજલ-તાલ કવાલી.

" પીરસેલ થાળી ઠેલી " એ લય.

ભજ (મન) કૃષ્ણ બંસીવાલા, ભકતનકે રખવાલા. ટેક:
સદા છાંડકે અભિમાન, રખના પ્રભુમેં ધ્યાન;

દેના દીનનકો દાન, ભજ કૃષ્ણ બંસીવાલા.

પરવસ્તુ કો મત ચહાના, સંતોષમેં રહાના;
એહી ભક્તકે નિશાના, ભજ કૃષ્ણ બંસીવાલા.

સદા કૃષ્ણ કૃષ્ણ જપના, કોઇ વિશ્વમેં ન અપના;
સબ જાતના એ સપના, ભજ કૃષ્ણ બંસીવાલા

હોના સદા નિષ્કામ, રખના હૃદેમેં રામ;
એ ચહાતા **તુલસીરામ**, ભજ કૃષ્ણ બંસીવાલા.

૧૪૫. રાગ ગઝલ-તાલ કવાલી.

ઉમાકે કંથ મતવાલા. ગલે બિચ રૂંઢકી મ લા ટેક૦

કિની નંદીપે અસવારી, સંગોમેં પાર્વતિ નારી;
લિયા બગલોમેં દંડાલા. ... ...ગલે૦

ચલે શંભુ ત્રિપુરારી, જટા બિચ ગંગ હૈ પ્યારી;
કમંડલુ હાત મૃગછાલા. ... ...ગલે૦

ડમક ડમરૂ તુરહિ બાજે, થનક થક થૈ તની ગાજે;
અગડબં બં બજે તાલા. ... ...ગલે૦

ગિરિ કૈલાસકે બાસી, મિટાદો કાલકી ફાંસી;
શીવકકી લાજ રખોવાલા. ... ...ગલે૦

૧૪૬. રાગ ગઝલ તાલ કવાલી.

જો મરણ એ જીંદગીની, છે અરે ! છેલ્લી દશા;
તો પરાર્થે અર્પવામાં, આ જીવનના મોહ શા! જો મરણ૦
ખિલી કળી કરમાય છે, પુષ્પો મૂકે પણ વાસના;
અમર નર તો તે ખરા જે, અમર કરતા વાસના. ”
મ્હારા તમે પરમાત્મા, ને હું તમારો આતમા;
પરમાત્માને શરણે જાતાં, કૃતકૃત્ય થાતો આતમા. ”
જ્યાં સૂર્ય શશી નથી ભાસતા, જ્યાં નાદ પ્રાણ શમી જતા;
ત્યાં સર્વનૂં જીવન રહ્યું છે, મિષ્ટ આત્મ સમાધિમાં. ’
ત્યા ઇશ નહિ, નહિ માનવી, ત્યાં વિશ્વ કે દૃષ્ટા નહિ;
ત્યા દિવ્ય ઘન શાન્તિ અને, જ્યોતિ વિના બીજું નહિ. ”
આત્મા સદા છે મુક્ત ને, તૂં તેજ આત્મ સ્વરૂપ છે;
એ જાણી વદ તૂં ૐ તત્સત્, ૐ તે તદ્રુપ છે. ”

૧૪૭. રાગ ગઝલ-તાલ કવાલી.

" શું કહું સર્વજ્ઞ સ્વામિ " એ લય.

નાથ કહું કે તાત કહું હું, જાત કહું શું શું કહું;
જે કહું તે પડે ઓછું, સર્વ તું શું શું કહું. —નાથ૦

મ્હારૂં એ ત્હારૂં કહું કે, ત્હારૂં તે મારૂં કહું;
હું છઉં એવું કહું કે, હુંને પણ તું તું કહું. —નાથ૦

હું રહું તુમાં કહું, કે તું રહે હુંમા કહું;
હુંમા પણ તું, હુંમાં પણ તું, સર્વમા તું તું લહું.-નાથ૦

હું કરૂં કે તું કરે છે, હું કરૂં તે એ છે તું;
તું કરે ને કરાવે એ, તેથી હું શું શું સહું. —નાથ૦

ભોગવ્ હું એ રીતે તું ભોગવે ના ભોગવે;
ભોગવેજ યથેચ્છ તું, ચીત આવે તે શું શું સહું-નાથ૦

ભોગ લાગ્યા ભોગ માગ્યા, તેથી ભોગ નથી થતા;
યોગને કર યોગ અનુપતિ અવર કહે શું શું કહું-નાથ૦

૧૪૮. રાગ ગઝલ-તાલ કવાલી.

શીખીલે પાઠ પોતાનો, મળ્યા સંજોગમાંથી તું;
વહી જાશે પછી તો એ, નહિ ઉપયોગમાં આવે.

ભણી લે પ્રેમથી સઘળું, બનીશ નહિ સ્વાર્થી અંધો;
અંતર પડદો ઉઘાડીને, પ્રભુને પારખી લેજે.

સમાવી સ્વાર્થની વૃત્તિ, સંબંધીને તું શોધી લે.
ગણીને સ્વપ્નની બાજી, ન ધર તું દીલમા દુઃખને.
મરજી દેવની જેવી, બનાવો તો બને તેવી;

ન તારી કાંઇ ત્યાં સત્તા, બદલવા શું કરે બકવા.

ધણીનું ધાર્યું તે થાશે, માંહીનો મર્મ સમજી લે;
ગુમાવી દઇશ ના પળને, જીવનમાં જાગૃતિ ધરજે.

બનીને શિષ્ય સદ્‌ગુરુનો, કૃપાનું પાત્ર નીવડજે;
તજી અજ્ઞાન પોતાનું, અલૌકિક લાભ મેળવજે.

૧૪૯ રાગ ગઝલ તાલ કવાલી.

સમજણ સારને ગ્રહીને, થજે સુખીઓ હવે જગમાં;
અનુભવી જ્ઞાન પ્રગટાવી ભોગવજે આત્મ-મસ્તીને.

હઠાવી હુંપણાને દૂર, ખીલાવી સમતા સઘળે;
પવિત્રતા પાળીને પોતે, ગુરૂગમ જ્ઞાન ગોતી લે.

અક્કલને આધે ઉશેટી, સમાવી દે બધી વૃત્તિ;
અહંતા ગાંઠને ગાળી, અરૂપી તું બની જાજે.

સરળતા સાધજે સીધી, અખંડાનંદમાં રહેજે;
ટકાવી આત્મ દૃષ્ટિને, અભયને આગણે રહેજે.

જગતની જાણી લે રચના, ફરીના થાય એ ભ્રાન્તિ;
શોધી લે શરણ સદ્‌ગુરુનું, મળી જાએ અચળ શાન્તિ.

જમાવીને ખરી શાન્તિ, ભટકણ ભાગજે ભવનું;
કૃપા પામી ગુરૂ શરણે, ખરો શિષ્ય બની જાજે.

૧૫૦. રાગ ગઝલ—તાલ કવાલી.

ક્યા ક્યા ન કર રહાહૈ, દુનિયામેં નામ તેરા;
છોટા મગર બડાહૈ, દુનિયામેં નામ તેરા

દુષ્ટોંકા નાશ કરતા, દુખિયોંકા દુઃખ હરતા;
દિનોં પે હાથ ધરતા, દુનિયામેં નામ તેરા.

માનીકોં હૈ ઝિખાતા[1], ધનિકોં હૈ રૂલાતા.
રોતો કો હૈ હસાતા, દુનિયામેં નામ તેરા.

જો ખો-ચૂકે હૈં સબકુછ, સબકુછ વો, દે રહે હૈં;
ક્યા ખૂબ હૈ ખજાના, દુનિયામેં નામ તેરા.

અજ્ઞાનકી અંધેરી, ભૂલા હૈ પથ મુસાફિર;
[2]દિયાસા ટિમ ટિમાતા,[3] દુનિયામેં નામ તેરા.

કરતા હૈ જડકો ચેતન, ચેતનકો જડ બનાતા;
હૈ મૌત મૌનકાભી, દુનિયામેં નામ તેરા.

૧૫૧. રાગ ગઝલ—તાલ કવાલી.

ઇતના તો કરના સ્વામિ, જબ-પ્રાણ તનસેં નિકસે;
ગોવિન્દ નામ કહ કર, મેરે પ્રાણ તનસેં નિકસે. ઇતના૦

૧ નમાવતા. ૨ દિપકની માફક ૩ પ્રકાશતા.

શ્રી ગંગાજીકા તટ હો, યા યમુનાજીકા બટ હો;
ઔર સાંવરા નિકટ હે, ફિર પ્રાણ તનસેં નિકસે. ઇતના૦
શ્રી વૃન્દાવનકા સ્થલ હો, મેરે મુખમેં તુલસી દલહો;
વિષ્ણુ ચરણકા જલ હો, ફિર પ્રાણ તનસેં નિકસે ઇતના૦

સન્મુખ સાંવરા ખડા હો, બંસીકા સુર ભરા હો;
તિરછા ચરણ ધરા હો, ફિર પ્રાણ તનસેં નિકસે. ઇતના૦
શિર સોહના મુકુટ હો. મુખ પૈં કાલી લટ હો;
યહી ધ્યાન મેરે ઘટ હો, ફિર પ્રાણ તનસેં નિકસે. ઇતના૦

ઉસ વકત જલ્દી આના, નહિ કોલકો ભૂલજાના;
નૂપુરકી ધૂન સુનાના, ફિર પ્રાણ તનસેં નિકસે ઇતના૦
મેરે પ્રાણ નિકસે સુખસે તેરા નામ નિકસે મુખસેં;
બચ જાઉં ઘોર દુઃખસેં, ફિર પ્રાણ તનસેં નિકસે. ઇતના૦

જબ કંઠ પ્રાણ આવે, કોઇ રોગ ના સતાવે;
તું દર્શકો દિખાવે, ફિર પ્રાણ તનસે નિકસે. ઇતના૦
યહ નેકસી અરજ હૈ, માનો તો ક્યા હરજ હૈ;
કુછ તેરીભી ફરજ હ, ફિર પ્રાણ તનસે નિકસે ઇતના૦

अंतकाळ समयनी प्रभु प्रार्थना.

૧૫૨. (વારી જાઉંરે લાલા તમારા નામનેરે, એ રાગ.

અંતકાળે વાલમ વ્હેલા આવજોરે,
મારા તનના તાપને બુઝાવજોરે.-અંત૦

સગાં વ્હાલાં જુઠાં સંસારનારે,
કોણ દુઃખ મુકાવે જમ મારનારે –અંત૦
અંતકાળનું ટાણું છે પ્રભુ ત્રાસનુંરે,
દુઃખ જાણી પધારજો ત્યાં દાસનુંરે.–અંત૦
ગુણ અવગુણ તમામ મારા ટાળજોરે,
એક શણગારની લાજને સંભાળજોરે.-અંત૦
કંઠનાળ જો રૂંધાશે કફ જાળથીરે,
ત્યા છે તરવાનું આપની સંભાળથીરે.–અંત૦
તૂટે નાડીઓને થય ટુંકી જીભડીરે,
વ્હાઇ આવજો ત્યાં ગરૂડે ચઢીરે.–અંત૦
તન તજવા ટાણે જો જમ ઝાલશેરે,
આખા જગમાં હાંસી આપની થશેરે.–અંત૦
જમ હાથે જાતે તે અંત વેળનેરે,
આપે લીધો ઉદ્ધારી અજામેળનેરે.-અંત૦
વિના વાહને ગયા કરૂણા કાજનેરે,
ગ્રાહ પાસથી મુકાવ્યો ગજરાજનેરે –અંત૦
લાગ્યો નેમા ચોદેશ ઉઠી ઝાળનેરે,
ત્યાંથી બચાવ્યાં મંઝારી બાળનેરે. —અંત૦
તારી નાયકા એ નાથ અર્ધે નામનેરે,
હ્મો દેશોમા તુલજારામનેરે. —અંત૦

૧૫૩. રાગ કાલીંગડો અથવા કેદાર-ત્રિતાલ.

" તું તો રામ સુમર " એ લય.

કીન્ને દેખા કનૈયા, (૨) બંસી વાલારે, મુરલી વાલારે ટેક૦
મોરમુગટ પીતાબર શોભે, કુંડળ ઝળકત હાનારે.-કીન્ને૦
એલી તીર ગંગા પેલી તીર જમના, બીચમેં કનૈયા કાળારે. "
જમુનાકે નીર તીર ધેનુ ચરાવે, બંસી બજાવત પ્યારારે. "
મીરાં કહે પ્રભુ ગિધિર નાગર, ચરણ કમલ બલિહારારે. "

૧૫૪. રાગ કાલીંગડો અથવા કેદાર-ત્રિતાલ.

તું તો રામ સુમર, જગ લડવા દે. ટેક૦
કોરા કાગજ કાલી સ્યાહી, લિખત પઢત વાકો પઢવાદે તું તો૦
હાથી ચલત હૈ અપને ગતમો, કુતર ભુક્ત વાકો ભુકવાદે. "
ચંડિ ભૈરવ શીતલા દેવી, પથ્થર પૂજત વાકો પૂજવાદે. "
કહત કબીર સુનો ભાઇ સાધુ, નરક પંચત વાકો પચવાદે. "

૧૫૫. રાગ કાલીંગડો—ત્રિતાલ.

હમ મગન ભયે ગુરૂ નામમેં. (૨,　　ટેક૦

ગુરૂ નામમેં, ગુરૂ પ્રેમમેં. (૨)　　હમ૦

સતચિત્ આનંદ મંગલ મૂર્તિ, જ્યોતિર્મય બ્રહ્મ ધ્યાનમેં. હમ૦

ૐ સ્વરૂપે દિગંત વ્યાપે. શ્રીઁ શક્તિકે ધ્યાનમેં. હમ૦

હ્રીઁ રૂપે હરિ ૐ જગાવે ક્લીઁ રુપે શ્રી કૃષ્ણ જપાવે;
ઘટ ઘટ રમતા રામમેં હમ૦

બ્રહ્માનંદ પરમ સુખદાતા, જ્ઞાન સ્વરૂપ વિવેક પ્રદાતા;
પ્રેમ સ્વરૂપકે ધ્યાનમેં હમ૦

૧૫૬. રાગ કાલીંગડો ત્રિતાલ.

જય રામ કૃષ્ણ ધૂન લાગી રહી (૨)　　ટેક૦

લાગી રહી, લય લગી રહી. (૨)　　જય રામ૦

પ્રેમ ભક્તિ આનંદ જગાવી (૨), બ્રહ્મનાદ ગજાવી રહી. જય૦

પ્રેમ ભરી મંગળમય મૂર્તિ (૨), જીવન જ્યોત જગાવી રહી. જય૦

વિશ્વ વિષે આનંદ જગાવી (૨), શાંતિ સદૈવ પ્રસારી રહી. જય૦

૧૫૭. રાગ કાલીંગડો અથવા ભૈરવ-ત્રિતાલ

મને દ્યો દર્શન હવે ગિરિધારી,
ગિરિધારી રે, મુરલીધારી. —મને૦

જન્મ મરણથી થાકયો હવે તો,
કરજો કરૂણા મોરારી. —મને૦

કામ ક્રોધ મદ લોભ સતાવે,
ક્ષણ ક્ષણમાં દુઃખ દે ભારી. —મને૦

દાન ધર્મ દીનતા નહિ ઉપજે,
મમતામાં મલકાઉં હરિ. —મને૦

૧૫૮. રાગ કાલીંગડો-ત્રિતાલ.

જય રામ કૃષ્ણ ગોવિંદ હરિ. (૨) ટેક૦
ગોવિંદ હરિ, ગોપાલ હરિ. (૨) જય રામ૦

પરમ પ્રેમ પરબ્રહ્મ પરાત્પર, (૨) પુરૂષોત્તમ પરમેશ હરિ. જય૦
માધવ મનમોહન મુરલીધર, (૨) ગોવર્ધન ગિરિધારી હરિ. જય૦
આનંદકંદ મુકુંદ મુરારિ, (૨) શ્રી યદુનન્દન રાધેપતિ. જય૦
શ્યામ સુંદર જય મોર મુકુટધર,(૨)ભાલ તિલક મુખ બંસી ધરી. જય૦
મંગલમય જય કુંજાવહારી, (૨) તોરી નજરીઆં જાદુ ભરી. જય૦

૧૫૯. રાગ કાફી-એકતાલ

" માયામાં મનડું મોહ્યું રે. " એ લય.

ભગવાન ભક્તિ મને આપો રે, દીન દયાળા. ટેક૦
હરી હવે હું હાર્યો છું, જન્મ મરણથી;
મારાં દુઃખડાં સર્વે કાપો રે ..દીનદયાળા. ભગવાન૦
માધવ માયા ને મમતા મને માર મારે;
હું શરણ પડ્યો છું તમારે રે...દીનદયાળા ભગવાન૦
દામોદર દુઃખના દરિયામા, હું રહ્યો ડુબી;
મને ચરણ કમળમા સ્થાપો રે...દીનદયાળા. ભગવાન૦

૧૬૦. રાગ કાફી-તાલ દીપચંદી.

હે ભોળાનાથ દિગંબર, યે દુઃખ મેરા હરો. ટેક૦
ચંદન ચાવલ બેલકી પતિયા, શિવજી કે માથે ધરો હે ભોળા.
અર્ધાંગે પાર્વતિ ગજાનન શોભે, મસ્તકે ગંગા ધરો. "
વ્યાઘ્ર કડાસન આસન બેઠે, ગલે રૂંડમાલ ધરો. "
મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધર નાગર, શિવજીકે પાઉં પરો. "

૧૬૧ રાગ ખમાચ અથવા આશાવરી,

પ્રભાત, ઠુમરી—તાલ ધુમાળી.

વૈષ્ણવ જન તો તેને કહીયે, જે પીડ પરાઇ જાણેરે;
પરદુઃખે ઉપકાર કરે તોયે, મન અભિમાન ન આણેરે.
સકળ લોકમાં સહુને વંદે, નિંદા ન કરે કેનીરે;
વાચ કાછ મન નિશ્ચળ રાખે, ધન ધન જનની તેનીરે.
સમદ્રષ્ટિને તૃષ્ણા ત્યાગી, પરસ્ત્રી જેને માતરે;
જીભ્હા થકી અસત્ય ન બોલે, પરધન નવ ઝાલે હાથરે.
મોહ માયા વ્યાપે નહિ જેને, દ્રઢ વૈરાગ્ય જેના મનમાંરે;
રામ નામ શું તાળી લાગી, સકળ તીરથ તેના તનમારે.
વણ લોભીને કપટ રહિત છે, કામ ક્રોધ નિવાર્યારે;
ભણે નરસૈંયો તેનું દરશન કરતાં, કુળ ઇકોતેર તાર્યાંરે.

૧૬૨. રાગ ખમાચ—તાલ ધુમાલી.

નારાયણનું નામજ લેતાં, વારે તેને તજીએરે; ટેક૦
મનસા વાચા કર્મણા કરીને, લક્ષ્મિવરને ભજીએરે. નારાયણ૦
કુળને તજીએ કુટુંબને તજીએ, તજીએ મા ને બાપરે;
ભગની સુત દારાને તજીએ, જેમ તજે કંચુકી સાપરે. ”

પ્રથમ પિતા પ્રહ્‌લાદે તજ્યો, નવ તજ્યું હરિ નામરે;
ભરત શત્રુઘ્ને તજી જનેતા, નવ તજ્યા શ્રી રામરે. ”
રૂખી પત્ની શ્રી હરિને કાજે, તજ્યા નિજ ભરથારરે;
તેમાં તેનું કાંઇયે ન ગયું, પામી પદારથ ચારરે ”
વૃજવનિતા વિઠ્ઠલને કાજે, સવ તજી વન ચાલીરે;
ભણે **નરસૈંયો** વૃન્દાવનમાં, મોહન સાથે મહાલીરે. ”

૧૬૩. રાગ **આશામાંડ અથવા મંગલ ત્રિતાલ.**

ગુરૂબિન કૌન સહાઇ નરકમેં, ગુરૂબિન કૌન સહાઇરે, ટેક૦
માતપિતા સુત બાંધવ નારી, સ્વારથકે સબ ભાઇરે;
પરમારથકા બંધુ જગતમેં, સદ્‌ગુરૂ બંધ છુડાઇરે.—ગુરૂ૦
ભવસાગર જલ દુસ્તર ભારી, ગ્રાહ બસે દુઃખદાઇરે;
ગુરૂ ખેવટીઆ પાર લગાવે, જ્ઞાન જહાજ બિઠાઇરે.—ગુરૂ૦
જન્મ જન્મકા મેટ અંધારા, સંશય સકલ નસાઇરે;
પરબ્રહ્મ પરમેશ્વર પરણ ઘટમેં હે દરશાઇરે.—ગુરૂ૦
ગુરૂકે બચન ધાર હિરદેમેં, ભાવ ભકિત મન લાઇરે;
બ્રહ્માનંદ કરો નિત સેવા, મોક્ષ પદારથ પાઇરે.

૧૬૪. રાગ **ખમાચ-ત્રિતાલ.**

જીવન સાર બિચારા, ક્યો મન જીવન. ટેક૦
પ્રભુ પદ સેવા ત્યાગ મૂઢ તું, ફિરે અંધ મતવારા. ક્યોં૦
વિષય પરાયણુ હોય જગતમે, ધર્મસેં કીયો કિનારા. ”
કામ ક્રોધ મદ વશ તું હો કર, હિત અપના ન બિચારા. ”
ધન દારા સુત કામ ન આવે, જીન પર કિયા સહારા. ”
જીસ જગમેં તું ભૂલ રહા હૈ, દો દિનકા હૈ ગુજારા. ”
પાપ તાપ સંતાપ દુઃખસે, જો તું ચાહે નિવારા. ”
કર **અનુતાપ** શરણ હરિસે તું, જો જગ પ્રાણ આધારા. ”

૧૬૫. રાગ **ઠુમરી ને ભેરવી મિશ્ર—એકતાલ.**

ગોવર્ધન ધારી (૨) તુજ બીન મોરી કોન ખબર લે ગોવર્ધન ધારી.
મોર મુગટ પીતામ્બર સોહત, (૨) કુંડલકી છબી ન્યારી. તુજ૦
ભરી સભામાં દ્રૌપદી ઠાડી, (૨) રાખી લાજ હમારી ”
મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધર નાગર, ચરણ કમલ બલિહારી. ”

૧૬૬. રાગ **ઠુમરી ને ભેરવી મિશ્ર—એકતાલ.**

ભજ મન ત્રિપુરારી, (૨) સોમનાથ દાદા શિવશંકર, ભજ મન૦
વામાંગે સતિ ઉમા બિરાજે, (૨) જટા ગંગધારી, શિવ (૨) સોમનાથ૦
કાશી નિવાસી દુઃખ વિનાશી, (૨) વાઘામ્બર ધારી, શિવ (૨) સોમનાથ૦
કહે તુલસી, નિજ ભક્ત જનોના, (૨) સદા દુઃખ હારી, શિવ (૨) સોમ૦

૧૬૭. રાગ બરવાની ઠુમરી—ત્રિતાલ.

મૂકી જગ જાળ હરિ સ્મરી લે તું, જો ચાહે ભવ તરવારે. ટેક૦
જૂઠી માયા જૂઠી કાયા, મોહ ધરે તું શેમાંરે;
માથે મારો જમનો પડશે, તેથી થા તું ન્યારોરે. મૂકી૦
ક્રોધ લોભ મોહ મત્સર ભારે, શત્રુઓ ગણાતારે;
તે જીતવાનું કામ કરી લે, રામ સ્મરણ રૂપ ઢાલેરે. ”
રાવણ સરખા તો મરી ચાલ્યા, હતી સાહેબી ભારેરે;
તેવું જો નથી તારે તો તું, કેમ ન જીવને વારેરે. ”
શાન હજી કેમ નાવી તુજને, શાસ્ત્ર સંતો કહછેરે;
ભવ ચક્રની ઘાણી ફેરવી, ફોગટ ફેરે મરેછેરે. ”
ચેત હજી તું ચેત સવેળા, વાર નથી થઇ ઝાઝીરે;
રામકૃષ્ણ ગોવિંદ સ્મરી લે, રામ નામને બાઝીરે. ”

૧૬૮. રાગ બડહંસની ઠુમરી—એકતાલ.

તારો નેડો લાગ્યો મુજને, રાજા રણછોડરે. ટેક૦
રાજા રણછોડરે, રંગીલા રણછોડરે;
રાજા રણછોડરે, મારા ચિતડાના ચોરરે. તારો૦

અધમ ઓધારણ નામ તમારૂં, મહાતમ એનું મોટુંરે;
ફરતા ફરતાં તમને સમરૂં, બાકી સર્વે ખોટુંરે. તારો૦
કાશી દેખી દેખી દ્વારિકા. તિરથ દેખ્યાં ઝાઝારે,
સત સંગતમા બેઠો ત્યારે, મનડે મૂકી માઝારે તારો૦
ભવસાગરમાં હું અથડાઉ, સગા સંબંધી લુંટેરે;
દાસ કહે જો દયા કરો તો. ભવનાં બંધન છુટેરે. તારો૦

૧૬૮ રાગ **આશાવરી-ત્રિતાલ.**

અબ તુમ સમજ સમજ મન મેરા, આ દુનિયામેં કોન હૈ તેરા-ટેક.
માત પિતા ભગિની સુત દારા, નિજ કુટુંબ અરૂ ચેરા;
સબ મતલબકે યાર સમજલે, કયુ બનતા અંધેરા. અબ૦
નિશદિન તુમતો બડાઇ ચહાતા. નહિ ચહાતા રઘુબીરા;
રાવણ જયસા ગયા પનકમેં બડે બડે રનધીરા. અબ૦
બેર બેર ન મિલે મનુષ તન, ભજ ભજ શ્યામ શરીરા;
કર બીચાર મુરખ જાતા હૈ, કાચ મૂલમેં હીરા. અબ૦
કરલે સંત સંગત હે ભાઇ, શાસ્ત્ર દેત ઢંઢેરા;
ગુરૂ સીદાસ દયાલ ભજનસેં મીટે જન્મકા ફેરા. અબ૦

૧૭૦. રાગ **આશાવરી-તાલ ધમાલ.**

પ્રભુ એક નામ તેરા સુખકારી, સબ દુનિયાં પરમ દુઃખારી. ટેક૦
ગર્ભવાસમેં ઉલટે તનસેં, નૌ દશ માસ ગુજારી;
બાહિર પડા આય પૃથ્વીપર, માયા લીપટી તુમારી પ્રભુ૦
બાલપણેમેં પરાધીન નિત, માતા ગોદ ખિલારી;
સુખ દુઃખ સબહી વ્યાપત તનમેં, બચન શકે ઉચારી. પ્રભુ૦
જોબનમેં નિત કામ સતાવે, મોહ લીયો મન નારી;
બાલ બચ્ચોંકે પાલનકે હિત. પરઘર બસ ભિખારી. પ્રભુ૦
વૃદ્ધપણેમેં રોગ લગે સબ, કાયા નિર્બલ હારી;
બ્રહ્માનંદ ભજન બીન તુમરે, જન્મ મરણ ભય ભારી. પ્રભુ૦

૧૭૧. રાગ **આશાવરી-ત્રિતાલ.**

સંતો કરડા જ્ઞાન હમારા, કહે સુને કછુ કામ ન આવે;
ગ્રહે સો ઉતરે પારા. ટેક૦
કથની કથેને કરે ચતુરાઇ, અંતર ન કરે વિચારા:
ભેખ ધર્યો પણ બ્રહ્મ ન ચિન્યા, દીન દીન બઢયા અહંકારા. સંતો૦
માલા તિલક કરમે સુમરણી, અંતર ધ્યાન ન લાગા;
હુ હુ કરત હડકાયા કુત્તા, કહે ભાઇ કાં તે તાગા. સંતો૦
જગત કરત હે સો તુહી કરત હે, એક કીની અધિકાઇ;
માલા તિલક છાપ સુમરણી, જગત ક્રોસલાઇ ખાયા. સંતો૦

બલ દીખલાઇ લજાયા બાનાં, કપટ કલેજા માંહી;
રોમ રોમકી રામ જાનત હે, બાહેર કરત બડાઇ. સંતો૦
પાખંડ ભક્તિએ પ્રભુ નહિ રીઝે, ગુરૂ કાચા મત જાણો;
રવિદાસ રમતા રામ પહેચાણો, સતગુરૂ મળીયા ભાણો. સંતો૦

૧૭૨. રાગ **આશાવરી—ત્રિતાલ.**

આવો અરે સૌ આવોરે, આપણ ભજીએ ભગવાન. ટેક૦
ગાવો અરે સૌ ગાવોરે, ગોવિંદના ગુણગાન. આવો૦
આ માનવ દેહ દુર્લભ છે, મળવો ફરી ન સુલભ છે; (૨)
એળે ગુમાવો શું એ, રે. આપણ૦
આ કામ ક્રોધને મારો, મિથ્યા અભિમાનને ડારો; (૨)
હું તું પણું વિસારો, રે. આપણ૦
મોહ તણો ડુંગર છે, આશા વળી પત્થર છે; (૨)
પાછળ તેની ઇશ્વર છે, રે. ”
અનિત્યમાં નિત્ય બુદ્ધિ, અસત્યમા સત્ય બુદ્ધિ; (૨)
વિવેકે કરો વિશુદ્ધિ, રે. ”
આ દશ્ય પ્રપંચ તું ધારે, અસત્યને સત્ય પ્રસારે; (૨)
આખર એ ખોટું ફસાવે, રે. ”
વૈરાગ્ય વૃત્તિ થાયે, વિષયમાં દોષ જણાયે; (૨)
ગોપાલના ગુણ ગાયે, રે. ”

આ મન બુદ્ધિ ને ચિત્તથી, ક્ષણુ ક્ષણુ જે ઉદ્‌ભવતી; (૨)
અહંકારથી જે થાતી, રે. ”
એ સર્વ વાતને ટાળો, વૈરાગ્ય વિષે સૌ વાળો; (૨)
સંપત્તિ **શમ** સંભાળો, રે, ”
અજ્ઞાનને કર્મેન્દ્રિયને, અરે નિગ્રહ કરવી સૌને; (૨)
સાધો સં[illegible]ત્તિ **દમ**[illegible]. રે. ”
ચિત્તવૃત્તિ વિષયથી રોકી, દ્રઢતાથી વધો વિવેકી; (૨)
આ સિદ્ધ કરો **ઉપરતિને**, રે. ”
એ સર્વ દુઃખને સહેવું, વળી શિત ઉષ્ણુ સમ ગણવું; (૨)
તિતિક્ષા પદ મેળવવું, રે. ”
સદ્‌ગુરૂને શરણે જાવું જે કહે તે શ્રુતિ સમ ગણવું;
શ્રદ્ધા ભકિતથી ભણવું, રે. ”
સ્થાપી ચિત્તવૃત્તિ સ્વરૂપે, તન્મય થઇ જાતું પ્રિતે, (૨)
સમાધાન પામો એ રીતે, રે. ”
ષટ્‌ સંપત્તિ સાધીને, વિચરવું નિઃશંક થઇને; (૨)
માનાપમાન ત્યાગી , રે. ”
જરૂર પ્રભુ મોકલશે, જાણી મરેછે તરશે; (૨)
તે **તત્વમસિ** આચરશે, રે. ”
બકરી મટીને થઇ શું, વનરાજ થઇને ફરશું: (૨)
સર્વસ્વ સ્વરૂપે લહીશું, રે. ”

૧૭૩. રાગ **ગરબી તાલ દાદરે.**

હીન દીન જાત મેરી પંઢરીકે રાયા;
એસા નામા દરજી તુને કાયકું બનાયા. હીન દીન૦
ટાળ વિણા લેકે નામા દેઉળમેં ગયા;
પૂજા કરતે બંમન ઉને બહાર નિકાલા હી। દીન૦
ન ના વર્ણ ગૌવાં ઉનકા એક વર્ણ દૂધ;
તુમ કહાં કે બંમન હમ કહા કે શુદ. હીન દીન૦
દેઉળકે પીછે નામા અલખ પુકારે;
જીધર જીધર નામા ઉધર દેઉળહી ફીરે હીન દીન૦
મન મેરી સુઇ તન મેરા ધાગા;
ખેચરજીકે ચરનોંપર નામા શીપી લાગા. હીન દીન૦

૧૭૪. રાગ **સારંગ—ત્રિતાલ.**

આજ સગુણ સ્વરૂપ મો પાહીલે. ટેક૦
.હીલે મન સુંદીર સ્વ[illegible]પી તત્ર, ધ્યાન મજ્સીહ લાગીન આજ૦
મુના પુલીની, ગોપ મીલુના, દધી નવીનીતા ભક્ષી લે. "
.ંદ કુમારા, કંસ ચાણુરા, અવતારી હા મારી લે. "
ક્ષ્મીકાન્તા, યા રામ સુતા, બોધામૃત મજ પાજ લે. "

૧૭૫. ગરબી.

દુનિયા રૂઠીને શું કરશે પ્રભુ જેના બેલી;
કોઇના માર્યા કેમ મરશે, પ્રભુ જેના બેલી. ટેક૦
લાખા ઘરમા પૂર્યા પાડવોને, કૌરવે લાહ્ય કરેલી પ્રભુ૦
ચંદ્રહાસ કેરી વ્હારે રે ચઢીઆ, વિખ ફેડી વિખયા લખેલી. ”
ભસ્માંગદની ભવાનીને માટે, શામળિયે કીધી શેલી. ”
શીતળ જેવી સુધનવાની કીધી, તેલ કઢા ઉકળેલી. ”
અંબરીષને આપોઆપ ઉગાર્યા, દુર્વાસાને લાહ્ય મેલી. ”
હરિશ્ચંદ્ર રાયની હરકત જાણી, બાજી સુધારીરે છેલી. ”
દુરજનીયાં રૂષીરાજને દુભે, તેમ તેમ આનંદ હેલી. ”

૧૭૬. રાગ તોટક.

ભગવન્ત મનન્તમજં ભજરે, મનસા વિષયેષુ રતિં ત્યજ રે. ટેક૦
સુત દાર ધનાદિ વિહાય ચલં, ગુરૂમાત્મવિદં શરણં વ્રજરે. ભ૦
શ્રુણુ શાસ્ત્ર રહસ્ય કથા વિમલાઃ, હૃદયે ગત મોહમલં મૃજરે ભ૦
નિખિલ જગદેતદ્વેહિમૃષા; પરમાત્મની નિત્યમતિં સૃજરે. ભ૦
પરિહાય મનોભ્રમ જાલમિદં, હરિમેકમુદારમને યજરે. ભ૦

૧૭૭. પદ ગોડી—એકતાલ.

"પ્રભુ તને પ્રસન્ન તે કેમ થાય" એ લય.

હુંમા હુંજ નથી હુંજ નથી, તું તું તું વિશ્વપતિરે. ટેક૦
"હું" કહી શરીર સમજું તે તો તું રચી આપે ધારે;
ઇન્દ્રિય મન પણ એજ રીતના, ચોવીસ એક પ્રકારે હુંમા૦
"હું" તે જીવ ગણું પણ તે પણ, પોલો તારો "ચોળો;"૧
તું ઉઘાડે તું ઢાંકે, ગબડું તારો ગોળો. હુંમા હુંજ૦
તન હોઉં હું તો આરોગ્ય રહું, મન હોઉ તો રહું ખીલ્યું;
જીવ હોઉં તો રહું સદા સુખી શીદ થય કશુંએ ઢીલું. હુંમાં૦
તું તારૂં તારી શક્તિથી ચલવે તેમ ચાલે છે;
જ્ઞાનરૂપ અનું છે તેથી તે, હુંનો ડોળ ઘાલે છે હુંમાં૦

૧૭૮ ચાબખો—એકતાલ.

"વારે આવો તો લાલ" એ લય.

તાલી પાડીને રામ નામ લીજીએ રે; ટેક૦
કદી અંતરમાં ગર્વ નવ કીજીએ રે. તાલી પાડીને૦
તાલી પાડતાં જે શરમાય છે રે;
તેની અંતે ફજેતી થાય છે રે. "

૧ શરીર

તાલી પાડે તેની જે નિંદા કરે રે;
તે તો લક્ષચોર્યાસીમાં ફરે રે. ”
શુદ્ધ પ્રેમથી તાલી પાડજો રે;
આસપાસના જનોને જગાડજો રે. ”
સદા તાલી પાડો રામ નામની રે;
એ વીનંતિ **તુલસીરામની** રે. ”

૧૭૯. રાગ કામોદ-**તાલ દીપચંદી**

“ નાથ કૈસેં ગજકો બંધ છુડાયો ” એ રાગ.

જોબન ધન પાવના દીન ચારા, વાકો ગર્વ કરે સોગવ્હારા ટેક૦

હાડ ચામકા બન્યા હે પિંજરા, ભિતર ભોર ભંગારા;
ઉપર રંગ સુરંગ લગાયો, કારીગર કરનારા. જોબન૦
બનત પશુ ચામકી પનૈયા, નોબત ઔર નગારા;
નરકી દેહ કછુ કામ ન આવે, રામ નામ હુશીઆરા. જોબન૦
સોને રૂપેકા કોટ અરૂ કિલ્લા, રાવણુકે દરબારા;
રતિ એક સોના સુખમેં ન મિલિયો. રાવણ મરતી વેરા. ”
એક લાખ પુત્ર સવા લાખ નાતી, રાવણુકે ઘરબારા;
તુલસીદાસ પ્રભુ તુમારે ભજનકો, છોડ ચલે પરિવારા. ”

"श्री सद्गुरु भगवान्नी स्तुति."

૧૮૦. રાગ બિભાસ-તાલ દાદરો.

સદા સંસારમાં સુખ દુઃખ સરખાં માની લઈએ. એ લય.

પધારોને પ્રેમથી ગુરૂદેવ, આ સંતાન પાસે,
જોડી દ્વય હસ્ત વિનિત મસ્તકે ઉભો એજ આશે. પધારોને૦

પિતા દયાધન આપ છો, અમે અતિ અજ્ઞાન,
દયા સુધા વર્ષાવીને, દ્યો નિશ્ચે સદ્જ્ઞાન.
ક્ષણે ક્ષણે ધ્યાન કરૂં, ઇચ્છું ક્યારે ભેટ થાશે પધારોને૦

સદ્ગુરૂ દેવ કૃપા કરી, તાર્યા તુર્ત શુકદેવ,
ગુરૂ કૃપા જો હોય તો, સર્વ સિદ્ધ તતખેવ.
ટાળો ત્રય તાપ પાપ, તેજ જીવન સફળ થાશે. પધારોને૦

વિરહ ઘેલી ગોપિકા, કૃષ્ણ જપે સુખ નામ;
આપ વિરહમા હું જપુ, નિર્ધનના વિશ્રામ.
અમારૂં કલ્પતરૂ, ત્યાગી બીજે કયાં જવાશે પધારોને૦

શરણે આવ્યાને પ્રભો, દીયો કૃપાનું દાન;
ઉઘાડો અંતર અગલા, ટૂટે જગ અભિમાન.
અમારા સ્પર્શ મણી, સ્પર્શ કરો મોક્ષ પાશે પધારોને૦

ગુરૂજી બ્રહ્મા આપ છો, ગુરૂજી આપજ શિવ;
આપજ વિષ્ણુ સ્વરૂપ છો, વ્યા સર્વમાં જીવ.
મટાડો ભ્રાન્ત માયા, શાન્તિ તે ક્યારે મળાશે. પધારોને૦

૧૮૧. રાગ હમીર-ત્રિતાલ.

ગુરૂ બિન જ્ઞાન બતાવે બાટ, બડા બિકટ યમઘાટ. ટેક૦
ભ્રાંતિકી પહાડી, નદિયાં બિચમો, અહંકાર કીલાટ. ગુરૂ૦
મદ મત્સરકા મેહ બરસત, માયા પવન બહે દાટ. ગુરૂ૦
કહત કબીરા સુનો ભાઇ સાધો. કયો તરના યહ ઘાટ. ગુરૂ૦

૧૮૨. રાગ પ્રભાત-તાલ દાદરો.

રામ સુમર-રામ સુમર, રામ સુમર ભાઇ;
મનુજ દેહ ફેરી ખરી, એજ છે કમાઇ. રામ સુમર૦
નેનાં જુવો રામ-રામ, કાન સુણો રામ-રામ;
જીભ ગાતૂં ઠામ ઠામ, રામની દુહાઇ. ”
આત્મારામનું રટણ, નામ-રૂપ વિસ્મરણ;
ચિદાનંદ રૂપ ઘન, જુઇ-દુઇ જુદાઇ. ”
પુરૂષ રાજ્ય હરજગાહ, પ્રકૃતિ તૂં વિલય થા;
મુની બની અભેદ ગા, અહલ્લેક-લેહ-લગાઇ. ”
વિરાટ રૂપ સહજ વાહ, વાણિ બુદ્ધિને અથાહ;
બ્રહ્મ-સાગરે શી અહા, ઉર્મિ ઉભરાઇ. ”

૧૮૩. રાગ **લાવણી-ત્રિતાલ.**

હરિ નામ સુમર સુખધામ, જગતમેં જીવન દો દિનકા. ટેક૦

પાપ કપટ કર માયા જોડી, ગર્વ કરે ધનકા; (૨)
સબી છોડ કર ચલા મુસાફિર, વાસ હુવા બનકા. જગતમેં૦

સુંદર કાયા દેખ લુભાયા, લાડ કરે તનકા;
છુટા શ્વાસ બિખર ગઇ દેહી, જ્યો માલા મનકા. ”

જોબન નારી લગે પીયારી, મૌજ કરે મનકા;
કાલ બલીકા લગે તમાચા, ભુલ જાય ઠમકા. ”

યહ સંસાર સ્વપનકી માયા, મેલા પલ છીનકા;
બ્રહ્માનંદ ભજન કર બંદે, નાથ નિરંજનકા. ”

૧૮૪. રાગ **કાનડા-તાલ દીપચંદી.**

તોહે રામ મિલેંગે, ઘૂંગટકા પટ ખોલરે. ટેક૦
ઘટ ઘટ રેમતા રામ રમૈયા, કટુક બચન મત બોલરે-તોહે૦
રંગ મહેલમેં દીપ બરતહૈ, આસનસે મત ડોલરે. -તોહે૦
કહત કબીર સુનો ભાઇ સાધુ, અનહદ બાજત ઢોલરે.-તોહે૦

" आत्म गुंजन "

૧૮૫. રાગ કેદાર-તાલ દીપચંદી.

અંતર થતું એજ ગુંજન સદા રમ્ય, ચિદાનંદરૂપઃ શિવોઽહં શિવોઽહં
વ્યાધિ શરીરને તાવી રહ્યા હો, આધિ હૃદયને તપાવી રહ્યા હો;
ઉપાધિ અશાંતિ ચલાવી રહ્યા હો, ચિદાનંદરૂપઃ શિવોઽહં શિવોઽહં.
વૈરી ભલે કટુ વાકય વદંતા, સ્નેહી તણા મર્મ બાણો પડંતા;
અંતર છતાં એ આવી વિંધતાં, ચિદાનંદરૂપઃ શિવોઽહં શિવોઽહં.

રાગે હૃદય આ રંજીત થતું હો, દ્વેષે કદી બળી ખંડિત થતું હો;
મોહે અતિ જોરે પીડિત થતું હો, ચિદાનંદરૂપઃ શિવોઽહં શિવોઽહં.
સંપત્તિ સઘળી ચાલી જતાંએ, સંબંધ પ્રિય જનના છુટતાંએ;
ચૌરાદિ આવી ઘર લુંટતા એ, ચિદાનંદરૂપઃ શિવોઽહં શિવોઽહં.

ક્ષુધાર્ત સ્થિતિમાં દિન ગાળતાં એ, વસ્ત્રો રહિત શીતળ સહતાં એ;
ભૂમિ શયન નિત્ય કરતાં છતાં એ, ચિદાનંદરૂપઃ શિવોઽહં શિવોઽહં.
અનુકૂલ પ્રતિકૂલ સર્વ સ્થિતિમાં, આરૂઢ ગુંજન રહ્યું એ વૃત્તિમાં;
શાંતિ અભયની રહી છે ન સીમા, ચિદાનંદરૂપઃ શિવોઽહં શિવોઽહં.

થાતી પ્રલય મેઘની ગર્જના કે, અગ્નિ પ્રલયનો હવે વર્ષતાં એ;
બ્રહ્માંડ ડોલતું દેખતાં એ, ચિદાનંદરૂપઃ શિવોઽહં શિવોઽહં.

જગતના વિવિધ આ ક્ષુદ્ર પ્રસંગો, પ્રકૃતિ કેરા વળી અન્ય રંગો;
ભાસે સ્વરૂપ મુજ કેરા તરંગો, ચિદાનંદરૂપઃ શિવોઽહં શિવોઽહં.

સ્વરૂપે સદા એ સ્થિતિને કરાવે, ચમત્કૃતિ કંઇ અનંત જણાવે;
ગુંજે અખંડિત અનુભવે આવે, ચિદાનંદરૂપઃ શિવોઽહં શિવોઽહં.

૧૮૬. (જોયે। મારો વાહાલોરે—એ રાગ.)

કર્તવ્યને કરજે રે, કોથી ના પછી ડરજે રે,
મસ્ત થઇને ફરજે રે, તૃણવત્ લહી સંસારને હોજી.
કોઇથી તારો વાંકો ન થઇ શકે વાળ, તૃણવત્૦

અઢાર અંગથી વાકું જે, ઉંટ સમ જગત ભણાય;
તેના શુભ અભિપ્રાયને, રખે પામવા ધાય;
ઇશ્વરમાં પણ દોષ જે, જોતા ના ખચકાય.
તું સ્પૃહા જગતની હરજે રે. તૃણવત્૦

સકલ વિશ્વનો કો નથી, પામ્યું શુભ અભિપ્રાય;
કૃષ્ણ રામ પણ જગતના, જનથી જો નિંદાય;
જુએ દોષ તુજ ત્યાં પછી, શું આશ્ચર્ય ગણાય.
ભય સ્વરૂપ ન હૃદયે ધરજે રે. તૃણવત્૦

સદ્ગુરૂ ઇશ્વર શાસ્ત્ર જે વિધિથી પ્રસન્ન થાય,
તે વિધિ વેહેજે યત્નથી, કુપથ ન ધારી પાય;
છો પછી ફાવે તે કરે, આ જનનો સમુદાય,
દુર્જનનાં વચન વિસરજે રે. તૃણવત્૦

પૂર્વથી પશ્ચિમમાં વહે રવિ જો ! ગગને નિત્ય,
સુજન કૂજનનાં વચનને, ધારે કદી ના ચિત્ત,
સાધન પર રહી શુણ ન તું, લોક વચન અનુચિત;
મતિ પ્રભુમાં સ્થિર કરી ઠરજે રે. તૃણવત્૦

આયુષ્ય અલ્પ લહી સખે ! ત્યજને બીજી જંજાળ;

વ્યર્થ કુથલીમાં છો બીજા, પચી રહે રહી કંગાલ;
પણ તું તો હરિ સ્મરી સમય, સત્પ્રયત્નમા ગાળ;
પ્રતિક્ષણ હરિ હરિ ઉચરજે રે, તૃણવત્૦

નરહરિ પ્રભુની ઓથમાં, જ્યાં લગી રહીશ ભરાઇ;
ત્યાં લગી ત્રિભુવનમા તને, કોઇથી ન થશે કાંઇ;
પ્રભુથી અભિન્ન થઇ રહે, ત્રિકાળ તેથી ભાઇ;
જીવપણું ભૂલી સ્વરૂપે સરજે રે. તૃણવત્૦

૧૮૭. પદ (જશોદાના જાયા ડાહ્યા સુભદ્રાના વીરારે) એ રાગ.

પળના તમને ભૂલું વર એ, આપો મારા સ્વામિરે;
આઠે પહોરે મારે ઉરે, રહેજો અંતરયામિરે. પળના૦

ખાતા અન્ન વિષે પ્રભુ, રૂપ તમારૂં જોઉં;
પીતાં જળ જળમા પ્રભુ, તમને જોઇ જોઇ મોહું. પળના૦

શ્વાસ ગ્રહેતાં વાયુમાં, તમને ભેટું નાથ;
નહાતાં જળથી જળ વિષે, આલિંગી ભરૂં બાથ. પળના૦

સુત દારા સંબંધીના, તનુમા સુંદર શ્યામ;
ભાળી તમને ભૂલી જઉં, મિથ્યા આ રૂપ નામ. પળના૦

મિત્રામાં શત્રુ વિશે, રમણિય નીરખું રૂપ;
રાગ દ્વેષ જઇ વિસરી, થઉ તમમાં તદ્રૂપ. પળના૦

પશુમાં પોરામા અને, વનસ્પતિમાં ઇશ;
મારે નયને આવજો, માગું નમાવી શીશ. પળના૦
સકળ દૃશ્ય સ્થળ ભાસજો પ્રિયતમ મુજને આપ;
બીજું નથી કશું માગવું, દો તો દો એ બાપ. પળના૦
અંતરમાં કે બાહ્ય આ, જગત્ રૂપે કે કાળ;
નરહરિ પ્રભુ ના આવશો, શિશુ પર ધરીને વ્હાલ. પળના૦

૧૮૮. પદ.

" મારી કરીને મોહઆણુ, કવિ કુડા " એ લય.

આવી મારી ઝુંપડીમાં આજ મારા સ્વામિ!
પાવન કીજે આ દીન દાસ,
કોણ જાણે મારી આપ વિના દાઝ, મારા સ્વામિ!
કરશો મને ના નિરાશ.
નથી આસન રૂડું પ્રભુ બેસાડવા, નથી ષડ્રસ ભોજન જમાડવા;
મારો સ્વીકારો રોટલો ને છાશ, મારા સ્વામિ! પાવન૦
મારી પાસે ન દિવ્ય વસ્ત્ર નાથ આપવા, નથી પુષ્પહાર કંઠે આરોપવા,
માનો પુષ્પહાર, અર્પુ તુચ્છ ઘાસ, મારા સ્વામિ! પાવન૦
હું છું દુર્બલ ન ચરણમા કાંઇ મૂકવા, મુકું માથું પદે, ગાઓ પ્રભુ સ્વીકારવા,
જો જો ભાવ, જોશો સામગ્રી ન ખાસ, મારા સ્વામિ! પાવન૦

નથી મારે વૈભવોને નાથ માગવા, ઇચ્છું સામર્થ્યને ન, આપથી આગવાં,
યાચું એજ રાખો નિત્ય ચરણ પાસ, મારા સ્વામિ! પાવન૦
સાધન સદ્‌ગુણહીન હું છું આળસુ પૂરો, દુ:ખ સાગરે ડુબેલો છું નિત્યનો ગુરો
મારે એક માત્ર આપનો વિશ્વાસ, મારા સ્વામિ! પાવન૦
નાથ નરહરિ દયા આપ દર્શાવજો, મારી રંકની પર્ણકુટી શોભાવજો,
નાંખીશ, આવશો નહિ ત્યા લગી નિ:શ્વાસ, મારા સ્વામિ! પાવન૦

૧૮૯. પદ.

" સ્વપ્નમાહિ દીઠા મેં નેણા રસીલાં " એ લય.

વિશ્વમાહિ દીઠા મેં, વિશ્વનાથ જ્યાં જ્યાં;
વિશ્વનાથ જ્યા જ્યા, મેં દૃષ્ટિ કરી ત્યા ત્યા. વિશ્વ૦
વિવિધ રૂપવાળા, ગૌર પીત કાળા;
કઠિન મૃદુ શુષ્ક ક્યાહિ ભીના હરિઆળા. "
મેં ભૂપમાંહિ ભાળ્યા, આ રંકમા નિહાળ્યા;
આબાલવૃદ્ધ સઉમા, ન કોઇમા મેં ટાળ્યા. "
વિશ્વ બધુ મારૂં, જો વિશ્વનાથ મારા;
તો ભેદ કેમ ધારૂં, હું સારા નઠારા. "
જો વિશ્વનાથ જ્યાં ત્યા, સારૂં ખોટું છે ક્યા;
સ્વરૂપ એક વિલસ્યું, જ્યા ભેદ રહ્યો ના ત્યા. "

હું દૃષ્ટિ બહિર આણું, (ત્યા) વિવર્ત સર્વ જાણું;
બ્રહ્મ દૃષ્ટિ ધરતા, વિવર્તને ના નાણું. ”

ન હાનિ વૃદ્ધિ જોતો, ન પામતો ન ખોતો;
ન શોક ભય ચિંતા, કે ક્લેશે કદિ રોતો. ”

વિશ્વનાથરૂપે, હું એક હું સ્વરૂપે,
ન જીવપણું મિથ્યા, હવે હુંમા ખુંપે. ”

વિશ્વનાથ સિંધુ, તેમાનું હું બિંદુ;
મસ્ત વિચરી જ્યા ત્યાં, હું મુજથી આનંદુ. ”

૧૯૦. પદ. ત્રિતાલ.

(શું કહું કથની મારી રાજ—એ લય.)

અમૃત રસના પ્યાસી રાજ, અમૃત રસના પ્યાસી;
અમે આનંદ બ્રહ્મ ઉપાસી રાજ, અમૃત રસના પ્યાસી. અમૃત.

ઉર મંદિરીએ સ્નેહ ધરી-માનસ પુજન આચરીએ;
સચ્ચિત્ બ્રહ્માનંદ લહીને, બ્રહ્મનાદ ગજવીએ રાજ. ”

પ્રણવ મંત્રના પાઠ ભણી, અક્ષય સુખ યાચી લઇએ;
હૃદય આરતી સ્નેહ જ્યોતિએ, પ્રકટાવી દીલ રીઝવીએ રાજ. ”

જ્યમ જ્યમ ધ્યાને મસ્ત થતાં, ત્યમ **સોऽहम्** શબ્દ શુણાયે;
બ્રહ્માંડ ઘુમટમાં વ્યાપ્ત થઇ, પ્રતિધ્વનિ મનોહર થાયે રાજ. ”

નાનાવિધના સુર મધુરા, **અલખ બંસરી** બાજે;
બ્રહ્મરસે રસજ્યોત જગાવી. પરમાનંદ પમાડે રાજ. ”

જીવન વાટિકા ગુંજી રહી એ, બ્રહ્મનાદના સુરથી;
બ્રહ્મ સ્વયં જાગેને તેમા, પ્રકટે તવ પ્રિય મૂર્તિ રાજ. ”

એ મૂર્તિને કયમ પરહરિયે, અક્ષય સુખ છે જેમા;
તન-મન-પ્રાણુ લહે કયમ તૃપ્તિ, અમૃતરસ ઝરતો જ્યાં રાજ. ”

૧૯૧ પદ—તાલ અધ્ધો.

રાજી રાજી રાજી મૈં રામસે રાજી, મેરા મન રાજી. ટેક૦
નંગાહી આવે નંગાહી જાવે, ઝુઠી લગાઇ બાજી. મેરા૦
સાગર ઉપર શિલા તરાઇ, રાવણુ મારા પાજી. મેરા૦
બંમન હોકે પુરાન બાચે, કુરાન બાંચે કાજી. મેરા૦
કહત **કબીરા** સુનો ભાઇ સાધુ વૈકુંઠ નૌબત બાજી. મેરા૦

૧૯૨. પદ—એકતાલ

નમી નમી પાય લાગુંરે, ઘો વર આજ માગું રે. ટેક૦
નિજરૂપ માહી જાગું રે, જીવ શિવ બ્રાન્તિ ભાગું રે. નમી૦

નાથ ! મ્હારા મનના, મહા મળ બાળો,
વેગો પ્રતિકુળ વૃત્તિ તણા પણ ખાળો;
કરો અવિરત કટાક્ષરે, (૨)
જીવપણું ત્યાગું મહાપદે અનુરાગું રે... નમી૦

૧૯૩ પદ ચાલ હીંચ-સુર—સારંગ-ધુમાર.

હારે અમે બ્રહ્મસિંધુમાંહી સદા ખેલીએ;
આજે અમે બ્રહ્મરૂપ આપે બની રેલીએજીરે, રેલીએજીરે. બ્રહ્મ૦

હારે નામ રૂપમાં ન અમને કદી ભેળીએ;
અસ્તિ, ભાતિ, પ્રિયમાંથી વૃત્તિને સંકેલીએજીરે, સંકેલીએજીરે. "

હારે જડ દુઃખમા ન અમને કદી મેલીએ;
સત્ ચિત્ આનંદ પદે અમને ધકકેલીએજીરે, ધકકેલીએજીરે. "

હાંરે નવ વાપરીએ આત્મધન અઘેલીએ;
થઇ ઉદાર વાપરીએ થેલીએ ને થેલીએજીરે, થેલીએજીરે, "

હારે નવ વસીએ અમે જીવપદની ડેલીએ;
જઇને વાસો વસીએ અમે બ્રહ્મપદ હવેલીએજીરે, હવેલીએજીરે. "

હારે થઇ ભીક્ષુક ના ઘેર ઘેર ટેલીએ;
થઇને શેઠ બેસી બ્રહ્મ ગાદીને અઢેલીએજીરે, અઢેલીએજીરે. "

હારે નવ નહાઇએ શબ્દજ્ઞાન ફેરા પેળીએ

નહાઇએ અમે અનુભવ વર્ષાની મહા હેલીએજીરે, હેલીએજીરે, "
હાંરે નવ પડીએ વાચ્યાર્થ કેરી મુશ્કેલીએ
સાધી લક્ષ્યાર્થ બધી ધુંચને ઉકેલીએજીરે, ઉકેલીએજીરે. "
હારે ન કરમાઇએ શુષ્કજ્ઞાન કેરી શેરીએરે;
થઇને કુસુમ ખીલીએ અમે બ્રહ્મપદની વેલીએજીરે, વેલીએજીરે. "
હારે બધે અનંત ને અમાપ રૂપે ફેલીએ;
બિરાજીએ અમે બ્રહ્મહીમગિરિની ટોચ પેલીએજીરે, પેલીએજીરે. "
હારે મોહ માયા મમતામાં કદી ન રેડીએ;
ખેલીએ તેને આનંદથી સૌ બ્રહ્મ ગેડીએજીરે, ગેડીએજીરે. "
હારે અમે કોઇપણ મારગને નવ છેડીએ,
લઇને બ્રહ્મહળથી ભૂમિને બધી ખેડીએજીરે, ખેડીએજીરે. "
હારે નવ જાઇએ અવિદ્યા કેરી મેઢીએ;
ચઢીએ અમે સ્હેજે **પરમાનંદ** તણી પેઢીએજીરે, પેઢીએજીરે. "

૧૯૪. **પદ.** ચાલ **હાંચ-સુર સારંગ-હુમાર.**

આનંદની હેલીમાં આવોને નાહીએ;
નાહીને મહા પવિત્ર થઇએ. **આનંદની૦**
અધિકારી જાણીને તમને વાત કરીએ,
આનદ વિના આ વિશ્વ અખિલમા;

મેળવવાનું નથી કંઇએ. આનંદની૦

આનંદ સ્વરૂપ બધા પ્રભુના બાળ છૈએ,
ક્લેશને સ્વીકારીને, હાથે કરીને;
શાને વિસારી ન દઇએ. ,,

આનંદમા રહીને સર્વે સુખો લઇએ.
દુઃખો કદી કદી આવી પડેતો;
આનંદથી તે સહીએ. ,,

આનંદ કેરા સંબંધે બંધાઇએ,
છૂટા પડવાનો સમય આવતા;
આનંદથી વિખરાઇએ. ,,

આનંદમા રહીને સર્વ ક્રીડા કરીએ,
રોટલાનો ટુકડો ખાવા મળે તોએ;
પૂરા આનંદથી તે ખાઇએ. ,,

ઊંચ ઊંચ આનંદમાં નિત્ય નિત્ય વહીએ,
આનંદ જેવી વસ્તુ મો માગી મળે તો;
શાને તેને તે છોડી દઇએ. ,

આનંદે ઓત પ્રોત આ સૃષ્ટિને લહીએ,
તેમાં બનતા વ્યતિકરોમા;
આનંદ જોઇ જોઇને મકલાઇએ. ,,

૧૯૫. રાગ **જંગલો-તાલ લંગડી.**

પગે ઘુંઘરૂ રે, પગે ઘુંઘરૂ રે, પગે ઘુંઘરૂ બાંધ મીરા નાચીરે. ટેક૦
મૈં અપને નારાયણકી અબ દાસી રે. પગે ઘુંઘરૂરે૦
લોક કહે મીરા હો ગઇ બાવરી, બાપ કહે કુલ નાશીરે. ,,
લાજ ગઇ અબ લાજ કહા હૈ, મૈં ગિરિધરકી પ્યાસીરે. ,,
રાણાજીને ભેજ્યા ઝહરકા પ્યાલા, પીવત મીરા હાંસીરે. ,,
મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધર નાગર, ચરન કમલકી દાસીરે. ,,

૧૯૬. રાગ **જંગલો-ત્રિતાલ.**

ખબર નહિ હૈ જુગમે પલકી-ખબર (૨)
સુકૃત કરલે રામ સુમરલે, કો જાને કલકી. (૨) ખબર૦
તારા મંડળ રવી ચંદ્રમા, ઔર ચરાચરકી;-સમજ મન-
ચાર દિનોકે ચમત્કારમેં, બિજલીયા ચમકી. (૨) ખબર૦
કૌડી કૌડી માયા જોડી, હરખાતાં છલકી;-સમજ મન-
પાપકી પોટ ધરી શીર ઉપર, હોવત નહિ હલકી. (૨) ખબર૦
ભાઇબંધ ઔર કુટુંબ કબીલે, મહોબત ગતલબકી; સમજ મન-
કાયા માયા જૂઠી બાજી, યહ તેરી કલકી. (૨) ખબર૦
જબલગ હંસા હૈ કાયામેં, તબલગ મંગલકી;-સમજ મન-
છોડ ચલે હંસા દેહીકું, મીટ્ટી જંગલકી. (૨) ખબર૦
દયા ધર્મયુત સાહિબ સમરો. બાત યેહી નાનનકી;-સમજ મન-
રાગ દ્વેષ અભિમાન ન રાખો, બીનતી **નાનકકી.** (૨) ખબર૦

૧૯૭. રાગ **ભૈરવ—ત્રિતાલ.**

તુમ બોલો મેરી રસના હરિ રે હરિ,

હરિ રે હરિ, રામા હરિ રે હરિ. ... ...તુમ૦

સાંજ સબેરે ઔર દુપેરે, કાયા કરેરે મન પડી રે પડી. તુમ૦

ખટ રસ ભોજન અતિ પ્રિય લાગે, રામ ભજન મેં મરી રે મરી. તુમ૦

ચુન ચુન કલિયાં બાગ બનાયો, માલણ તોડત કલી રે કલી. તુમ૦

કહત **કબીરા** સુનો ભાઇ સાધુ. સુરા પઢાવત ગુણકા તરી. તુમ૦

૧૯૮. રાગ. **ભૈરવ અથવા કાલીંગડો—ત્રિતાલ.**

વ્હારે આવો વિઠ્ઠલ વનમાળી, વનમાળી હો ચિત્તહારી. ટેક૦

દ્રૌપદીનાં ચીર પૂર્યાં, લીધો ગજને ગ્રાહથી ઉગારી વ્હારે૦

હાર આપ્યો નરસિંહ મેતાને, સભા મધ્યે હો ગિરધારી. ”

જગદાનંદન કંસ નીકંદન, પાગે પડુંછું મોરારી. ”

ધ્રુવ અંબરિષને અભય પદ દીધાં, ભકત પોતાના સ્વીકારી. ”

ઓથ નાથ છે ભારે આપની, કઠણ સમય લ્યો સંભારી. ”

ભાવિ ભકતનાં કામજ કીધાં, મ્હને મૂકો ના વિસારી. ”

૧૯૯. રાગ **ભૈરવી-તાલ કવાલી.**

જાના હે જરૂર બંદા, કયા કરના ગુમાનારે;
યારી આખર હે ન તેરી, અબ છોડો અભિમાનારે. જાના૦
મેરા મેરા મત કર બંદા, ધર અલ્લાસે ધ્યાનારે;
સ્વપ્ના જૈસા હે સંસારા, બુદ્ધિ કયું બિકાનારે. જાના૦
અપને ખાતર મહેલ બનાયા, દેખત કયું દિવાનારે;
આખર હે જંગલમેં જાના, ધર હિરદે હેવાનારે. જાના૦
જિસકી હે નીતિ હરામસે, ઇસકુ દોઝખમેં જાનારે;
ફિરસ્તાસે ફેર કયા કહેંગે, ઇશ્ક ઉર નહિ આનારે. જાના૦
મુરસદકા વિશ્વાસ રખના, બેહિસ્તકા પરવાનારે;
તેરા આદમ તુજમેં દરસે, મુરસદકું પીછાનારે. જાના૦
કહત **કસ્તુર** મેરા હે, મુરસદ મહેરબાનારે;
આદમસેં અરજી હમેરી, મેં તેરા ગુલામારે. જાના૦

૨૦૦. રાગ **ભૈરવી-ત્રિતાલ.**

ઝોલી ભરકે લાના ચેલા, ગુરૂને મંગવાયા. ટેક૦
પહેલી હીકમત આટા લાના, શહેર બસ્તી કે પાસ ન જાના;
ચકકી પીસી છોડકે ચેલા, ઝોલી ભરકે લાનાચેલા. ગુરૂને૦

દુસરી હીકમત પાની લાના, નદી તાલ કુપે મત જાના;
બહેતા બંધા છોડ કર ચેલા, તુંબા ભરકે લાના ચેલા. ગુરૂને૦
તિસરી હીકમત લકડી લાના, ઝાડ બેલન કે પાસ ન જાના;
લીલી સુકી છોડ કર ચેલા, ભારી બંધ કર લાના ચેલા. ગુરૂને૦
ચોથી હીકમત કલીયાં લાના, જીતે મુવે કે પાસ ન જાના;
કામ ક્રોધકું છોડ કર ચેલા, ચારૂ લેકર આના ચેલા. ગુરૂને૦
કહત **કબીરા** સુન ભાઇ સાધુ, યહ પદ હે નિર્વાણા ચેલા:
યે પદકા જો અર્થ લગાવે, સો નર ચતુર સુજાણા ચેલા ગુરૂને૦

૨૦૧. રાગ **ભૈરવી—તાલ પંજાબી ઠેકો.**

દુનીઆરૂપી દરબારમાં, દરબારનો દરબાર છું. ટેક૦
દરકાર નથી દરવાનની પરવા નથી પહેરેગીરની;
દરકારમાં દરકાર છે, દિલદારના દિદારની... ...દુનીઆ૦
ઘરબારમા ઘેલો નથી, પરિવારમાં ન પડેલ હું;
પરવા કરૂ છું પ્રભુ તણી, પ્રભુજી તણો પરિવાર છું. દુનીઆ૦
મમતા નથી માયા તણી, ગમતાં ન મીઠાં ગાયનો;
ગુણ ગાનમાં ગુલતાન છુ. સરકાર નો સરકાર છું. દુનીઆ૦
ડરવું **ભવાની** રહ્યું નથી, મરવું ગમે મસ્તાઇમાં;
પડવું નથી પસ્તાઇને, શૂરવીરનો સરદાર છું. દુનીઆ૦

૨૦૨ રાગ ભૈરવી—ત્રિતાલ.

બ્રહ્મરૂપસે દેખ જગતકું, માયાકી મત કર યારી:
મનોવૃત્તિકા ચેલા મત હો, અખલ અકલ નિજકું ધારી માયા૦

શાસ્ત્ર વાસના લોક વાસના, વિષય વાસ્ના દૂર કરે:
આસકિત છોડે અંતરમા, પ્રભુ સ્વરૂપે બહુ સ્ફુરે. ''

મેરા તેરા ભયે મરના, અભેદસે હોતા જીના;
દશા ઐસી અંતર ધરના, મત હોના કબહુ દીના. ''

વૃત્તિ જબતક હૈ સંસારા, નિવૃત્તિ, તબ હૈ મુકિત;
અભેદ ભાવના દઢાવનેસેં, મન હો જાયે નિવૃત્તિ. ''

સર્વ વસ્તુમે બ્રહ્મ ભાવસેં, તનમય લીન સદા રહેના;
બુદ્ધિ **સાગર** અનુભવ પા કર, લેના દેના કયા કહેના. ''

वैराग्योर्मि.

૨૦૩ ભૈરવી. (ઠુમરી)

ફકીરી કર અખત્યાર, મનવા—ફકીરી૦
બન મુરખ મસ્ત ગઁવાર; મનવા૦

ઇશ્ક ભભૂત ઉઠાવી પછી કર, કૂચયૂ જાનાંની દરકાર.-મનવા૦

લાજ સમાજથી કાજ ન કાઇ, ભુલ તું આપ વિચાર.—''

આપ ભુલી ભર આપ થકી સહુ, ભોગવ સનમ દિદાર —"
એમ મરી જીવ્યું તેજ જીવ્યુ છે, નર ખર વાનર છે હજાર -"
ઇશ્ક સુનાવો ઇશ્ક બજાવો, ગા, તાનથી, ઇશ્ક પુકાર.—"
બ્રહ્મ સનમમય થા, કર બાધુ, પરસ સનમ **મણિ** સાર.—"

૨૦૪ ભૈરવી—એક તાલ.

મુજે કયા ઢુંઢે બંદા, મૈં તો તેરી પાસમેં. ટેક૦
નહિ મેં ચકવા નહિમેં બકવા,નહિ છુરીકી ધારમેં. મુજે૦
નહિં લોહીમેં નહિં ચામમેં, નહિં હડ્ડી માંસમેં;
અવધ પુરી બસે સરજુપે, મૈં બસું વિશ્વાસમેં. "
નહિં મેં જોગી નહિં વેરાગી, નહિં સાધુ સન્યાસમેં;
ખોજ કરે તો પળમેં મીલું, તેરી સુરતકી તલાસમેં. "
શહેર બાહેર તો ડેરા હમેરા, તકીયા હૈ મેદાનમેં;
કહે **કબીરા** સુન ભઇ સાધુ, રહેતા શ્વાસનકે પાસમેં. "

૨૦૫ ભૈરવી-ત્રિતાલ.

ભજ મન રામ ચરણુ સુખદાઇ. ટેક૦
જિહિ ચરણુસે નિકસી સુરસરી, શંકર જટા સમાઇ;
જટાશકરી નામ પર્યો હૈ, ત્રિભુવન તારન આઇ. ભજ મન૦

સોઇ ચરણુ સંતન જન સેવત, સદા રહત સુખદાઇ;
સોઇ ચરણુ ગૌતમ રીષીનારી, પરસ પરમ પદ પાઇ. ભજ મન૦
દંડકવન પ્રભુ પાવન કીન્હો, ઋષિયન ત્રાસ મિટાઇ;
સોઇ પ્રભુ ત્રિલોકકે સ્વામી, કનક મૃગા સંગ ધાઇ ભજ મન૦
જીહી ચરનકી ચરન પાદુકા, ભરત રહ્યો લવલાઇ;
સોઇ ચરન કેવટ ધોઇ લીને, તવ હરિ નાવ ચલાઇ ભજ મન૦
કપિ સુગ્રીવ બંધુ ભય વ્યાકુલ, તીન જય-છત્ર ફિરાઇ;
રિપુકો અનુજ બિભિષણ નિશિચર, પરસત લંકા પાઇ. ભજ મન૦
શિવ સનકાદિક અરૂ બ્રહ્માદિક, શેષ સહસ્ત્ર મુખ ગાઇ;
તુલસીદાસ મારૂત-સુતકી પ્રભુ, નિજ મુખ કરત બડાઇ. ભજ મન૦

૨૦૫. ભૈરવી-તાલ દાદરો.

ધન્ય જાહલા તુહ્મી દત્ત પાહીલા, તુહ્મી દત્ત પાહીલા. ટેક૦
પાયીં પાદુકા કટી મેખલા, દંડ કમંડલુ કરીં માલા;
શોભતે ગળાં અસા રૂચિર સાવળા. ધન્ય૦
મુની વૃન્દારક વંદીતી જ્યાલા, પારનસે નિગમાલા;
ચેથે રાહિલા મહા લાભ જાહલા ધન્ય૦
ભાવે ભજતાં જ્યાસ દયાળા, દૂર કરી ભવબંધાલા;
ભૂલત મુક્તિલા, પ્રભુ દેઇ મુક્તિલા. ધન્ય૦
વિશ્વ વ્યાપક દીન દયાળા, નિશિદીની યા શિતી કંઠાલા;
છંદ લાગલા પ્રભો દાવિં પાઉલા. ધન્ય૦

તેરે લીયે.

૨૦૭. ભૈરવી-તાલ ખેમટો.

જિના જરૂરી રામ તેરે લીયે,
તેરે લીયે, પ્યારે ! તેરે લીયેરે, તેરે લીયે.
પહાડ, નદી, અસમાન, સમુદર, ચંદા સૂરજ રામ તેરે લીયે. જિના૦
તેરાહી નૂર સભીમેં પસારા, બીજલી ચમક રામ તેરે લીયે. "
નહિ કછુ મેરે માયા મમતા, આતે અરૂ, જાતે રામ તેરે લીયે."
ધન સુત દારા દોસ્તોકી યારી, હસને રોને રામ તેરે લીયે. "
ખાનાં ખિલાના પીના પીલાના, લેના અરૂ દેના રામ તેરે લીયે. "
તેરી મહોબ્બતકી પ્યાસ ગઝબ હય, પીયા મે શરાબ જામ તેરે લીયે. "
તેરીહી મસ્તીમેં દિલ યે દિવાના, ફીરતા અકેલા રામ તેરે લીયે."
તેરી અગનમેં જીગર એ જલતા, રટતહી તેરા નામ તેરે લીયે. "
માલીક તું મેં તેરાહી બંદા, બનાહુ ફકીરા રામ તેરે લીયે. "

૨૦૮. ભૈરવી-તાલ પંજાબી ઠેકો.

કરના ફકીરી ભજના સાહેબ, કયા બીજાની આશરે. ટેક૦
ઘર ઘર ટુકડા માંગકર ખાના, કછુ ન રખના પાસરે. કયા૦
ખભે ગોદડી હાથમાં તુંબડી, જંગલ કરના વાસરે. કયા૦
કહંત કબીરા સુનો ભાઇ સાધુ, એક સાહેબ રખના પાસરે. કયા૦

૨૦૯. ભૈરવી અથવા સારંગ–એકતાલ.

અંધેરી દુનીઆ ભજન વીના કૈસી તર જાયંગી. ટેક૦
કૈસી તર જાયંગી, કૈસી તર જાયંગી. અંધેરી૦

પહાડ ફોડકે પથ્થર મંગાયા. ઉનકી મુરત બનાય;
માથે ઉપર પાંવ ધર કર ઉનકી પૂજા કરાયજી. ”

સવા શેરકી ભૂજે પપડીઆ, દેવીકો ચઢવાય;
વો દેવીતો ખાવે ન પીવે, (બોલે ન ચાલે) આપહી મિલ મિલ ખાયજી. ”

જીતે બાપકું રોટી ન દેવે, મુડદેકું ખીલવાય;
મૂઠભર ચાવલ ઘર પર ફેંકે, કૌએકું બાપ બનાયજી. ”

સચ્ચા તો ભાઇ ભૂખા મરવે, જૂઠા લડુ ખાય;
કહત **કબીરા** સુનો ભાઇ સાધુ, કરણીકા ફલ પાયજી. ”

૨૧૦. ભૈરવી—ત્રિતાલ.

નજર ન આવે આતમ જ્યોતિ.

તેલ ન બત્તી બુઝ ન જાતી, નહિ જાગત નહિ સોતી. નજર૦

ઝીલમીલ ઝીલમીલ બાદલ બરસે, જયસા નિરમલ મોતી. નજર૦

કહત **કબીરા** સુનો ભાઇ સાધુ, ઘર ઘર બાંચત પોથી. નજર૦

૨૧૧. ભેરવી-તાલ દાદરો.

મૈ ગુલામ મૈ ગુલામ મૈ ગુલામ તેરા,
તું સાહેબ તું સાહેબ તું સાહેબ મેરા. ટેક૦

રૂપ નાહિ રંગ નાહિ, નાહિ બરન છાયા;
નિર્વિકાર નિરગુણ પ્રભુ, તુલસી રઘુરાયા. મૈ ગુલામ૦

એક રોટી દે લંગોટી, દ્વાર તેરા પાઉં;
કામ ક્રોધ છોડ કર, હરિ ગુણ ગાઉં. ,,

મહેરબાન મહેરબાન, મહેર કરો મોરી;
દાસ **કબીર** ચરણ ખડા, નજર દેખ તોરી. ,,

૨૧૨. ભૈરવી-ત્રિતાલ.

રામ સુમરલે ભાઇ, ઝટપટ રામ સુમરલે ભાઇ. ટેક૦

જરા મરણ કે ઉંચ ફરારે, રોગકી ફોજ ચડાઇ;
વાત પીત કફ નૌબત બાજે, ઇન્હોને ધુમ મચાઇ. ઝટપટ૦

કાયા નદીકો પુર ચલ્યો હૈ, દોલત સબહી બહાઇ;
સંત સમાગમ જલ્દી કર લે, નરતનુ જો ક્યાં પાઇ. ઝટપટ૦

માત પિતા ઔર બહેન કબીલા, સંગ સહોદર ભાઇ;
તેરે ઉપર આન પડે તબ, સાથ ન આવે કોઇ. ઝટપટ૦

નિરંજન **રઘુનાથ** ગુરૂકી, આજ્ઞા ખુબ સુણાઇ;
બાર બાર કરજોડ પુકારત, તુમકું રામ દુહાઇ. ઝટપટ૦

૨૧૩. અઝાન.

પરમેશ પ્રભુ ! પરમેશ પ્રભુ !
પરમેશ પ્રભુ ! પરમેશ પ્રભુ ! ૧
પ્રભુ એક તુંહિ વિણ અન્ય પ્રભુ-
નથી કોઇ બીજો, પ્રભુ ! સાક્ષી પુરૂં; ૨
પ્રભુ એક તુંહી વિણ અન્ય પ્રભુ-
નથી કોઇ બીજો, પ્રભુ ! સાક્ષી પુરૂં; ૩
વળી, એ પણ-એ પણ સાક્ષી પુરૂં,
મહમૂદ-રસુલિલ્લા' ગણું છું; ૪
વળી, એ પણ-એ પણ શાક્ષી પુરૂં,
મહમૂદ-રસુલિલ્લા' ગણું છું; ૫
સહિ પાક નમાઝ વળો પઢવા,
સહિ પાક નમાઝ વળો પઢવા, ૬
સહિ આવ ભલી મુક્તી રળવા;
સહિ આવ ભલી મુક્તી રળવા. ૭
મોટી ઉંઘથી પાક નમાઝ ભલી,
મોટી ઉંઘથી પાક નમાઝ ભલી; ૮
ન ગુનાહ કરો, અલ્લાહ વિના-
નથી કૌવત એકલી બંદગીમાં ૯
પરમેશ પ્રભુ ! પરમેશ પ્રભુ !
પ્રભુ એક વિના નથી અન્ય પ્રભુ. ૧૦

---

* દરેક નમાઝ પહેલા મુલ્લા બાગ પોકારે છે તે.

અઝાન-અરબી = Call to prayer.

૨૧૪. [1]અલહમ્દો.

(તોટક.)

સહુ તા'રીફ છે અલ્લાહ તણી,
સહુ આલમનો અલ્લાહ ધણી; ૧
બહુ રૂહેમ કરે, બક્ષીસ દિયે,
દિન કયામતનો કુલ માલિક એ. ૨
રબ! બંદગી ત્હારીજ સૌ કરીએ,
વળી ત્હારીજ સ્હાય સદા ઇચ્છિયે; ૩
સીધી રાહ બતાવ ખુદા! અમને,-
સીધી રાહ ગયા, અને પછી-
તુ- ઇનામ મળ્યા;
નહિં કે—
જન જે ભુલમાં ગુમરાહ થયા,
તુજ ખાફ તણા કંઇ ભોગ થયા: ૫
બસ, રાહ સીધી, રબ! દાખવજે,
સીધી રાહ લઇ તુજથી મળીએ. ૬
કહું આમીન! આમીન! આમીન! એ.

---

[1]અલહમ્દો = All Praise (to God).

The opening chapter of the Quran.

The most essential verse to recite in every prayer. Every prayer opens with this verse. Without this verse, no prayer can be said. This verse also recited in Fateha-prayers for the repose of the dead.

૨૧૫.૧ કુલ હો વલ્લાહ.

(મિશ્ર તોટક.)

કહીં દે, ઇશ એકજ, એકજ છે;
સંસારથીં પાક, પવિત્ર જ છે;
નથીં જન્મ લીધો,
નથી જન્મ દીધો,
—કદિ કો કુખથી,
—કદિ કો જનની;
નથીં બેશ, બિરાદર એક વળી,
ખલકે-
ફલકે—
નહિં કો સ્થળે.
૨
ખુદ આપજ આપ થકી પ્રકટી,
પ્રકટાવીં દિધી સઉ ખલકતને;
ધર્યું નામ ખુદા,
રહું યાદ સદા;
ઇશ એકજ, એકજ, એકજ છે.

૧ કુલ હો વલ્લાહ = Say God is One.

The most important verse to be recited in every prayer after "Al-Hamdo." The cream of the Quran. The gist of the whole faith of Islam.

૨૧૬. [1] આયતુ'લ કુરસી. [*]

(હરિગીત.)

છે એક અલ્લા', વિણ બીજો અલ્લા' નથી, કુલ ખલ્કમાં:
આદિ નથી, ના અંત છે, ચિર અમર છે, નિત્યે રહે;
નિંદ્રા નથી, તંદ્રા નથી, જેને જરા પણ ઘેરતી,
રક્ષા કરે સૌની સદા, પેગમ્બરો કીડી તણી.

[2]કુન્-ફ-યકુનઃ થા, થઇ ગઇ; કૃતિઓ સર્વ કિરતારની;
આકાશમાં ને અવનિમાં, મિલ્કત બધી માલિકની;
એની રજા વિણ કોઇની, શું સિફારશ કો કરી શકે ?
છે જ્ઞાત એને વાત સર્વ, હો પ્રકટ વા અંતર વસે,

માલિકની મરઝી વિના, ના અંશ પણ જાણી શકે-
હા, માનવી મહેનત કરે, પણ ઇલ્મ ગે'બી ગે'બ રહે.

કુરસી ખુદાની અર્શ[3] પર,
કુરસી સમા ને અર્દ[4] પર, અને પછી-

કુરસી ખુદાના ઇલ્મની,
કુરસી ખુદાના અમલની-

કુરસી બધે છાઇ રહી, ના કોઇ જા' બાકી રહી,
કુરસી સલામત અમલની, **યા રબ્બિલ્ આલેમીન[5] !**
યા **હાફિઝો[6]** ! કરતા હિફાઝત ખલ્કની ના થાકતો,
આ'લા, અઝીમુશ્શાન ત્હારી, યા જલ્લે જલાલહૂ[7] !

* This verse contains the most exquisite praise of God in the whole Quran. It is generally recited after each prayer; also in Fatehas (prayers for the Dead.)

[1]આયતુ'લ કુરસી–The Verse on the Throne (of God)

It is believed by orthodox Muslims that this verse is literally engraved on the actual Throne of God on the highest Heaven.

[2] કુન–કુ–યકુન = Be & it became.

[3]અર્શ = Highest Heaven (above the 7th heaven)

[4] અર્દ = Earth.

The first couplet embodies the orthodox view.

The 2nd—the Rational view.

[5]રબ્બિલ આલમીન = The Lord of the Worlds. (implying many worlds of modern science.)

[6] હાફિઝો = Oh ! Protector (God)

[7] જલ્લે જલાલહૂ = Thy Majesty & Glory !

૨૧૭. ધૂનો.

રાગ કાલિંગડો-તાલ દાદરો.

હરિ ૐ, હરિ ૐ, હરિ ૐ, હરિ ૐ. (૨) ૮૬૦
હરિ હરિ ૐ, હરિ ૐ, હરિ ૐ ૐ. (૨)
હરિ હરિ ૐ, હરિ ૐ ૐ ૐ. હરિ ૐ૦

× × × ×

ગોપાળ રાધેકૃષ્ણ, ગોવિંદ ગોપાળ.

× × × ×

હરિહર રાધા ગિરિધર ગોવિંદ ગોપાળ વાસુદેવ.

× × × ×

રામ રામ રામ રામ, સીતારામ સીતારામ.

× × × ×

રામ લક્ષ્મણ જાનકી, જય બોલો હનુમાનકી.

× × × ×

ગુરૂ દત્તાત્રય અવધૂતા, જનાર્દન સ્વામી એકનાથા.

× × × ×

રાધાકૃષ્ણ જય કુંજબિહારી, મુરલીધર ગોવર્ધનધારી.

× + × ^

ગોપીજન વલ્લભ ગિરિધારી, કૃષ્ણચંદ્રની બલિહારી.

× × × ×

ગોપાલ કૃષ્ણ—રાધે કૃષ્ણ.

× × × ×

દેવકીનંદન ગિરિધરલાલ, કરૂણાસાગર દીનદયાળ.
કરૂણાસાગર દીનદયાળ, ભકતજનોની લ્યો સંભાળ.

× × ×

રાધા રમણ હરિ, ગોવિંદ જય જય.
ગોવિંદ જય જય, ગોપાલ જય જય.

× × ×

હરે રામ, હરે રામ, હરે રામ હરે,
ભજ મન નિશદિની પ્યારે.

× + ×

રાજા રામ રામ રામ, સીતા રામ રામ રામ.

× × ×

શિવ હર શંકર ગૌરીશં, વન્દે ગંગા ધરમીશં;
રૂદ્રં પશુપતિ મીશાનં, કલહર કાશીપુરી નાથં,
જય શંભો જય શંભો શિવ ગૌરીશંકર જય શંભો.

× × ×

હર હર મહાદેવ શંભો, કાશી વિશ્વનાથ શંભો.

× × ×

રાધેશ્યામ રાધેશ્યામ, રાધારમણ જય રાધેશ્યામ.

× × ×

શ્રીમન્ નારાયણ નારાયણ નારાયણ.

× × ×

હરે રામ હરે રામ, રામ રામ હરે હરે.
હરે કૃષ્ણ હરે કૃષ્ણ, કૃષ્ણ કૃષ્ણ હરે હરે.

× × ×

રાધે ગોવિંદ ભજો, રાધે ગોવિંદા.
આનંદકંદ પ્રભુ, રાધે ગોવિંદા. રાધે૦
બાલમુકુંદ પ્રભુ, રાધે ગોવિંદા. રાધે૦

× × ×

રામ રાઘવ રામ રાઘવ રામ રાઘવ પાહિમામ્
કૃષ્ણ કેશવ કૃષ્ણ કેશવ કૃષ્ણ કેશવ ત્રાહિમામ્

× × ×

સીતા રામ સીતા રામ ભજ પ્યારે,
નહિ જનમ બારંવારે.

× × ×

જય રણછોડ મહારાજા.

× × ×

કૃષ્ણ રામ રામ રામા, રામરાયા રાધેબારે.

× × ×

સીતા રામ, સીતા રામ, સીતા રામ, જય સીતા રામ.

× × ×

સીય સ્વામીનીકી જય, પ્યારે રાઘવકી જય;
બોલો હનુમાન કૃપાલુકી જય જય જય.

× × ×

રાધે રાનીજીકી જય, પ્યારે માધવકી જય;
બોલો ઉદ્ધવ કૃપાલુકી, જય જય જય.

× × ×

રઘુપતિ રાઘવ રાજા રામ, પતિત પાવન સીતારામ.

× × ×

જય જય રાધા કૃષ્ણ હરિ, સાવશ્યા રામ કૃષ્ણ હરિ.

× × ×

નારાયણ નારાયણ જય ગોપાળ હરે.

+ + +

૨૧૮ રાગ **ખમાચ કાલીંગડો કે ભેરવ-ત્રિતાલ.**

ગુણ ગાએ જે ચાહે તે થાયે સહાય,
પ્રિતિથી સ્વવશ થઇ જાય જગરાય. ગુણ૦
અન્ય ઉપાય કઠણ **અનુ** કલિમાં,
આ તો સદા સહુથી સુખેથી કરાય. ગુણ૦

૨૧૯ રાગ **ખમાચ.**

કદી કેમે કોઇને દુભવ મા, દુઃખ પામે જેથી તું ભવમા;
ત્હારે હાથ વાત છે તારી, આવે **અનુ** અનુભવમાં કદી૦

૨૨૦ રાગ **ખમાચ.**

પ્રભુ પંથ પકડ પ્રિય ભાઇ ચાહી,
શ્રી કંથ છેજ સુખદાઇ સ્હાયી. પ્રભુ૦
મતિ શક્તિ સમ કર બનતિ કૃતિ,
પતિ પામીશ તું ફળની માંહી. પ્રભુ૦

૨૨૧ રાગ **સોરઠ.**

હરિજન થઇ રહો સભાગી,
સેવો હુંપદ મદ ત્યાગીરે. હરિ૦
ધન તન સહ આત્મા અર્પણ કરી,
લ્યો સેવન સુખ માગીરે. હરિ૦

૨૨૨ રાગ **સોરઠ**

શ્રીવરને વ્હાલે વરવું, સાચા સદ્‌ભાગી ઠરવુંરે. શ્રીવર૦
ગુરૂદ્વારા સૌ અર્પણ કરવું, **અનુ** હુંપણુ પરહરવુંરે. શ્રીવર૦

૨૨૩ રાગ **સોરઠ.**

"રાખો નિત ફીકર અમારી" એ રાગ.

દ્દઢ રહી ચહી હરિગુણુ ગાઓ, શ્રી રામ નામ જપે જાઓરે. ટેક૦
એ રામ અન્ય ન, ધન્યજ એથી. સજ્જન ખરેખર થાઓ;
અનંત એ અનંત સુખ લેવા, સુભાગ્યવંત ગણાઓરે. દ્દઢ૦

૨૨૪ રાગ. **સોરઠ.**

માલીકને યત્ને મળવું, સાચું સંસારે રળવું રે. માલીકને૦
તન ઉતારો સાથ ધુતારો, પળમાં પડે નાકળવુંરે. માલીકને૦

૨૨૫ રાગ. **સોરઠ.**

ભક્તિથી કોઇ ન મ્હોટું, હરિ વિણુ બીજે નવ મ્હોતુ રે, ભક્તિ૦
સાચે સ્થાને સાચે જ્ઞાને, **અનુ**પતિમાં ચિત્ત પ્રોતુ રે. ભક્તિ૦

૨૨૬ રાગ. **સોરઠ.**

શ્રી હરિનેજ સ્મરી લ્યો ભાઇ,

શીદ રહો છો સંસારમાં લોભાઇ ભાઇ. શ્રી૦
રહેશો સમરવો, દેવ અમરનો;
સંકટે સંભારે આવે ધાઇ, સુખદાઇ. શ્રી૦

૨૨૭

જાણોને વખાણોને શ્રી કૃષ્ણ સદારે,
શ્રી કૃષ્ણ સદારે એવા ન કોઇ સુખદારે:
દેવોનાં પણ દુઃખ એ ટાળે, પોતે પ્રકટી વિપદારે. જાણો૦

૨૨૮ રાગ **સોરઠ.**

સેવ કરે થાતું, અણુંથી વડો સેવકરે થાતું;
દેવાથી છુટી દેવાથી દેવાથી ન છુટી જાતું. અણુંથી૦

૨૨૯ સાખી.

બંધેકો બંધા મીલે, છુટે કોન ઉપાય;
સેવ કરે નિર્બંધકી, પલમેં દેત છુડાય.

૨૩૦ રાગ. **સોરઠ.**

અંતે ઇશ ખરા, અન્ય જન સાધન હોય ભલે પણ; અંતે૦
અંતવાન સહુંને, સહુંનું સહું, **અનંત** અનંત ઠર્યા. અંતે૦

૨૩૧ રાગ. **સોરઠ.**

કેવા કૃષ્ણ કૃપાળ, (અમારા) કેવા કૃષ્ણ કૃપાળ.
વ્હાલથી લે સંભાળ સમયસર. કેવા૦
સેવ સ્વીકારી, દે સુખભારી;
અનંતપતિ રખવાળ, વ્હાલથી૦

૨૩૨ રાગ. સોરઠ.

શ્રી હરિ ઘો વૈરાગ્ય રાગ કરમાંહે આપનો સ્થાપી;
શુચિ સત્સંગે રંગો રંગે, અનુ માગે એ લાગ.

૨૩૩ રાગ પરજ.

ભક્તોનાં કરે છે ભય હરી હરિ કાજ. ટેક૦
એન અવસરે એન જાળવે, અનંતપતિ જગરાજ;
સાચા સંગી સમર્થ સ્નેહી, એજ ધરે ખરી દાઝ ભક્તો૦

૨૩૪ રાગ ઠુમરી.

સાચા હરિજન જરી તજે ન ધર્મ. ટેક૦
ભલે ભય કે લાલચ હોય ભારે, તેની પરવા ન ધારે. સાચા૦
ન કુસંગ રંગ અનુ લાગે અંગ,
સ્વપ્રસંગ પ્રબળે કુસંગી કંઇ સુધરે. ભલે૦

૨૩૫ રાગ પીલુ

જે હરિને સર્વસ્વ ધારે, તેનું શ્રી હરિ સર્વ સુધારે. જે શ્રી૦
વિઘ્ન સીધારે, વેરી સીધા રહે, શક શું ધાર તુ સુધર એ સુધારે. જે શ્રી૦

૨૩૬ રાગ પીલુ

શ્રી હરિનુંજ કરે પ્રિય સેવન, એજ મહાજન ધીમન શ્રીમન. શ્રી૦
એથી અન્ય અનંત ઉતરતુ; કર તું તો ગણી એ જીવ જીવન. શ્રી૦

૨૩૭ રાગ પીલુ.

ઉરે વશ્યા શ્રી હરિ દ્દઢ ધ્યાઉં, કદા કૃતાર્થ થાઉં એ ચાહું. ઉરે૦
ઉત્તમ અવર મૂકી અનુ મંડું, પામી પ્રભુ પુરમાં ન પુરાઉં. ઉરે૦

૨૩૮ રાગ **પીલુ.**

ખાન પાન શયનની ન પરવા દેહ ધારી હરિ સેવા કરવા;
એજ સ્વાદુ અતિ લાગ્યું મનથી, જીવી શકતાજ સેવા જીવનથી.
હરિ એજ ઇષ્ટ એજ સ્વામી, દૃષ્ટી કીધી ન અવરના સ્હામી;
નમ્યા તે નમ્યા એમાં વિરામી, ગમ્યા તે ગમ્યા એ ગુણ ગ્રામી.

૨૩૯ રાગ **પીલુ.**

હરિજન મોહે ન વૈભવ પામી, પ્રિત પ્રભુમાં વધારતા સ્હામી. હરિ૰
એનું ગણી એ નિમિત્તજ ખરચે રાગ ન થાય રહે પ્રિત જામી. હરિ૰
મૂઢ વિમૂઢ બને ધન મળતાં, ભૂલી પતિ ઠરે લૂંણ હરામી. હરિ૰
માની પ્રભુ ઉપકાર સુદામા, સ્વસ્થ રહ્યા ન બન્યા જગકામી. હરિ૰

૨૪૦ રાગ **કાફી.**

કર બનતું પરકાજ,
આજથી જગત ગજનો કીંકર બન તું;
પુન્ય કરી સુખ લેવા પતિએ,
અનુ દીધાં સૌ સાજ. આજથી૰

૨૪૧ રાગ **કાફી.**

કાજ **કરે** જગગાજ,
સ્વજનની દાઝ ધરી, હરિ લાજ વધારે. કાજ૰
ધન્ય દ્વારીકાંધિશ દયાઘન, **અનં**તના શિરતાજ. સ્વજન૰

૨૪૨ રાગ **કાફી.**

ભક્તાધિન ભગવાન, સહુ લહે ભક્તાધિન ભગવાન.

વૃથા કુળવાન શ્રીમાન ધીમાન તણા મદ. ભક્તાધિન૦
નિર્લોભિ નિર્માની પ્રેમી, પ્રભુના તેજ પ્રધાન. ”

૨૪૩. રાગ કાફી.

હરિ ઇચ્છા અનુસાર, રહેવું શ્રી હરિ ઇચ્છા અનુસાર;
હૃદયથી રંચ ન ત્યજવો પ્રેમને રહેવું શ્રી હરિ ઇચ્છા અનુસાર.
સુખ દુઃખ સારૂં સ્વતંત્ર ન બનવું, ગણી ધણી જગદાધાર;
અનંત એથી અંત થશે સુખ, મળશે શ્રી સરકાર. હૃદયથી૦

૨૪૪ રાગ કાફી.

કરી લ્યો કામ ક્રોધ પર જય, હરિની સહાય મળશે માગો તો. કરી૦
એ વેરી જીત્યા વિણુ અંતુ થશે ન દુઃખનો ક્ષય. કરી૦

૨૪૫ રાગ કહેરવો.

વસો સમજુ નિત હરિજન સંગે; હરિજન સંગે પરમ ઉમંગે વસો૦
શ્રવણુ સ્મરણુ સેવનનું મન થશે; રંગાશો એ રંગીન રંગે વસો૦
દુરજનથી દીલ જરી નવ ડરશો; મળશે અનુપતિ એજ પ્રસંગે. વસો૦

૨૪૬. રાગ કહેરવો.

સાચા સંત ખરે એ પરવા, ખરે એ પરવા, ધરે એ પરવા. સાચા૦
ધર્મ ત્યાગ ભય લાલચ પ્રભુની, અવર આશ ત્રાસથી અનુ નરવા. ”

૨૪૭. રાગ કાલીંગડો.

મને હરિ ભજવાની ટેવ પડી (૨)
મ્હાગે નાથ ન વિસરે એક ઘડી. મને૦
સોપ્યું મન પાછું નહિ વળશે, શ્રી હરજીશું પ્રિત જડી. મને૦
ગાઇ ગાઇ થઇ ગઈ કૃતારથ, નરસહીયાની જીભલડી. ”

૨૪૮. રાગ કાલીંગડો.

પોતાને લ્યો પિછાણી રે, હે બાઇ ભાઇ; પોતાને૦
સાચો સ્વાર્થ સમજી સાધી લ્યો, અનંત શાસ્ત્ર પ્રમાણીરે. પોતાને૦

૨૪૯. સાખી.

એકહી સાધે સબ સધે, સબ સાધે એક જાય;
જો ગ્રહી સેવે મૂલકો, (તો) ફુલે ફલે સદાય

૨૫૦ રાગ ઝીંઝોટી.

લાગ હરી દે સરખો પણ, લે લાભ તેજ સદ્‌ભાગીરે;
પુંઠે દીલ દાઝે છે જે તક ચૂકે છે દુરભાગીરે. લાગ૦

૨૫૧. પદ.

દુઃખડાં આવે છે નિજ પાપે, શ્રી વર તો દુઃખને કાપે.
કાધા મુજબ કરજ ચુકાવવું, એમાં શીદ ગભરાવું;
જે વેઠયું તે ઓછું થાતું, ફરી ન એ દુખ થાવું. દુઃખડાં૦

૨૫૨. પદ. "રતનીયા ન આવે" રાગ

હરિ નિમિત્તે દેનાર, તણો ધન્ય અવતાર.
પ્રિતે સુપ્રિતે દેનાર, તેનો થાએ બેડો પાર. હરિ૦
યશ વશ કરીને, મદ રદ કરીને;
અનુ કર્તવ્ય સ્મરી, ન કરી બીજી દરકાર. હરિ૦

૨૫૩. રાગ ઉપરનો.

ભુલેલાંને દે છે ભાન, ધન્ય ધન્ય ભગવાન;
ભક્ત વત્સલ શ્રીમાન, ધન્ય કૃપાના નિધાન. ટેક૦

ભૂલેલાજ અમે, સ્વીકૃત કીધા તમે;
સાચા સાચી સાચે સમયે, દેશો **અનંત**ને જ્ઞાન.

૨૫૪. રાગ ઉપરનો.

જો એક વશ થાય, તો તે એક બસ થાય;
કાં અનેક પંથે ધાય, એકથી સહુ સધાય.
એકજ દેવ કરો, એકજ પંથે વિચરો.
અનુ એકનેજ વરો, રહેો સભાગી સદાય.

૨૫૫. રાગ ઉપરનો.

કરો સરવની સેવ, રીઝે શ્રી દેવાધિ દેવ;
ચહો એ અવશ્ય મેવ, રીઝે શ્રી દેવાધિ દેવ   કરો૦
મદને રદ્દ કરીને, યશ વશ ના હરીને;
અનુ કર્તવ્ય સ્મરીને, પરહરીને કુટેવ.   કરો૦

૨૫૬. રાગ ઉપરનો.

ખમા રાજા રણછોડ, શ્રી ડાકોરના ઠાકોર;
ધન્ય ભક્ત ચિત્ત ચોર, કીધા ભક્તનેએ ચોર. ખમા૦
દેશની દાઝ ધરી, વેશ વિશેષ કરી;
વસો ગામો ગામે ધામો ધામે, **અનુ** ઠરી ઠોર. ખમા૦

૨૫૭. રાગ ઉપરનો.

કેવા મોટા જગરાય, કેવા છોટા થઇ જાય; સ્વજનનેરે.   કેવા૦
મ્હારા કહે શું વળે, સાચા ભાવજ ફળે,
અનુ વળે તેનો છેડો, જો એનેજ ચિત્ત ચહાય.   કેવા૦

૨૫૮. પદ. વિશ્વનાથ તું વિના-એ લય.

વાલથી તોલાણા, સવા વાલથી તોલાણારે;
નિજ જન રખવાળ, સવા વાલથી તોલાણારે. વાલથી૦
વાળી તો નામ માત્ર, વ્હાલીની મૂળ વાત;
વ્હાલીની વાળી નહિ, વ્હાલથી વેચાણારે. વાલથી૦

૨૫૯. રાગ ઉપરનો.

વ્હાલાઓના વાલી કરો સાચી રખવાળીરે;
તરવા તારવા જગતાતે તક આલીરે. વ્હાલાં૦
સંગતિથી સન્મતિ કરાવી, પતિ વરાવી પ્રેમેરે;
ક્ષેમે ભવ તારી ઉતરાવી સંગે સદા સુખે પછી વસો
પ્રેમ પાળીરે. વ્હાલાં૦

૨૬૦. પદ. "દિનના દયાળ છોડી કોન શરણ જાવું." એ લય.

સાવધ રહી હરિગુણ ગણ ગાઓ પ્રેમ ધારી નરનારી,
ઉચરો કાં શ્રવણ કરો નિશદિન ભારી, તમે હરિ૦
એ સમ ન અવર ઉપાય, પકડો એ શ્રીવર પાય;
અનુ થવાય ન્યાલ એથી ઉતરી ભવ પારી. તમે હરિ૦

૨૬૧. પદ. "મોરી કર પકરત ગઇ" એ લય.

કરો હરિકૃત કિરતન દિન વળશે,
મળ ટળશે, શુચી ભાવ નિકળશે;
ફળશે સુકૃતિ અનુ અંતે હરિ મળશે. કરો૦
(અંતે અનુપતિ હરિપદ મળશે.)

૨૬૨. પદ. "હે દેવા" એ લય.

હે સજનો! ગોવિંદના ગુણ ગાઓ, થાઓ સહુને સુખકારીરે. ટેક૦
દુષ્ટ દુષ્ટતા ન મૂકે, સાધુ સાધુતા ન ચૂકે;
અનુપતિથી છે કદર થનારી, થાઓ સહુને સુખકારી.

૨૬૩. રાગ ઉપરનો.

હે પ્યારા પરમેશ્વરને પરખી, પરમ પ્રેમે પડો પાદેરે; પ્યારા૦
પરંપરા પડયો પ્રથા પાળે, પંડીત પ્રમદા પેખ્યો પ્રિયતમ પ્રભુના પ્રસાદે.

૨૬૪ રાગ ગરબી. "હરિ તોસે બોલે મેરી બાલા" એ લય.

સેવ્યા જેવા છે દેવાધીદેવજ શ્રીરામ,
જીવ જાત માત્રના વિરામ. સેવ્યા૦
સંત પ્રભાવે, નિર્મળ ભાવે,
આવે ચાલીને ગુણગ્રામ. સેવ્યા૦

૨૬૫. પદ. "મન કર્મ વાણી" એ લય.

જાણે મન માનું એ માલીકને માનું રે,
માલીકને હું માનું-મ્હારી કને હુ માનું રે. જાણે૦
માન તજી માનને તજીને, માન દઇ અનંતપતિ પ્રમાણું રે. જાણે૦

૨૬૬. પદ. "સ્તવન શુભ તારૂં કરૂં રે" એ લય

સજનો! શીર ધણી છે દીલ ધારો, ભાવે નિશદિન સંભારોરે.
અચિત ચિતમાં વાસી, વિભુ ઇશ અવિનાશી;
મંન સુખરાશી "આનંદ" અમારો. ભાવે૦

૨૬૭. પદ "માથાના મુગટ" એ લય.

હરિ ન વિસારે તેને હરિ ન વિસારે રે.
હરીને વિપત્તિ પતિ સારા અર્થ સારે રે. હરિ૦
પરમ પ્રભાવ સ્વભાવ શુચિ સુખદ,
અનંત ઓળખી એનોરે,
ભજવા મન બીજે ન જવા દઇ,
સુજ્ઞ સમજે છે એ છે સારે આ ંસારે રે. હરી૦

૨૬૮. પદ. "અચરા પકર" એ લય.

અહંકાર મમકાર કહાડો, પદે ભેટાડો,
સ્વસેવામાં લગાડોરે, વળે તોજ દહાડો. અહંકાર૦
અનુ મુળથી આડો, ન જુવે વાટ કે ખાડો:
ઝટ શ્રીરામ સ્વામી, સુમારગે ગાડું પાડો. અહંકાર૦

૨૬૯. પદ. "બતાદે સખી" એ લય

ધર્મી થઇ ધણીને ભાવે ભજી લ્યો ભાઇ,
કુડી કરો કા કમાઇ ધર્મી૦
ઘણા ધર્મીની વ્હાર કરે છે, અંતે અધર્મીની હાર કરે છે;
જાતે જગતમાં જણાઇ. ધર્મી૦

૨૭૦. રાગ ઉપરનો

અઘહર મંગળકર શ્રીવરનો સંબંધ, જ્ઞાનાનંદ અનંત;
અન્ય સંબંધ બંધ થનારા, **અનુ** એ વિણ દુઃખ દ્વંદ. અઘ૦

૨૭૧. **ભૈરવી.**

કુકામ પરહરિ ભજી લ્યો શ્રી હરિ,
તદ્દલોજ તો, નવ ભુલો ફરી ફરી. ભજી લ્યો૦

અનંત પ્રેમે વિધિથી વરી,
ગુણ ગાઇ રોજ અઘ ઘો સંહરી. ભજી લ્યો૦

૧૭૨. ભૈરવી.

સજન નિત્ય લ્યો નારાયણ નામ, રાખો એથીજ કામ. સજન૦
અનંત સ્વામી, પૂરણ કામી, પદ પંકજમા પ્રણામ. સજન૦

૧૭૩. ભૈરવી.

છે સહુના હરિ, જુવે નહિં નાતિ જાતિ રે. છે સહુના૦
અનુ ભજે ભાવે, તેજ ખરે ફાવે;
અંતે ઠરાવે સ્વજ્ઞાતિરે. છે સહુના૦

૨૭૪. अंतिम् शुभेच्छा.

પદ. ધ્રુપદ.

શાતિઃ શાતિઃ ॐ શાતિઃ
પ્રકટો સઉમાં સ્વરૂપ કાતિ, ભાગો સ્થાણુ પુરૂષ ભ્રાંતિ;—શાંતિઃ૦

સર્વ તણું લક્ષ્ય સ્થાન, શિરોમણિ આત્મ જ્ઞાન;
કરવા પાન, વળજો ધ્યાન; —શાંતિઃ૦

સ્વરૂપ ધ્યાનને, દિવ્ય જ્ઞાનને; સદ્ય પામજો, ક્લેશ વામજો.
સર્વ તણા અંતરમા, પ્રભુ વિરાજજો,
અંતર શુભેચ્છા તેમની સફળ થજો. —શાંતિઃ૦

૨૭૫. થાળ.

આવો આવોને દીન દયાળ, દુખડાં હરવાને;
મેં પ્રેમે પીરસ્યો થાળ, ભોજન કરવાને.
તમે જગત જીવાડણ નાથ, હેત ધરી આવો;
હું દુર્બળ જોડું હાથ, મુજ મન એ લ્હાવો.
તમે ભકત તણી સંભાળ, લીધો હું જાણું રે;
છો રંક તણા પ્રતિપાળ, હું શું વખાણું રે.
તમે ભીલ્લણકેરાં બોર, હરિ હેતે લીધા;
ઋષિકેરા ઉત્તમ અન્ન, અંગીકૃત નહિ કીધા;
સુદામા તણા તાંદુળ, અમૃત સમ ગણીયા;
તેને રિદ્ધ સિદ્ધ દીધી અનેક, કંચને ઘર ચણીયાં.
પ્રભુ વિદુરજીને ઘેર, જમી આવ્યા ભાજી;
દુર્યોધનનાં મિષ્ટાન્ન, હરિ દીધાં ત્યાગી.
વળી કરમાબાઇનો ખીચ, જાણું તમે જમીયા;
સબળ પર નહિ ચિત્ત, નિજ જન મન ગમીયા.
એવાં જોઇ અતિ દ્રષ્ટાંત, મુજ મન રાચું છું;
હું દુર્બળ કેરૂં અન્ન, લીયો એ યાચું છું.
આ તો સૂક્ષ્મ છે રે પ્રસાદ, નહિ પડશે ભારી;
પૂરો નિજ જન કેરી આશ, સુણી વિનતિ મારી.
જળ પાત્ર ધર્યું છે પાસ, પાન કરો પ્રીતે;
વળી તાંબુલનો મુખવાસ, મેલ્યો જગ રીતે.
પ્રભુ પ્રીતે કરૂં સાષ્ટાંગ, મન માની લેજો;
નરસિંહ જાણી નિજ અંગ, દાન દયા દેજો. આવો૦

૨૭૬. શ્રી સદ્ગુરુની આરતિ.

જય સદ્ગુરૂવર પાવન, જય કરૂણાસિન્ધો,
સ્વામિન્ જય કરૂણાસિન્ધો.
જય ભવભીતિ વિનાશન, (૨) શરણાગત બન્ધો,
ૐ જય દેવ જય ગુરૂદેવ.

વન્દે પરમાનન્દં શાશ્વતમાનન્દં, સ્વામિન્ શાશ્વત૦
નિર્ગુણ પૂર્ણાનન્દં, (૨) સચ્ચિચ્છુદ્ધં દં. ૐ જય દેવ૦
બ્રહ્માદિસેવ્યં સુપં સર્વાત્મા રૂપં, સ્વામિન્ સર્વાત્મા૦
ગુણાતીતસ્વરૂપં, (૨) જ્ઞાનઘનં ભૂપં. ૐ જય દેવ૦
દુર્ગતરમાયાતીતં નિત્યં શં શીતં, સ્વામિન્ નિત્યં૦
કાયાદિશત્રુભીતં, (૨) ચેન્દ્રિયગણજીતં. ૐ જય દેવ૦
ભવસિન્ધુકર્ણધારં, નિગમાગમસારં, સ્વામિન્ નિગમા૦
ચિદાનન્દસ્ત્વપારં, (૨) વરદં ભવતારં. ૐ જય દેવ૦
સ્તવનં ભકત્યા સારં, પઠતિ તુ સંસારં, સ્વામિન્ પઠતિ૦
સહન્તિ લભતેઽપારં, (૨) મોક્ષપદં સારં. ૐ જય દેવ૦

२७७. श्री रामचंद्रजीनी आरति.

જય દેવ જય દેવ જાનકીના સ્વામિ, જય જાનકીના સ્વામિ;
કૃપાળુ પૂરણ કામી (૨) પ્રણમુ શીર નામી. જય દેવ જય દેવ.

નખ શીખ નીરખું નાથ, ઉમંગ ઉર આણી (૨)
આત્મા ચર્ણે અરપું (૨) જીવ-જીવન જાણી જય દેવ જય દેવ.

ઉભરે ઉરમાં પ્રેમ, શું મુખથી વરણું (૨)
જગમાં સદૈવ તમને (૨) સરવસ નાથ ગણું. જય દેવ જય દેવ.

શું અરપું પ્રભુ ભેટ, છે સઘળું ત્હારૂં (૨)
તુજ લાયક ત્રીભુવનમાં (૨) કશુંએ નવ ધારૂં. જય દેવ જય દેવ.

સ્વતઃ સુખી સંપૂર્ણ, શું હુ સેવ કરૂં (૧)
વેદ શેષ થાકે ત્યા (૨) શું હું સ્તુતિ ઉચરૂં. જય દેવ જય દેવ.

કયાં વિભૂ તું જગરાજ, કયાં હું રંક અણું (૨)
અંજલીમાં અન્તુ હું, મ્હારૂં સરવ ગણું જય દેવ જય દેવ.

૨૭૮. योमीयोनी आरति.

ૐ જય આનંદ મૂર્તિ, પ્રભુ જય આનંદ મૂર્તિ;
ૐ જય દેવ જય ગુરૂ દેવ!
ૐ સત્ય ધર્મ પ્રમાણે, અનુભવની આરતિ. ૐ જય દેવ જય ગુરૂ દેવ૦

ૐ જય નિર્ગુણ રાયા, પ્રભુ જય નિર્ગુણ રાયા;
ૐ આરતિ કીજે અવિનાશીની, વ્યાપત નહીં માયા. ૐ જય૦

ૐ કાયા કંચન થાળ, જીસપર પાંચ પચીસ બાતી; ૨) પ્રભુ૦
ૐ આત્મારામની જ્યોતો, (૨) વિણ તિલે બાતી. ૐ જય૦

ૐ ઘટમાં ઘંટા અનહદ વાગે, અનહદના' એવા; (૨) પ્રભુ૦
ૐ સત્ય ધર્મ ગુરૂદ્વારે જાતા, (૨) સમજીને લેવા. ૐ જય૦

ૐ એકવીસ હજાર છસો રટણા, દ્યો મનને કુંચી; (૨) પ્રભુ૦
ૐ એ ઘર તો કોઇ વિરલા જાણે,'૨)પરિબ્રહ્મ આરતિ. ૐ જય૦

ૐ અષ્ટ પહોરે પ્રવીણ રહીને; બે પહોરે મણે; (૨) પ્રભુ૦
ૐ સત્ય ગુરૂનો ગ કરે તે, જાક્ષમ ગુરૂ જાણે. ૐ જય૦

ૐ તિલકી ઓથે માંહી તમાસા, એ સંતે જાણ્યા; (૨) પ્રભુ૦
ૐ બ્રહ્મનિષ્ઠ સદ્‌ગુરૂ પ્રતાપે, (૨) અમરાપુર માણ્યા. ૐ જય૦

૨૭૯. श्री गुरुदत्तनी आरति.

આરતિ દત્તાત્રય પ્રભુચી, કરાની સદ્ભાવેં સાંચી. ટેક॰
શ્રીપદ કમળા લાજવિતી, વર્તુલ ગુલ્ફ રમ્ય દિસતી,
કટી સ્થિત કૌપિન તી વરની, છાટી અરૂણોદય વરિતી;
વર્ણું કાય તિચી લીલા, હીચ પ્રસવલી, મિષ્ટ અન્ન બહુ,
તુષ્ટચિ ઝાલે, બ્રહ્મક્ષત્ર આણિ વૈશ્ય શૂદ્રહી,
સેવુનિયાં જીચી. કરાવી॰

ગુરૂવર સુંદર જગ-જેઠી, જ્યાચે બ્રહ્માડે પોટીં,
માળા અવલંબિત કંઠીં બિમ્બફળ રમ્યવર્ણ ઓઠીં,
અહાતી કુંદર દન શોભા, દંડ કમંડલુ, શંખ ચક્ર કરીં,
ગદા પદ્મ ધરિ, જટા મુકુટ પરિ, શોભતસે જ્યાચી. કરાવી॰

રૂચિર સૌમ્ય યુગ્મદૃષ્ટિ, જીનેં દ્વિજ તારિયલા કુષ્ટી;
દરિદ્રેં બ્રાહ્મણ બહુ કષ્ટી, કેલા તિનેંચ સંતુષ્ટી,
દયાળા કિતી હ્મણુનિ વર્ણૂં, વંધ્યા વૃદ્ધા, તિચી સુશ્રદ્ધા,
પાહુનિ વિબુધચિ, પુત્રરત્ન જીસ, દેઉનિયાં સતિચી,
ઇચ્છા પુરવિલી મનિંચી. આરતિ॰

તલ્લિન હોઉનિ ગુરૂચરણીં, જોડુનિ ભક્તગજ પાણી,
માગે હેંચિ જનક જનની, અંતીં ઠાવ દેઇં ચરણીં,
નકો મજ દુજેં અણિક કાહીં, ભક્તવત્સલા, દીન દયાળા,
પરમ કૃપાળા, શ્રીપદકમળા, દાસ નિત્ય યાચી,
અપેક્ષા કરૂં નકો સાચી. આરતિ॰

२८०. षट्चक्रमां श्री गुरुदत्तनी–आरती

मूलाधारे वारिजपत्रे सुचतुष्के, वंशंषंसं वर्णं विशाले सुविशाले;
रक्तं वर्णं श्रीगणनाथं भगवंतं, दत्तात्रेयं श्रीगुरुमूर्तिं प्रणतोऽस्मि.
स्वाधिष्ठाने षड्दलपत्रे सतु लिंगे, बाला तावद्वर्णे विशालेसुविशाले;
पीतं वर्णं वाक्पतिरुपं द्रुहिणं तं, दत्तात्रेयं श्रीगुरुमुर्तिं प्रणतोऽस्मि.
नाभौ पद्मे पत्रदशाके डफवर्णे, लक्ष्मीकांतं गरुडारुढं नरवीरं;
नीलं वर्णं निर्गुणरुपं निगमां तं, दत्तात्रेयं श्रीगुरुमुर्तिं प्रणतोऽस्मि.
हृत्पद्मांते द्वादशपत्रे कठवर्णे, साम्बं शैवं हंसविशेषं शमयंतं;
सर्गस्थित्यं तं कुर्वं तं शिवशक्तिं, दत्तात्रेयं श्रीगुरुमुर्तिं प्रणतोऽस्मि.
कंठस्थाने चक्रविशुद्धे कमालाते, चन्द्राकारे षोडषपत्रो स्वरवर्णे;
मायाधीशं बीजशिवं तं निजरुपं, दत्तात्रेयं श्रीगुरुमूर्तिं प्रणतोऽस्मि.
आज्ञा चक्रे भ्रकुटीस्थाने द्विदलांते हंसं बीजं ज्ञानसमुद्रं गुरुमूर्तिं;
विद्युद्वर्णं ज्ञानमयं तं जटिलाख्यं, दत्तात्रेयं श्रीगुरुमूर्तिं प्रणतोऽस्मि.
मूर्ध्निस्थाने वारिजपत्रे शशिबीजे, शुभ्रं वर्णं पद्मसहस्त्रं सुविशालं;
हं बीजाख्यं वर्णसहस्त्रं तुरियांतं, दत्तात्रेयं श्रीगुरुमूर्तिं प्रणतोऽस्मि.
ब्रह्मानंदं ब्रह्ममुकुंदं भगवंतं, ब्रह्मज्ञानं सत्यमनंतं भवरुपं;
पूर्णं चिद्घन पंचमखंडं शिवरुपं, दत्तात्रेयं श्रीगुरुमूर्तिं प्रणतोऽस्मि;
शांताकारं शेषशयानं सुरवंद्यं, कांतानाथं कोमलगात्रं कमलाक्षं;
चिंतारत्नं चिद्घनपूर्णं द्विजराजं, दत्तात्रेयं श्रीगुरुमूर्तिं प्रणतोऽस्मि.

૨૮૧. प्रेमनी आरति.

જય પ્રેમ! જય પ્રેમ! જય જય ૐકારા, (હરિ) જય જય ૐકારા
રૂપ ગુણ નામથી ન્યારા, ૐ રૂપ ગુણ નામથી ન્યારા;
રૂપ અપરંપારા, ૐ જય પ્રેમ જય પ્રેમ.

શૂન્ય શિખર પર 'ઓર' અલખ તખત સોહમ્ (૨) ૐ
અદ્ધર બંસી બજાવે, અદ્ભુત પ્રેમ સ્વયમ્. ૐ જય પ્રેમ૦

બ્રહ્મ અવ્યાકૃત આપ, સ્થિર રહીને રૈળ્યું; (૨) ૐ
ઉત્પતિ સ્થિતિ લયનું, (૨) માયા રૂપ ખેલ્યું. ૐ જય પ્રેમ૦

પ્રકટયું બ્રહ્મ અનંગ, રગ રગમા ઉભર્યું; (૨) ૐ
સચરાચર સોરંગી, (૨) વસ્તુ સ્વતઃ વિલસ્યું ૐ જય પ્રેમ૦

બાવનથી રહી બહાર, બાવનમાં નાચ્યું; (૨) ૐ
જીવ રૂપે થઇ સાગર, (૨) પોતાને ગાયુ ૐ જય પ્રેમ૦

૨૮૨. प्रितमनी आरति.

આનંદ મંગળ કરૂં આરતી, હરી ગુરૂ સંતની સેવા,
પ્રેમ કરી મંદીર પધરાવું, સુંદીર સુખડાં લેવા આનંદ.
ત્રીભોવન પાવન ભકત ઉધારણ, મુગત અકળ અભેવા,
શીવ સનકાદીક સૂરપતી બ્રહ્મા, ઇચ્છે પદરજ લેવા. આનંદ.
રત્ન કુંભવત્ બાહર ભિતર, અકળ અરૂપી એવા,
સકળ તીરથ સંતોને ચરણે, ગંગા જમુનાં રેવા. આનંદ.
ધ્રુવ અંબરીશ પ્રહલાદ વિભીષણ, અનંત ભકત છે એવા,
કહે પ્રિતમ ઓળખો એંધાણી, હરીજન હરીના જેવા. આનંદ.

૨૮૩. द्वादश लिंगनी आरति.

પ્રથમ સમરૂં સોરઠી સોમનાથ, નિત્ય દરશન કીજે; શિવ (૨)
બીજા શિવ રામેશ્વર, (૨) મલ્લિકાર્જુન રાચે. ૐ હર હર હર મહાદેવ.

ત્રીજા શિવ કેદાર, ગંગોદક ગાજે, શિવ ગંગોદક ગાજે;
ચોથા શિવ મહાંકાળ, (૨) ઉજ્જેણી વાશી. ૐ હર હર હર૦

પંચમ પૂર્વે દેશ વૈજનાથ ઝાડખડી, શિવ વૈજનાથ ઝાડખંડી;
છઠ્ઠા શિવ નાગેશ્વર, (૨) ધ્યાન ધરે દંડી. ૐ હર હર હર૦

સપ્તમ્ દીનદયાળ, વિશ્વેશ્વર કાશી, શિવ વિશ્વેશ્વર કાશી;
અષ્ટમ્ શિવ ૐકાર, (૨) રેવા તટવાશી. ૐ હર હર હર૦

નવમા ભીમશંકર ભક્તિ અચળ ભાવે, શિવ ભક્તિ અચળ ભાવે;
દશમા શિવ રામેશ્વર, (૨) શ્વેતબિંદુ કહાવે. ૐ હર હર હર૦

ગુષ્ણેશ્વર ગુણગ્રામા એકાદશ જ્યોતિ, શિવ એકાદશ જ્યોતિ;
દ્વાદશ ત્ર્યંબકનાથં, (૨) ગુરૂ સુખ લ્યો શોધી. ૐ હર હર હર૦

આરતિ દ્વાદશલિંગં જે કોઇ ગાશે, શિવ જે ભાવે ગાશે;
ભણે **શિવાનંદ** સ્વામિ, (૨) સુખ સંપત થાશે, કૈલાશે જાશે. ૐહર૦

૨૮૪. सद्गुरुनुं निराजन.

જય સદ્ગુરૂ સ્વામિ, જય સદ્ગુરૂ સ્વામિ.
ઘટ ઘટ પૂરણ પોતે, (૨) સર્વાંતર્યામિ. જય સદ્ગુરૂ સ્વામિ૦
દયાસિંધુ સુખરૂપ, અનહદ ઉપકારી; (૨) ગુરૂ૦
શું ઉપમા હું અરપું, (૨) જાય મતિ હારી. જય૦

જન્મમરણુ જલ પૂરણ, સુખ દુખ મચ્છ રહ્યા; (૨) ગુરૂ૦
એવા ભવથી તાર્યો, (૨) ગુણુ નવ જાય કહ્યા. જય૦
હવે થયો કૃતકૃત્ય, નિમગ્ન આત્મપદે; (૨) ગુરૂ૦
સ્વપ્ન તુલ્ય જગ જાણું, (૨) બ્રહ્માનંદ મળે. જય૦
વેદ ગુરૂ ઇશ્વર, ને પુનઃ પુનઃ પ્રણુમું; (૨) ગુરૂ૦
આયુ લગી અનુચર થઇ, (૨) તવ ચરણે વિરમું. જય૦
એ કરવું છે શકય, અન્ય અશકય ખરૂ; (૨) ગુરૂ૦
આત્મજ્ઞાન તુલ્યે શું, (૨) પ્રત્યુપકાર કરૂં. જય૦
સમજી રહુંછું શાંત, આપ કૃપા બલથી, (૨) ગુરૂ૦
ડોસાને ઉગાર્યો, (૨) તાર્યો ભવ જલથી. જય૦

૨૮૫. શ્રી કૃષ્ણની આરતિ.

ઉતારો આરતિ શ્રી કૃષ્ણુ ઘેર આવ્યા;
માતા યસોદા કુંવર કાંન ઘેર આવ્યા;
ઝીણે ઝીણે ચોખલીયે ને મોતીડે વધાવ્યારે. ઉતારો.

૨૮૬.

कर्पूर गौरं करुणावतारं संसारसारं भुजगेन्द्रहारं ।
सदा वसंतं हृदयारविंदे भवं भवानी सहितं नमामि ॥
मंगलं भगवान् विष्णुर्मंगलं गरुडध्वज: ।
मंगलं पुंडरीकाक्षो मंगलाय तनो हरिः ॥
सर्व मङ्गल माङ्गल्ये शिवे सर्वार्थ साधिके ।
शरण्ये त्र्यंबके गौरि नारायणि नमोस्तुते ॥

२८७. श्री रामचंद्रजीनी ध्यानसह स्तुति.

राग–हमीर–तेवरा.

श्री रामचंद्र कृपालु भज मन हरण भवभय दारुणं;
नव कंज लोचन कंज मुख कर कंज पद कंजारुणं.
कंदर्प अगणित अमित छबि नवनील नीरद सुन्दरं;
पटपीत मानहु तडित रुचि शुचि नौमि जनकसुतावरं.
शिर किरिट कुन्डल तिलक चारु उदार अंग विभूषणं;
आजानुभुज शरचापधर संग्रामजीत खर दूषणं.
भज दीनबंधु दिनेश दानव दलन दुष्ट निकंदनं;
रघुनंद आनंदकंद कोसलचंद दशरथ नंदनं.
इति वदति तुलसीदास शंकर शेष मुनि मन रंजनं;
मम हृदयकंज निवास कुरु कामादि खल दल गंजनं.

२८८.

ब्रह्मानन्दं परमसुखदं केवलं ज्ञानमूर्तिं ।
द्वंद्वातीतं गगनसदृशं तत्त्वमस्यादि लक्ष्यम् ॥
एकं नित्यं विमलमचलं सर्वधी साक्षिभूतं ।
भावातीतं त्रिगुणरहितं सद्गुरुं तं नमामि ॥

गुरुर्ब्रह्मा गुरुर्विष्णुर्गुरूर्देवो महेश्वरः ।
गुरुरेव परं ब्रह्म तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥
ध्यानमूलं गुरोर्मूर्तिः पूजामूलं गुरोः पदं ।
मंत्रमूलं गुरोर्वाक्यं मोक्षमूलं गुरोःकृपा ॥
अज्ञानतिमिरान्धस्य ज्ञानाजनशलाकया ।
चक्षुरुन्मीलितं येन तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥
असितगिरि समं स्यात् कज्जलं सिंधुपात्रे ॥
सुर तरुवर शाखा लेखनी पत्र मुर्वी ॥
लिखति यदि गृहीत्वा शारदा सर्वकालं ।
तदपि तव गुणानामीश पारं न याति ॥
त्वमेव माता च पिता त्वमेव त्वमेव बंधुश्च सखा त्वमेव ।
त्वमेव विद्या द्रविणं त्वमेव त्वमेव सर्व मम देव देव ॥
कायेन वाचा मनसेंद्रियैर्वा बुद्ध्यात्मनावा प्रकृतेःस्वभावात् ।
करोमि यद्यत् सकलं परस्मै नारायणायेति समर्पयामि ॥
कर चरणकृतं वाक्कायजं कर्मजं वा श्रवग नयनजं वा मानसं वा पराधं ।
विहितमविहितं वा सर्वमेतत्क्षमस्व जयजय करुणाब्धे श्रीमहादेव शंभो ॥
अच्युतं केशवं रामनारायणं कृष्ग दामोदरं वासुदेवं हरिं ।
श्रीधरं माधवं गोपिका वल्लभं जानकी नायकं रामचंद्रं भजे ॥

अच्युतं शाश्वतं निष्प्रपंचात्मकं । निर्गुणं निष्कलं निर्मलं व्यापकम् ॥
निष्क्रियं सच्चिदानन्दरूपोऽस्म्यहं । चाद्वयं केवलं शुद्धदेवं भजे ॥

हरे राम हरे राम, राम राम हरे हरे ।
हरे कृष्ण हरे कृष्ण, कृष्ण कृष्ण हरे हरे ॥

ॐ शांतिः शांतिः शांतिः

श्री सद्गुरुदेवकी जय. हर हर महादेव.

વિષય અનુક્રમણિકા:—

(સૂચના-જ્યાં ભજન નંબર નથી અગર બેવડાયા છે, તેને માટે પાન નંબર, ભજન નબરની નીચે લખ્યો છે, જેમ કે ૧૦/૯૫-૦/૪૪ વિગેરે.)

હીતનાં વચનો.

૧ કહેલું હીત જે સાભળતો નથી તેને બેહેરા સરખો જાણવો.

૨ જે ક્રોધને સ્વાધીન થાય છે તેને આંધળા સરખો જાણવો.

૩ જે સારુ બોલી જાણતો નથી તેને મુગા સરખો જાણવો.

૪ જે સારૂ માઠું સમજતો નથી તેને પશુ સરખો જાણવો.

૫ જેને હાથે પરોપકાર ઘણો થાય છે, તેને મોટો જાણવો

૬ જુવાની ધનને આયુષ્યના ભરોસે જે રહેતો નથી, તેને સાવધ જાણવો

૭ જે સંકટથી બીહીતો નથી, તેને ધીરજવાન જાણવો.

૮ જેનું મન સ્થિર તે સુખિ

૯ કોઇ આપણી સ્તુતિ કરે તે ઉપર ભુલવું નહી. કેમકે પોતાના કામ સારૂ લોક જુઠું બોલે છે.

૧૦ આપણી પાછલ કોઇ આપણી નિંદા કરે તે સાંભળીને લડવા જવું નહીં. પીઠ પાછળ હલકા લોક માઠું બોલે છે.

૧૧ કોઇ ગરીબને જોઇને તેનો અનાદર કરવો નહી કેમકે કદાચિત કોઇ વેળા આપણી પણ એવી દશા થશે.

૧૨ કોઇ સાથે વેર બાંધવું નહી

૧૩ આપણી પાસે દ્રવ્ય હોય તો શોક કરવા સર્વે આવે.

૧૪ સારા લોકની શિખામણ કડવી લાગે પણ તે હિતકારક હોય છે

૧૫ આપણી છાની વાત ઘણું કરીને કોઇનો વિશ્વાસ રાખીને કહેવી નહ

૧૬ આપણી પેદાશ ને ખર્ચ માંડતાં રહેવુ, તેને કરીને માણસ સાવધ રહે

૧૭ વહેવારની વાતે શરમ રાખવી નહીં.

૧૮ જુગતીની વાત નાના પાસેથી પણ લેવી.

૧૯ ઘરમેળે કજીયો પતે ત્યાં સુધી સરકાર જવાની વાતમાં પડવું નહિ

૨૦ મુએલા માણસનું સર્વથા ભુંડુ બોલવુ નહિં.

૨૧ કોઇની છાની વાત ઉઘાડી કરવી નહિં.

૨૨ મેવો મીઠાઇ ખાવાની જીભને ટેવ પાડવી નહિં.

૨૩ બીજાનો કજીયો વચાતો લેવો નહિં.

૨૪ એક કામ પુરૂ થયા પછી બીજા કામમાં હાથ ઘાલવો.